
FERDINANDVS DEI GRATIA ARCHIDVX
BVRGVNDIAE · COMES TYROLIS ET HASBPVRGI

IN ARMAMENTARII HEROICI AVTOREM ET AVCTOREM, patrem & filium, inclytos principes.

Elegidion Anshelmi Stöcklij.

DILIGIT Herôes Heros, Herôica patrat
Facta, sequens æuum per monumenta docet.
Semideûm gestas res, vultus, arma Virorum
Exhibet Ambrosium conspicienda penus.
Ac alienarum virtutum exempla sequenda,
Si quis par aurat fortibus esse viris:
Quem iuuet immortale decus cum nomine fama,
Per patulas orbis laude vehiq; plagas.
Condidit hoc FERNANDVS, in hoc illustre theatrum,
Collegitq; satum nobile Marte genus.
Ora repræsentat solers pictura tabellæ,
Armaq; dependent splendida, fixa tholis.
Tradita sunt chartis insigniter acta legenda,
Exprimit armatam pagina sculpta tribum.
Hoc fuit Archiduci studium laudabile cordi,
Quo nos immemores non sinit esse sui.
Quod pater instituit, conseruat natus & auget,
Pars commilitij talis & ipse quota.
Magnanimus genitor fuit Heros, filius Heros,
Præstitit inuictum cor, animumq; manum.
De quo numinibus binis contentio grandis,
Sortitur finem rixa sed ista breuem.
Litigat Irene dùm Marsq;, sit vtrius Heros,
Burgouius, mihi eum vendico, Pallas ait.
Sum Dea bellorum, sum pacis, vtriq; paratus
Ille, manet sua laus hunc honor atq; decus.
Si, velut incepit, sic perget fortibus ausis,
Magnus erit, magnis æquiparandus erit.
Cuius iam notum robur, virtusque probata,
Diuersæ celebris gentis in ore viget.

OCTOSTICHON EIVSDEM IN HEROVM DVPLICEM VITÆ ÆTERNITATEM.

ILLVSTRES animas Herôum, sede receptas
Aetherea, socias conciliiq; Deûm
Iuppiter æterno mensæ dignatur honore,
Ambrosiæ dapibus, nectare datq; frui.
Iconas expressas scitè, simul arma corusca,
Sunt visæ quibus, arx Ambrosiana tenet.
Dupliciter viuunt, in Olympi perpete regno,
Inter & humanum per monumenta genus.

AVGVSTISSIMORVM IMPERATORVM,

SERENISSIMORVM REGVM, ATQVE ARCHIDVCVM, ILLVSTRISSIMORVM PRINCIPUM, necnon Comitum, Baronum, Nobilium, aliorumq; clarissimorum virorum, qui aut ipsi cum imperio bellorum Duces fuerunt, aut in iisdem præfecturis insignioribus laudabiliter functi sunt, verissimæ imagines, & rerum ab ipsis domi, forisq; gestarum succinctæ descriptiones.

QVORVM ARMA, AVT INTEGRA, AVT HORVM PARTES, QVIBVS INDVTI, VSIQVE ADVERSVS HOSTEM HEROICA FACINORA PATRARVNT, AVT QVORVM AVSPICIIS tàm prospera quàm aduersa fortuna res magnæ gestæ sunt, à Serenissimo Principe FERDINANDO, Archiduce Austriæ, Duce Burgundiæ, Comite Habspurgi & Tyrolis &c.

Ex omnibus ferè orbis terrarum Prouinciis partim conquisita, partim ab illorum hæredibus & successoribus transmissa, in celebri Ambrosianæ arcis Armamentario, à sua Serenitate non procul ciuitate OENIPONTANA extructo, conspiciuntur.

OPVS

Prælibati Serenissimi Archiducis iussu in vita inchoatum, & ab eiusdem Serenitatis consiliario & Secretario IACOBO SCHRENCKHIO a Nozingen continuatum & absolutum.

OENIPONTI,
Excudebat Ioannes Agricola.
M. DC. I.
Cum Priuilegio Cæsareo.

IN ARMAMENTARIVM Herôicum Sereniſſimi Principis Ferdinandi Archiducis Auſtriæ &c. Ambroſianum.

CARMEN Henrici Ranʒouij Producis Cimbrici, Equitis nobiliſſimi.

AVSTRIACVS Dux Fernandus, Mauortia paſſim
Arma, viris geſtata, quibus res bellica cordi,
Et ſtudio hoſtiles fuit impugnare phalanges,
Colligit, Herôumq; exornat imagine viua,
Et ferro geſtis declarat ſingula rebus.
Sic tàm facta notis, tabulisque inciſa loquuntur
Virtutem inuictam, quàm picta coloribus ora
Herôum, quorum appenſa ſub caſſide virtus
Emicat, extenditque viris in ſæcula nomen.
Ergò quod Auſtriacæ FERNANDVS gloria gentis
Vndique congeſtis armamentaria ſcutis,
Armatæq; penum virtutis condit honori,
Gens Martis generoſa ſuæ exemploq; iuuentæ
Cedit, vt in robur, mentemq; excita virilem,
Laude pari aduerſos ruat inperterrita in hoſtes.
Hinc Fernande genus Diuûm, flos inclyte gentis
Cæſareæ decus Auſtriacum, quem nuper olympus
[Proh] orbi inuidit, cœleſtiq; intulit aulæ,
Poſthuma fama tibi grates, laudemque reponit,
Debita militiæ quod præmia ſoluis, & iſta
Fulmina bellorum fauſto victricia Marte,
Suſpenſis armis, & perpete laude coronas,
Et quia venturæ ætati calcaria ſubdis,
Vt ſimili aduerſum virtute feratur in hoſtem,
Poſteritas tibi grata tuas, Dux maximè, laudes
Armorumque penu tantum pleno ore ſonabit.
Sed neque te Schrenki, tranſibit fama, decenti
Qui te laude, canet, qui Herôum digeris arma,
Archiduciq; manus prebes, operasq; miniſtras.
Fortunati ambo, ſed fortunatior Herôs
Fernandus, qui ſublatus trans ſydera, ſanctos
Herôas lætus videt, atque videtur ab ipſis.

AD SPECTATORES THEATRI HEROICI

Iambicum ſcriptum à nobili clariſſimoq; viro Paulo Melliſſo Comite Palatino & Equite Aurato, Ciue Romano.

HVc quiſquis Hoſpes aduenam feres pedem
Peregrine, ſiue ciuis, aut ſoli incola,
Montes vbi altos inter Oenipons ſitus,
Viſurus Heroum THEATRA ſplendida,
Imagineſq; viuidis coloribus
Sollerter expreſſas: memento Principi
Hoc FERDINANDO munus acceptum libens
Referre, deinde CAROLO eius filio,
De ſtirpe natis Auſtriæ propaginis.
VIRTVTIS ille, cui ſtudetur, vnicæ
Mirificus æſtimator ac recognitor
Etiam hoſte in ipſo prædicandam cenſuit;
Hic inſequutor æmulus veſtigiis
Rectà paternis comparem inſiſtit viam,
Dicans HONORI templa. Noueris adhæc,
Quæcunq; ſunt heic Arma, ea ipſa Cæſarum,
Regum, Ducumq; & Principum, & reliquorum item
Eſſe arma, quæ ſuopte quondam corpore
Geſtata eiſdem, præliando cum feros
Hoſtes adirent; & peculiariter
Communicata ſint per ipſos poſteros
Nobiſcum, & huc relata, non modò ex locis
Germaniarum & Galliarum plurimis,
Verum ex Italia pariter atque Hiſpaniâ,
Regniſque ſub Septemptrione diſsitis:
Non abſque conſignatione encomij,
His omnibus ſinguliſque debiti.
Ac vera ſunt, quæ ſcriptor hiſtoricâ fide
Locupletiora ad hancce teſtimonia
Probationem adduxit, integerrimus
Aſſertor ipſe veritatis integræ.

Ergo facessant nugiuendi Zoili,
Momique fumo veritatis ebrij,
Pium laborem candidorum Principum,
Operamque docti singularem SCHRENKII
Reprehendere & culpare præcipites nimis.
Nam totsigilla, totque passim epistolæ
Extant, manusque clarorum verticum,
Queis exhibendis si necessitas fiet
Imposta, conuincentur & mendacij
Et falsitatis, quotquot in scirpo putant
Nodum inueniri, & nescio quem scrupulum
Mouent inanem. Scire te videlicet
Volui istud, Hospes, mecum vt esse gnarus;
Fidemque adimeres nullâ agentibus fide,
Fidemque haberes præditis bonâ fide.

EIVSDEM AD IPSOS HEROAS, VITA FVNCTOS.

HEROVM manes animæq;, illustria quondam
Nomina, nunc tumulis condita muta cinis,
Saluete æternum. Vestri resplendet honoris
Gloria depictis his in imaginibus,
Et titulis laudum iuxtà, & castrensibus armis.
Surdane sit vobis auris ad hocce decus?
Aut oculi cæci? Gestitis alacrius ecce
Audire, & validæ cernere facta manûs;
Inclita facta, quibus gens æmula postera, famam
Spargat in Eoos, spargat in Hesperios.
At quotus heic quisquis est, quem nõ iuuet vsq; perennes
Vos legere in chartis, vos colere in tabulis.

PROŒMIVM
AD BENEVOLVM LECTOREM.

CVm multa sint ac varia hominum studia, quibus pro suo quisq; genio, & naturæ ductu, ad solidam aliquam laudem comparadam, optimamq; sui memoriam posteris relinquendam nitatur, ideò laudatissimos quosq; & heróica animi indole præstantes viros, in hoc potissimum elaboràsse obseruauimus, vt, quanquam multis & animi, & naturæ dotibus insignes, in omni virtutum genere se exercuerint, aliqua tamen in re peculiarem sibi quisq; gloriã quęsiuerit, & ad pręclari nominis palmam alius alio itineris compendio contenderit, æternamq; suæ industriæ, virtutisq; famam ad posteros transmiserit. Laudantur igitur & non immeritò quidam, quod in sublimi honorum gradu à Deo cõstituti, bonarum tamen literarum studia vel coluerint ipsi, vel feliciter in illis versatos liberalitate sua fouerint: Benè enim de Republica, totoq; genere humano merentur, qui viros optimis disciplinis deditos ad rerum gubernandarum cõsilia adhibent, vereq; illud à diuino Platone dictũ esse iudicant: Tùm demum felices fore Respublicas, si vel eruditi rerum potiantur, vel earum potiti literis operam dent. Non minori quoq; laude extollendi sunt viri Principes, qui altiori quodam animi motu arreptis armis, vt jus, & æquum tuerentur, noxiorum hominum vim ab aris, & focis depulerunt, non vt bella ex bellis sererent, nec vt præpostera dominandi libidine pręcipites agerentur, sed vt, propulsatis vndecunq; iniuriis, pacem, & tranquilitatem suis subditis parerent. Extra omnem verò laudis opinionem positi videntur illi, qui & Marte, & toga clari, domi in pace omnia ex sapientum virorum consilio benè, & prudenter administràrunt, literarum studia, virosq; doctos liberali amore, & munificentiæ largitate prosecuti sunt, & sicubi bellum ingruerit, fortiter & temperanter se gesserunt. Quamuis autem à literarum cognitione dispar omnino rei bellicæ studium nonnullis videri possit, tamen si rem recta reputemus via, magnam hæc habere inter se cognationẽ inueniemus, adeoq; verissimum esse illud Claudiani dictum; Quòd gaudeat virtus testes sibi iungere musas, & non iniuria literas ament illi, qui literarum monumentis digna edunt facinora. Hinc præclarissimi omnium ætatum bellatores aut docti fuerunt ipsi, aut viros doctrina excellentes in precio habuêre. Exempla tàm ex omni retrò & Græcorum & Latinorum antiquitate, quàm ex nostra parentumq; nostrorum memoria proferri hîc multa possent eorum, qui vel literis, vel re bellica, vel vtroq; insignes egregiam sui memoriam mundo reliquêre. Sed vt breuitatis studio pauca ex multis referam, quis Alexandrum illum Magnũ à puero Philosophię operam dedisse ignorat? quis Iulij Cæsaris eruditionem cum inuicta bello virtute coniunctam vel in ipsius Cõmentariis non videt? Memoratur & vox illa Alphonsi Regis Neapolitani, qui rogatus, vtri plus deberet, armis, an libris, ex libris (inquit) & arma, & armorum vsum didici. Hæc autem ideò potissimum commemorantur, vt constet ijs, qui ad defensionem induerunt arma, non modicum profuisse, quod literas amauerint & calluerint, quorum adminiculo rerum in bello, domiq; fortiter & præclarè gestarum documenta ad posteros transmiserunt. Quod tantò efficaciùs præstiterunt, quantò artis militaris inter alias scientias Dei munere concessas, meritis laudibus magis celebrandæ, & præ reliquis tacita quadam naturæ lege ita fateri cogente, propter maiorem dignitatem, maiusq; emolumentum ex ea nascens plus commendandæ peritiores fuerunt. Quod cum ita sit, non est vllus, nisi tàm diuinarum quàm humanarum rerum prorsus ignarus, qui negare possit, nullam vocem, nullam laudem disciplinæ militaris studio satis dignam reperiri, qua siue eius dignitatem spectemus, nihil excellentius, siue gloriam, nihil magnificentius, siue deniq; vtilitatem, nihil fructuosius potest excogitari. Si enim Iustitiæ virtutem ea tantum ratione cæteris anteponendam eloquentiæ

princeps Cicero asseuerat, quod ad cóiunctionem hominum, & societatem tuendam valeat plurimum, quid de rei bellicæ peritia erit iudicandum, quæ pro eadem pugnat, contemptis vitæ periculis, ab aliorum etiam ceruicibus calamitatem repellit, & ad immortalem nominis famam suis cultoribus aditum parit? Hinc igitur Licurgus ille sapientissimus Lacedęmoniorum legislator pueros non in ciuitatibus ad luxum, & voluptatem educandos, sed in agris ad belli labores infracto animo tolerandos seuerè præcepit. Hinc Romani, Græcorum exemplo permoti, adolescentes suos in campo Martio bellicis quibusdam concursionibus, & vmbratilibus pugnis in singulos penè dies exerceri voluerunt, vt eorū animi huius rei pulchritudine capti, ad militiæ studia magis magisq; inflammarentur. Intelligebant enim præclarè contemni eos, qui nec sibi, nec aliis prosunt, his artibus etiam non modò regna potentissima, prouinciasq; innumeras Imperio suo adiectas, sed vniuersum propè terrarum orbem deuictum. At ne quis fortasse errore deceptus Ethnicos tantum bellicæ gloriæ stimulis concitatos arbitretur, legat ille sacrarum literarū monumenta, quibus Iudæorum gentem militaris scientiæ percupidam fuisse demonstratur. Taceo hic victorias, quas inclytus ille populi ductor Iosue ab hostibus reportauit, item Gedeonis & Machabæi facinora, qui virtute bellica instructi, copiosos sæpè exercitus parua manu strauerunt, fuderūt, extinxerunt. Nónne Dauid fortissimus Goliæ interfector tantum excelluit, vt omnium regum triumphi illius gloria obscurentur? Sed quid antiquitatis exempla conquirimus, vidit nostra, patrumq; ætas Herôes in hoc genere exercitatissimos, qui priscorum gloriā, si non superârunt omninò, at certè quàm proximè accesserunt. Eorum namq; virtus non domesticis circumsepta parietibus cóntinetur, sed ad vltimas, & seculis prioribus incognitas regiones iam pridem cum magna admiratione peruasit. Quare cùm tot tantaq; commoda, tot ornamenta & decora in armorum tractatione conspiciantur, æquum est, & rationi consentaneum, vt virorum Illustrium memoria, qui totum vitæ tempus Marti dedicârunt, nulla vnquam obliuione sepeliatur, sed in clarissima luce constituta, omnium animos veluti stimulis quibusdam ad generosæ virtutis imitationem incitet. Cùm igitur Serenissimus Princeps Ferdinandus Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Comes Tyrolis &c. maiores suos pacis belliq; artibus, aliisq; virtutibus summum familiæ Austriacæ decus fęliciter & induxisse, & diutissimè conseruâsse sciret, optimum quemq; ex ipsis imitandum sibi semper esse duxit, ac inter cęteras virtutes, & herôici animi occupationes, rei bellicæ studium à prima statim adolescentia singulari quodam genij sui instinctu amplexus, deinceps etiam ad extremum vsq; vitæ suæ terminum summo amore prosecutus est, adeoq; disciplinæ militaris obseruantia, in qua prosperi bellorū euentus maximè consistunt, ornare nūquam destitit: Magnanimitatis enim ardore accēsus hoc vnicum semper in votis habuit, vt contra ius & æquum nihil quicquam tentaret, neque iniustum temeraria audacia defenderet, vel ad hoc vllum auxilium præberet. Eius verò rei vt aliquod etiam monumentum apud posteros extaret, in talium armorum, quibus, qui suis seculis bellicæ laudis præconio floruerunt, aut qui nostra ętate militari gloria clarent, atq; aliorum auspiciis, ductuq; vti dictatores, & legati induti fuerunt, & aduersus hostem vsi sunt, nec non imaginum ad viuum expressarum supellectile comparanda per multos annos nec summæ diligentiæ, neq; sumptui pepercit, & ex longinquis diuersisq; nō duntaxas propinquioribus regionibus adferri curauit, atq; in hoc nullo aut generis, aut partium, quas quisque secutus est, aut religionis delectu habito, id vnum quęsiuit, vt qui bello quauis ex causa suscepto militauerūt, & ordines duxêre, in hanc Herôum cohortem allegerentur. Nec ea tantum intra parietes armamentarij Ambrosiani affixa seruari, suosq; & suorum oculos pascere contentus fuit, imò vt publico quoq; vsui commodaret, atque ad illa spectanda fortè non admittendis gratificaretur, Herôes cum suis quosq; effigiebus æri incisis repræsentari, vitasque singulorum & res gestas per elogia breui compendio adiecta typis excusas ob oculos poni voluit. Cùm etiam viuentium laudes (vt dicitur) non sine multorū inuidia prædicari possunt, eorum qui superstites sunt, historiam, quam compendiosissimè ex transmissis

commentariis, aliorum autẽ, qui è vita excesserunt, ex communicatis passim verissimis narrationibus, & probatis authoribus depromi negotium dedit, nõ dubitans hoc suæ, & venturę ætatis hominibus fore gratissimũ, si non solùm tot illustrium virorum memoriam in armis & imaginibus recolerent, sed & plurimarum virtutum documenta in illustri posita monumento intuerentur. Quanquam verò tàm in ipso Ambrosiano armamentario, quàm in hoc opere is seruetur ordõ, vt Imperatoribus, & Regibus primum, ac post illos Principibus, comitibus, Baronibusq́;, & reliquis herôum collegio dignissimis proceribus suæ assignatæ sint stationes, temporum tamen habita ratione, & non dignitatis prærogatiua obseruata, secundum bellorum quoque annos, quibus quisq́; vixit, & bella gesta sunt, omnium imagines & descriptiones optimè & decenter dispositæ seriatim sequantur. Id quoq́; monendus est lector, esse inter illos, quorum arma vel temporum iniuria, vel negligentia hominum amissa non integra ad manus peruenerunt, eorum tamen quicquid haberi potuit, siue gladius, siue galea, aut quæuis alia armaturæ pars sit, aliorum probè ordinatæ seriei affixum in armamentario contineri, quod memoriam illorum cum imagine, & rerum gestarum descriptione non minus referat, quàm si vel omnia, vel plura illorum inueniri potuissent: quæ verò alicubi delitescere cognoscentur, non minori studio quàm cętera accuratè conquirentur. Mihi ergo terq́; quaterq́; inclytus Archidux cum anno Nonagesimoquinto aduersa valetudine laboraret morti proximus, (vt cui antea totius negotij cura commissa fuit) seriò & expresè huius operis absolutionem, in quo filij sui, Illustrissimi Principis Caroli, sacri Romani Imperij Marchionis Burgouię &c. auxilium non defuturum foret, mandauit, & sub piaculo iniunxit, neminem futurum confisus, vt suorum maiorum, qui supra ortus, prosapiæq́; excellentiam ad perennem nominis celebritatem euaserunt, in armamentarij Ambrosiani conclaui, tot herôibus associandorum decus nullo æuo periturum nõ esset summo cum gaudio & voluptate speculaturus ipsemet quoque pro quota suæ memorabilibus editis facinoribus comparatæ laudis, & gloriæ parte in hoc theatrum & ordinẽ adoptatus, noua nobilitate induta, clariùs & luminosiùs viuens elucesceret, & posthac amplius & insignius gestarũ rerum felicissima, gloriosaque continuatione maior illustriorq́; redditus, olim ex vera oris maiestate, armorum splendore, atq́; huius operis lectione à posteris cum admiratione agnosceretur, & honorificentissimè virtutum factorumq́; prædicatione celebraretur. Prælibatus quoque Illustrissimus Princeps & Burgouiæ Marchio, ad quem post obitum gloriosissimi progenitoris sui ditio Ambrosiana cum arce & sæpè memorato celebri armamentario peruenit, herôicæ virtutis ardore impulsus hoc suæ Serenitatis perlaudabile institutum ad ipsius & omnium eorum, quorum interest laudem perpetuam, honorificentissimamq́; memoriam locupletare & ornare ardenti zelo satagens, huius operis continuationem, atque editionem mihi denuò gratiosissimè commendauit, quam meo studio, labore, sumptu susceptam frater quoque meus charissimus Fridericus Schrenkhius à Nozingen, eidem illustrissimo Marchioni à consiliis & cubili pro virili promouit. Vnum quoque candidissimum lectorem monitum edoctumq́; volo, defunctorum imaginibus maiori ex parte pleniora elogia, sed superstitum iconibus adstrictiora encomia, omnibus fideli ingenio syncerè temperatis, ea causa apposita esse, quod huius tempestatis certior sit maleuolẽtia, liuor, & obtrectatio, quàm benefactorũ laus & præmiũ, nemoq́; licet in hac vita fortunatissimus, gloriosissimusq́; ante vltimum diem ex omni parte beatus dici queat. Diuersi enim politicorum, & militarium studiorum sunt euentus, sæpè etiam per omnem vitam secundissimè, laudabiliterque confectorum dignitas, sub mortem inauspicatò, & fœdissimè commissorum turpitudine obscuratur, vice versa semper prius sinistrè, & absq́; gloria cum graui damno gesta editi ante supremi fati diem clarissimi, saluberrimiq́; facinoris indelebilis splendor illustrat. Sors enim omnia versans, & cæca libidine cuncta dans, & eripiens, herôicæ virtuti, sapientissimis consiliis, fortibus ausis non perindè semper ad victoriæ gloriam æquo studio fauet, nec illis fœlices successus respondere cõcedit, vt quamuis isti, qui bellum administrant, aliis virtutũ concursu

& præsidio, prudentia, fortitudine, solertia
impares non sint, attamen propter aduersantis fortunæ inclementiam iacta alea sinistrè cadente palma non potiantur. Fortuna quoque sæpiùs benignè arridente gratia abblanditur, deindè insolens petulantius iocatur, in exitu malignè acerbo sæuit odio, superiores victorias funestis cladibus corrumpit, inflictas strages incomparabilibus trophæis recompensat. Quapropter viuentium res prosperè gestæ parcius laudandæ, & infeliciorum casuum iniquiore maledicentioreq; censura abstinendum. Postremò quum in hoc seculo diuersa sunt iudicia hominum, & quilibet suo quodamodò affectu vel procliuiter ducatur, aut impotenter trahatur, omnibus liberum arbitrium permittitur, vt si quid in his dignum commendatione inuenerint, illud amplectantur, sin quid diuersi, hoc fugiendum & vitandum ducant.
Vale & huius operis lectione ad doctrinam, imaginibusq; ad iucunditatem vtere, fruere.

SACRATISSIMO
ATQVE
INVICTISSIMO
ROMANORVM IMPERATORI,
GLORIOSISSIMO CÆSARI, RVDOLPHO SECVNDO
Augusto, Germanico, Pannonico, Bohemico, Dacico, Pio, Felicissimo & Inclytissimo &c.

Atque

POTENTISSIMO TOTIVS HISPANIÆ, VTRIVSQVE SICILIÆ, AMBARVMQVE INDIARVM &c. REGI CATHOLICO PHILIPPO TERTIO &c.

SERENISSIMIS, VNIVERSIS ET SINGVLIS ARCHIDVCALIS AVSTRIACÆ DOMVS PRINCIPIBVS, DN. DN. DN. MEIS CLEMENTISSIMIS.

MAgnanimos, & bellicosos Herôes, Augustissime Imperator, potentissime Rex,
Serenissimi principes, graui constantiq; iudicio sibi saluberrimè persuasisse liquidò depre-
henditur, beatam vitam in gloriosis, illustribusq; factis, quibus perennis nominis laus fa-
maq; comparetur, ponendam esse. Ad hunc igitur consequendam æternæ appetentes glo-
riæ in toto suarum actionum cursu hoc vnico ac rectissimo itinere, atq; fixo animi decreto
contenderunt, vt generoso naturæ genio ducente, postquàm præcellenti educatione, &
multis exactæ disciplinæ præceptis optimos acquisiuissent cōfirmâssentq; mores, nobilia
opera æmularentur, & nudæ, horridę, aridæ, sterilisq; virtutis imagine non contenti, vera
rerum pręclarè gestarum effigie certius & viuidius expressi sui æui hominibus admirabiles spectarentur, ac famæ
suæ monumento literis condito posteri docerentur, quòd illi bonas artes ad Romanorum herôum exemplum etiã
classico canente non intermissis literarum studiis sedulò exercuerint, his impensè fauerint, imprimis pietatis, iu-
stitiæq; cultu, & scelerum odio ad illustris immortalisq; nominis anhelârint decus, ad laudis aspirârint perennita-
tem, vituperanda repudiauerint, laudanda sectati nobili & salubri inclytorum factorum imitatione nihil magis
decorum, nihil honestius sapientissimè duxerint. Qua sententia ipsi mortalium felicissimi censeantur, qui, pręter-
quam quòd, vt amplissimam promererentur laudem, & hac tanquam innatæ virtutis, honestiq; talionis proprio
ac debito fructu in humanis fruerentur, nihil, nisi per illustria, & honestissima quæque respexerunt, nihilque stu-
diosius fecerunt, nisi, quando præstantium Ducum mores operaq; legendo exempla imitabilia cognouerint, ea
æmulo delectu feliciter susceperunt sequenda, & vitia temperati moris modum excedentia ingenua verecunda-
que sua probitate declinando euitârunt, adeoq; egregia animi & corporis facinora ediderunt, propter quæ viui à
mortalib⁹ in magna admiratione venerationeq; sunt habiti, etiam post fata ex benè factis sperata honorifica præ-
dicatio meritò, dignè, cumulatissimè illis obuenit, ac in futura secula perdurabit. Vt igitur talium, cùm qui è vita
discesserunt, tùm etiam nunc supersunt, herôum ardentissimæ virtutis auspiciis parta gloria exprimeretur, & in-
signiter ab illis gestarum rerum recētissima memoria semper retineretur, Serenissimus Austriæ Archidux Fer-
dinandus, felicissimæ recordationis, illorum imagnes, arma, aut integra, aut harum partes, & vitæ actorumq;
commentarios vndiq;, quantum vel postulatis, vel sumptibus, aut spontanea trausmissione nancisci potuit,
curiosè conciliauit, & in peculiari arcis Ambrosianæ armamentario decenti ordine disposuit, non tàm sibi
in ætatis flexu, & præcipiti senecta peramæna voluptate, quàm spectantibus iucundissimo oblecta-
mento his præstantissimis verę virtutis exemplis parato. Neq; verò tantùm in Ambrosiano armamen-
tario huiusmodi imagines & armaturas conspici, sed vt benigna cōmunicatione per terrarum orbem
agnoscerentur, eas æri incisas, ac vitæ operumq; summam succinctis elogiis comprehendi, & simul
typis excudi constans & perpetuus eius animus & consilium fuit. Quemadmodum etiam hoc
in vita suæ Serenitatis inchoatum, mihi autem, cum anno Nonagesimo quinto in læthalem
morbum incidisset, obitui proximus in seriis & expressis mandatis oretenus, vt incepti
operis continuationem absoluerem & promulgarem, reliquit, non tàm in perpe-
tuam herôicæ curæ & studij sui testificationem, quàm vt huius præsentis æui,
& posterorum seculorum generosa ingenia, quæ in diuersis orbis partibus
agerent, glypticè effigiatos impressosq; conspicerent, atq; ab ijsdē
gestorum laconicas descriptiones legerēt, & cognosce-
rent, tales herôas, & inter eos etiam nonnullos

suorum gentilium, qui per bella alternatis lubricæ fortunæ casibus, & ludis non sine variis periculis atq; victoriis gesta & administrata inclaruerunt, adeoq; in admirationem nobilemq; imitationem reuiuiscente semper cum laude in Ambrosiano armamentario imaginum & armorum tenus repręsentatos & intuendos reperiri, hoc herôicum Theatrum oculis perlustrandi, & porpterea itineris capescendi cupiditate accenderētur, atq; à suis promissa & desiderata aut secum adferrent, aut receptæ transmissionis officiū exsoluerent, ipsimet quoque ad paria vel maiora id genus monumentis digna sapientissimis consiliis, & pugnacibus dextris conficiunda imitationis aculeo extimularentur, illi vero, qui in viuorum contubernio etiamnum versantes eximia facinora hactenus patrâssent, ad insigniora & priorum gloriam superantia edenda inflammatiores deferrentur. Hinc Serenissimus Archidux pro sua sapientia & acutissimo iudicio certò futurum præsagijt, vt qui ex defunctorum herôum stemmate procreati forent, generosa æmulatione non solùm familiæ suæ decora equare niterentur, sed magno interuallo superare contenderent, & si prędecessores sui imperij amplitudine atq; opulentia maiores felicioresq; fuissent, sibi tamen in dominatu certissimis virtutibus augendo, immortali gloria, & prosperrimis victoriarum successibus acquirenda Dei superi propitium fauorem quoq; arrisisse, illustrium factorum documento posteritatis notitię testatum relinquerent. Quoniā autē à demortuo Serenissimo Archiduce Ferdinando laudatissimę memoriæ, huius operis publicandi absolutio atq; editio mihi irrogata, & illud ipso authore præcipuè in laudabilissimæ Austriacæ Domus non intermoriturum decus institutum & inchoatum sit M.M.tum & CC.um VV.rum nomini dedicari æquum, dignum & par est, quibus tantò gratiùs acceptiusq; futurum non dubia spe cōfido, quòd à suæ familię Imperatoribus ætatis, qua secutos aliarum stirpium Augustos antecesserunt, honore & Imperij Maiestate, qua illis præeminuerint, quæ etiam paucis eorum qui ex vna stirpe oriundi, & in imperio rerum potiti fuerunt, nō intercisa serie in præsens vsq; seculum continuatur auspicium sumat. Neq; huius operis nuncupatione MM.tibus & CC.ous VV.ris digniores iudicantur, quæ maiores suos Austriacos herôas, à quib' Christiana Respublica inuictis armis defensa, & pulcherrimis belli ac pacis artibus exornata est, æmulando, clementia, moderatione, iustitia, in summi imperij & plurimi dominatus potestate vtuntur, vt easdē sanctissimorū istorum principum omnibus numeris non tantum referendorum, effingendorumq;, sed augustius exuperandorū studiosissimas imitatrices esse lucidissimè appareat. Qua æmulatione vti MM.tum & CC.um VV.um maiores animi virtute, vitæ innocentia, imperij æquitate in cœlum sibi viam strauerunt, & cunctos sui seculi, & superiorum ætatū principes ae[illegible]tate fortunaq; pares, aut opibus & potentia præpollentes merita consensu omnium inclytorū facinorum gloria antecesserunt, sic etiam MM.[illegible] & CC.[illegible] VV.[illegible] repetita illorum in his nomina atq; ingenitas virtutes generis sui fulgentissimum iubar deffusiore augustioreque illustrissimorum operum lumine radiosius enixè illustrant, & in eam incumbunt curam, vt non solùm progenitorum suorum fama nullo vnquam æuo conticescat, laudis claritas nunquam offuscetur & perstringatur, sed etiam MM.tum & CC.num VV.um herôica facta posteris æterna prædicatione ab omni obliuione vindicet, artificum industria cuncto repræsentet æuo, ac ingenuorum scriptorum labor tantorum ingeniorum Christiano orbi saluberrimas dotes, & pacis belliq; actiones elegantissimè descriptas oculis cogitationeq; suspiciendas liberalibus syncerisq; iudiciis transmittat, & non tàm ingentium animorum virtutes, operaq; elogiis comprehensa lectores admirentur, quàm imagines assimilanter ex vero ductæ ac æri insculptæ intuentium oculis voluptatem pariunt. Quod igitur ad huius operis nuncupationem attinet, Inuictissime Auguste, Rex amplissime, Principes principū nobilissimi, hoc MM.bus & CC.bus VV.ris vtpote ab horum agnato Serenissimo Archiduce Ferdinando primo authore ortum & fundatum, atq; ab eiusdē filio Illustrissimo Principe Carolo, Sacri Romani Imperij Marchione Burgouiensi &c. continuatum, auctum, solis optimo iure debitum, mea cura, studio, opera, labore & sumptibus absolutum, & in lucem editum humilimè offero, & supplici corde obtestor, vt hanc dedicationem clementissimè consulere, quicquid est muneris non aspernari, me sua gratia, & benignitate amplecti ac persequi dignentur. Excelsissimum numen MM.tibus & CC.tibus VV.ris supremæ horæ spatium in multa sæcula extendat, & diutissimè incolumes, prolatis Christiani orbis finibus, & cumulatis ex internecíuo hoste victoriis felicissimasq; conseruatas, post huius vitæ cum morte commutationem ad æternæ beatitudinis participationem in superorum consortium recipiat, cœlestis reddatque immortalitatis compotes, quarum clementiæ me obsequentissimum clientem cùm omni humilimi animi deuotione commendo. Datæ OEniponti Calendis Ianuarij, Anno reparatæ salutis M. DC. I.

MM.tum & CC.num VV.rum

Humilimus & perpetua fide obsequioq; deuotissimus cliens

Jacobus Schrenkius
à Nozing.

Serenissimus ac Potentissimus Princeps Gustavus Adolphus D.G. Suecorum, Gothorum, Vandalorumq. Rex Magnus, Princeps Finnoniae, Esthoniae Careliaeq. Dux, Dominus Ingriae &c.

Aº Dñi MDCXXXII.

PHILIPPVS COMES
PALATINVS RHENI BAVARIÆ DVX.

PHILIPPVS bellicosus Ruperti virtuosi ex Elisabetha filia Georgij diuitis Bauariæ Inferioris Ducis, filius, Philippi ingenui Palatini Comitis, & Electoris nepos, Ludouici iunioris pronepos, in lucem editus fuit Anno Millesimo Quingentesimo tertio. Hic Princeps ad summa quæque ingenio & virtute sua excellenti aspirare potuisset, nisi à fortuna destitutus, & inuidia iniquè retractus fuisset. Animo æquè fortissimo, atq; à natura moribus; & ingenio suauissimis præditus fuit. Hinc factum, vt illum nemo iratum viderit, aut indignantis verba etiam contra eos, à quibus violatus fuerat, ex ipso audierit. Literis ita deditus fuit, vt qui familiariter eo vsi sunt, testentur, cum à negotijs publicis discessum est, nunquam eum in otio inuentum, quin librum in manibus haberet, atq; legeret. Virtus ipsius, & in patriam studium, atq; fides maximè enituit periculosissimis illis temporibus, cum Solymannus Turcarum Sultanus innumerabilibus copiis, Buda & alijs Vngariæ vrbibus subactis, Germaniæ ceruicibus Anno Millesimo Quingentesimo Vicesimo nono tremendus immineret, atq; Viennam superioris Pannoniæ ciuitatem nondum munitam, omnib⁹ viribus, & obstinatissimo animo vehementissimè oppugnaret, quam Philippus defendendā alacriter in se suscepit, & sua, & pręsidij fortitudine conseruauit Certis autoribus constat, cum classe Danubiana incensa, cunctisq; pontibus recisis, spes omnis auxiliorum obsessis adempta esset, & partim minis, partim amplissimis Solymanni promissis militum animi ad deditionem consternati viderentur, Philippum re intellecta, & concione aduocata abiectionem illam animorum, & detestabilè cōsilium grauissimis verbis increpasse, & palàm affirmasse, si omnes contingeret locum illum & stationem turpiter deserere, sibi tamen sententiam stare, vel solùm corporis sui obiectu mænia defendere, & honesta potius morte pro patria, & fide Christi pugnando occumbere, quam flagitiosa eiusmodi trepidatione & nomen suum, & gentis Germanicæ auitam gloriam indelebili ignominiæ nota inquinare. Posteà ob cognitam & perspectam suam fidem Vdalrico Duce Wirtenbergio à confæderatis Sueuicis in exilium acto, prouinciæ illi nomine Ferdinandi Romanorum Regis præfuit, donec anno Millesimo Quingentesimo Tricesimo quarto Philippus Hassiæ Landtgrauius pecunia Gallica exercitu conscripto, & in agrum VVirtenbergicum adducto, Vdalricum armis restituit. Huic Philippus Palatinus ex officio collectis non contemnendis copiis obuiam iuit, utque militem ad operam nauandam sibi obsequentiorem redderet, magnam pecuniæ summam obstricta fide sua mutuo sumpsit, & postea ex suo creditoribus satisfacere coactus est. De hinc cum hoste prælio congressurus, forte fortuna, vti fama perhibetur, accidit, vt voce iubentis sese acies stipare, sinistrè à milite percepta, recipientes se versus Lauffen oppidum ordines primum turbarentur, moxq; præcipiti se fugæ mandarent. Philippus resistere militem, & aciem restaurare omni diligentia adnitens globo maiore in calce pedis grauiter saucius, equoq; subter labente captus est. Sequentibus annis in ipsis tumultuum Germaniæ initijs Henricus Octauus Angliæ Rex de virtutibus, & probitate Philippi certior factus, non quieuit, donec eum in aulam accersitum videret, quem summo in honore habitum, per triennium liberali stipendio aluit, atq; Germanici exercitus Ducem expeditioni quam tum animo agitauerat destinauit. Philippi morum suauitas, & ex vultu elucens virtus, vsque adeò cunctis grata in Anglia atq; amabilis extitit, vt generum ipsum adscissere, & filiæ Mariæ maritum esse Rex voluerit, & effecisset etiam, si consanguineus Fridericus Secundus Palatinus Septemuir fortunæ Philippi tunc spontè se offerenti paululum sua voluntate, & auctoritate se adiunxisset. Interea ipse absens, insons, & quæ in Germania agerentur nescius, ditione sua Norica spoliatus fuit. Tandem imbecillitatis ex vulnere, tenuissimæ fortunæ, atque diuturnioris otij pertæsus, dum terram Sanctam adire in animo haberet, vitam cum morte, fastidiumque humanæ sortis cum exoptata beatitudine cælesti commutauit, anno Millesimo Quingentesimo Quadragesimo octauo, cuius ossa ad Sancti Spiritus Heidelbergæ monumento à fratre Ottone Henrico Septemviro procurato, sunt recondita.

EPITAPHIVM
Illustrissimi Principis ac Domini, Domini Philippi, Comitis Palatini Rheni, Ducis Bauariæ &c.

CAetera qui circum lustras monumenta viator,
Hæc quoque, non longa est, perlege pauca, mora:
Si ducis audita est forsan tibi fama Philippi,
Clara Palatinæ quem tulit Aula Domus,
Qui modo Pannonicam defendit ab hoste Viennam,
Et soluit trepidos obsidione viros,
Tunc cùm Threicij vastarent omnia Turcæ,
Et tremerent subito Norica Regna metu,
Mox etiam impleuit magnum virtutibus orbem,
Vtilis hinc armis, vtilis indè toga.
Illius hac tegitur corpus venerabile terrâ,
Hic animam, hic vitam reddidit ille Deo.
Quo te si pietas, si quid mouet inclita virtus,
Iunctaq; cum summa nobilitate Fides,
Huic opta vt Cineres placidâ cum pace quiescant,
Condita nec tellus durior ossa premat,
Nam pius ad cæli sublatus spiritus Arces
Cum Christo vixit tempus in omne suo.

IOHANNES
MEDICES FLORENTINVS.

MEDICÆAM familiã Illustrem, & antiquam esse ex authenticis probationibus constat, ex qua literarum scientijs clarissimas, summis dignitatibus ecclesiasticis, vtpote Pontificia, Cardinalitiaq; ornatos, milites quoq; fortissimos prodiisse historiarum monumenta abundè testantur. Hæc igitur hunc Iohannem Hetruriæ Principem produxit. Paternum genus directo stemmate Laurentium Medicem, qui magni eius Cosmi germanus frater fuit respiciebat, quum maternum repeteret ab inuictissimo Francisco Sfortia proauo, qui insigni bellicæ virtutis felicitate Mediolanensis imperij principatum posteris suæ familiæ peperit. Huius erat neptis Catharina eo Galeacio principe progenita, cui coniurantium ciuium dira malignitas dominatum & vitam ademit. Hæc post defunctum Riarium primum maritum Iohanni patri eiusdem nominis & Gallicas sequenti partes nupsit, fatis ita disponentibus, vt hic Ioannes paternũ ferens nomen, primo eoq; supremo eius coniugij partu ederetur, qui bellicum materni generis vigorem certo Medicææ magnificentiæ splendore cumularet. Cæterum triennis puer patrem amisit, captaq; demum atq; exuta principatu Borgianis, & Gallicis armis Catharina matre, magnis aduersæ fortunæ fluctibus iactatus est. Sed à matre demum ex captiuitate liberata Florentiæ educatus, eò ætatis incremento, vt eius tutelam benignè susciperet Iacobus Saluiatus illustris ciuis, qui postea Ioannis socer fuit. Verum ea indole puer Martij spiritus habitum gerebat, vt pugnas & sæpè cruentas inter æquales sereret ac vulnere inflicto, quod videri poterat mortiferum, reclamente saucij pueri patre exilio mulctaretur. Verum enimuero, exacto demum vrbe Soderino, atq; introductis Medicæis in veterem dominatum, non multò pòst adhæsit Leoni decimo familiæ Principi & ad Pontificatũ euecto. Nec diu dehinc Ioannes inter initia Vmbrici belli imberbis adhuc militiæ tyrocinium posuit, atq; Laurentio Medici operã præclarissimè nauauit, cum turmam equitum suo ære perornatam, vti nouæ laudis cupidus in aciem produxisset, multaq; admirandæ fortitudinis exempla illic edidit. Mox nunquam belli vsu intermisso militarem disciplinam in Italia ita restituit, vt eius copiæ, quas moriens reliquit, inuictæ existimarentur. Adolescens à potentissimo aduersario multis armis Romę circumuentus seipsum viriliter defendit, eum deiecit & fudit. Parmensi bello cum nocturno tempore Vicum oppidum adoriri vellet, magnum hostium numerum, qui ipsum ex insidiis circumfluxerant, repressit & fugauit. Mediolano obsesso, dum deliberant principes, expediatne in mænia impressionem facere, non cunctatus arrepto vexillo primus per muri ruinas in vrbem irrupit, præsidium deiecit, & victoria potitus est. Cum Gallici exarcitus Imperator Mediolanensem obsidionem soluens Abiagrassam occupâsset, indeque pro præsidio mille peditibus relictis discederet, obuiam habuit Iohannem, à quo cæsus, & oppidum vi occupatum. Inde Ticinum transiens comitante Vrbini Duce territorium & oppidum Garlas licet fossa & aqua optimè munitum recepit. Abdua amne præcipiti ac verticoso in hostium Gallorum tantam audaciam obstupescentium conspectu cum paucis suis traiectu territos adortus prostrauit, occisis eorum præcipui nominis ducibus Cabanno & Baiardo, & reliquas, relictis tormentis bellicis, fugam capere coëgit. Hostem fortissimum ad singulare equestreq; certamen prouocantem hasta per loricam pectore transfixo examinem reliquit. Rhætos in Cenomanis fudit & profligauit. Peculiaris alæ suæ præfectum, instaurato prælio, ex hostium Venetorum manibus eripuit. Heluetiorum ingentem exercitum, qui in Italiam irruerat, multa ac crudeliter agentem ad Corsum pagum malè mulctauit, pedem domum se referre compulit. Bello Ticinensi Gallicis partibus adhærens iussu Francisci primi Gallorum Regis locum extra vrbem castris regiis imminentem, quem Hispani munierant, acriterq; defendebant, adoritur, præsidio deiecto, diruit atq; incendit. Cum ipsius tres cohortes ab Antonij Leuæ militibus, qui in Ticinensi præsidio erant, essent cæsæ & profligatæ, indignatus iurauit, non prius animo quieturum, quàm cæsis cohortibus suis Germanorum & Hispanorum sanguine parentaret. Nec multò pòst Antonij milites elicuit, & simulata fuga ad locum, vbi pedites equitesq; condiderat, pertraxit, quos terribilis ac ferox instando cædendoq; adeò effusè est persecutus, vt multis interfectis, cæteros pauidos intra portam compelleret. Sed dum præclarè cohortes suas vltus in castra reuertitur, in itinere Boniuetus Gallus obuius æstuantem, & hostili cruore oblitum, quodnam forti feliciq; dextra facinus ediderit, percunctatur, narrantemq; cuncta ordine orat, vt prælij locum ostendere velit, eo modo, dum recentis cædis cadauera contemplantur, ab occulto humili loco plumbea glande dextro in crure grauissimè vulneratũ delatumq; in castra, & vix impotenti animo sustinentem, quòd vulnere impeditus à toto militari opere subtraheretur, Franciscus Rex inuisit, ac cohortatus est, postquam adeò fortis esset, animum importuna ac inutili molestia liberare vellet, vt magnitudinis animi famam patientiæ laude cumularet. Nec multò pòst, vt commodius conualesceret à Piscario Cæsarei exercitus summo duce impetrauit, vt Placentiam secundò Pado deueheretur, vbi annum vicesimum septimum agens ex dolore vulneris obiit, quod temerè susceptum haud dubiè longè omnium acerrimo & vigilantissimo propugnatore Gallica castra priuauit. Nemo enim adeò ignauus vel imbellis erat, qui eius signa non libenter sequeretur, & cum eo in acie conspici non cuperet, quando illinc certissima vel auerso etiam euentu veræ virtutis gloria peteretur. Hic enim constantis animi, & indefessi vigoris se tyrones non multis annorum stipendiis, vti cæteri duces solerent, sed paucis tumultuariis prælijs decora ac vtili disciplina veteranos efficere prædicabat.

CAROLVS BORBONIVS.

CAROLVS Secundus Dux Borboniorũ octauus, Conneſtabilis Franciæ Gilberto Montpenſerij, & Aruerniæ comite patre & Eleonora Gonzaga filia Friderici Marchionis Mantuani matre generatus eſt. Gilbertus à Carolo octauo Rege Franciæ Neapoli Prorex relictus, & Gallici exercitus Imperator Neapolitano victus bello, ex dolore rei malè geſtæ apud Baias fato functus, reliquerat hic præter hunc Carolum, Ludouicũ, qui cum patris ſepulchrum inuiſeret, tanto dolore correptus eſt, vt cum lachrymis animam ad hoc ſepulchrum exhalarit, & Franciſcum Heluetio prælio in conſpectu fratris occiſum. Carolus autem opulentę hæreditatis compos, & Conneſtabilis à Rege appellatus, qui honos militaris in Gallia ſummus habetur, procerum omnium longè clariſsimus euaſit, vtpote qui domi, & foris ſplendidus, authoritate, gratia, opibus reliquos regij ſanguinis principes anteiret. Abduana acie, quum extraordinariis Gallicæ nobilitatis equitibus præeſſet, & apud Mediolanum, quum eam vrbem aduerſus terribilem Maximiliani Cæſaris aduentum conſtantiſsimè defendiſſet, bellicam laudem ſibi non obſcurè peperit. Cum Ludouica Regis mater ei grauem litem intenderet, ereptura aliquot caſtella, malignitate ſenatorum in ea cauſa ius dicentium, eò acrius incubuit Ludouica, quod ſe ſpretam à Carolo crederet, cui ſe ad connubium fruſtrà obtuliſſet, vt ætate adhuc florens vidua, florentiſsimæ ætatis, nobiliſsimæq; ſtirpis viri coniugio potiretur. Hæc contumelia muliebri in animo ita præaltas iecit ſæui odij radices, vt nec Rex ipſe procliuis in obſequia matris litem directurus exorari potuerit, quanquam poſt dijudicatam litem eius controuerſiæ arbitrum ſe fore profiteretur. Quę conditio grauiſsima ideò viſa eſt Borbonio, quod nihil ſibi ad æquitatem vel iura cauſæ, vel iudicum ſtudia reſponſura crederet, ſi damnatus à properato iudicio, ex clementia tantum Regia commodum expectaret. Itaq; indignabundus cum quibuſdam illuſtribus viris Cæſari Carolo Quinto Gallorum hoſti adhærere conſtituit. Sed Franciſcus Rex incomparabili benignitate, detecta coniuratione, Borbonio ad genua prouoluto ita pepercit, vt adduci non potuerit ad credendum Borbonium à ſe defecturum. Atqui non multò poſt Borbonius ſimulato morbo, quum Regia caſtra ſubſequi iuberetur, diuerſo itinere, & mutato habitu cum paucis in Sequanos perfugit, atq; Cæſarianis partibus ea conditione ſe addixit, vt ei Cæſar Leonoram ſororem, quæ Emmanuelis Luſitaniæ Regis vxor fuerat deſponderet. Tranſiuit demum in Jtaliam, atq; indè cum valido exercitu in Prouinciam irrupit, conſpectaq;, & vix tentata Maſsilia repulſus eſt. Exindè tranſeunte in Italiam Rege, cum copiis quas pro ſalute patriæ coëgerat, Ticinenſi prælio, quo Rex captus eſt interfuit in quo Galli vindictæ auidi, vnum antè alios Borbonium, vti Regis & gentis deſertorem omnibus pugnæ locis fruſtrà requirebant, cum ille ad tutiorem promptitudinem familiari ſuo traditis inſignibus, tunicati, & priuati equitis habitu depugnaret. Ferunt Regem Borbonio ad genua proclinato, & dexteram appetenti, nequaquam ſeſe irati, ſed cuncta æquiſsimo animo ferentis habitu præbuiſſe, ipſum verò Borbonium demiſſo vultu haud dubia dediſſe pudoris, & pœnitentia ſigna. Sperauit Borbonius Cæſarem Mediolanenſis Imperij dominatum ſibi, tanquam ſororis dotalem, eiecto Sfortia eſſe conceſſurum. Verum Carolus Lanoius qui vices Cæſaris gerens, intimi illius conſilij erat gnarus, decepto Borbonio regem captiuum in ſpem promerendæ libertatis in Hiſpaniam abduxit. Qua inopinati facti nouitate Borbonius vſque adeò commotus eſt, vt ſtatim & ipſe in Hiſpaniam enauigârit, & apud Cæſarem, ſe qui victoriæ ſocius extitiſſet, ingratè contemptum quereretur, Lanoiumque malignitatis, & impudentiæ probro compellatum ad ſingulare certamen prouocaret. Verum Cæſar ita rixantes diremit, vt, quæ Lanoius feciſſet, publico commodo ſuoq; iuſſu feciſſe teſtaretur. Nec diu pòſt cum Rege de eo dimittendo Cæſar pecunia tranſegit, ad confirmandasq; noui fœderis pactiones, ſororem anteà dubijs verbis Borbonio promiſſam Regi tum cælebi connubio iunxit, quo nihil amarlulentius Borbonio accidere potuit. Secuta poſtea Cęſaris cum Rege conciliatio, ſuſpecta Italicis Principibus fuit, quaſi coniuràſſent, & cunctis iugum imponere cogitarent. Sed eam ſuſpicionem non temerè conceptam Rex opportuniſsimè detexit. Perſoluto namq; auro, & liberis obſidibus datis, his quas præſcripſiſſet conditionibus tanquam iniquiſsimis, & impotenter extortis ſe minimè ſtaturum profeſſus eſt, quaſi optimo iure liberatus videri poſſet, qui aureæ monetæ ducentas myriades Cæſarianis cuſtodibus, quum liberos etiam daret obſides, adnumerâſſet. Itaq; Itali Principes, liberæq; ciuitates, ſeruitutis nutu ad arma conſternatæ, in Cæſarem Ciſalpinæ Galliæ Imperio Sfortiam excludere conantẽ, authore Clemente Septimo Pontifice eò fidentius arma verterunt, quòd ipſi ſibi affuturum Regem intelligerent. Eius verò belli is exitus fuit, vt fruſtra obſeſſo à fœderatis Mediolano Cæſariani victores arce potirentur, & ex aduerſo Laudem Pompeiam, & Cremonam ab hoſtibus fortiter expugnatam amitterent. Cæterum aucti quatuor Germanorum legionibus Borbonio Duce ingenti curſu ſuperato ad Aretinas alpes Apenino, ad vrbem Romanam inuadendam conuolârunt Pontificeque per inducias decepto, imparatoq;, primo appulſu per Vaticanum vrbem contra Obeliſcum, vbi mœnia humilia, & vetuſtate collapſa facilem præbebant aditum, facilimè irruperunt. Dux verò ipſe Borbonius dum ad caſam muro coniunctam ſcalas apponi iubet, craſsiore glande traiectus in limite victorię ſuę occubuit.

Indolis eximiæ specimen miratus Vbaldus
Guido me sibi constituit
Fortunæ inuidiam magna uirtute coercens
Obtinui meritis præmia digna mei.

FRANCISCVS
MARIA FELTRIVS, VRBINI DVX.

FRanciſcus Maria Feltrius, Tertius Vrbini Dux,
Ioanne Rouereo patre Senogalliæ domino,& vrbis præ-
fecto,& Iohaña Friderici Vrbinatium Principis filia geni-
tus,adoptari in Feltriam familiam à Guidone Vbaldo auun-
culo , cui fata prolem denegârunt , Principatus hæres ſcribi me-
ruit,ſic,vt vim atq; expeditum robur paterni generis, & efficacem bello prudentiam optimiſq;
conſtitutam legibus bellicoſæ Feltriæ domus diſciplinam egregio temperamento miſcuiſſe cre-
di poſsit,vt ſeſe ad præclariſsimum militiæ decus efferret. Adoleſcens namq; ita tyrocinij arma in-
duit,& exuit,vt pene prius quàm miles Iulij patrui Pontificis copijs Dux ſummus præficeretur eo bel-
lo,quo Ceruia , atq; Rauenna, & Ariminum , atque item Fauentia poſſeſſa à Venetis Pontificio Imperio
ſunt reſtitutæ. Nec multò pòſt conuerſis Iulij ſtudijs bellum Gallicum eſt exortum , per cauſam indicti
Concilij,quod ad Pontificis authoritatem funditus conuellendam Rex Gallus ſuſceperat. Eo bello Feltrius
impar viribus à Triuultio ſummo Gallici exercitus Imperatore ſic fuſus eſt, atq; exutus caſtris, vt ipſa Bono-
nia malè ipſam tuente Alidoſio Cardinale,Bentiuolis veteribus tyrannis traderetur. Non tulit cõtumeliam
Feltrius animo generoſus, atque inter deleti exercitus, & amiſſæ vrbis dolorem Alidoſium ipſum tanti mali
authorem oblatum apud Rauennam ſua manu trucidauit.Quod facinus in ſacratum hominem tanquam ex
eius malignitate non immeritò editum vſq; adeò Pontificem alienauit , vt Feltrius Galliæ Regis auſpicia ſe-
qui cogitaret. Verum in Iulio aliquantò pòſt illa exardens ira deferbuit,quum poſt aduerſum Rauẽnate præ-
lium Gallis Italia pulſis ingenti victoria potitus eſt.Nec Feltrio veniam petenti ſtudioſi ſuffragatores è Sena-
tu defuerunt , quibus in gratiam Pontificis ita reſtitutus eſt , vt Piſauri Dominatu indulgentia & liberalitate
patrui Pontificis donaretur.Sed Leone decimo ad Pontificatum euecto,contrà,ac rebatur, multis de cauſis ſe-
uum hoſtem expertus eſt , cùm ille Laurentium fratris filium Vrbinatium Principatu honeſtandum arbitra-
retur,quod tamen vel ab ambitioſa importunaque fæmina Alfonſina Laurentij auidi Iuuenis matre,niſi poſt
mortem Iuliani Leonis fratris,qui erat multis nominibus Feltriæ Domui coniunctus , impetrari potuit.Itaq;
Leo profana & ſacra arma expediens imparatum immiſſo exercitu , cui præerat Rentius Ceres tota Vmbria
atq; Piſauro expulit,non ſecus ac Borgia Cęſar Guidonem Vbaldum eiecerat.Verum Feltrius non multò pòſt
coactis in vnum validiſsimarum gentium auxiliis,quæ confecto Veneto bello à Gallicis ducibus dimitteban-
tur,vſq; adeò graui impetu, quæ amiſerat,recuperauit, vt Pontifici & Florentinis magnum terrorem incute-
ret.Feltrio enim aderant & ſtudia militum,& populorum voluntates, & ingens animus cunctis militiæ labo-
ribus atq; periculis par,quo Metauro amne pedibus ſuperato,quum ipſe Hiſpanorum ordines pręiret,& pro-
pemodum armatus & pedes enataret,Pontificius exercitus triplo maior ad primum hoſtis conſpectum refor-
midata pugna in diuerſa ſe recepit. Exinde Pontificij nuſquam ferè vti multi affecti incommodis Feltrianos
ſuſtinuerunt,ac,niſi Leo magnis propoſitis pręmiis quoſdam Hiſpanorũ Præfectos corrupiſſet,& Vgo Mon-
cada Cæſaris nomine vniuerſos,vt Feltrium deſererent, induxiſſet , graue profecto vulnus Leo ſubiiſſet. Eo
modo proditus atq; deſertus Feltrius fortunæ iniquitatem ea animi magnitudine tulit, vt vbiq; Leonis hoſtes
quæreret , exortoq; Gallico bello ad Lotrechium ſe conferret , apud quem alienæ virtutis præcepta faſtidien-
tem ſic egit,vt ille neque manu,neque conſilio ipſius Feltrij vſus , Mediolano à Cæſarianis & Pontificijs pel-
leretur. Cæterum in ea victoria Leo mortem obiens inexpectatam Feltrio recuperandi dominatus occaſio-
nem dedit , propenſiſsimaque hominum voluntate in Vmbria tanquam legitimus, & exoptatus diu Prin-
ceps receptus eſt. Hæc tanta bellorum incommoda eum vſq; adeo nauiter erudierunt, vt aucta,& confirmata
virtutis opinione, ab ipſis Florentinis,qui dudum hoſtes fuerant , tùm demum à Venetis ſummum militaris
Imperij decus promeruerit. Veneti autem exercitus factus Jmperator, vti tempora, & prudentiſsimi Senatus
mores flagitabant, veterem ſuum pugnacis ingenij ardorem ſalubri iuſtæ & cautæ grauitatis temperamento
moderatus eſt, quum ei robuſtiſsimæ externarum gentium , & inuictæ legiones ſuſtinendæ potius cunctan-
do,quàm prælijs laceſſendæ viderentur. Exiſtimabat enim Feltrius ſe ſatis fortem vereq; vtilem Reipublicæ
operam laturum,ſi nihil amitteret,& nihil prælij aleæ, qua vinci poſſet,ſubijceret, ludificaretur hoſtis impe-
tum munitiſsima caſtra metandi ratione, & extraordinarijs præliis commeatu, atq; pecunia indigos per-
petuò fatigaret,quum vniuerſo prælio,ſi opus foret, certaturus videretur. His artibus contrà ac aliquis
exiſtimabat,qui temerè externarum gentium vim contundi, ac ſuperari poſſe putabant, ſummo ip-
ſius præconio Italia omnis ſeruata eſt,partuſq; Sfortiæ paternæ ditionis Principatus,inuecta pace
tranquilla , in qua Feltrius ſupremis cogitationibus nihil prius expetebat , quàm vt in Turcas
Chriſtiani orbis hoſtes iuſta,atq; inſuperabilia arma verterentur , quemadmodum etiam San-
ctiſsimi fæderis,quam Cruciatam appellabant,ſupremus Dux conſtitutus erat. Sed in hac
honeſtiſsima cogitatione ereptus eſt , nõ fato quidem ſuo,ſed malignitate quorundam,
qui ei venerum miſceriiuſsiſſe feruntur.Obiit Piſauri anno M. D. XXXVIII.ſe-
pultus Vrbini ad S. Claram , relictis ex Leonora Gonzaga Hypolita , quæ fuit
vxor Antonij Arragonij Ducis de Montealto , Iulia, Alfonſi Ateſtini , &
Eliſabetha, Alberici Cibonis Marchionis de Maſſa & Carrara coniu-
gibus,filiabus Friderico mortuo infante,Iulio Cardinale,&
Guidone Vbaldo in Principatu ſucceſſore, filijs.

MATTHÆVS LANGIVS ARCHIEPISCOPVS SALISBVRGENSIS.

MATTHÆVS Langius à VVellenburg peruetusta Patriciorum Augustanorum familia natus, ex Cæsareæ Cameræ Secretario Præpositus primum Augustensis, deindè Episcopus Gurcensis, ac postmodum sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardiaalis, & Maximiliani primi Cæsaris intimus Consiliarius. Fuit vir singularis prudentiæ, & doctrinæ, magnificus, beneficus, & maximè hospitalis, qui de omnibus infimis pariter, ac summis benè mereri studuit. His artibus summum fauorem primùm apud Maximilianum, deindè apud Carolum & Ferdinandum Imperatores sibi parauit, & quoad vixit retinuit, magnaq; apud summos Imperij ordines authoritate fuit. Per hunc Langium Maximilianus Cæsar Anno M. D. VIII. è suggestu non iam Regem vt hactenus, sed Romanorum Imperatorem deinceps se promulgari itinere in Italiam edicto Tridenti iussit. Eodem anno Maximiliani nomine vna cum Margaretha illius filia Belgarum gubernatrice Cameracensi conuentui, & fæderis conceptioni interfuit. Post Ludouici Galliarum Regis de Venetis ad Giradaddam victoriam, ad illum Cremonam à Maximiliauo sub Iunij mensis initium anno Millesimo Quingentesimo Nono missus est Ludouico Rege concilium vrgente, anno Decimo factus Episcopus Gurcensis ad Conuentum Turonensem Cęsaris Legatus in Gallias se contulit, vbi cum Rege nouum fœdus inter Maximilianum & illum composuit. Cumq; apud Regem Christianissimum legatum ageret, Iulius Pontifex apud Maximilianum Cæsarem summoperè sollicitabat, vt ipse Gurcensem ad se legaret, quod eo mediante multa pro gloria, incremento, amplitudineq; Germanicæ nationis, atq; suæ Maiestatis decernere & constituere deliberauerit. Cęsar ne paci, ac tranquillitati Italię in aliquo defuisse videretur, Langium anno Vndecimo in Italiam ablegauit, & vicarius constitutus, de pace concilianda inter Iulium secundum Pontificem, & Ludouicum Galliarum Regem, Mantuę cum Parisiensi Antistite Legato Gallico, & Bononię cum Pontifice congressus est, Mutinæ certos dies commoratus, authoritate qua fungebatur, exemptiones, & priuilegia toti territorio est largitus. Mutinam relinquens Bononiam petiit, vbi ingrediens honorificentissimè exceptus est. Propositis igitur conditionibus pacis inter Cęsarem, & Venetos, Pontifex Gurcensi, si Cæsar assensum accommodaret, pollicebatur se curaturum, quod nanciscatur Patriarchatum Aquilegiensem, Cardinalatum, & quamplurimas ecclesiasticas dignitates, vndè pro annuis redditibus, & vectigalibus centum millia ducatorum colligere possit. At Gurcensis nullis promissis, nullis item muneribus seu donis, quibus quotidiè quam magnificentissimè prosequebatur adduci, seu flecti potuit, quo mandatum sibi iniunctum transgrederetur, iuxta quod, cum negotia expedire non liceret, infecta re à Pontifice discessit. Anno Duodecimo Cæsar Langium ad Conuentum à Pontifice indictum misit, quo soluto, Romam abiit, vbi Pontifex cum eo vti Cæsaris Legato fœdus pepigit, & Lateranense Concilium suo consensu sui domini nomine præsens comprobauit. Monitoriis vti vocant literis in Venetos impetratis Roma discessit, & Maximilianum Sfortiam Cremonę assecutus Mediolanum deduxit, atq; eius solenni ritu celebratæ in augurationi adfuit. Anno eodẽ cum Ferdinandi Arragonij Regis legatis duobus Petro Vrea, & Ioanne Baptista Spinello in Germaniam de pace cum Venetis facienda rediit. Post Veronam à Liuiano tentatam, hoc Patauiũ obsidente, Langius cum quinquaginta, & trecentis equitibus in Germanorum & Hispanorum castra venit, & Patauium obsideri voluit. In mortui Iulij Pontificis locum Leone decimo suffecto, iterum Romam profectus est, Cæsaris Maximiliani, & Caroli tùm Archiducis nomine obsequium de more præstitit. Aduenienti Leo Pontifex purpurati Senatus insignia obuiam misit, quibus Langius antequam ad vrbem veniret vti noluit, sed & ibi re infecta discessum est. Summa industria, ac fide effecit, vt celeberrimus ille Cæsaris, Ladislai Hungariæ ac Bohæmiæ, & Sigismundi Poloniæ Regum conuentus Viennæ haberetur, in quo sublatis è medio simulatibus, pax firmata, & nepotibus Cæsaris ad amplissimorum Regnorum successionem contractis huic indè matrimoniis via strata est. Hinc adnitente Maximiliano Cæsare Archiepiscopus Salisburgensis electus & inauguratus est, anno Decimo nono. Eodem anno Maximiliano è viuis sublato, Francoforti ad Septemviros Imperij pro Carolo legationẽ obiuit, & voti compos, sequenti anno Aquisgrani in eius coronatione præsens fuit, & Imperij ordinibus eius nomine gratias egit. A coronatione domum rediens, ciues seditiosè agentes, debitamq; obedientiam præstare nolentes contractis ex agro Tyrolensi militibus, in fidem & obsequium redire coëgit. Qui cum ira nondum deposita, violata pace, rusticos paulò post, religionis nomen seditiosis suis furoribus prętexentes, in vrbem, & fœdus admitterent, Langius in arce sua, quæ supra ciuitatem est inclusus strenuè se defendens, obsidionem facilè tolerauit, donec Ludouicus Bauariæ Dux Sueuici fæderis præfectus, occultis illius nunciis accersitus, eo cum copiis aduentaret, qua re territi rustici, & cum iis confęderati, arma ponunt, & numerata in belli sumptus pecunia, suo principi se permiserunt. Cumq; Ludouico ad suos reuerso nonnulli cæteris præfractiores bellum redintegrare niterentur, ab Archiepiscopi militibus ad vnum omnes profligati sunt. His turbis sublatis, reliquum tempus vitæ in pace vixit. Obiit Salisburgi anno M. D. XXXX. mense Martio cum Ecclesiæ præfuisset annos XX. & menses decem. Sepultus est in summo templo ante aram Diui Ruperti.

VDALRICVS
TERTIVS
VVIRTENBERGÆ DVX.

VDALRICVS Tertius, ex Henrico VVirtenbergæ Comite, & Eliſabetha Bipontina natus, pueritiæ rectorem habuit Adamum Hofmannum Canonicum, ſub quo ingenuè educatus, circa annum Domini Milleſimum Quadringenteſimum octauum, cum Eberhardus iunior Wirtenbergæ Dux, eius patruus gubernationem abdicaret, à Maximiliano primo Cæſare rebus impoſitus eſt, additis ei propter immaturam ætatem ex proceribus prouinciæ duodecim conſiliariis. Ei Sabina Alberti Bauariæ Ducis filia ex Cunigunde Maximiliani Imperatoris ſorore nata in vxorem deſponſata, cum qua decimotertio anno poſt nuptias celebrauit. Anno poſt Mille Quingentos quarto, cum proximo ante anno obiiſſet Ludouicus Diues inferioris Bauariæ Princeps, deque eius hæreditate inter ipſius generum Rupertum Palatinum, & Albertum Bauarum bellum eſſet, Vdalricus eius mandato bellum Philippo de more denunciatum intulit, & cum exercitu octingentorum equitum, ac peditum bis mille eius fines ingreſſus Mulbrunnum monaſterium præſidio Electoris impoſito munitum expugnauit. Eodem modo Beſikhemium oppidum, Leoſtainum, VVeinsbergam, Neoſtadium, & Mökmolam oppida, cum arcibus nonnullis in ſuam poteſtatem redegit. Finito hoc bello, cum Cæſar Maximilianus Venetos armis adoriretur, Vdalricus eum trecentis equitibus in Italiam comitatus eſt. Anno Milleſimo Quingenteſimo Decimotertio cum Maximilianus in Burgundiam expeditionem faceret, Vdalricus aliquot equitum & peditum copias duxit, verum ab Heluetiis auri Gallici ſpe deceptis, deſertus, Diuionis ciuitatis obſidionem feliciter ceptam deſerere coactus fuit. Sequenti anno abſente Vdalrico ex leui quadam cauſa tumultus inter nonnullos eius ſubditos exortus eſt, qui non impunè id ſibi futurum præuidentes, pluribus in ſocietatem adiunctis ad arma concurrunt, horum furores Vdalricus domum reuerſus, cum paucis ad eos adequitans, ſua authoritate placare ſtuduit, quod cum fruſtra eſſet, ſumptis & ipſe armis compeſcuit, paucis quibuſdam capite plexis, & ædibus, in quibus coniuratio facta erat dirutis, facto decreto, ne vnquam inpoſterum illæ inſtaurârentur. Poſt hæc nimirum anno poſt Mille Quingentos Decimo nono bellum illi cum Reuthlinga Imperiali ciuitate fuit, quam media hyeme armis ad deditionem compulit, ſuiq; iuris fecit. Cum hoc facto contra Imperij iura feciſſe videretur, Gulielmus Bauariæ Dux Sueuici fœderis præfectus, cum ingenti exercitu omnem eius ditionem inuadit, breui diſcordes inter ſe ciuitates, deſerto ab omnibus Vdalrico occupans. Ille verò aduocato ex Heluetiis auxilio, cum omnem propè ditionem recuperaſſet, iterum à Sueuico fædere pulſus eſt, & VVirtenbergicus Ducatus interuentu pecuniæ ad Carolum Quintum Cæſarem, atque indè ad fratrem ipſius Ferdinandum eſt deuolutus. Cum igitur præcibus & Principum interceſsione nihil efficeret, tandem decimoſexto exilij anno in choato, à Philippo Haſsiæ Principe adiutus, Ferdinando Turcicis bellis occupato, pleraq; ditionis loca recepit, moxque re cum Ferdinando tranſacta ſuis reſtitutus eſt. Bello deindè Smalcaldico Carolus Victor omnem propè ditionem ei ademit, quam implorata ipſius venia pactis quibuſdam recepit. Ita pace iam parta, anno Quinquageſimo ſupra Mille Quingentos Sexto die Nouembris ſenio & morbo confectus obiit, cum vixiſſet annos Sexaginta tres.

FRIDERICVS GONZAGA.

FRIDERICVS Gonzaga Marchio Mantuæ Tertius (qui propter artem militarem, ſingularem in ea prudentiam, magnanimitatem, robuſtiq; corporis vires Turca cognominatus fuit) Ludouici Gonzagæ, & Barbaræ Marchioniſſæ Brandenburgenſis filius, vix adoleſcens factus aduerſam fortunam expertus eſt. Patris enim voluntati (qui vt Alberti Bauariæ Ducis filiam in vxorem duceret) exigebat minus obſequens, militiam enim potius ſequi, & patris veſtigiis inſiſtere iam animum induxerat in maximam eius indignationem incidit, ita, vt iratus pater filium carceri includendum ſtatuerit. Mater vt patris iræ cederet, donec mitigaretur, & aliorſum ſe ſubduceret filio perſuaſit. Fridericus igitur cum ſex miniſtris Mantua exceſsit. Propter quem abitum Ludouicus adeò excanduit, vt illum quaſi proſcripſerit, ac grauiſsimam pœnam illi quicunq; filium reciperet, & foueret minaretur. Hoc vbi Fridericus cognouit, cum ſuis miniſtris ad diuerſa loca commeans, tandem Neapolim appulit, poſtquam omnem pecuniam conſumpſiſſet. Sed præ patris timore innoteſcere nolens, inopiæ incommoda patiens in diſſenteriam incidit. Miniſtri ſubſidij, quo vitam tolerarent, & arte, qua victum honeſtè acquirerent, ſe baiulorum vilibus operis dediderunt, ac quotidiana mercede herum in pauperculæ domo hoſpitantem latentemque ſuſtentarunt. Mater de filij ſalute ſollicita, nuntios pro inquirendo filio in varias regiones ablegauit, qui tandem & ipſi Neapolim venerunt, hi agnitis Friderici ſeruitoribus, hoc Regi Ferdinando huic Marchioniſſæ literis redditis ſignificârunt. Rex exilij cauſa cognita, Fridericum valetudinarium in regiam ferri, à Medicis curari, & regis inſtar tractari iuſsit. Indè pecunia, & omnibus ad iter neceſſariis inſtructus in patriam rediit, & matris opera patri reconciliatus eſt, ſtatimq; nuptiæ cum Bauariæ Duciſſa Margarita, Alberti filia ſumptuoſiſsimè celebratæ, perpetua poſteà inter patrem, & filium conſtitit charitas & concordia. Mortuo patre, à Sfortia Mediolani Duce in bellica imperatoria dignitate, quam pater anteà geſſerat confirmatus eſt, illi tempore pacis triginta ſex millia, belli verò ſeptuaginta duo millia aureorum pro annuo ſtipendio aſsignata fuerunt. Tremendum erat Friderici nomen hoſtibus, Heluetij enim Comum verſus exercitum ducentes, cum Legnanum obſediſſent, Friderici aduentu, vt ea loca defenderet conſternati, obſidionem ſoluerunt, & infectare domum reuerſi ſunt. Cum inter Sixtum Quartum Pontificem, & Iulianum Laurentiumq; Medicæos fratres occultæ quædam ſimultates gliſcerent, atque de fratribus è medio tollendis, immutandoque Florentinæ Reipublicæ ſtatu non inſcio Pontifice actitatum eſſet, & cædis conſilium Iuliano tantum nefariè occiſo pro voluntate minus ſucceſsiſſet, quod dolis, perfidia, & inſidiis effici nequiuerat, id vi, ac aperto demum bello Pontifex tentandum curauit. Laurentius Iuliani frater ad ſui defenſionem exercitum parans, à Sfortia iure fœderis auxilia petijt, fidemq; Veneti Senatus implorauit. Hercules igitur Ateſtinus Ferrariæ Dux. Venetorum, & Fridericus Sfortiæ nomine in Hetruriam cum delectis copiis contenderunt. Ad Traſimenum lacum Pontificis copiæ profligatæ, Robertus Sanſeuirinus Pontificius dux in Lunenſem agrum fortiter repulſus, Caſolum in Senenſium territorio ſitum expugnatum In Caſtris autem loco, quem Puteum Imperialem vocant poſitis, ſimultas inter Ateſtinum & Gonzagam exarſit, opera tamen legati Veneti, & Florentinorum conciliata, & Ateſtinus cum ſuis domum reuerſus eſt. Hæc res ſicuti exercitum in partes deduxerat, ita poſteà Calabriæ Duci Alphonſo, Fridericoq; Vrbinati Pontificias partes iuuantibus pugnæ feliciter cum Florentinis commiſſæ occaſionem præbuit. Fridericus autem Gonzaga coniunctis cum Roberto Malateſta Arimini Regulo viribus bellum proſequens, in Peruſinum agrum exercitum duxit, multis locis occupatis damniſq; illatis ad Peruſiæ portas vſq;, cum maximo ſuo honore, & Florentinorum commodo excurrit. Anno Milleſimo Quadringenteſimo Octuageſimo ſecundo cum eodem Friderico Vrbinate Hoſtilias reuerſus, Herculi Ateſtino contra Venetos auxilium tulit, in qua expeditione nullis laboribus, periculis, nec ſumptibus pepercit. Sequenti anno pòſt continuato inter Venetos & Ateſtinum cruento bello, Sixtus Quartus Pontifex mutato conſilio, cum Ferdinando Neapolitano Rege, Mediolanenſium Duce, & Florentinis fœdus contra Venetos fecit. Ferdinandus Alfonſum filium cum duobus millibus militum Ferrariæ Duci in auxilium miſit. Quo exercitu Ferrariæ relicto, vt maioribus virib⁹ contra Venetos bellum gereretur, Mantuam, & indè Mediolanũ profectus, vt Cremonæ Italiæ Principum conuentus fierent procurauit, vbi in Friderico ſingularis prudentiſsimi conſilij enituit excellentia, ipſiq; totius belli adminiſtratio commiſſa fuit, Venetis in Brixiano, & Veronenſi territorio maxima damna paſsis. Sanſeuerinus ſummus Veneti exercitus Imperator ſe inferiorem, quam vt cum fæderatis pugnam committeret, agnoſcens, in caſtris egregiè munitis ſe continuit. Villafranca poſteà & Acedum expugnatum Fridericoq; traditum, quod tamen poſt ipſius mortem Mediolanenſium Duci reſtitutum eſt. Fuit Fridericus illuſtri in bello prudentia, & magnanimitate inſignis, in ſubditos & ciues ſuos adeò beneficus, vt eorum inopiam ſua liberalitate abſque vllo emolumento priuato ſubleuauerit, otium ſummopere deteſtatus eſt, bonos, & virtutibus præditos ſumma beneuolentia, externos maximo honore excepit, & magnificè tractauit. Vrbem ſuam legibus optimis ornatam, atq; optima pace florentem reliquit. Tandẽ multis illuſtribus, fortibuſque factis clariſsimus, obiit anno Milleſimo Quadringenteſimo Octuageſimo quarto, Tertio Idus Iulij Mantuæ ad Sanctum Franciſcum accubat.

FRANCISCVS
GONZAGA MANTVÆ MARCHIO.

FRancıſcus Gonzaga Marchio Mantuæ Quartus Federici ex Margaretha Bauaricę ſtripis filius, qui ab Illuſtri inuſitataq; animi magnitudine, & immenſo ardore pugnacis ingenij à Venetis delectus anno M. CD. XCIV. Imperator, primus eò ſeculo cruenta prid. Non. Iul. cōmiſſa Tarrenſi pugna Italicæ, atq; externæ virtutis glorioſo congreſſu, quanquam infauſto periculum fecit. In quo tametſi Mantuanus potius equitis quâm prudentis ducis officium impleuiſſe videbatur, tãtum tamen aberat, vt eum à funeſto pugnæ exitu temeritatis nomine reprehenderent, vt etiã ab hac noua probatæ virtutis inuictiq; animi gloria clariorem factum admirarentur. Exercitus enim confœderatorum contra Marchionis mandatum cum magna confuſione flumen tranſierat, & cum ingenti ordinis perturbatione, ac ferocitate pugnæ initium fecerat, in qua tamen, licet ancipite, maxima Franciſci virtus & fortitudo enituit, dum capto Borbonio, qui collegatorũ partes ſequebatur, eundem ſucceſſum de Rege Gallo Carolo octauo ab occupatione Regni Neapolitani redeunte & in iugulo à ſe vulnerato, magnanimiter ſperans, hunc ex improuiſo in maximo periculo cōſtitutum cum ſuis adortus eſt, qui quanq iam ſe ſt enuè defenderet, facto voto ad Diuos Dionyſium & Martinum protectores Galliç ardentius cum ſummo vitæ periculo pugnare cepit, eoq; tandem adactus, vt diſcedendi ſecuritatem ab Italis petierit. Conſtat eo prælio plus ſanguinis fuſum, quàm duobus antea ſeculis, ab eoque incommodo didiciſſe Italos nequaquam feruidis animis, ſed ſtabili conſilio, & certa arte diſciplinæ militaris exercenda eſſe arma, cum his præſertim gentibus, quæ ordines ſeruare, diuerſas repentè acies efficere, nihil vulnera & mortem, aut deniq; ænea tormenta reformidare conſueſſent. Cum poſt Tarrenſem conflictum infelicem varia eſſent Ducum conſilia de rurſus inuadendis hoſtibus Gallis, quod ipſi non virtute illorum, ſed locorum iniquitate ſuperati viderentur, tum quidem Mantuanus, ſi (inquit) hodiè pari conſenſu vel cuncti audaces, vel cuncti timidi fuiſſemus, neq; de loco deſerendo, neq; de inuadendis hoſtibus ageretur: Etenim vel lætiores cum Rege captiuo in hoſtium caſtris cenaremus, vel certè integri viribus, atque animis hac ipſa tutiſsima valle teneremur. Sed cum extrema conſilia diſsidentibus ingenijs ſemper officiant, media autem in vniuerſum iuuent, neq; pauidos refugere patiar, neq; item permittam, vt viri fortes iterum pugnę fortunam periclitentur. Cum Nouaria obſideretur, per eos dies à Senatu Veneto cum multo verborum honore, quod ad Tarrum pro dignitate totius Italiæ ſtrenuè dimicaſſet Imperator eſt appellatus, nec multo poſt Georgius Emus, Petruſq; Marcellus Imperij militaris inſignia argenteum ſceptrum, & vexillum auratum in caſtra detulerunt. Carolo autem Gallorum Rege aduentante cum tota mole exercitus, vt Nouarienſes obſidione liberaret, Mantuanus munitis caſtris ſingulari animi magnitudine atq; conſtantia eodē loco conſiſtere minimè dubitauit, quanquam à multis, vt ſeſe reciperet, ſollicitè moneretur. Ipſe enim in conſilio, & palàm apud gregarios etiam milites reſpondebat, ea ſibi maximè & ſalutaria conſilia videri, quæ impauidi animi, & bellici decoris plena ſpectarentur. Gallorum duces qui cum valida peditum, equitumq; manu commeatum Nouariam intempeſta nocte introducere ſtatuerunt, de eorũ aduentu per exploratores certior factus, diſpoſitis præſidiis, cunctiſq; itineribus celeriter occupatis, ipſe ante alios progreſſus eſt, & cum Galli in turmas ab Mantuano conſtitutas incidiſſent, atque ignota in regione, denſiſq; in tenebris errabundi diffugere conarentur, coeuntibus vndiq; Venetis & Sfortianis, tota ea manus diſsipata captaque eſt. Poſt id factum Mantuanus, vt acrius hoſtes vrgeret, cœnobium Diui Nazarij, quod mœnibus erat propinquum, occupauit. Oppidum Brionium cum arce expugnatum, interceptiq; commeatus. Cum Veneti adhortantibus maximè Ludouico Sfortia Alexandroq; Pontifice defendendi aduerſus Gallorum vim Ferdinandi Arragonij Regis conſeruandiq; eius Regni negotium ſuſciperent, Mantuanus recenti rerum geſtarum gloria clarus, quum neninem eo fortius Gallos debellare poſſe homines crederēt, eumq; pręcipuè Ferdinandus flagitaret, Imperator delectus eſt. Beneuentumque cùm exercitu incolumi peruenit. Eius aduentus laborantem Arragoniorum fortunam mirificè ſubleuauit. Aſculum deinde Apulorum profectus, ibiq; præſidio relicto, ad Ferdinandum Regem in ſubiectis Fogiæ campis peruenit, à quo incredibili lætitia, ſingulariq; totius exercitus alacritate ſuſceptus eſt. Cum Duces de tota belli adminiſtratione aliquot initis conſilijs ſtatuiſſent prælio ſuperſedere, tueri circumiecta oppida, & iter per Apenninum in Campaniam, atq; Neapolim aperire, Mantuanus nauandæ operæ cupidus, eam prouinciam vltrò ſibi deſumpſit, progreſſusque cum Franciſco Vrſino Grauinæ Regulo celeriter Montem viridem, Rochettam & Carbonariã in fidem recepit. Vallata quoq; oppidum in edito colle poſitum magna vi expugnatũ & direptum. Vallatenſium calamitate permoti omnes populi, qui vicum Biſazam, Carifras, Guardiam, ſancti Angeli caſtrum, vrbemq; Cidoniam incolunt, ad Arragoniam fidem redierũt. Idem paulò pòſt fecère Pandinenſes & Montecutani, totumq; id iter vna atq; ea admodum celeri expeditione patefactum eſt. Authoritatem ſuam apud milites miris artibus adaugere erat ſolitus. Ornabat enim ſæpè eorum Centuriones, atq; ſigniferos variis muneribus, inmiſcebatq; ſe gregarijs militibus incredibili comitate, ſed incorrupto ſemper ducis ac Principis honore, adeò vt nemo tàm ferox eſſet & turbidus, qui ea humanitate, & maximè inſigni liberalitate minimè flecteretur. Tandē læthali morbo correptus, ſobole liberorũ omnino felix è vita Anno M. D. XIX. xxix. die menſis Martij exceſsit.

SIGISMVNDVS
ARCHIDVX AVSTRIÆ.

SIGISMVNDVS Archidux Auſtriæ, Comes Tirolis, patrem habuit Fridericum Seniorem, matrem, Annam Brunſuicenſem, fuitq; Friderici Quarti Imperaroris fraterpatruelis Sub cuius tutela, cum prius Prouincialibus diplomate cauiſſet quarto poſt anno ſe ipſis principem tutela exemptum reſtituturum, fuit. Cum verò Fridericus Cęſar vltra conſtitutum tempus reſignationem tutelæ, & reſtitutionem cunctaretur, Prouinciales quoq; tumultuosè, dominum, & Principẽ ſuum expeterent, exarbitrio Alberti Marchionis Brandenburgici ſublata eſt quæ de Sigiſmundi hæreditate paterna inter Fridericum Cæſarem, eiusq; fratrem Albertum, & Tyrolenſes interceſſerat diſceptatio, & Sigiſmundus tutela exemptus, Prouinciæ ſuæ gubernacula ſuſcepit, inducta omnium iniuriarum, & incommodorũ obliuione, venia ſubditis promiſſa, & vtriuſq; principis fide confirmata. Arma in Heluetiosmouens, ea recuperare voluit, quæ patri à Sigiſmundo Imperatore olim proſcripto erepta ab ipſis erant. Cùm verò bellum illud arduum imprimis eſſe videret, vt Carolum Burgundiæ potentiſsimũ ea tempeſtate Principem cum Heluetiis committeret, pleraſq; ditiones illi pignori dedit, acceptis octuaginta aureorum millibus Præfecto autem Caroli Ducis Hagenbachio ſubditos maximis iniurijs vexante, illi ad Sigiſmundi legitimi domini fidem cõfugiunt, ſupplicantq; vti ſeſe iniuſtæ eius tyrannidi eripiat, Sigiſmundus iuſtis ſuarum præcibus motus, pecuniæ ſummam à Carolo mutuo acceptam numerare paratus, ditiones pignori datas repetijt, & tergiuerſantibus Caroli præfectis apud Baſileenſes depoſuit. Heluetij nonnulli conuentu Conſtantiæ edicto, pacem cum Sigiſmundo, & fœdus denuò fecerunt Igitur Sigiſmundus Hagenbachio iam à Briſaccenſibus in carcerem coniecto, qui poſtea accuſatus, & conuictus capite pœnas luit, accepto ab Heluetijs milite, omnes ſuas ditiones pecunia nõ ſoluta nullo ferè negotio recepit; vbiq; enim non vti dominus, ſed vt pater accipiebatur. Poſt mortem Iohannis Epiſcopi Brixinenſis, canonici concordibus votis annuente quoq́ue Sigiſmundo Leonardum VViſmair canonicum Brixinenſem prædicti Sigiſmundi intimum conſiliarium & cancellarium elegerunt, hunc cõfirmare nolens Summus Pontifex, illis Nicolaum Cuſanum Cardinalem virum eximiè doctum Epiſcopum dedit. Huic Sigiſmundus arcem Tauffers cum ſubiecta ditione oppignorauerat, cum verò ſe inuito factum eſſe Epiſcopum princeps non concoqueret, ac aliæ offenſiones quotidie orirentur, erupit tãdem in apertũ odium ſimultas, & Sigiſmundus coacto milite captum Cuſanum in oppido Brunegga Oenipontem duxit, & aliquandiu in cuſtodia habuit. Ob quam rem Pontifex Sigiſmũdo ſacrorum vſu interdixit, multæq; ex eo turbę extitêre, quibus indies gliſcentibus, Pontifex Heluetios in arma contra Sigiſmundum excitauit. Hi quidem nulla priuata cauſa incitati, ſegnius negotium adminiſtrabãt, ſoli Bernardus, & Vigilius Gradleri tunc temporis Egliſouij domini antiquam cum eo ſimultatem habebant, à quo pulſi Tigurinorum in patrocinio erant, igitur ab ipſis adiuti Fuſſacum arcem expugnarunt, cumq; Vitodurum oppidum fruſtra tentaſſent, maiori militum manu, aduenientibus cæterorum quoq; Heluetionum auxiliis oppidum denuò obſidione cinxerunt, in oppido erant duo & quinquaginta viri nobiles, & præſidium militum non cõtemnendum, hisq; ſtrenuè ſe gerentibus, hoſtes obſidionem ſoluere coacti. Sigiſmundus cum nihil de ſuo iure remittere, neq; Pontifici ſupplex fieri vellet, Pontifex contra dignitatem ſuam eſſe contendit, non agnoſcentem crimen & veniam petentem cenſura abſoluere. Ne igitur maius aliquod incommodum ex ea re oriretur, Fridericus Cæſar intercedens eô negotium adduxit, vti Sigiſmundus cum Cuſano prius in gratiam rediret. Eo non multo pòſt vita functo, Pontifex Epiſcopo Lauentino negotium dedit Sigiſmundum abſoluendi. Cum aliquot annis diſceptatum eſſet inter Ripenſes Benaci lacus accolas, & Arculanos regulos, quorum ſub Sigiſmundi fide hi, ſub Venetorum illi erant, neq; dum per legator ea lis componi poſſet, ac iam ad arma deuentum eſſet, Atheſini per agrum Tridentinum irrumpentes, Roboretum oppidum tormentis concuſſerunt. Veneti ad hunc nuntium copias conſcripſerunt, quibus Robertum Sanſeuerinatem excelſi nominis ducem præfecerunt. Cum autem Germani acriter obſidionem vrgerent, & præcluſis vndiquaq; viarũ anguſtiis nemo ſubuenire obſeſsis poſſet, oppidum cum arce occupatum eſt, & Veneti ponte per Atheſim facto omnem exercitum traiecerunt. Non multò poſt Germani propè Rupacionem inopinato metu hoſtem adorti multos ceciderunt, & Antonium Mariam Roberti filium ceperunt. Cum autem milites in oppido Roboretano non numerato ſtipendio tumultuarentur, & præfectus arce incenſa Tridentum rediiſſet, Sanſeuerinus recepto cum arce oppido Tridentum recta duxit. Sigiſmundus Archidux cognito amicæ ciuitatis periculo, laborantibus Tridentinis opem tulit, exercitumq; miſit, cui Fridericum Kaplerum virum in rebus caſtrenſibus verſatum præfecit, qui exploratis hoſtium conſilijs, eos ex compoſito repentè adoritur, & perterritos primo cõgreſſu fudit, fugientes in aquam quaſi cæci delapſi, & alij dum cunctantur in ripis oppreſsi obtruncati ſunt. Tum Robertus Sanſeuerinus dum in tanto diſcrimine ſuos à fuga in præliũ reuocaret, hortareturq;, vrgente ſuorum turba in flumen eques detruſus eſt, qui vorticibus correptus in vndis interiit. Vxores habuit Sigiſmundus duas Leonoram Iacobi Scotorum Regis, & Catharinam Alberti Saxoniæ Ducis filias, ex quibus nulla prole auctus, Maximilianum Friderici quarti Imperatoris filium omnium ſuarum Prouinciarum hæredem inſtituit Obiit anno M. CCCC. ICVII. Sepultus in Monaſterio Stamſenſi. Princeps fuit placidus, & pacis quã belli amantior, manſuetus, iuſtitiæ ac doctrinæ amator.

FRIDERICVS III.

FELTRIVS VRBINI DVX.

FRidericus tertius Feltrius, Vrbini Dux ſecundus,
Guidone Antonio & Catharina Columna natus, in pueritia
optimis & ſapientiſsimis viris vſque ad vndecimum ſuæ æta-
tis annum inſtituendus traditur, quo tempore compoſitione inter
patrem & Eugenium Pontificem facta, obſes datus Venetias mit-
titur. Inde diſcedens cum Iohanne Franciſco Gonzaga, Marchione Mantuano, Veneti exerci-
tus Imperatore, Mantuam proficiſcitur, vbi à Sigiſmundo Romanorum Imperatore tredecim an-
norum adoleſcens equeſtri dignitate condecoratus fuit, & ſub dicto Marchione militarium exercitio-
rum fundamenta amplexus eſt. Firmata pace inter Guidonem patrem & Eugenium Pontificem Vrbi-
num reuocatus anno poſt ad ſeruitia Philippi Mariæ Mediolanenſis Ducis peruenit, qui cum Venetis bel-
lum gerens Brixiam obſidens Fridericum ſedecim tãtum annorum duobus triremibus & aliis nauibus ſu-
per Atheſim præfecit. Prima ſigna militaris induſtriæ ſub Roano in Brixiano agro edidit, vbi Gatamela-
tam Venetorum Ducem prælio ſuperauit. Poſtea cum Octauiano Vbaldino octingentis equitibus præfe-
cturam adeptus. Cum Franciſcus Sfortia Venetorum & Florentinorũ Dux, & imprimis Malateſta inuete-
ratus Vrbinatiũ hoſtis, Forum Cornelij quod Frideric⁹ hereditario iure poſsidebat, grauiter obſiderent, for-
titer ſe defendit. Pacata Flaminia patri, qui à Sigiſmundo Malateſta, rupta pace, obſidebatur, in auxilium
venit, vbi Malateſta poſt diuturnum bellum cæſus, & quaſi toto ſuo dominio exutus eſt, cum econtrà Fri-
dericus ſuam ditionem mirum in modum auxiſſet. Facta poſtea interceſsione Sfortiæ cum Malateſta pace,
cum octingentis equitibus ad regem Alfonſum Neapolim proficiſcitur, vbi à rege, qui tunc cum Eugenio
Pontifice contra Sfortiam fœdus inierat, ſumma beneuolentia exceptus, equitum turmis præficitur, in quo
bello Florentinis multa oppida erepta, & Sfortia ad internecionem cęſus. Malateſtam Piſaurum obſidentẽ
eò adegit, vt ſoluta obſidione domum redire coactus fuerit. Interim dum Piſauri moratur, ab Vrbinatibus
eadem die, qua pater Antonius moritur, ad gubernationem à ſubditis magna cum lætitia euocatur. Mortuo
Picinino à Franciſco Sfortia, qui iam tota ſua ferè ditione à confœderatis expulſus erat, totius exercitus im-
perium conſequitur, quem vnicè diligens, etiamſi totius ſui dominij iacturam pati cogeretur, deſerere no-
luit. Non multò poſt à Florentinis contra Alfonſum Arragonium conducitur, cuius cæſo exercitu Plumbi-
num cum aliis oppidis in poteſtatem Florentinorum redierunt. Finita hac expeditione & conſtituta com-
muni & publica pace, Vrbini in ludis equeſtribus ab ictu lanceæ dextro oculo orbatus eſt. Mortuo Alfonſo
Arragonio, huius filij Ferdinandi, Pontificis, & Mediolani Ducis vno eodemq; tempore euaſit ſummus co-
piarum pręfectus, quibus non contemnenda ſtrenui ducis officia præſtitit. Ferdinandum enim ab aliquot
rebellibus Principibus ſuis iam penè oppreſſum in ſuo ſtatu conſeruauit, nec minorem operam Roma-
næ Eccleſiæ, dum ducem Sorianum ad Lirim commiſſo prælio ſuperat, nauauit. Sequenti anno Sigiſmun-
di Malateſtę, qui Joannis Andegauenſis Galli contra Ferdinandum partes tuebatur, exercitum inſtructiſsi-
mum funditus deleuit. Vnde ille paulò poſt Senogalliam & totum ferè Ariminenſe territorium amiſit, ob
quam victoriam per Pontificem Vicariatu Montano, Pergula, & magna parte Montis Ferretrij locis, Mala-
teſtæ dominatui ſubiectis inueſtitus eſt. Vrbinũ reuerſus à confœderatis Ferdinando Arragonio, Duce Me-
diolanenſi, & Florentinis contra Venetos militaris imperij ſceptrum accepit. Solutus Ducis Mediolanen-
ſis ſeruitiis ſub Ferdinandi Arragonij & Florentinorum ſtipendio honorificentiſsimo, vtpote triginta ſex
millium ducatorum, pacis tempore, permanſit. A Sixto Pontifice poſt fratrem Antonium per conſpirationẽ
occiſum in Vrbinatium Ducem confirmatus ab ipſo roſa & gladio conſecratis donatus eſt. Eodem quoque
tempore Eduardus Angliæ Rex ipſi ſui ordinis gemmatã Zonulam tranſmiſit. Demum cum Herculẽ Ate-
ſtinum aduerſus Venetos oppoſitis ad Stellatam oppidum copiis tueretur, & ex ijſdem locis à Padana aura
inſalubribus, propter paluſtre ſolum damnatis, lęthalem febrẽ concepiſſet, obiit Ferrariæ, corpus Vrbinum
deductum, & in ſancti Bernardini templo extra ciuitatem ſepultum eſt. Octies collatis ſignis conflixit, bis
tantum iniquo Marte pugnauit, cum ſexies victor, atq; exuto caſtris hoſte triumphalem lauream retule-
rit. Eum verò militiæ morem tenebat, vt tyrones pręſertim nobiles ad parandum decus ſemper accen-
deret. Abhis autem, quos alacres & glorię auidos fore prouidebat, hoc ſibi vnum preſtari poſtulare
erat ſolitus, vt, cum in conſpectum hoſtium deuenirent, non prius eorum aciem reformidarent,
quàm in eam audacter primas haſtas confringerent, quo impigrè facto, ſi ita videretur, vt
ſecunda pericula vitarent, tum demum equos reflecterent. Nihil enim ipſos ex eo receptu
vel pudoris vel ignominię accepturos aſſerebat. Dux namq; pręliorum, & eius ſeculi mo-
rũ eximiè peritus exiſtimabat ad primos impetus plerumq; parari victoriã, qui longè
vehementiſsimi ab effreni, & ætatis vigore concitato milite, quum à veterano de-
curione inducitur, prouenire conſueuiſſent. Hanc bellicæ laudis exiſtimationẽ
ornabant quoq; literarum honos, & magnificentiæ ſtudium. Prætorium
enim amplitudine & ſtructuræ elegantia Vrbini, & in eo Bibliothecam
libris omnium diſciplinarum refertiſsimam condidit. Nihil enim
alienius, & turpius in bono principe eſſe, quàm
neſcire literas ducebat.

IANVS MARIA
FREGOSIVS GENVENSIS.

FREGOSIORVM familiam cùm clarißimam, tùm etiam perantiquam eſſe conſtat, in ea pręſtantißimi viri, qui Ligurum Rempublicam ſumma cum prudentia adminiſtrârunt, ab eadem quoque exercituum ductu præfecti bellica laude inſigniter præpolluerunt. Inter quos plenus gloria emicuit Tomaſinus, qui à Ioanne Galeazio Maria Mediolanenſi Duce Corſicæ inſulæ Comes factus eſt. Interceſſerat quoque ipſi cum Alphonſo Siciliæ Rege arctißima neceßitudo, qui illi Comitatum Corſicæ non ſolum confirmauit, verumetiam ab eodem Regens Magnæ, & Vicariæ Curiarum Neapoli fuit creatus, quod munus magna cum prudentia & æquitate obiuit. Ex hoc ortus Ianus Maria Fregoſius, qui paternæ virtutis æmulus, cum ab adoleſcentia ſe totum militiæ deuouiſſet, per annos quadraginta Reipublicæ Venetæ ſtrenuam operam nauauit, à qua cataphractorum equitum turmæ præfectus eam tanta obſeruantia & pietate coluit, vt ab illa poſt prælium ad Abduam grauißima clade affecta, cum cæteri penè omnes, qui pro Venetis militabant ſibi conſulerent, Ianus dignitatis potius, quàm ſalutis ſuæ rationem habens, nunquam deficere voluerit. Petiliano, qui fuerat ſummus Venetorum terreſtris exercitus Imperator, defuncto, cum à Senatu bello acer, ac militari diſciplina clarus haberetur, inuiolabilisq; fidei teſtimonia pleraq; anteà dediſſet (quippe, quòd amplißimis conditionibus perſepè à Cæſarianis ſollicitatus fuiſſet, vt Venetis relictis in ſuis caſtris inſignes præfecturas acciperet) Petiliani exercitum turbulentißimis illis Reipublicæ temporibus, quibus in Gallia Ciſalpina bellum gerebatur, eadem, qua Petilianus dignitate & authoritate rexit, vt, quoniam maximo vſu rerum polleret Fregoſius, maturè ingentibus turbis in commodiſq́ue, quæ in caſtris quotidiè oriebantur, conſuleretur. Mandato ergò Senatus quam celerrimè ad Contarenū (qui tunc in caſtris Prouiſor generalis erat) maturauit, conuocatoq́ue exercitu, qui ſe tunc inter Cremam & Laudem Pompeiam cum Lautrechio coniunxerat ſe recepit, atque huic ex dignitate centum equites leuis armaturæ, trigintaq; pedites, vt ſuam perſonam tutarentur, adſcripti fuerunt. Qua prouincia ſuſcepta, perſtrenuè hoſtium impetum repreßit, qui Mediolano egreßi, in arcem Sancti Angeli aliaq; munita Principis Mediolanenſis, cui tunc Veneti ſummoperè fauebant, loca irrumpere decreuerant. Præcipuè verò eius militaris induſtria enituit, cum ad Papiam oppugnandam vna cum Paulo Manfrono miſſus fuit. Hic enim cum vrbem Galli ac Veneti ſocijs armis aggreßi eſſent, & vario Marte pugnaretur, Manfronusq́ue glande plumbea traiectus cecidiſſet, confirmatis militium animis, Ianus ſe adeò ſtrenuè, geſsit, vt ad expugnandum vrbem non parum auxilij attulerit. Brixia quoque cum à Gallis Venetisq; obſideretur, Germanum militem, qui tribus millibus conſtabat, & pecuniam pro militum ſtipendio Brixiæ numerandam comitabatur, occupatis ſaltubus, octingentos cęcidit, cæteris in fugam coniectis, maxima cum laude in caſtra rediit. In recuperando Patauio à Cæſarianis occupato tàm clarum ſpecimen virtutis ſuę edidit, vt eius authoritati non parum acceßionis apud Venetos ſit factum. Compoſitis rebus inter Iulium ſecundum Pontificem & Venetos, cum ille Genuæ terra mariq́ue expeditionem tentâſſet, claſſemq́ue Venetam in bellum rurſus euocaſſet, iamq́ue vrbi appropinquaret, intrepido animo Fregoſius vnico nauigio ſpeculatum iuit, qui vbi vrbem validißimo eſſe præſidio munitam cognouiſſet, cruentamq; futuram eſſe oppugnationem nuntiaret, abeundi conſilium omnium conſenſu approbatum eſt. Exiſtimàrunt enim ſatius eſſe commodiorem expectandam occaſionem occupandæ vrbis, quàm temerè cum hoſte confligere, quam non multò poſt in ſumma rerum varietate belli fortuna obtulit. Siquidem fluctuantibus Italiæ rebus, cum Placentia Parmaq; ſe Pontifici dedidiſſent, nactus pulcherrimam occaſionem conſequendi, quod in votis habebat, Ianus peditibus equitibusq́ue à Venetis adiutus Genuam proficiſcitur, tantumq; terroris vrbi iniecit, vt pulſo Gallorum præfecto ea à Rege defecerit. Tunc Princeps Ligurum creatus eſt, quam dignitatem Tomaſinus eius pater anteà obtinuerat. Miſſæ ſunt tunc temporis à Summo Pontifice ad eum literæ, quibus ipſi gratulabatur, quòd, excuſſo grauißima Gallorum iugo, Genua libertatem priſtinam recuperârit. Sed hîc cernere eſt, quanta ſit rerum humanarum viciſſitudo. Adurniorum factioni fauens vrbe expulſus eſt: Qui tamen cum ſciret ſibi opes non animum aufferri poſſe, nixus propria virtute ad Venetos, pro quorum Imperio perſepè periculis ſe obiecerat maximis, ſe recepit, qui eum non modò ſumma humanitate ſunt complexi, ſed memores, quod non vulgaria eius erga Rempublicam extarent merita, his honorum titulis Ianum decotandum duxerunt, quem in ſupremum omnium ſuarum copiarum præfectum deligerent, amplißimo ſtipendio ſexies mille ducatorum annuorum conſtituto. Hac dignitate ornatus, vt cataphracti milites centum, quorum ipſe ductor fuerat, Cæſari & Alexandro filiis ſuis ſubderentur, facilimè obtinuit cùm maxima erga ſe Senatus beneuolentia, tùm plurimis in illum meritis, nec non quod Reſpublica exploratum haberet fortes à fortibus creari. Ad ſenium perueniens Ianus vir & morum ſuauitate amabilis, & vitæ integritate ſuſpiciendus Brixiæ in morbum inciderit ibidem obiit, condito ac teſtamento, quo cauit, vt corpus ſuum Veronam deferretur, & in Diuæ Anaſtaſiæ templo humaretur. Hoc Hercules filius maxima cura executus, in eiūs memoriam aram marmoream egregio opere ſtatuisq; penè ſpirantibus, quibus herôica eius facta repræſentantur, ornatam magnis ſumptibus erexit.

SIGISMVNDVS
PANDVLPHVS MALATESTA.

SIGISMVNDVS Pandulphus Malatesta eius Pan-
dulphi filius fuit naturalis, qui Bergomo, ac Brixia potitus,
Comum imperante Insubribus Iohanne Maria Galeazio va-
stauerat. Ab ipsis vt aiunt vnguiculis arma insigni cum laude
tractauit. Nam concertante Iohanne Malatesta ex stipite Parelli
Gaglioli (vt loquuntur) Comitis nomine aduersus fratres, quos inter domesticos parietes tene-
bat, supra ætatem (vix enim agebat annum decimum tertium, contento cursu Cæsenam aduolans,
collectis copiis eodem die periclitantem patriam, ac suos conseruauit, Cæsenamque in fide retinuit.
Deindè Alphonso Regi Neapolitano operam nauauit, sub quo mille, & octingentos equites, ac pedites
sexcentos duxit Ab Alphonso prout ferè solet rerum humanarum varietas, se ad Florentinos transtulit,
à quibus summum militaris Imperij munus consecutus est. Defuncto Alphonso, ac Picinino per agrum Pi-
cænum pro Andegauensibus aduersus Ferdinandum Alphonsi filium castra mouēti acriter restitit, eidem-
que dum in Vmbriam irrumpere omnibus artibus tentaret, quasi murum se opposuit. Quo tempore pro
Sancta Romana Ecclesia exercitum ducens, circa Liuij Cornelijq; Forum plurima castra in rem Romanam
restituit. A Pontifice rursum adheret Florentinis anno Millesimo Quadringentesimo Quadragesimo se-
ptimo, quibus oppida omnia, quæ Alphonsus Ferdinandi pater ipsis ademerat recuperauit. Hinc suppetias
tulit Populoniæ in Hetruria Post Florentinis copiis Venetis auxilia præstitit in Cremæ obsidione, à quibus
Princeps exercitus creatus, ad Peloponesum profectus, Spartam vrbem celebrem acriter oppugnauit. Indè
sesè Mantineam Arcadiæ vrbem recepit, vbi partes omnes, quæ in Duce requiruntur cumulatissimè expli-
cuit vsus prudentia, ac vigilantia in rebus agendis singulari, Venetique exercitus Imperator cum Mahomete
Turcarum Tyranno belligerans, Peloponesum Græciæ Prouinciam Reipublicæ Venetæ subegit. Hinc in pa-
triam cogitans diu deliberationem sustulit. Nouerat Dux insignis rerum suarum se absente euersionem Re-
tinebant tamen procul ab Italia Venetorum commoda, quorum res se decedente in periculo fore prœuidebat.
Vicit igitur patriæ charitas. Sed antequam ex eo littore solueret, qui viros doctrina excellentes fouerat sem-
per in patrio solo, etiam inter arma erga inexteris aridisq; cineribus iacentes suum amorem, & venerationem
declarauit. Secum enim illius Themistij Constantinopolitani, quem acceperat post Aristotelem Græcorum
doctissimum fuisse, ossa in Italiam transferenda curauit, eaq; Arimini in templo magnifico, quod inter præ-
clara Sancti Francisci, variis ornamentis, & picturis intrinsecus, & extrinsecus illustri æde construxerat, mar-
moreo tumulo, qui etiamnunc integer tali insculpta epigraphe dignissima, vt Sigismundi elogio insereretur,
condidit. THEMISTII BIZANTII PHILOSOPHORVM SVÆ ÆTATIS PRINCIPIS RE-
LIQVIAS SIGISMVNDVS PANDVLPHVS MALATESTA PANDVLPHI FILIVS BEL-
LOPELOPONESIACO ADVERSVS TVRCARVM REGEM IMPERATOR OB INGENTEM
ERVDITORVM QVO FLAGRAT, AMORVM HVC AFFERENDVM IMMITENDVMQVE
CVRAVIT. ClC. CDLXV. Vsque adeò sanè armis, doctrinæque deditos amantissimè complexus est, vt
pari liberalitate domi aluerit & bello claros, oratores & poëtas vtrosq; ad familiares congressus adhibuerit,
prout Iohannem Campanum Braccij vitam descriptam Carolo Fortebraccio filio oblaturum per Ariminum
iter facientem, fama duntaxat sibi notum, è publico hospitio in ædes â se honorifico cultu extructas vna cum
comitatu sustulerit, & regio apparatu habitum triduo detinuerit, abeuntem adiuncta lectissima cohorte vs-
que ad Apennini iuga prosecutus, propter itineris incommoda magna vi auri subleuauerit. Sigismundus qui
virtutem in alijs ornârat, â Sigismundo Imperatore in foro Ariminensi equestris dignitatis ornamento de-
coratus est, cum ille in vrbe Romana Coronam ab Eugenio Pontifice accepisset. Febricula correptus, morta-
lem se, atque imprimis Romanæ Sedis filium agnoscens, certus beatæ vitæ ea omnia præstitisse dicitur, quæ
Christianum hominem decerent Gesserat quidē Sigismundus cum Pio Secundo pro re sua, quæ sæpè etiam
sapientes fallit, graues inimicitias, Diuino autem beneficio illi obtigit, vt tantum illi vitæ concederetur,
donec ab vrbe absolutione impetrata, acceptis omnibus Ecclesiæ ritè Sacramentis piè ab hac vita ad
meliorē decesserit. Rex & Princeps Ariminensium verè dici poterat, qui à maioribus suis hæreditario
iure vrbes quindecim, castraq; ducenta accepisse perhibetur. Sepulcrum in templo Diui Francisci
à se erecto à dextra ingredientibus indicat Sigismundum obiisse Septimo Idus Octobris ætatis
suæ Quinquagesimo primo, Humanæ salutis Millesimo Quadringentesimo Sexagesimo
octauo Princeps astutus, fortis, constans, aspectu terribilis, audax, qui aduersa animo
forti tulit, eius sepulcro sequentes versus inscripti.

SVM SIGISMVNDVS MALATESTÆ E SANGVINE GENTIS
PANDVLPHVS GENITOR PATRIA FLAMINIA EST.

FRIDERICVS
COMES PALATINVS RHENI
Bavariæ Dvx.

FRidericus qui ob multiplices de hoſtibus ſuis victo-
rias relatas victorioſi cognomen meruit, Comes Palatinus Rhe-
ni, Bauariæ Dux, Sacri Romani Imperij Elector, & Archidapi-
fer, Lodouici Barbati, ac Melchiltidis Sabaudiæ Duciſſæ filius anno
M. CCCC. XXV. natus eſt. Infans adhuc, & puer maximam de ſe
omnibus præſtantiſsimę indolis ſpem prębuit, valuit vi ingenij, & corporis robore, &, vt illud à prę-
ceptoribus literis excolebatur, ita hoc quoq; quotidianis, & equeſtribus exercitiis confirmabatur. Vix
enim ex ephebis eo egreſſo ſtatim apparuit ad quæuis ipſum natum, adeò æquales omnes cunctis exerci-
tij generibus vincebat. Facies & corporis forma multum venuſtatis & elegantiæ habebat, ſingulari cum
maieſtatis quadam grauitate coniunctæ, vt bonis certam de ſe clementiæ, & manſuetudinis ſpem præbue-
rit, improbis verò formidini eſſet. Fratrem habuit natu maiorem Ludouicum Electorem, is, relicto filio adhuc
impubere Philippo, è viuis exceſsit. Vicinia tunc omni totoq; Palatinatu bellis ardente, & ob id ſtrenuij Ducis
egente, placitum eſt Palatinatus Ordinibus, & proceribus, vt temporibus tàm perturbatis ſumma rerum, & Pala-
tinatus adminiſtratio Friderici fidei committeretur, ea tamen lege, vt Philippum pupillum iure adoptionis filiū
ſibi adſciſſeret. Id quod præſtitit, Imperij ordinibus ſolemni diplomate hoc factum Reipublicæ neceſſarium ap-
probantibus. Amorem Friderici cùm erga filium adoptiuum, tùm erga Palatinatum, infinita comprobant pericu-
la, quæ tot pro patria geſtis, & cōfectis ſumma fortitudine, & felicitate bellis adijt, ita tamen, vt non immerito quis
dubitet, vtrum in ipſo maior extiterit bellica fortitudo, an pacis ſtudium, & humanitas. Virtutis verò indiuidua
ſemper comes inuidia, cum illum premere ſatageret, cōtrarium effecit, vt is iniuſtis hoſtium conatibus ingenti ani-
mo obuiam eundo nominis famam toto illuſtraret orbe, adeò, vt quæ in magno belli duce requiruntur, præcipuè
militaris ſcientia, ſingularis animi vis ſumma, & fortuna ſemper aſpirans conatibus, cuncta in illo extitiſſe videri
queant. Luzelſtainenſes comites præpotentes quidem, ſed Palatinatus beneficiarios clientes fidei, & beneficiorum
oblitos, vinculum obſequij abrumpere, &, quæ Friderici erant iuris ſibi vendicare conantes, ciuitatem & arcem eo-
rum Luzelſtainenſem, quantumuis natura loci & arte munitiſsimam acerrimeq; propugnatam in poteſtatē rede-
git, comites profugos in exilium propulit, aliquot deinde & oppida & arces eorundem comitum partim expugna-
uit, partim deditione ſui iuris fecit, His rebus feliciter ſuccedētibus, quę anteà nec iure nec armis obtineri poterant,
in integrum reſtituta ſunt. Ambergenſes adoptioni, & adminiſtrationi contradicentes, & tumultuantes ad obedien-
tiam reduxit. Cum Albertus Marchio Brandenburgenſis, Archiepiſcopus Moguntinus, Vlricus comes Wirtenber-
genſis, Dux Veldenſis, comites Leiningenſes & alij fœdere iuncti contra Fridericū mouentes, omnia hoſtiliter age-
rent, ad ſui defenſionem conſcripto exercitu Schauenburgenſem arcem firmiſsimam obſedit, & occupauit. Cum
verò non quieſcerent aduerſarij, eos commiſſo prælio propè oppidum Pfedershaim cecidit, & aliquot comites ca-
pti ſunt. Cum Pius Quartus Pontifex Theodoricum Iſenbergenſem, Archiepiſcopum Moguntium electum ob cer-
tas aliquot pretenſiones depoſuiſſet, & in eius locum Adolphum Naſſouienſem comitem ſubſtituiſſet, iamq; Adol-
pho contra Theodoricum aliquot Principes adhęrerent, Fridericus Theodorici partes tuendas ſuſcepit. Conſcripto
igitur hinc indè exercitu, & commiſſa pugna Fridericus victor euaſit. Capti ſunt Epiſcopus Metenſis, Carolus
Marchio Badenſis, & Vdalricus comes VVirtenbergenſis, & cum his tota ferè eorum nobilitas, qui omnes cum tri-
umpho ducti ſunt in arcem Haidelbergenſem, ibiq; ad annum propè ſeruati, donec tandem legibus, quas victor vo-
luit, acceptis, & perſoluto lytro relaxati ſunt. Spirenſis vero Præſul vnus etiam ex confœderatis, qui prælio non in-
terfuit, Epiſcopatum Friderici Cancellario cedere, Rodembergam quoq, ciuitatem cum arce tradere compulſus eſt,
& ſic in gratiam redijt. Contra Ludouicum Ducem Veldenſem in ipſum Fridericum ex mandato Cæſaris profici-
ſcentem, ſolus ſine vllo alio auxilio, comparato exercitu, comitante filio ſuo Philippo expeditionem ſuſcipiens Arn-
hemium præcipuum Ludouici propugnaculum, Lankheimium expugnatu difficilimū, Dorkheimium, Leinin-
genſium fortiſsimas ciuitates, Sibernhaim, Glomershaim, Monzichium, Nerphannum, Burkbekelhaimium, &
VValdbekelheimium &c. cum plurimis alijs oppidis, & arcibus vi expugnata, deditione recepta, & aliquot in-
cenſa dirutaq; ſunt, ita vt Ludouicus Dux Veldenſis quaſi toto ſuo dominio exutus fuerit. Reconciliatio tan-
dem & pax facta eſt, cum Fridericus pauca, quæ iure belli acquiſierat, tàm Ludouico, quàm comitibus Lei-
ningenſibus ex tranſactione reſtituiſſet. Tandem ſopitis tumultibus bellicis, cum Palatinatum egregiè au-
xiſſet, Philippo filio adoptiuo totius territorij ſui hęrede inſtituto obiit Haidelbergæ XII. Decembris, An-
no M. CCCC. LXXVII. ætatis LI. Sepultus in Cœnobio fratrum Minorum. Sepulchro ſuo in-
ſcripta ſunt hæc verba: Fridericus Dux Bauariæ, Salus patriæ, Prædonum fulmen, Tres illuſtres ho-
ſtes vicit, Principatum auxit, & piè è viuis exceſsit. Fuit eius vitæ ſocia virtus, gloria mortis
comes. Heros magnanimus imperterritus & inexpugnabilis.

ALBERTVS MARCHIO BRANDENBVRGENSIS ELECTOR.

ALBERTVS propter animi magnitudinem, fortitudi-
nemq; corporis Achilles Germanicus, & Teutonicus Vlisses à Pio
Secundo, Summo Pontifice cognominatus Marchio Brandenbur-
gensis Elector post fratrem, Dux Pomeraniæ, Stetini, Cassuborum,
Vandalorumque, Burggrauius Norimbergensis, & Princeps Rugiæ,
natus anno Millesimo Quadringentesimo Decimoquarto, patrem habuit Fridericum, eum, qui ab
præstitam Sigismundo Imperatori in Hungaricis, Bohemicis, & Imperij negotiis, ac bellis fidelem o-
peram, & quod multa prudenter consuluisset, magnaq; pericula fortiter adijsset, primus in sua familia ab
eodem Imperatore Marchiæ Brandenburgensis Præfectus & Elector constitutus est, matrem verò Elisa-
betham Friderici Ducis Bauariæ in Landshuet, filiam. Is à prima statim ætate, & à teneris (vt aiunt) vngui-
culis educatus in armis, pluribus interfuit prælis, Poloniam, Silesiam, Burgundiam, Borussiam, & penè om-
nes Germanię angulos armatus peragrauit, ita vt neminem postea ex Germanię principibus parem sibi ha-
buerit. Tāta ipsius authoritas, & celebritas nominis fuit, vt de sum̄a Turcici belli prę cæteris Germanię Prin-
cipibus ipsi committenda deliberatum sit, cum tacito consensu eum omnes sibi præferendum iudicauerint.
In Bohemiam ad Albertum Quintum Austriacum, Romanorum Imperatorem vocatus, cum Vladislaus Po-
loniæ Rex duplici exercitu Silesiam ingressus esset, Cæsar, Silesiis id petentibus, Brandenburgicum finium
defensorem, ac iniuriarum vindicem dedit, & ad fortiter agendum illum adhortatus est. Non opus erat Al-
berto longa ad virtutem exhortatione, quinpotius per se satis animatus in Polonorum agrum excurrens, latè
prędas agebat, obuia queq; ferro ac igni vastabat, adeoq; hostē vexabat, vt armis diffisus obuiam tendere nul-
lus auderet, sed pacis tractandæ actionem institui postularet. Militem quoque in Borussia habuit, multarum
copiarum ductor. Primus semper in hostem irruit, postremus se ex pugna recepit. Complures ciuitates mu-
nitisimas expugnauit, primus inter primos in munimenta & mænia euasit. Anno M. CCCC. XXXII acre
illi & diuturnum cum Norimbergensibus exortum est bellum, in quo illis Principes plerique Germaniæ, bis
verò ciuitates Imperiales opem ferebant, multis vtrinq; strenuis viris toto biennio occisis. Nouem iusta inter
illos prælia depugnata fuisse, ex quibus illum octies victorem, semel victum decessisse memoriæ proditum
est. Cum accepisset Norimbergenses Octingentos equites ac sex millia peditum in agrum eius prædatum
misisse, apud fluuium, quem ipsi equitibus peditibusque transmissuri erant, vno duntaxat loco vadosum,
sagittarios inter arbusta ducentos collocauit, qui, equitatu prætermisso pedites vado arcerent, ipse cum
sexcentis equitibus proximo in nemore latitauit, omissis hostium equitibus, mox sese ostendit. Steterunt
vtrinq; acies medio trecentorum ferè passuum interuallo non sine trepidatione. Tum Marchio cum duo-
rum comitatu apprehensa lancea in hostem irruit. Occurrerunt totidem illi ex hostibus viri fortes, Marchio
equitē eum, qui sibi obuius factus est, medium transfodit, strauitq;, ac comitibus suis ab ijs, quibus congresi
fuerant, prostratis, ipse in hostiū turmam solus irrupit, modò illum, modò alium confecit, stragemq; non par-
uam edidit donec ad signa perueniret. Illic centum in eum gladij nudati sunt, & cum punctim ipsum circum-
uentū ferire non ignari quisnam tanta auderet, nequirent cæsim rem egerunt. Ille amplexatus vtroq; brachio
vexillum, nunquam honestius, quam hic moriar inquit. Dum solus hæc cogitat, reliquus exercitus suppetias
tulit, & versis in fugam hostibus, semianimem Ducem apud vexillum cōperit, conquassatum & confractum.
Cum aduersus Albertum omnes superioris Germaniæ ciuitates Norimbergenses adiuuandos statuissent, nu-
merosusq; exercitus instrueretur, interrogauit quispiam, vt quid tantam gentem aduersus vnum Principem,
& eum quidem non ditisimum armarent, respondit vnus ex primoribus ciuitatum, desipis (inquit) in Al-
berti astutia, & fortitudine omnium Germaniæ Principum vires opesq; continentur. Hoc bello nō inter Ger-
manos tantum, cum decem & septem Principes in partes suas traxisset, sed apud exteras quoq; gentes clarum
Alberti nomen redditum. Id bellum tandem, agris vastatis, & rusticis profligatis, pace ex Alberti vsu facta,
compositum est. In hoc Alberti non solùm militares artes, & Imperatoriæ virtutes, singulari quadam gratia
reluxêre, sed nobilitas quoq; generis, proceritas corporis, virium robur, ac linguæ facundia eum cunctis
admirabilem reddidere. Apud Fridericum Tertium Imperatorem beneuolentiam maximam contra-
xit, atq; effecit, vt Saxoniæ. Brandenburgica, & Hassiaca domus certis inter se fœdecibus iungerentur.
Ad singulare certamen prouocatus, nunquam hoc detrectauit, nunquam in ludo equestri equo deie-
ctus. Septies & decies in singulari equestrium ludorum certamine, ex veteri Germanorum insti-
tuto solumodo galea & clipeo protectus concurrit, solus in omnibus hastiludijs repertus, quem
nemo vnquam ex equo deturbârit, cum ipse alios sæpè deiecerit. In Comitiis Francofordiē-
sibus, quæ pro Maximiliano primo creando Cæsare indicta fuerunt, mortem in balneo
improuisam obiit anno M. CCCC. LXXXVI. vndecimo Martij. Tumulatus est
Hailbrunni. Vxores habuit duas Margaretam Iacobi Marchionis Badensis, &
Annam Friderici placidi, Ducis Saxoniæ Electoris, filias, ex quibus nume-
rosam prolem nimirum decem & nouem liberos suscepit.

FERDINANDVS
CONSALVVS DE CORDVBA.

FERDINANDVS Conſaluus Cordubus Dux Sueſſæ, Terrænouæ, Montis Gargani, Magnus Comeſtabilis Neapolis, ob res præclarè geſtas Magni cognomen adeptus, parentibus genitus eſt Petro Fernandez in Bœtica Hiſpaniæ prouincia grauitate conſilij, & militari virtute inter ſummos principes eminente, & Eluira Ereria Gartiæ principis Petratiæ gentis filia. Inter regios pueros admodum adoleſcens in aula Alphonſi aliquandiu verſatus, biennio poſt mortuo Alphonſo in Regiam Iſabellæ ſororis, quæ Ferdinando Arraganio deſponſata erat ſe contulit, quibus regnantibus ſub Alphonſo Cardonio exercitus Regij Imperatore in bello Luſitanico prima militiæ tyrocinia poſuit, vſq; adeo proſpero ſucceſſu, vt quum ad Alboheram inſigni prælio eſſet decertatum, Cardonius victor vnum antè omnes Conſaluum ex his qui fortiſsimè dimicaſſent aduocata concione laudauerit. In bello Granatenſi contra Mauros Taiaram validæ munitionis oppidum nouæ inuentionis induſtria cõmiſſo acri certamine ad deditionem compulit, Hilhoram poſtea in poteſtatem redegit, quæ poſteà à Ferdinando Rege poſsidenda, defendendaque virtutis cauſa Conſaluo attributa eſt, Sarracenis eius maximè virtute & conſilio expulſis. Hoc bello exacto Carolo Octauo Gallorum Rege Neapolitanum regnum ingentibus copijs terra, mariq; inuadente, cùm auxiliaribus copijs in Italiam à Rege miſſus Ferdinando extincto, deuictis Gallis Friderico patruo regnum reſtituit, qui tanti beneficij memor Montis Gargani Ducatum, aliaq; oppida regia munificentia Conſalùo largitus eſt. Cum Ludouicus Duodecimus Galliæ Rex Mediolanum armis cœpiſſet, iamq; Neapolim totamq; Campaniam cogitaret, claſſe validiſsima comparata in Siciliam nauigauit, è Meſſanæ portu Rhegium traijciens, eam ciuitatem cæſis Gallis in deditionem accepit, & Brutij ciuitates magna ex parte ad Arragoniam fidem redierunt. A Venetis vocatus Cephaloniam Turcis eripuit, Venetæq; Reipublicæ reſtituit, ciuitate quoque poſteriq; eius donati ſunt. Galliæ & Hiſpaniæ Regibus in Fridericum conſpirantibus, Conſaluus à Friderico petijt, vt ſuo Regi id eſt Hiſpano contra ipſum Fridericum operam impendere pateretur, ſpontè etiam cedere voluit Montis Gargani aliorumq; caſtellorum iuri, ac dominatui, dum ſibi regnum Neapolitanum Ferdinandi nomine repetere liceat, cuius auſpicijs Friderico acquiſiſſet, ad hæc Fridericus ſi Catholici Reges ipſi vel immeritò bellum indixerint, Conſaluo tamen nihilominus omnia integra fore, maieſtatis abſoluere, & ſacramento liberare, in regnum, atq; adeò regium caput arma capere, cæteraq; hoſtis munia obire poſſe, nihil hæc ſuis rebus, regiæq; liberalitati detrimenti allatura. Orta inter Ferdinandum Catholicum, & Ludouicum Galliæ reges diſcordia, bello denuò conflato Conſaluus ad Cannas Lyrimque memorabili pugna ſignis collatis ingentem Gallorum exercitum profligauit. Dum hæc geruntur diem obijt Regina Iſabella nulla virili prole relicta, ſtatimq; Iohanna filia Philippo Archiduci Auſtriæ Maximiliani Primi Romanorum Imperatoris filio in matrimonium collocata eſt, quæ Caſtiliæ imperium adijt, & Regnum Neapolitanum Conſaluo adminiſtrandum traditum, adiecto Magni Comeſtabilis titulo, atque Heracleæ, & Sueſſæ Ducatu. Ferdinandus Rex à Iohanna filia viro orbata in Hiſpaniam reuocatus, inſtructa claſſe in viam ſe daturus, Conſaluum, cui tota regnorum ſuorum ſalus niti videbatur ſecum duxit, eo animo, vt quum in Hiſpaniam perueniſſet, Compoſtellani ordinis equitum Magiſter crearetur, quem honorem cum à Rege, & ſponte oblatus eſſet facilè Conſaluus prætulit tot vrbibus, atque oppidis, quibus Neapoli potiretur, quamuis poſtea ea ſpe fruſtratus cum maximo ipſius dolore deceptus fuerit. A Iulio Secundo Pontifice contra Venetos magnis propoſitis præmijs conductus eſt, contra Veneti ciui ſuo præfecturam exercitus, ſummumq; Imperium deferebant. Conſaluus ne Pontificis, ciuiumq; de ſe optimè meritorum animos offenderet, ſui Regis auſpicia ſequi maluit. Nauigaturus itaq; Rex in Hiſpaniam, ac Neapoli fratris filio Ripæ Curtiæ Comite cum imperio relicto, publicis tabulis Regio Chyrographo munitis, teſtata voluit Conſalui in ſe merita, eius in gerendis rebus virtutem, fidem, prudentiam, ſingulare iudicium, belli, paciſq; eximias artes, continuatas victorias, triumphos de bellicoſiſsimis nationibus actos. Nec multò poſt Regibus Sauonæ à Ludouico Gallorum Rege exceptis, Conſaluus imprimis honorificentiſsimè tractatus inter duos Cardinales poſt Ferdinãdum, qui inter Ludouicum, legatumq; Pontificis incedebat vrbẽ ingreſſus, cænantibus Regibus conuiua tertius acceſsit. Cum Iulius Pontifex icto cum Rege Catholico ac Venetis fœdere contra Gallos duce exercitus Raymundo Cardonio de ancipiti prælio ad Rauennam commiſſo, quo ſuperiores Galli fuerunt, cognouit, Regi Catholico perſuaſit, vti quamprimum Conſaluum remitteret, quo, ſe ad nouam expeditionem accingente, nuntiatum eſt Raymundum coactis iterum copijs, initaque cum Heluetijs ſocietate illud bellum feliciter confeciſſe, quare Conſaluus in Hiſpania ſubſtitit, militibus tamen ſuis, quos conduxerat, donatiuum centum millium aureorum ex ſuo ære dedit Regi [illegible] ſecundiſq; rebus, opera, cõſilio nuſquam defuit. Demum ex ſuprema liberalitate in comparabilem gratiam meritus, in Loxam ſibi à Rege donatam vrbem ſe condidit, ibique biennio in ocio vixit. Poſtremò in duplicis quartanæ morbum, præcipuèque ex euentu rerum minimè læto planè mortiferum incidit, traductuſq; à Loxa Granatam climacterico ætatis anno in complexu vxoris, Heluiræq; filiæ obijt anno M. D. XIII. cum vixiſſet annos LXII. Tumulatus eſt circumpoſitis ad ſepulchrum ſupra centum ſignis in maiori ſacello cœnobij Diuo Hieronymo dicato, quod viuens ſibi, poſteriſque extruxit.

Ex Iouio, & Ioanne Maria Rio Sardo Saſſaritano.

PHILIPPVS
DVX BVRGVNDIÆ.

PHILIPPVS cognomine Bonus, Dux Burgundiæ, Comes Flandriȩ, Ioannis Burgundiȩ, & Margarethæ Alberti Bauariȩ Ducis, Seelandiæ, Hollandiæq́; Comitis filiꝰ. Hunc pater adoleſcentē. Lutetiam emiſit legati autē Flandrenſium ſoliciti de vnici, Ducis filij periculo ne florentiſsimus adoleſcens diutius inter inimicos verſaretur, Lutetiam profecti, ipſum Philippum & nouam nuptā eius Michaëlidem Caroli Regis filiam ſecum in Flandriam adduxerunt. Poſt patrem à Siccariis inſtinctu Iohannis Delphini Viennenſis occiſum, cum Henrico Rege Anglorum fœdus fecit, inducias Regi Galliæ, & ſibi obtemperantibus ciuitatibus obtinuit. Vt patris cædem vlciſceretur varia bella cum Gallis geſsit, oppida, & caſtella expugnata, inter quæ Montrelium captum, cur non incenderetur, interroganti, reſpondit pius Dux, oppidum culpa carere, nec eſſe parricidij reum. Prima Philippi expeditio fuit ad Abbeuillam in prælio Vimiacenſi, vbi Iohannes Luzenburgus eum baltheo equeſtri cinxit. Cum autem ab hoſte celeritate circumueniretur, & tanta terpidatio iniecta, vt dimidia amplius pars exercitus ducem deſereret. Philippus & quingenti circiter fortiſsimi, qui cum illo manſerant validè cum hoſtibus præliati ſunt, & ita rem geſsêre, vt victores euaſerint, captis, cæſis, & fugatis omnibus inimicis Cum Iohannes Dux Brabantiæ videret ſe non ſufficere tot gubernandis prouincijs Philippum nepotem Hollandiæ, & Seelandiæ præfecit. Tria bella in Hollandos ſuſcepit, primum contra Iacobam Bauaram Ioannis Brabantini vxorem diuortium meditantem, & quæ clanculum ſe Gandauo in Hollandiam ſubduxerat, iamq́; Glouceſtrium Comitem ex Anglia ad ſibi auxiliandum euocauerat. Pugnatum acriter haud procul à portu Brauuerſauenſi iuxta Zirixium, anceps ab initio certamen, ad poſtremum Philippus egregiè vicit, cæſis ex omni ætatis flore ſelectis tribus Anglorum millibus. His geſtis Philippus diſpoſitis per Hollandiam præſidiis in Flandriam reuerſus eſt. Iacoba nondum quieſcente, ſecundum mouit in Hollandiam, ea enim pertractis ad ſe Goudanis ciuibus in Hollandia armato milite ciuitates aliquot non parum affligebat, cui ſe Princeps Seuenberganus adiunxerat, quo audito Philippus ea in loca reduxit exercitum, ac Seuenberganos arctiſsimè obſedit, qui tandem ſe dediderunt, Princepsq́;, quo inuito hæc deditio facta fugatus eſt, incredibilem tradunt hic Philippum præſtitiſſe virtutem. Ex Portu Sluſenſi magnis deindè copiis tertium in Hollandiam traiecit, Goudam oppidum, & in illo Iacobam obſedit, Goudenſes metu perterriti conſilium Iacobæ dederunt, vt cum Philippo ſolidam pacem iniret, itaq́; ipſa Philippum verum agnouit ſuum hæredem, vt morte eius in Hannonia, Hollandia, Seelandia, & Friſia ſuccederet, ipſumq́; horum Principatuum præſidem, ac procuratorem creauit. Carolus Galliæ Rex pacem à Philippo petiens, eam impetrauit, ac cum magno armatorum numero Philippus Pariſios profectus, ibi ingenti gaudio exceptus, præfecturam vrbis accipere coactus eſt. Poſtquam ob cædem parentis graues per longum tempus ſumpſiſſet pœnas, mitiorem tandem ſe præbuit, cumq́ue in conuentu Rex Carolus per legatos Philippum oraret, vt dignaretur parentis ſui cædē Regi remittere, quandoquidem illud facinus per imperitiam adoleſcentiæ, & per conſilia improborum hominum in quorum erat poteſtate deſignaſſet, Dux vltra non tenens lachrymas, ſe remittere reſpondit. Renatum Siciliæ Regem, Lotharingiæq́; Ducem ipſi bellum inferentem cum viciſſet, captiuumq́; abduxiſſet, Cæſar, Galli, & Britanni vno die ipſi bellū denunciauerunt, ſed nihil promouerunt. Cum Carolus Borbonius licet Philippi ſororius, Burgundis tamen plurima damna inferret, Philippus conſcripto exercitu per Campaniam in Burgundiam tranſijt, ac ſtatim Hermiacum, Maligniacum, Sabelliacum, aliaq́; caſtella ad vigintiquatuor ab hoſtibus occupata recepit. Septem cruentis prȩlijs dimicauit, in quibus omnibus victor euaſit. Flandros rebelles, & Leodios vicit, & pacis petere commoda coëgit. Eliſabetha Luzenburgenſium Principe ſine liberis mortua, Philippus ad quem ſpectabat hæreditas, cum ſatis numeroſo exercitu profectus Luzemburgum venit, quam totis quindecim diebus obſidione fatigatam tandem cȩpit. Ludouicum Delphinum patris Caroli iram fugientem ea veneratione excepit, vt facilè declararet, ſe in affinem gerere animum parentis propitij. Itaq́; exacto quinquemio in Comitatu Burgundi vſq́; ad patris obitum cum ingenti exercitu à Philippo in Gallias reductus, fratre natu iuniore Carolo cui pater moriens Ludouici odio regnum Galliarum teſtamento reliquerat vltrò annis ac ætati cedente Rex in vnctus eſt. Eboracenſem Ducem ab Anglis pulſum, & ad ſe refugientem ita iuuit, vt opera ſua poſt Rex Angliæ ſit factus. Ordinem Aurei Velleris equitum ad defenſionem Chriſtiani nominis, honoremq́; Sanctiſsimæ Trinitatis, Beatæ Mariæ virginis, & Sancti Andreæ Apoſtoli inſtituit. Multis Chriſtianis Principibus bello aflictis auxiliares copias miſit. Conſtantinopoli à Turcis capta, à Pontificè rogatus vt Chriſtiano nomini ſuccurret, quatuor triremes milite commeatuq́; inſtructiſsimas mittere non intermiſit, vouiſſeq́; fertur, ſi Rex Gallorum vellet ipſius ditiones conſeruare in pace, ſe cum omnibus viribus in Turcarum Imperatorum profecturum. Poſt Anglos Gallia exactos, cum Galli vltioni ſumendȩ de Burgundionibus conſilia ſua intenderent, Philippus, quanquam idoneas videretur habere belli occaſiones, maluit tamen diſsimulare, & pati, quam factam ſemel pacem frangere. Tandem laboribus bellis, & ætate cōfectus obiit Brugis Anno M. CCCC. LXVII. ſepultus interim ad S. Donatianum, donec ad Diuionem Burgundiæ transferretur. Fuit hic Princeps pacis ac belli æquè ſtudioſus, inſigniter pius, in omnes munificus, humanus, in re bellica fortis, ac fœlix, moderationem ac clementiam, toto ſui regiminis tempore mirabilem exhibuit, iram plerumq́; diſsimulare & vincere nocuit.

GEORGIVS
CASTRIOTVS SCANDERBEGHVS.

GEORGIVS Caſtriotus Scanderbeghus Epiri Princeps, excelſa fuit ſtatura, toroſoq; habitu, & robuſtis artubus conſpiciendus, virtute animi, militarique ſcientia nemini ſecundus. Hunc pater eius Iohannes, cum in Epiro, eaq́ue parte Macedoniæ, quæ ad Hadriaticum vergit, regnaret, nec finitima Turcarum arma ſuſtineret, his legibus ab Amurathe pacem impetrauit, vt ei obſides filios daret. Inter quos, cum Georgius regij animi indole, & forma inſigni corporis emineret, nec obſcura ſummi ducis futuri vultu geſtuque corporis præberet indicia, tantam apud Amurathem inijt gratiam, vt eum in aula liberaliter educari inſtruiq́; curauerit, & propter præſtantis ingenij, atque expediti conſilij vigorē, qui in certaminibus ludicris conſpiciebatur, miramq́; robuſti corporis vim, qua cunctos æquales ſuperabat, Scanderbeghus hoc eſt Alexander à Turcis cognominatus ſit. Tanto autem ſucceſſu omnem armorum eius gentis exercitationem celeriter hauſit, vt ante pubertatis annos Sangiakus efficeretur, & in Aſiam aduerſus Ciliciæ Regem mitteretur, quo bello ſummam laudem rebus feliciter geſtis eſt conſecutus. eoq́; pleniorem, quod ſingulari certamine Scytham multarum palmarum, & m igno robore gladiatorem ſuperbè vires oſtentantē & prouocantem confeciſſet, perſimili etiam auſu Perſa inſignis dux equeſtris pugnam ciens, paremq́; ſibi bellatorem ex hoſtili acie ad certamē inuitans, ab eo haſta transfixus proſtratusq́; fuiſſet. Vnde tantam nominis claritatem comparauit, vt deinceps bellica laude, & ſingulari Amurathis gratia facilè cæteros vicerit In qua dum floreret patrem amiſit. Ottomanica arma ipſius ditionis vrbes, atq; oppida impotenter occuparunt Amurathes quidem Lachrimanti Scanderbegho ſpem dabat, ſe maturè paterni Imperij ditionem ei conceſſurum, ſed nihil aſtutis barbari Regis promiſsis credens, inſigni calliditate ſolertiaq́; vſus in Epirum euaſit, & à ſuis legitimi Principis prolem agnoſcentibus Princeps acclamatus, tanta animorum propenſione liberatæ gentis eſt vſus, vt occupata à Turcis paternæ ditionis loca magna cum celeritate receperit, & arma, quorum vſum in Amurathis aula didicerat, ita in ipſum eiusq́ue filium Mahometem multos poſteà annos exercuerit, adeò quod ex Chriſtianis Principibus vix alius plura ipſi damna intulerit. Amurathes enim poſt deletas à Georgio aliquot Legatorum copias, ipſe in Epirum progreſſus, in obſidione Croiæ ciuitatis, poſt aduerſas aliquot pugnas ex animi ægritudine ob irritos conatus concepta mortem in caſtris obiit. Mahometes verò, filius poſt ſeptem Baſſas acie victos, & caſtris exutos inducias cum illo pegigit. Induciarum tempore Caſtriotus ab Alphonſo Arragonio Neapolitano Rege in auxilium vocatus contra Andegauenſem, memor veteris amicitiæ, & acceptorum beneficiorum, ita ipſi maturè proſpereq́; opem tulit, vt eius aduentu Gallorum copiæ profligatę ſint, & Rex pręcipua Georgij virtute ſe conſeruatum profiteretur. Induciis exactis, Mahometes, qui Byzantium interfecto Gręcorum Imperatore ceperat, iterum in Epirum profectus, quoad vixit Georgius Croiam nulla vi expugnare potuit. Romam dein ſè profectus Caſtriotus, arma Chriſtianorum Principum à Summo Pontificè neceſſariò ſollicitanda, quibus Turcarum conatibus obuiam iretur multis argumentis demonſtrauit, ſuamq́ue operam in ducendo exercitu obtulit. Statuerat quoq; Pontifex eum non totius Epiri modò, ſed Macedoniæ quoq; Regem creare. Ea ſpe ob domeſtica Principum Chriſtianorum odia & contentiones deſtitutus, in patriam rediit, nec quicquam poſteà ſua laude dignum geſsit, & Lyſsi ad Dryllum annem debellicis rebus cum præfecto Veneto conſultantem læthalis eum febris corripuit. Fatalem horam adeſſe ſentiens, impuberem filium Ioannem, totius Regni opes, & copias Veneto Senatui commendauit. Nec multò poſt è vita ſublatus eſt anno ætatis Sexageſimo tertio, à partu verò Virginis Sexageſimo ſeptimo ſupra Quadringenteſimum & Milleſimum. Habuit in conuictu (cùm perpetuas aleret copias) lectiſsimorum hominū amplius duo millia, nec vnquam auctis copiis maius militiæ robur, quam ſena equitum, ternaq́; peditum expeditorum millia hoſtibus oppoſuit. Delectu enim veterani militis, non numero victorias parari prædicabat. Horum nomina factaq́; memoriter tenere conſueuerat, ſummusq́; illi erat honos, cui ipſe diſcumbens de patera ſua propinâſſet, qua comitate coniuncta cunctis in rebus ſumma liberalitate ſuos ſibi maximè conciliabat, quando etiam in eo ſumma pietas emineret. Vbi verò armatus prodibat, tanta oculorū alacritate, tamq́; hilari facundia milites ad cuncta ardua aggredienda accendebat, vt non eximiè modò pugnaces, ſed ferociſsimos, contemptoresq́; impiorum hominum efficeret. Memorię proditum eſt Georgium nunq̄ detrectâſſe pugnam, nullo vnq̄ in diſcrimine metu occupatum, nunq̄ vulneratum, niſi leui ſemel ſagitta in crure fuiſſe, & ſupra duo Barbarorum millia diuerſis in prælhis ſua manu interfeciſſe, quandò ſingulis tantum ictibus ſingulos qui congreſsi ſunt cōficere eſſet ſolitus, quod pręgrandi ponderoſoq́; acinace, tàm validè quàm peritè vteretúr, quo medios hoſtes ad vmbili cum proſcinderet & tranſuerſos diuideret. Quarū immanium vulnerum truculentiam hoſtes, qui ex præliis euaſiſſent, cum in aula Byzantij admirantibus cunctis enarrarent, Mahometes ipſe illum potentis dextræ, inuſitatæq́; violentiæ gladium videre concupiuit. Tanta autem inuſitatæ eius virtutis fama fuit, vt Turcę poſt mortem eius ſubacta ferè tota Epiro ſepulchrum Scanderbeghi apud Liſſum quæritarent, admirabundi venerarentur, necnon ſuperſtitioſi homines eruta demum ſepulchro tanti herôis oſſa religiosè diriperent, quum quisq́; ſe bello inuictum, tutumq́; fore crederet, ſi fruſtulum ex oſsibus, reliquiisq́; inuictiſsimi Imperatoris de collo ſuſpenſum inprælium iturus pro annuleto geſtaret.

STEPHANVS
BATHOREVS POLONIÆ REX.

STephanusBathoreus Rex Poloniæ, Stephano Palatino ex Schomloniana famil.a ſub Iohanne Zapolio Tranſſyluaniæ Dynaſta, poſtea Solymanni conceſsione fiduciario Hungariæ Rege, matre Anna Thelegdia, anno Milleſimo Quingenteſimo Decimo tertio, quarto Calendas Octobris natus. In pueritia bonarum litterarum ſtudia ſub doctiſsimis prudentiſsimisq; inſtitutorib⁹ domi attigit. Adoleſcentiam in aula Ferdinandi Imperatoris, ſimul Hungariæ, & Bohemię Regis agens reliquis victus amictusq; ſplendore prænituit. Ad maturiorem ætatem perueniens, & ardore militiæ accenſus, totum ſe Marti conſecrauit, inq; bellis Hungariæ ciuilibus prima rudimenta poſuit, in quibus candentes globos nouum incendiorũ genus omnibus aliis pręſtantius inuenit, & inſtituit. A Ioanne Sigiſmundo Principe Tranſſyluaniæ primum ad Ferdinandum, & Maximilianum filium, Imperatores, iterũ ad Maximilianum ſolùm legatus miſſus eſt, quas legationes ita prudẽter grauiterq; ſubiuit, ac expediuit, vt ob ſingularem prudentiam, & dexteritatem omnibus admirationi fuerit In ſecunda tamen ob turbatas eo abſente pacis conditiones captus, vltraq; biennium in cuſtodia habitus, totum id tempus optimarum artium ſtudiis, antiquorumq; omnis generis authorum lectionibus tranſmiſit. Poſt mortem Iohannis Sigiſmundi Principis Tranſſyluaniæ, Caſpari Bekheſio, quem Ioannes Princeps ſucceſſorem ſibi deſtinârat, popularium ſtudus prę̨latus, ad eum honorem aſſcitus fuit. Beckheſium res nouas molientem eiecit, iterumq; ad Maximilianum Imperatorem profectum, ac præſidiis ex arcibus Hungaricis ditionis Cæſareæ deductis Tranſſyluaniam inuadentẽ fudit & fugauit. Non multo deinde tempore interiecto, poſt diſceſſum Henrici Valeſij Poloniæ Regis ad capeſſendam ob mortem fratris Caroli Noni Regni Gallici coronam, maiorem rerum materiam fortuna ſtruente, ab ordinibus Regni Poloniæ in duas partes diuiſis, vna Maximilianũ Cæſarem eligente, ab altera in Regnum vocatus fuit. Quod mox, vt nunciatum erat, ingreſſus, celeritate ex incerto certum ſibi fecit. Maximarum diſcordiarum ſemina primo aduentu oppreſsit, Rempublicam maleuolorum hominum conſilijs labefactatam, & propè conuulſam, ex turbatiſsima tranquilliſsimam reddidit, læſæ Maieſtatis perduellionisq; reos ſupplicijs affecit, præſidiumq; aduerſæ partis ex Landskoruna ejecit. Gedanenſes obſtinatiores, & iuſſa detrectantes, primum prælio Derſauienſi, deindè aliquot menſiũ obſidione ad officium reduxit. Comitijs inde Varſouiam indictis, iudicia à nobilitate interregni tempore ſine certo ordine ac ratione vſurpata firmauit, conſilio ac prudentia certis legibus circumſcripſit. Jiſdem Comitijs bellum contra Iohannem Baſilij filium Magnum Moſcouię Ducem ab ordinibus decretum ſuſcepit, cui ob crudeliſsimam tyrannidem, & Liuoniam excurſionibus miſerè vaſtatam bellum per nobilem quendam Polonum litteris nudo acinaci appenſis bellum indixit, & per triennium ita fortiter, ac egregiè geſsit, vt Moſchum primo anno Polotia, Sokola, Suſza, Kraſna, Vſuita, Sitna, Iezieriſcia, Icoſiano, Noſierda, totoq; Ducatu Polotienſi, altero Lukiſa, Neuela, Zauolocia, agroq; Lukano vniuerſo exueret, tertio, Oſtrouia primũ capta, Pleſcouiam per iniquiſsimum anni tempus eôusq; obſideret, donec ad pacem petendam, cedendamq; Liuoniam vniuerſam, Ducatum Polotienſem, ac territorium Vieliſienſe potentiſsimum hoſtem adigeret, ac quæ ille triginta ferè annorum ſpatio maximo cum ſuorum ſanguine ac labore vix ſibi pepererat, hic triennali bello recuperaret, omnium cùm externorum, tùm domeſticorum hoſtium partim armis, partim clementia ac iuſtitia victor. His victoriis potitus, Vilnam ouans ſpolijs onuſtusq; opimis ingreſſus, à clero populoque arcu triumphali erecto, honorificentiſsimè, & ſummo cum applauſu exceptus eſt, vbi etiam Turcicos & Scythicos legatos audiuit. In Liuonia ſtabilem Reipublicæ formam reſtituit. Vectigalia auxit. Gedanenſes & Rigenſes ad pendendum portorium compulit. Mahometum primûm, deindè Aſchlanum Tartaros Regno imminentes terruit, & ad mittendam legationem coegit, Podoliamque eorum depopulationibus obnoxiam pacauit. Arces multas in Lithuania & Liuonia reſtaurauit. Craccouiæ, Vilnæ, Lublini, Claudiopoli, templa & gymnaſia partim fundauit, partim locupletauit. Rigenſes pernitioſas res machinantes in ordinem redegit. A Sueco per legationem Naruam aliaque Liuoniæ oppida & arces repetijt. Janculam Valachia eiecit, captumque ſuppremo ſupplicio affecit. Tandem cum ex venationibus Grodnam reuerſus eſſet, atque ex magnis illarum regionum frigoribus morbum contraxiſſet, paucis pòſt diebus obiit, anno Millleſimo Quingenteſimo Octuageſimo ſexto, ætatis Quinquageſimo quarto, cum regnâſſet annos decem & menſes ſeptem.

Vxor Anna filia Sigiſmundi Regis Poloniæ ſterilis. Rex longiore vita dignus, pius, ſapiens, amans Reipublicæ, doctus, iuſtus, fortis, manſuetus, frugalis, temperans, & comis. Quæ virtutes omnes in eo eluxerunt, & quantò plura laudari tantò pauciora reprehendi potuerunt.

CAROLVS NONVS
VALESIVS GALLIARVM REX.

CAROLVS eius nominis Nonus Galliarum Rex Henrici Secundi ex Catharina Medicea filius, Franciſco Secundo fratre, qui maximus natu parenti ſucceſſerat in primis adoleſcentiæ annis è viuis ſublato Gallorum Regno inauguratus eſt circa humanæ redemptionis annum Milleſimum Quingenteſimum Sexageſimum, Menſe Maio. Non intermiſſo interim conuentu Statuum à prædeceſſore ſuo in vrbe Aurelienſi indicto, vbi de conſenſu conuocatorum ordinum, adminiſtratio Regni, Reginæ matri, Regiq; Nauarræ conceſſa eſt, donec Rex (tunc annos vndecim natus) pubeſceret maiorenniſq; declararetur. Quo tempore magnis ob religionem motibus, plurimiſq; belli inteſtini incommodis tota Gallia miſerè diuexabatur. Itaq; turbulenta Regni initia nactus, omne pariter & vitę, & gubernationis tempus inquietum habuit. Sub principio eius Regiminis conuocatis quidem ad colloquium primoribus ex centumuirali, Pariſiorum ſenatu iiſq; ex tota Gallia doctis viris publicatum edictum anno Milleſimo Quingenteſimo Sexageſimo Secundo menſe Ianuario, quo concedebatur, reformatam religionem profitentibus qui tum Hugenoti vocabantur extra vrbes exercere, & ſpes erat hac ratione omnia in Regno quietiora futura. Hac autem indulgentia & clementia abutentibus aduerſariis maiores tumultus orti, & ſacrilegia commiſſa ſunt, recruduitque ſanguinolentius ciuile bellum. Collecto enim ſuæ factionis hominum, militumque maximo numero Aurelianenſem ciuitatem occupauerunt, quibus etiam Condæus princeps ſe coniunxit, & tunc primum ſe Regis inimicum profeſſus eſt. Rex igitur coacto non contemnendo exercitu, vt ciuitatem, & alia loca ab Hugenotis occupata recuperaret, cum parte exercitus Ludouicum à Lotharingia Aumalium Ducem ad obſidendam Rothomagum, quæ rebellauerat, miſit, in qua obſidione Rex Nauarreus Antonius Borbonius, qui Regi militabat, plumbea glande traiectus occubuit, vrbs poſtmodum in poteſtatem redacta, & de rebellionis authoribus ſupplicium ſumptum. Furorem Lugdunenſium aduerſus Catholicos arctiſsima obſidione compreſsit, Geneuenſes, qui magno numero in eorum auxilium aduenerant, domum redire coëgit. Pictonum maximi momenti ciuitas per Mareſchalcum Sancti Andreæ vi expugnata, & vaſtata, qui indè ad obſidionem Aurelianenſem in qua Cōdæus princeps erat profectus. Franciſco Guiſiæ Duci ſe coniunxit. Condæus Aurelia diſcedens in Regium exercitum incidit, & ſecutum prelium propè Druidum oppidum, primariiq; vtriuſq; exercitus Duces capti, Condæus Pariſios, Anna Momorantius Magnus Franciæ conteſtabilis Aureliam ducti ſunt, & quindecim millia Hugenotorum cæſa, Guiſius autem dum obſidionem Aurelianenſem continuat à Poltroto latrone interimitur anno Milleſimo Quingenteſimo Sexageſimo tertio, quo anno pax facta & publicatum edictum, quo permiſſum liberum reformatę religionis exercitium in multis Franciæ vrbibus, etiam extrà eas, Condæus & Conteſtablius liberati. Rex iam declaratus Maiorennis luſtratis præcipuis Regni ſui ciuitatibus, conuocauit Regni ſui ordines, multa publicam pacem ſpectantia decreta quidem ſunt, ſed vana irritaq; ſequenti anno fuêre. Dum enim Rex ciuitates eas, quas Hugenoti reſtituerant, maiori militum præſidio firmaſſet, nec arma deponeret, Condæus quoq; cum ſuis Schatiglionæo præſertim, quondam Cardinale exercitum clanculum conſcribit, & (vt fertur) de Rege eiusque frater Andium Duce cum Regina matre interficiendis conſpirat. Rex ad Condęum, quid nouo hoc apparatu bellico ſibi vellet cognitum miſit, Condæus verò octingentis equitibus cataphractis ſecum ſumptis rectà aduerſus Regem nihil talè ſuſpicantem cum maximo furore contendit. Conneſtabilis autem & Dux Nemurſius videntes in quo periculo Rex verſaretur, aſſumptis ſex millibus Heluetiorum, qui tum vicini aderant, & aciè inſtructa in cuius medio Rex vna cum matre conſiſtebat, Condæo pugnæ copiam fecerunt, tam diuq; eius impetum ſuſtinuerūt donec Regem cum matre Pariſios ſaluos euaſiſſe exiſtimarent, poſtmodum & ipſi tertia hora noctis ſecuti ſunt, Rex iuuenis cum ſuis equo deſcendere noluit donec omnis exercitus in ciuitatem incolumnis perueniſſet. Secuta poſtea eſt cruenta illa pugna inter Pariſiorum vrbum & Sanctum Dionyſium anno M. D. LXVII. in qua occubuit Conneſtabilis, quo mortuo delatum eſt exercitus Imperium ad Regis fratrem Henricum Ducem Andegauenſem natum tunc annos Nouendecim, qui deindè cum Admiralio Caſparo Colignio, Principeq; Condæo reformatæ religionis exercitus Imperatoribus propè Baſacum conflixit vbi Condæus captus occiditur. Admiralius Pictauium obſedit, ſed re infecta obſidionem diſſoluere coactus eſt. Hinc anno M. D. LXXII. pacis conditiones initæ, interueniente connubio Henrici Regis Nauarrei cum Regis ſorore in perpetuam firmamq; pacem tranſituræ credebantur, ideoq; Admiralius, Condæus, reliquiq; reformatæ religionis viri nobiles, eò à Rege inuitati aduenerant, quis verò huius conuentus exitus fuerit, cum toti Orbi notiſsimum ſit, hic enarrare ſuperfluum duxi. Erat hic Rex ea animi indole, vt de eò paſsim omnes præclari aliquid ſibi promitterent, ſed qui parum moderatis aliquot ſuorum conſiliis, & iniquitate temporum impeditus, & immaturè obiens, virtutem extendere factis, & conceptam de ſe bonorum ſpem adimplere nequiuit. Deceſsit enim admodum Iuuenis anno M. D. LXXIIII. cum Galliæ res quatuordecim annos adminiſtrâſſet, relicta vidua Eliſabetha Maximiliani Secundi Rom. Imp. filia, ex qua vnicam fæmineam prolem Mariam Eliſabetham ſuſcepit. Bella cum exteris nulla, cum ſubditis nouatæ religionis multa, eaq; ferè aſsidua habuit, & inſignes aliquot ex hoſtibus victorias retulit. Sepultus ad S. Dionyſium.

FRIDERICVS
SECVNDVS DANIÆ REX.

FRidericus huius nominis ſecund⁹, Daniæ, Norvegiæ, Gothorum, Vandalorumq; Rex, Sleſuicenſis, Holſtatiæ, Stormariæ, & Diethmarſiæ Dux, Comes Oldenburgenſis, & Delmenhorſtenſis Chriſtiani tertij ex Dorothæa filia Magni Ducis Inferioris Saxoniæ, Angriuariç, & Veſtphaliç filius, anno Milleſimo Quingenteſimo Triceſimo quarto natus eſt. In puerili adhuc ętate prçſtāti corporis forma atq; animi dotibus inclytus regni ꝓceres amoris ac obſeruantiæ vinculo arctiſsimo ſibi adeò deuinxit, vt anno Milleſimo, Quingenteſimo, Quadrageſimo ſecundo ad patris præces communibus omnium Daniæ & Noruegiæ procerum votis & ſtudiis in Principem & futurum regni ſucceſſorem receptus, & declaratus, ipſiq;, licet octauum tantum ętatis annum attigiſſet, fidei & obſequij ſolenne iuramentum præſtitum ſit. Anno igitur Quinquageſimo nono, cum Chriſtianus rex pater acerbiſſimo omnium dolore vitam cum morte commutâſſet, Fridericus ad capeſſendum regnum euocatus huius gubernacula ſuſcepit, ſtatimq; in principio regiminis & ante coronationē bellū gerere coactus eſt. Cum enī Diethmarſia arrogatæ libertatis aſſertrix multisq; victoriis (ſiquidem eorum maiores Daniæ regem Iohannem, eiusq; fratrem Fridericum Ducem cum multa Daniç, & Holſatica nobilitate oppreſſerunt, & trucidarunt) elata regiam authoritatem & mandata contemnens, à regni obedientia ſe eximere vellet: Fridericus cum Iohanne & Adolpho patruelibus ac fratribus Holſatiæ ducibus collectoq; non contemnendo exercitu in Diethmarſiam, vt gentem rebellem ſubiugaret, proficiſcitur. Ad Heidam igitur nobile Diethmarſorum emporium vbi ventum eſt, acerrimum committitur prçlium. Rex ipſe adoleſcēs ſub oculis omnium primus hoſtem, vt cæterorum deinceps animi magis inflammarentur, adortus eſt. Tandē cum aliquot horis ancipiti marte pugnatum eſſet, Diethmarſi abiectis armis ſe dedunt, veniamq; ſupplices petunt, ſeq; regis mandatis in omnibus morem geſturos profitentur, ac in verba iurant. In qua quidem victoria virtus ipſius ſic erat æquitate temperata, vt nec amicos læderet, nec inimicis parceret, quo oſtendit animum ſummo duce dignum, quî nihil præter æquum iudicârit, faciendum. Finito hoc bello Haffniæ Daniæ Metropoli in frequentiſsimo principum, & procerum conuentu ſumma omnium lætitia rex inauguratus & pronunciatus fuit. Contra Ericum decimum quartum Suecorum regem arma ſe ſuoſq; defendēdi cauſa cum exercitu inſtructo regioq; apparatu in Sueciam mouit, ſeptennaleq; bellum terra mariq; variis euentibus geſsit. Elsburgenſem arcem in præruptiſsimo montis acumine ſitam, copiarū exiguarum parte circumquaq; obſeſſam magno defendentium interitu & iactura expugnauit. Hinc ad naualem expeditionem pugnamq; ſe parans, Suecorum claſſem propè Helmſtadium vela obuertere compulit, eique conflictui inter Oelandiam & Gothandiam, quo Admiralius Danius Franciſcus Bilde plumbea glandea traiectus occubuit, ſumma cum laude interfuit. Nec minorē militaris diſciplinæ heròicæq; virtutis gloriam ex illo nauali prælio adeptus eſt, in quo ingens Suecorum nauis prætoria Makeloſenſis incendio conflagrauit & ſubmerſa, & reliqua claſsis diſsipata eſt. Sed nec hæc quidem felicitas diuturna ipſi fuit. Cum enim regi Suetiç ob procerum cçdem, ſuamq; tyrannidem fratres ipſius regni gubernationem adimendam eſſe exiſtimarent, eorumq; maior natu Iohannes Dux Finlandiæ, periculi imminentis ratione habita, pacem à Friderico per literas peteret, eamq; impetrâſſet, capto fratre Erico, rerum in Suetia potitus eſt. Dum domi iam omnia pacâſſet, modo inuerſo tabulis per ſuos de pace cum Danis cōſcriptiſſe non teneri prætulit. Itaq; ad arma reditum, & Suecicus exercitus in campo Aſtorfheidenſi ad internecionem cæſus, ac arx Warburgenſis fortiſsimum in confinibus propugnaculum expugnata & recuperata. Deniq; inter ipſum Fridericum, & regem Sueciæ Iohannem, Maximiliani Imperatoris, Galliarum, ac Poloniç regum, necnon Imperij Electorum aliorumq; principū opera res compoſita eſt. Cum Oeſeliam Prouinciā penè totam perditiſsimorum hominum latrocinijs victum quçrentium genus populationibus ac direptionibus vaſtaret, exercitu comparato, illud penitus eiecit, & extirpauit. Seuerinum à Norbu Chriſtiani olim ſecundi Daniæ regis prçfectum, & Admiralium Scaniam orientalem Daniæ partem depredationibus & incendiis immaniter vaſtantem, ad eius crudelitatem compeſcendam ducibus cum exercitu in Scaniam miſsis ſuperauit. Duces ea victoria animati eodem die duodecim agreſtium millia, quos Otto Stigenſis in auxilium adducebat, cædunt, ſic vt illi vno die, locis diuerſis acie victores facti, binis hoſtium caſtris potiti ſint. Inde Landskronium Daniæ oppidum, quod Seuerinus tenebat, obſidione cinxit. Is deditione facta captus & ad Fridericum Regem ductus à clementiſsimo rege, ſenatuq; Danico admiſſorum veniam impetrauit. Gedanenſibus contra Poloniæ regem auxilia miſit. Arces ac nauium nouum genus inuenit atq; conſtrui curauit. Vias publicas refecit, & tutas reddidit. Loca longo tempore neglecta cultura fertiliſsima fecit. Diuerſa ædificia, quæ vetuſtate vel vitium fecerant, vel collapſa fuerant reſtaurauit. Deniq; relictis regnis ac Ducatibus ſuis florentiſsimis, ampliſsimis theſauris, claſſe inſtructiſsima, & bellicis tormentis plurimis, piè ac placidè ex hac mortali vita ad immortalem deceſsit Andershouiæ anno M. D. XIIC. ætatis Quinquageſimo quarto, poſtquam regnâſſet annos XXIX. vtriusq; ſexus ſobolem, tres mares quatuor filias ex Sophia Mechelburgenſi duciſſa ſuſtuliſſet, ac in his Chriſtianum quartum, filium paternarum virtutum hæredem, regnorumque ſucceſſorem, Eliſabetham Henrico Iulio duci Brunſuicenſi, & Annam Iacobo Scotiç regi nuptas.

Rotſchildiæ iuxta Mauſolæum Chriſtiani tertij regis patris ſitus iacet.

PHILIPPVS II.

AVSTRIACVS HISPANIARVM REX.

PHILIPPVS, eo nomine ſecundus, Hiſpaniarum, Siciliȩ, Neapolis, Portugaliæ & Jndiarum Rex, Caroli Quinti Romanorum Imperatoris Augusti ex Eliſabetha Emmanuelis Luſitaniȩ regis filia vnicus filius, in Hiſpania Pintiæ, quæ nunc Valladolidum nuncupatur partu editus, & educatus eſt. Hunc proficiſcens in Germaniam pater ſedecim annos natum in Hiſpania reliquit, vt ſapientia, & conſiliis virorum grauiſsimorum ad optimam imperandi rationem paulatim formaretur, & regno moderando aſſueſceret. Vxorem primam duxit Mariam Ioannis tertij, Portugaliæ regis ex Catharina Philippi Hiſpaniarum Regis & Archiducis Auſtriæ filia natam, ex qua vnicum filium Carolum, qui in adoleſcentia viuis exemptus eſt, ſuſcepit. Hac quarta die poſt partum mortua, alterã eiuſdem nominis Henrici octaui Britanniæ regis filiam matrimonio ſibi iunxit, cum qua (licet non defuerint aliquot Reguli, qui ipſum collecto exercitu Angliæ ingreſſu excludere, & hoc connubium impedire conati ſint, ſeditioſæ tamen refragationis ſuæ pœnas poſteà luerint) in Britanniæ regem ſumma cum pompa & ſolemnitate, omniumq; ordinum & totius populi lætitia Londini coronatus eſt. Cum Carolus Cæſar ſe Imperij, aliorum regnorum, prouinciarumque mundanis curis, & laboribus eximere, & poſt traditam cum Septemvirorum cõſenſu Ferdinando fratri totius Imperij ſummam poteſtatem, priuatam & tranquilliorem vitam amplecti, & ex Belgio in Hiſpaniam proficiſci conſtituiſſet, Philippus ab ipſo ex Anglia Bruxellas in Brabantiam euocatur, vbi indictis publicis comitiis, præſentibus totius Belgij ordinibus, & proceribus, omniq; populo, à Carolo ſolemni renunciatione facta, omnium Prouinciarum hȩres & Princeps declaratur, ſummoque cum applauſu recipitur. Carolo etiam non multò poſt in Hiſpania vitam mortalem cum cȩleſti commutante, Philippus ipſi in plurimis tàm Europæ, quàm noui orbis regnis & ditionibus ſolus ſucceſsit, easq; prudentiſsimè feliciſsimeq; ſumma cum nominis ſua gloria rexit. Fuit itaq; ſuæ tempeſtatis inter omnes Reges Monarcha non tantum potentiſsimus, ſed etiã virtute rebusq; geſtis clariſsimus, ingenio moribusq; manſuetus, in pauperes munificè liberalis, pacis, quantũ illi per hoſtes vel perduelles integrum eſſet, iuſtitiæq; ſtudioſiſsimus. Bella quemadmodum complura ex neceſsitate publica ſuſcepit, ſic etiam feliciſsimè, ſed per legatos plerumq; geſsit. Ab initio ſtatim ſuæ apud Belgas gubernationis contra Henricum Gallorum regem periculoſum & difficilimum ſuſcepit, cui etiam aliquoties interfuit, cæſis ad Grauelingam prius, deindè ad ſanctum Quintinum & Dumkerkam in Veromanduis multis Gallorum millibus, & præcipua nobilitatis parte capta, regẽ ad æquas pacis conditiones compulit, easq;, noua cum ipſo affinitate contracta, ducta, nimirum, ipſius filia Eliſabetha in vxorem, confirmauit, quæ ipſi duas filias Iſabellam, Claram, Eugeniam, Alberti ſeptimi, Archiducis Auſtriæ, & Catharinam Caroli Emmanuelis Sabaudiæ Ducis coniuges progenuit. Bellum indè cum Paulo Quarto Pontifice Neapolitanum regnum vindicaturo, vt hæreditaria regna defenderet, ortum, in quo Dux Albanus ſummus Hiſpanici exercitus Imperator victis ad Sengam Heluetiis, rectà Romam verſus exercitum ducens, Pontificem, vt pacẽ peteret, adegit. Equitibus Rhodiis ad Meliten Inſulam à Turcis obſeſſam inſtructa claſſe opem tulit. Mauros in regno Granatenſi tumultuantes, & graſſantes domuit. Cùm in Africa Reguli inter ſe de Imperio contenderent, fratrem Iohannem cum valida claſſe eò miſit, qui nullo prohibente Tynetam regni caput ingreſſus, & in deditionem accepta Vtica, quȩ Biſerta nunc vocatur, firmoq; munita præſidio Muleaſſem iuniorem legitimum hæredem in regno confirmauit, Amidam verò tyrannum cum vxore, & liberis in Siciliam abduxit. Inito cum Pio Quinto Pontifice Maximo & Senatu Veneto fœdere, per Ioannem Auſtriacum, Turcarum claſſe, exciſa memorabilem cum confœderatis victoriam reportauit. Inferiorem Germaniam diſcordiis & ciuilibus bellis æſtuantem per gubernatores rem bellicam adminiſtrantes cum Prouinciis aliquot, & munitiſsimis ciuitatibus ad obſequium redire coegit. Interim ipſe Porugalenſis regni hæreditatẽ, Sebaſtiano rege â Mauritanis occiſo, armis aſſeruit. Cum enim Anthonius Nothus, conciliatis ſibi quorundam procerum, & ſubditorum animis, regnum illud ſibi vendicaret, Philippus valido exercitu comparato, fractis terra mariq; eius viribus Vlyſsiponem, primariam ac potentiſſimam regni vrbem in poteſtatem ſuam redegit, vndè pronum & facilem ad cætera regni loca acceſſum habuit. Antonius verò patria pulſus, cum Terzeram Atlantici maris Inſulam occupâſſet, ac aliquot Gallorum militum præſidio muniſſet, rex claſſe ſub Aluari Baciani, Marchionis Sanctacrucij, præfectura illuc miſſa, inſulam, victis ac profligatis eius præſidiarijs, occupauit. Claſſem immenſo apparatu inſtructam in Angliam ad vindicandas illatas iniurias deſtinauit. Gallorum Principibus contra Henricum Nauarrȩum Henrici tertij Valeſij legitimum ſucceſſorem fœderis nexu illigatis ære militeq; ſuppetias tulit. In Belgio tres Archiepiſcopatus, Epiſcopatus verò complures erexit, quibus curandis viros lectiſsmos, virtute doctrinaque præſtantiſsimos præfecit. Nouam apud Duacenſes Academiam omnium diſciplinarum genere refertam conceſsis ampliſsimis priuilegiis, & honorariis propoſitis inſtituit. Louanienſem quoque Vniuerſitatem variis Profeſſoribus auxit. Deniq; anno à Virgineo partu M. D. XCIX. ætatis verò LXXII. Mantuæ Carpentanorum quæ nunc Madritum dicitur naturæ debitum ſoluit & in Mauſolæo cœnobij Laurentiani à ſe immenſis ſumptibus magnificentiſsimè extructi conditus eſt, relicto vnico tot regnorum hærede Philippo tertio, ex Anna Maximiliani ſecundi Cæſaris filia quarta & vltima ipſius vxore progenito.

LVDOVICVS
HVNGARIÆ ET BOHEMIÆ REX.

LVDOVICVS, huius nominis secundus, Pannonũ atq; Boëmorum Rex, Vladislai ex Anna Candalia, in Vasconibus nobilissima stirpe orta, filius, Casimiri Poloni nepos, anno Millesimo Quadringẽtesimo tertio visini fœtus instar sine cute, quæ tamen deinceps medicorum consilio & opera creuit, matris vtero exclusus adolescens aliquantulum canescebat. Iulium appellari patre volente, Ludouici nomen ei mater dedit. Penè bimulus viuo patre Vngarię sceptrum capessens coronatur. Ætatis autem quarto Pragæ, Friderico secundo, Marchione Brandenburgensi, sororio, & Stanislao præside Agriensi, gubernatoribus, Bohemorum quoq; Rex renunciatur, & diademate inauguratur. Iohannes quidem Zapolius Transsyluaniæ gubernator, qui paulò pòst regnum est adeptus, maturiorem ad hanc moderationem requirebat ætatem, cum fortaßè suam magis idoneam putaret. Maximiliano primo Cæsare, & Sigismundo Poloniæ rege, authoribus, ac ad publicam omnium regni ordinum eam pertinere consultationem respondentibus, comitia indicuntur, quibus habitis, Zapolius sexcentis equitibus, qui Pesthij occurrerant, ob suspitionem affectati regni Budam euocatus est, resque omnis composita. Puero Georgius Brandenburgicus moderator additus, Palatinatus Vngaricus, quia tunc vacabat, Stephano Bathoreo cõmissus. Verumenimvero, quorum princeps consilio informari debebat instructiorque ad regendum reddi, omnia suo arbitrio agere cupientes, eum nihil curare cum magno suo ipsius damno permiserant. Hic, patre in pupillari ætate amisso, agebat eo tempore, quo bellum ei per Turcam fuit motum, primum & vigesimum annum. Fuerat ei ante patrem mortuum desponsata Caroli Imperatoris ac Ferdinandi Archiducis Austrię fratrum soror Maria, quam statim, vbi ad annos pubertatis peruenit, infœcundo connubio sibi iunxit. Conciliauit hoc matrimonium Maximilianus auus, qui Annam etiam Ludouici sororem corroborandæ cognationis causa Ferdinando nepoti in celeberrimo illo Viennensi conuentu, in quo tres summi Principes Cæsar Maximilianus, Vladislaus Hungariæ & Bohemię, & Sigismundus Poloniæ, reges insigni multarũ gentium spectaculo conuenerant, collocauit. Cæterum Ludouicus decennio ferè post eas nuptias omnino steriles in id bellum incidit, quo Turcarum armis oppressus occidit. Iustis eñ destitutus viribus, desertusq; à propinquis suis finitimis regibus Mohaziana acie miserabili casu regnum cum vita amisit. Carolus Cæsar & Ferdinandus frater ꝓpter Italiæ & Austrię res turbulentas eius periculis minus subuenire valebant. Sigismundũ verò Polonum facilè auerterant Moscouitarũ bella, & Clemens Pontifex domestico occupatus bello vix legionem Germanorum & equitum Husaronum alam è sacra pecunia ad Pannoniæ præsidium conduxerat. Vngari verò tanta animorum ferocia ad hoc bellum ferebantur, vt Turcam temerè despicerẽt, & fatali quadam audacia seipsos tanto hosti, (si non iniqui prælij facultas daretur) satis fore iactarent. Horum autẽ princeps erat Paulus Tomoręus Colocensis Archiepiscopus, Turcorum numerum non esse selectum, in tanto exercitu non extare triginta millia, qui aliquid auderent stulta hostilium viriũ ęstimatione persuadens. Adesset igitur rex, aliosq; suo exemplo animaret, non defuturũ Deũ suæ causæ aiebat, quibus verbis Ludouicũ iuuenẽ eò perduxerat, vt aduentanti hosti castra obuiam promouenda decerneret, cum tñ proceres pugnę casum omni arte vitandũ esse consulerent, Budę vel Posonij exitũ rerum potiùs, quã præsens, expectaret, minusq; ignominiæ ac periculi, reliquis omnibus interfectis, fore, modò rex saluus superesset, & quàm manifestum regno excidium immineret, si rex cum tot primoribus, & tanto totius regni Vngariæ nobilitatis & militiæ flore sese tam aperto periculo exponeret. Rex ergò miserandus collecto ad vigintiquinq; millium exercitu, exterorum vicinorumque sperata ope frustratus, tandem se opposuit, suosque in perniciem animosè pioq; zelo præcipitauit. Ferunt eum, cum Barones aliquot progredi ad Mohazium sine rege priuilegia sua allegantes recusarent, in conspectum totius exercitus prodeuntem dixisse: video vnumquemque capite meo excusationem & salutem capiti suo quærere, personam & caput meum ideò in hæc pericula adduxi, vt illud pro huius regni & vestra salute omni fortunæ discrimini objcerem. Ne quis igitur sit, qui posit aliquam suam ignauiam & timiditatem capitis mei prætextu excusare, neue posit aliquid mihi imputari, ibo Deo optimo benè iuuante cras vobiscum ipsemet, quandoquidem alij sine me ire nolunt. Eum itaq; hæc pugna luctuosissimum exitum tulit, vt, circundatis & obsessis castris, rex infœlix in Danubij margine confligere cogeretur. Cum autem desperatis rebus vitæ cõsulturus in fugam se proriperet, in paludem ex Danubij inundatione aliâs quidem vadosam, sed tùm, transmisso exercitu Turcico, fundo vngulis equorum cauato, defertur. Zetttricium nobilem iuuenem & cubicularium antè ipsum tranantem secutus, quum paludis præaltam crepidinem apprehendere conaretur, equum in se freno reflexit, atque ita resupinati equi & armorum oppressus pondere in lacuna bipalmis aquæ suffocatus interiit. At Solimãnus eum euasißè existimans, generosa voce pronunciauit, se hostem, regem tot cognationibus clarum, si reperiretur, Pannoniæ regem repositurum, modò Ottomanicum Imperium certo tributo & quidem exiguo gratè atq; fideliter agnosceret. Erat Ludouicus iuuenis procerus, forma corporis supra alios æquales egregia, naturæ singulari bonitate, & pręclara indole virtutis ita insignis, vt, si eum ad maturiorem ętatem peruenire contigisset, fuisset procul dubio longè optimus ac præstantissimus princeps. Ingenio erat miti & obsequente, minimè feroci, ad iustum & honestum mirè flexibili, & suapte sponte procliui. Cadauer regium post aliquot dies indicante supradicto Zettricio repertum, eo, quo potuit, tumultuarij funeris honore in Albam regalem translatum, vbi in æde diui Stephani apud maiores sepultum est.

FRANCISCVS
PRIMVS VALESIVS FRANCIÆ REX.

QVem hæc imago illuſtrem planeque generoſæ
frontis honorem atque armorum cultum, & ſplendorem
repræſentat eam, bellicæ virtutis præſtantiam & eximiũ de-
cus prætulit Franciſcus Valeſius huius nominis primus, qui ex
Carolo comite Angoliſmẽſi,& Ludouica Philippi comitis Breſſa-
ni filia natus, Ludouico duodecimo ſocero,nulla prole maſcula ſuperſtite,in regno ſucceſsit. De-
cora eminuit excelſæ ſtaturę proceritate ; habilium ad arma artium polluit firmitate,impauidus,&
ſemper conſtans in eo viguit animus,quo promptiſsimè in aciem prodiit , & dubia Martis obiit mu-
nera, præàltum effulſit viuidi ingenij lumen, incomparabili & res & nomina tenuit memoria , atq; ex-
peditè enunciauit,liberalitate,magnificẽtia,clementia,humanitate ergà vniuerſos,pietate,ſynceritate ne-
mini ſuæ ætatis regũ fuit ſecundus,ita,vt in eum naturæ aſpirantis donis à ſuperis cumulatè collatis,& iu-
cundiſsimo tantarum virtutum concurſu feliciſsimus exiſtimari potuiſſet, niſi eum tractantem arma, fortu-
na Caroli Quinti Cæſaris belli,paciſq; artibus aduerſa ſepiſsimè feſelliſſet. Artes liberales amauit & coluit,ho-
mineſq; literatos in pretio habuit. Ab initio ſtatim ſuſcepti regni militiam amplectitur,cuius quàm peritus fue-
rit,non ſemel oſtendit. Heluetios,quos Maximilianus Sfortia opera Matthæi Sedunenſis Epiſcopi & Cardinalis
cõduxerat,memorabili prælio ad ſanctũ Donatum fudit. Mediolanenſes,dum ſe Gallorum viribus,& furori reſi-
ſtere non poſſe vident,ad deditionem compulit. Pax deindè inter regem & Sfortiam certis quibuſdam conditio-
nibus confecta, arx quoq; Mediolanenſis cum ciuitate Cremonenſi in poteſtatem regis peruenerunt. Anglorum,
Imperatoriſq; numeroſiſsimos exercitus à Gallorum ceruicibus ſæpius depulit. Dum Carolus Quintus Franko-
furti in Romanorum Imperatorem eligitur,cum Heluetiis fœdus facit,Leoniq; Pontifici reconciliatur. Ducatum
Mediolanenſem,in quem paulò antè Carolus Cæſar Sfortiam reſtituerat,recuperare ſtudens, vrbem Papiam obſi-
det, vbi,commiſſo cum Imperatorio exercitu prælio, capitur , & in Hiſpaniam auehitur: exacto vnius anni ſpatio
certis quibuſdam pactis,& datis duobus filiorum obſidibus dimittitur,in regnumq; reſtituitur. Pax deindè inter
Carolum & Franciſcum Cameracenſis ſecuta,& quicquid iuris in ducatu Mediolanenſi , & regno Neapolitano il-
le uendicauit,Carolo conceſſum. Receptis poſtea ex Hiſpania liberis obſidibus, Leonoram Caroli ſororem ſibi de-
ſponſatam vxorem duxit. Eodem tempore primus in toto regno quadraginta millium peditum exercitum perpe-
tuò alendum inſtituit, eumq; in ſeptem legiones æquales diuiſit, & cuiq; legioni ſuum Præfectum dedit , & vt bis
anno recenſerẽtur conſtituit,quibus etiam,ſi in bello aliquid pręclarè geſsiſſent immunitates & munera conceſsit
adeò vt pedeſtris exercitus gloria in Francia penè intermortua hoc Principe reuixerit. Ferunt eius rei auctorem
Clementem ſeptimum Pontificem in Maſsilienſi congreſſu extitiſſe. Nec enim vllum alium militarem ordinem
illic ante eam diem fuiſſe liquet, præter equeſtrem à Carolo ſeptimo Gallorum rege inſtitutum. Nec hic omitten-
dum,quàm præclarus vel in hoſte virtutis æſtimator fuerit,vt in captis,& ad ſe adductis duobus inſignibus Cæſa-
reanis ducibus, Proſpero Columna, & Pirrho Stipiciano oſtendit,quos optimis ſtipendiis ad nauandum ſibi operã
inuitatos,& dominum fidemq; mutare recuſantes magnis affectos honoribus liberaliter dimiſit. Mortuo Sfortia
Rex de ſtatu Mediolanenſi rurſus occupando ſtatim cogitat,quem iure ſibi à Ludouico rege,cui ipſe ſucceſsiſſet,
arrogabat,cauſabatur etiam inſuper ex dote materna hæreditatem iſtam ad ſe pertinere. Renato igitur bello , rex
Sabaudiam Pedemontanamq; ditionem inuadit, ducem ipſum Imperatoriumque exercitum prouincia excedere
cogit. Sed & hoc bellum factis decennalibus induciis inter Cęſarem & Regem opera Paulij tertij ſummi Pontificis,
qui perſonaliter cõuenerant in Nicæa conſopitum eſt, quod paulò pòſt recruduit. Rex enim vbi verbis Imperato-
riis,confirmata ſpe de transferendo aliquandò Mediolanenſi Ducatu in Aurelianum filium,ſe multis indiciis fru-
ſtratum intelligit , vindicationis deſiderio inflammatus quinq; exercitibus in diuerſis locis contra Cæſarem mo-
uet, Nicæam capit, Landreſium obſidione liberat, Cæſareanos ad Cereſolam fundit,& Carignianum recipit. Pax
tandem Crepriana vltima conſtituta. Pariſiis collegium inſtituit,in quo tres linguæ docerentur,reliquas quoq; ar-
tes liberales,quæ tum paſsim interierant,quaſi poſtliminio reuocatas priſtinæ dignitati reſtituit. Vnde meritò li-
terarum reſtaurator,literatorumq; mecænas vnicus appellatus fuit. Cum Angli Bononiam maritinam occupâſ-
ſent,rex recuperandæ vrbi intentus,erectis circa eam aliquot caſtellis & propugnaculis,tandem cum Anglis &
Britannis pacem inijt. Tranquillitate igitur toti regno vndique reſtituta,grauiſsima correptus febri Rambo-
uilleti extremum diem quartum & quinquageſimum natus annum clauſit anno M. D. XL VII. ad ſan-
ctum Dionyſium ſepultus Extitit quidem hic Franciſcus primus non eo regno ſed omni imperio dignus,
fortuna autem ei magis aduerſa quàm proſpera ſemper fuit, quod tamen vulnus, in omnibus ſuis tri-
bulationibus ſingulari quadam animi conſtantia ſic ſanauit , vt iſtam vinceret , cuius hoc inſigne
teſtimonium,quod conſtitutis ac rebus vndecunque ampliatis in ipſa animi expiratione diceret:
Regnum quod inij , cum Rhodano terminaretur , illud ipſum Deo auſpice trans Padum exten-
ſum filio in manus trado. Qui quautumuis ſplendeſceret ſumptu, luxuque regio
genium curaret,& bellum continenter ferè gereret, ærarium
tamen plenum liberis reliquit.

FERDINANDVS

CATHOLICVS

ARRAGONIVS HISPANIÆ REX.

FERDINANDVS hoc nomine suæ domus Quintus Iohannis regis Arragoniæ & Siciliæ, &c. ex Iohanna Friderico Admiralio Castellæ patre edita filius. Sosij in Arragoniæ Pago, quem Arragones Fresinum vocant, anno supra Mille & Quadringentesimum Quinquagesimo secundo natus est. Hic, cum in Infantia esset forma conspicuus, & in se omnium oculos conuerteret, parentibus magnam spem probitatis, magnæque virtutis promittere videbatur. Septimo ætatis anno literarum studijs addictus excellentis ingenij & insignis memoriæ exempla iam ediderat manifestissima. Sed iniquitas temporum, fortunæq; sequentis inuidia magnum principis ingenium à bonarũ artium studiis retraxit, moto à Carolo fratre quorundam instigationibus bello, & patri suo impiè illato, vix decimo anno completo arma tractare cæpit, statimq; a patre, vt honoris titulo aliquo à milite obseruaretur, dux Montis Albi creatus est. Prætendebat enim Carolus sibi regnum Nauarræ ex hæreditate materna (erat enim mater Caroli secundi Regis Nauarræ filia & hæres) adhuc viuente patre deberi, cum tamen pater eum solum administrationis titulo regno præfecisset. Sed post diutinum & male confectum bellum succubuit, & patri demum reconciliatus. Annum agens vndeuigesimum vxorem duxit Isabellam filiam Iohannis secundi regis Castellę & Legionis, sororem Henrici quarti, quibus sine hæredibus masculis defunctis, Isabella vnica hæres Castellæ ac Legionis successionem adiit, &, amplissimis conditionibus propositis, à Galliæ & Lusitaniæ regibus in matrimonium solicitata, Ferdinandum aliis omnibus procerum suorum consilio prætulit. Quæ res maximi deinde belli occasio fuit: illatum tamen ab illis propter republicæ dolorem Ferdinandus forti animo propulsauit, fusis ad Durium amnem inter ciuitates Zamoram & Taurum Lusitanis, & rege ipsorum Alfonso vix per beneficium noctis elapso. Gallos verò à rege ipsorum Ludouico missos, & Fontarabiam in Hispania obsidentes, re infecta domum redire coegit. Defuncto patre Siciliæ proceres confestim ipsi Legatum ad certam fidem de more pollicendam miserunt. Ferdinandus igitur accepto diademate statim Gasparum Spesium Proregem in Siciliam misit. Canarias Insulas & Indicas gentes in Mari Atlantico armis ad deditionẽ compulit, & ad cultum religionis Christianæ perduxit. Cum Mauris qui partem Bæthicæ, quam Granatam vocant annos septingentos & octoginta tenuerant bellum decennale gessit, eosque capto ipsorum rege, regia & regno vastato, subegit. Sanctam Fidem ciuitatem postea apud Granatam condidit, & catholici nomen accepit. Qua insigni victoria potitus, dum Barcinonem triumphantis modo ingreditur à Catalano quodam gladio impetitus ad collum ingenti plaga vulneratus est, eius temerarij facinoris nulla alia ab eo reddita causa, nisi, quod interempto Ferdinando, futurum se regem sperabat, quod sibi sæpius ab angelo nunciatum asseruit. Hebræos & eorum adstipulatores Maranos, qui baptismum suscipere noluerant, Sicilia & cæteris suis Imperij regni expulit. Hanc regis pietatem Deus ipse multis magnisq; felicitatibus cumulauit. Nam eius ætate & auspiciis primus ad Noui orbis Insulas opera Christophori Columbi aditus est patefactus. Fortunatas enim Oceani Meridionalis insulas anno Christi M. CCCC. XC. & sequenti nonagesimo tertio quatuor alias S. Saluatoris, S. Mariæ conceptionis, Ferdinandam, & Hispaniolam inuenit. Conuentu omnium Ordinum Toleti indicto, nouum animaduersionis genus in rebelles, grassatores publicos, & viarum insessores instituit. Ferdinando secundo Neapolitano regi classem auxiliarem misit, qua ille paruo labore Carolo octauo Franciæ rege pulso regnum recuperat. Cum Ludouico duodecimo Galliæ rege fœdus inijt contra Fridericum Neapolitanum regem de hoc expellendo & regno cum illo diuidendo. Per Ferdinandum Consaluum itaq;, qui ob insigem & animi, & corporis virtutem in bello Magni Capitanei cognomen promeruit, Brutios & Apulos in ditionem Ferdinandi Neapolitani redegit, Fridericum expulit, Alfonsum vnicum eius hæredem cepit, in Hispaniam misit, carceri addixit. Cum Ludouico duodecimo præmemorato de finibus regni contendens ad bellum descendit, expulsisq; ac superatis demum Gallis duce Consaluo toto regno Neapolitano potitus est. Pacem deinde cum Ludouico contraxit, ac eius neptem Germanam in vxorem duxit, cum qua Neapolim, vt Consaluum ob affectati regni suspicionem abduceret, nauigauit, vbi compositis Neapolitanis rebus reuersus in Hispaniam Sarracenos bello aggreditur. Oranum Mauritaniæ vrbem, in Numidia Bugiam, oppidaque freto Gaditano propinqua vi cepit, Tripolim trium horarum spatio expugnauit, & deleuit. Omnibus igitur bellis & motibus compositis, multa passim templa Deo Diuisq; per omnes regnorum ditiones extrui iussit, atq; magnis prouentibus ditauit. Suscepit ex Isabella filium vnicum Iohannem, cui Margaretham Maximiliani primi Cæsaris filiam collocauit. Filias quatuor, Iohannam Philippo Austriaco Maximiliani filio, Mariam Emmanueli Lusitano, Isabellam Alfonso Lusitano, & Catharinam Arturo Angliæ regibus nuptui dedit. Isabella coniuge mortua, cum Germana coniuge, relicta in vlteriori Hispania Iohanna primogenita, iuris hęreditarij prærogatiua ibidem cum marito regnante, Neapolim petiit. Vnde, genero Philippo defuncto, in Hispaniam reuersus obiit in pago Madrigalegio apud oppidum Guadalupum anno M. D. XVI. Granatæ sepultus.

MAXIMILIANVS
SECVNDVS
ROMANORVM IMPERATOR.

MAXIMILIANVS ſecundus, Romanorum Imperator, Hungariæ, Bohemiæque Rex, Ferdinandi Auguſti, & Annæ Hungariæ Bohemiæq; Reginæ primogenitus, egregijs cùm animi, tùm corporis dotibus excelluit, multumque apud Germaniæ Principes, ac Dynaſtas authoritate, & efficacia valuit. Prima militiæ tyrocinia ſub Carolo Quinto Cęſare patruele auſpicatus, bello Germanico, vulgò Schmalkaldico nominato, in quo Joannes Fridericus Saxoniæ Dux, & Sacri Romani Imperij Elector, captus eſt, duobus equitum millibus præfectus interfuit. Sedatis Germaniæ turbis, ab eodem Carolo in Hiſpaniam cum poteſtate adminiſtrationis eiuſdem Regni miſſus, Mariam illius filiam anteà ſibi deſponſatam in vxorem duxit, atque, nuptijs ibidem celebratis, in Germaniam reuerſus eſt, ſtatimq; à patre contra Iohannem Sigiſmundum Tranſſyluaniæ Principem (qui de Solymanni erga ſe, in tradendo Hungariæ regno liberalitate magnam ſpem conceperat, iamq; Ferdinando ritè electo præcipere coronam aggraſſus promiſsis innumeris, vt à quibuſdam Rex crearetur, obtinuerat) cum exercitu paratiſsimo, vt illius molitionibus obuiaret, deſtinatus eſt. Sed Ioannes cum rectà Budam obſeſſurum intellexiſſet, profugit, bis ad Tokayum eius fuſis copiis ſatis quidem Hungarorum ſocietate firmatis, nuſquã tutus eſſe potuit, & diu in Polonia hoſpes latuit, donec ſe, ſuosq; & Regnũ ad extrema redactus, in turpiſsimam tutelam ſeu potius ſeruitutem Solimanni abiecerit. Magna deindè felicitate raroq; exemplo (ſiquidem & Alberto Quinto Auſtriaco idem contigiſſe, memoriæ proditum eſt) ter vno & eodem anno, qui erat poſt Chriſtum natum ſupra Mille Quingentos Sexageſimus ſecundus primum Pragæ in Regem Boëmiæ viceſima ſexta Septembris, deinde Francofurti in Regem Romanorum vltimo Nouembris, denique Poſonij in Regem Hungariæ die natali Deiparæ Virginis, ſequentiq; qui erat nonus Decembris Sereniſsima Maria Imperatrix eius coniunx in Hungarorum Reginam coronatur. Cum ſupradictus Ioannes Sigiſmundus, qui antea in Turcica cum Ferdinando pace cõprehenſus erat, vix eiuſdem pientiſsimi Cæſaris morte audita (ſuo ne Auſtriacæ Domui aduerſantium conſilio & inſtinctu, incertum) ex leui cauſa pacem violâſſet, oppidum Zathmarium abſente eius Præfecto Melchiore Balaſsio ſuæ poteſtatis per Stephanum Bathoreum, cuius ante id oppidum fuerat, ſuæ poteſtatis feciſſet, non modico ad futuram obſidionem præſidio, repertis præſertim ibidem munitionibus & tormentis firmâſſet, atq; ingentem Balaſsij Theſaurum, vnà cum coniuge eius & quatuor liberis cepiſſet, & abduxiſſet. Maximum hoc inſperati belli inter optimum & cordatiſsimum Imperatorem & Tranſſyluanum initium extitit. Nunquam enim exiſtimabat, vt tot beneficiis affectus, quem ſummopere Ferdinando patri cõmendauerat, hanc ſibi gratiam referret. Itaq; vt hanc iniuriam vlciſceretur Maximilianus Cęſar, Lazarum Schuendium fortiſsimum ſapientiſsimumq; militiæ Ducem conſenſu regis Hiſpaniarũ Philippi euocat, eiq; totius negotij molem impoſuit. Qui ſtatim, Imperatorio exercitu Hungarorum haud exigua acceſsione aucto, Tokayum natura, arte, & in Tranſſyluaniam aditu commodum, fortiſsimumq; aggreditur, cuius expugnatione magna vi tentata præſidiarij Franciſco Nemethio illius arcis præfecto occiſo, illud dediderunt, & à Schuendio ſub certis conditionibus dimiſsi gladiis accincti ſalui abierũt. Tokayo itaq; tertiùm recepto, Tranſſyluanus Zathmarij obſidionem metuens illud deſeruit. Jn eo victoriæ curſu Maximilianus Imperator per Schvvendium Erdeudum, Vvarium, Bathorium, multaq; alia loca occupauit. Cum poſteà Solymannus Turcarum Imperator ob ademptas clienti ſuo Tranſſyluaniæ principi & huius complicium pręcipuo Georgio Bekeskio arces & ditiones, imprimis verò ob ſibi denegatam tributi annui miſsitationem ſummis viribus pro ſubiuganda vnuierſa Hungaria, ac inuadenda Auſtria, nec non tertiùm obſidenda Vienna, affecta prorſus ætate, aduentare nunciaretur, Principum conuentu Auguſtę Vindelicorũ, nec non in Regnis & Prouincijs hæreditariis comitiis celebratis, auxilia impetrauit, cum numeroſiſsimo & ex omnibus partibus collecto, exercitu in Turcam mouit, caſtraq; ad Iaurinum poſuit. Aderant Germaniæ Principes, Ferdinandus Archidux frater, ſummus totius exarcitus Tribunus, Wolffgangus Neuburgenſis Comes Palatinus Rheni, & Bauariæ, & præter hos ex Italia Alfonſus ſecundus, Aleſtinus Ferrariæ, Duces, ac ex Gallia Henricus Guiſius Princeps cum non contemnenda nobilitate, & equitatu, pleriſq; ſuis ſumptibus militantibus. Theodata, Veſprimiumq; à Cæſareanis expugnatum, & hoſtis vlterior progreſſus prohibitus. Eo tempore Solimannus arcem Zigethienſem cum oppido arctiſsima obſidione premebat, quæ non abſq; cruentiſsima Turcarum ſtrage capitur. Hoſtis ante expugnationem in caſtris, obiit. Summa erat Maximilianus prudentia, nec minori in rebus benè conſtituendis dexteritate. Pacem & concordiã inter Principes omni ratione quæſiuit. In Spirenſi ordinum Imperij conuentu elocatis duabus filiarum natu maximis, Anna & Eliſabetha, duos potentiſsimos Hiſpaniæ, Philippum ſecundum, & Galliæ Carolum Nonum & ex Valeſia ſtirpe penultimum Reges, generos ſibi adſciuit. Henrico Caroli demortui fratre ex Polonia ad paterni Regni hæreditatem profecto, Maximilianus â quibuſdam Regni Poloniæ proceribus in Regem electus, ſed cùm perſpiceret procerum in eligendo contraria ſtudia, illud non adiit. Tandem Anno M. D. LXXVII. poſtq̃ ſuperiori anno Rudolffum filium, Bohemorum Regem, Imperio Romano ſucceſſorem inauguratum vidiſſet, deceſsit in comitiis Ratisbonenſibus, anno ætatis ſuę Quinquageſimo, die Octobris duodecimo cum à patris obitu Imperio præfuiſſet annos octo. Corpus Pragam tranſlatum, & in Baſilica Cathedrali iuxta parentes honorificentiſsimè ſepultum eſt.

FERDINANDVS
PRIMVS
ROMANORVM IMPERATOR.

FERDINANDVS primus, pius, Auguſtus in Hiſpania patre Philippo Maximiliani primi Imperatoris filio, matre Iohanna Ferdinandi Catholici Hiſpaniæ regis filia genitus eſt. A materno auo, apud quem tanquam filius educatus, & ad maiorum inſtituta, regumq; diſciplinam eruditus nomen quaſi hæreditarium traxit. Is ab ineunte ætate variis linguis edoctus, cum ſe literarum ſtudiis dediſſet, in hiſtoriarum lectione præcipuè verſatus eſt. Aliena enim conſilia, facta, & euentuum exempla ſibi ad id, quod propoſuerat, magnoperè aliquando profutura exiſtimabat, cum quibus rationibus & artib⁹ imperia aut augerentur, aut labefierent, euerterenturq; ex multorũ ſcriptis cognouiſſet. In prima ætate futuræ integritatis ac animi magnitudinis illud dedit laudabile documentum, quod, cum in Hiſpania orta ſeditione, abſenteq; Carolo fratre cum nonnulli regem ſalutaturi, & inſignia regni delaturi eſſent, extemplò nauem conſcenderit, & tempeſtate ſæua magno cum ſuo periculo in altum prouectus Auſtriam petierit. Vbi ſumma cum lętitia exceptus, paulò poſt Annam Ludouici Hungariæ & Boémiæ regis ſororem forma & pudicitia præſtantiſsimam, viuo adhuc auo Maximiliano Romanorum Imperatore ſibi promiſſam Linzij in matrimonium duxit. Ob quam affinitatem, mortuo Ludouico vnico Ladiſlai filio, in Pannonię ac Bohemiæ regnis ſucceſsit. Ita enim in Annæ deſponſatione conuentum eſt, & ſic vtrumq; regnum Auſtriacæ domui comparatum. Compoſitis turbis, quę in Auſtria per interregnum exortæ erant, ſumptoq; de nonnullis ſeditionis authoribus ſupplicio, Archidux Auſtriæ conſtituitur. Cum vero Carolus Imperator ob multorum regnorum & ditionum adminiſtrationem, aſsiduaq; bellorum incendia ſępius Imperio abeſſe cogeretur, Ferdinandus pietatis, ſapientiæ, iuſtitiæ, clementiæ, cæterarumq; virtutum gloria commendatus, vnanimi Electorum conſenſu Rex Romanorum declaratus eſt, & paribus cum fratre auſpicus Imperio præeſſe cæpit. Vera in eo pietas, publicum concordiæ, pacis, tranquillitatis amor & ſtudium ſingulare, omnibus ipſum Chriſtiani orbis principibus, & populis charum & venerabilem fecerunt. Cum autem Carolus frater infirmiſsima valetudine, & affecta ætate, procul ab humanis negotiis, quod ſupererat ætatis pietatis, ſtudiis impēdere conſtituiſſet, & Imperio ſe abdicaret, ad huius interceſsionem ei à Septemuiris Ferdinandus ſubrogatus eſt. Cui diſpar quidem à Carolo animus fuit. Caroli enim ſtudium in re militari, & propagandis finibus, Ferdinandi verò in defendendis ac regendis verſatum eſt: vi & armis illius gloria præcipuè nitebatur, huius verò virtus in conſtituendis & ſeruandis legibus enitebat, omniumque maximum eius operum fuit tutela per omne, dum imperauit, tempus haud minor pacis quàm regnorum. Turcam cupiditate & innumerabilibus copiis Ponnoniæ imminentem, quanquam viribus impar, retardauit, præclarè ſecum agi exiſtimans, ſi tantumodò hoſtem arceret, eiusq; vlteriores conatus progreſſusq; prohiberet, ſicuti etiã Viennam prima arctiſsimaq; obſidione prementem re infecta cum probro ſummoq; ſuo damno diſcedere coegit. Nec minori cum induſtria Iohannem Vaiuodam Vngariæ regnum affectantem repreſsit. Bello etiam Smalcadico cum Carolo fratre interfuit. Vdalricum Wirtembergæ ducem principatu exutum reſtituit, eamq; ditionem Auſtriacæ domus clientelarem reddidit Bohemos qui perduellionis facinus auſi cum hoſtibus conſilia ſociauerant, & defecerant, amentia eorum ſupplicio, qui defectionis auctores fuerant, expiata, ad obſequium redegit Archiepiſcopatum Pragenſem à multis annis collapſum reſtaurauit. Tridentinũ cõcilium, vt Chriſtianorum concordię conſuleret, coadunauit. Ipſe interim Oeniponte reſidens, nullũ ſumptum & laborem omiſit, vt religionis tempeſtates, quæ in Rempublicam Chriſtianam infinitas miſerias & ærumnas conuexerant, ſedarentur. Germaniam, quæ veſana libidine & conſternatione Carolo fratri arma intulerat, Ferdinandi beneficio conſeruata, quod Ioannis Friderici Saxoniæ ducis & Electoris, ac Philippi Landtgrauij Haſsiæ incolumnitates teſtantur, quibus Ferdinandi preces ſalutem à Carolo impetrâtunt. Pacem in Imperio religionis cauſa ſeruandam, nec ob eam bellum mouendũ ſanciuit. A Solimanno Turcico Tyranno octennales inducias impetrauit. Fuit Ferdinandus ſummo vitæ ſplendore, ſagaciſsimo ingenio, & ſingulari integritate. Nõ modò vultus eius, & frontis, ſed etiam factorum benignitas latè emicuit: & quamvis cum ſeueritatem res poſtulabat, grauem & vehementem perſonam ſumebat, tamen ad lenitatem facilitatemq; procliuis plura conſilio quàm vi gerebat. Demum confirmata pace, & Imperij rebus optimè conſtitutis, dum eiuſdem, & aliorum rationibus conſulit, annosq; octo Imperium poſt fratrem iuſtiſsimè fortiſsimeque adminiſtrâſſet, diurnis nocturnisq; animi curis, & corporis laboribus propèmodum exhauſtus, & grauiſsimo morbo implicitus, cum anno M. D. LXIIII. quodam mane pedes ablururus in vertiginem & animi deliquium incidiſſet, Zithardo concionatore ſuo aulico vix ipſum ſuſtinente, ſe tamen rurſus collegiſſet, ait, vos putabatis me prorſus non reſpiraturum: non tam citò id fiet, certus ſum me ante Pentecoſtem non è vita migraturum. Cum igitur ad octauam pertigiſſet, repetijt, Spiritus ſanctus voluit, vt non morerer ante feſtum Iacobi, vt quomodo iſte peregrinus apud Hiſpanos, ita ego Infans Hiſpaniarum extra ſolum natale cum ipſo peregrinarer. Diem tandẽ extremũ clauſit Viennæ viceſima quinta Iulij die diui Iacobi Apoſtoli memorię conſecrato Anno ſalutis Sexageſimo quarto ſupra Mille Quingentos. Sepultus Pragæ apud Annam coniugem, ex qua ſuarum virtutum dignitatisq; ſimilem, & numeroſam prolem procreauit, ſtirpem ſuam propagauit, & pręcipuos Europę principes filiarum matrimonio generos ſibi comparauit, ac Auſtriacæ domui affinitate coniunxit.

SOLYMANNVS
TVRCARVM IMPERATOR.

SOlymannus Turcarum Sultanus Selymi pri-
mi ex Bosphorani Regis filia Tartarorum stirpis vnicus
filius, anno M D. nascitur, moderatorem habuit inpueritia
Pirrhum Bassam Cilicem virum prudentissimum. Statim in
principio sui regiminis per Ferhatem Bassam Gazellem Syriæ
præfectum apud Damascum profligauit, & Syriam in potestatem suam redegit. Posthæc secun-
do imperij sui anno in Pannoniam arma sua conuertit, & Belgradum adortus expugnauit, cum
anteâ frustra tentata oppugnatione Amurathes auus, & proauus Mahometes magnis acceptis de-
trimentis indè repulsi re infecta discesserint. Posthanc victoriam Rhodum obsidione cinxit, quam de-
diditione cepit, & pacta conuentaq; cum Rhodiis fideliter seruauit. Hungariam denuò adortus, Ludoui-
cum secundum Hungarorum & Bohemiæ Regem fudit, qui in eo prælio interiit. Budam captam diripuit.
Euboeam insulam infestis copiis nemine impetum eius sustinente petiit, & tractum illum vniuersum oc-
cupauit. Calenderium Zelibini in Anatolia seditiosum vicit & oppresit. Contendentibus de successione in
Regno Hungariæ Ferdinando Austriaco, & Iohanne Scepusio, iterum in Hungariam irruens, eodem Iohan-
ne Transsyluaniæ præfecto occurrente, & supplice Rege Hungariæ constituto. Viennam Austriæ grauiter
obsidione cinxit, quàm tamen spe potiundę vrbis abiecta soluit, sexaginta hominum millibus & amplius in
oppugnatione amisis. Conscripto rursus exercitu Canstantinopoli egressus, in Hungaria Gunzam arcem, &
oppidum frustra tentauit, propugnante fortiter Nicolao Iurischitio, & in Styriam vsq; excursiones faciens,
cum à Carolo Quinto Imperatore castris omnibus Viennam positis expectaretur, cõsilio mutato Byzantium
remigrauit. In Techmasium Persarum Regem ducens, Babilonia & Assyria potitus, Taurisio occupato & di-
repto ingenti clade affectus, domum ad regiam in Thraciam rediit. Corcyram ditionis Venetæ, Zachyntum
& Cytheram Solymannus depopulatus, Agniam expugnauit, Pharon cepit, Naxum tributariam fecit. Tyr-
heni Maris oram totam in Apulia per Hariadenum deprædatus est, Moldauiam, cum Vaiuoda in apertum
non prodiret dedentibus se in colis sibi subiecit. Castellum nouum oppidum Illyrici in Sinu Adriatico â Cæ-
sarianis occupatum, per Hariadenum Barbarossam recepit, qui cum Andrea Doria feliciter nauale prælium
conseruit. Venetorum in Peloponeso ciuitates suæ ditionis fecit. In Hungariam præmisso Mehemete Bassa
exercitum ducens, viduam Iohannis Scepusij Regno Hungariæ præesse indignum existimans, in Transsyl-
uaniam cum filio puero destinauit. Budam occupauit, atq; præsidium sub Mehemete imposuit, Perenij arces
recepit. Sauo flumine ponte traiecto Amurathem Dalmatam, Vlamonemq; Persam ad expugnandam arcem
Valponiam præmisit, qua dedita proximum fuit Soclosium oppidum, quod primo impetu captum, direptũ,
& incensum fuit. Post è Buda cum vniuerso terrestri naualiq; exercitu ad expugnandum Strigonium conten-
dit, illudq; obsedit, cuius occupationem direptionemq; Albæ Regalis deditio subsecuta. In Persiam iterum
contendens, vt Ercassem Imirsam restitueret, Wanum & VVastum oppidum & arcem non sine labore ex-
pugnauit. Temesuarum, Lippam, Solimosum, Chianadiam, cum aliis castellis occupauit, Dregeliam arcem,
Giarnatam. Setschinum, aliaque loca vicina sub iugum misit, Zolnokio præsidiariis vltro cedentibus potitus
Agriam irrito conatu tentauit. A Persis iterum magno prælio victus est. Plumbinum & Ilua frustra obsessa.
Per Tuigonem Bassam Budensem Caposuiuarij præsidiarios ad deditionem adegit, Babotza simili modo oc-
cupata. Zigethum tentato tunc fortiter defendẽtibus stationariis Budam rediit. Per Dragutum Tripolitanũ
Sangiacum Carauennę Regem Maurum maiore sui Principatus parte priuauit Fillekium in superiori Hun-
garia per Carahalym Bassam Budensem in potestatem redacto, induciæ inter Ferdinandum & Solymanum
factæ. Cum Ecelestæ Dux quæ Medina cœli dicitur Hispaniarum Regis legatus Menyngem insulam occu-
passet, Solymannus Duce Biali Bassa classem expediuit; qui Hispanicam maiori ex parte cæpit, Christianos
trucidauit. & in captiuitatem Constantinopolim abduxit. Astutè fouit partes Ioannis Sigismundi Scepusien-
sis Maximiliano bellum inferentis, apostatam Cibiniensem ad Maximilianum Imperatorem misit, qui eum
ad pacem cum Transsyluano colendam exhortaretur. In Melitenses classem ducentarum quinquaginta tri-
remium instruxit, Turcæ in Melytes descensione facta Sancti Hermetis castellum cæperunt, Sancti Mi-
chaelis arcem oppugnarunt Sed cum totos quatuor menses in hoc bello absumpissent, fugam fœdam ar-
ripuerunt. Biali Bassa ne nihil egisse videretur, Chium Aegei Maris insulam obruit & subiugauit. Me-
lytensis clades, & successus Maximiliani Imperatoris contra Iohannem Sigismundum Transsylua-
niæ Principem Solymannum irritauerunt, qui in Hungariam cum exercitu iturus Bassæ Budensi
commisit, vt Palotã obsideret, hic cum tormentis muros disiecisset, ac Georgius Thurius Hun-
garus vir magnanimus, & multis rebus strenuè gestis clarus fortiter defenderet, superuenien-
tibus suppetiis, relictisq; papilionibus, & machinis profugus soluit obsidionem. Solyman-
nus autem transito primum Sauo deindè Drauo ponte constructo cum ingenti exerci-
tu ad subiugandas regni Hungariæ reliquias Zigethum adortus est, quod licet ac-
cerrimè propugnaretur à Nicolao comite Serinio præsidij præfecto, tandem
expugnatũ fuit, ipso Comite cum multis Hungaris nobilibus interem-
pto, cum triduò ante Solymannus ex disenteria animam exha-
lâsset. Cadauer Constantinopolim vectum, ibiq; in monu-
mento, quod ipse sib viuus extruxerat illatum est.

CAROLVS V.

AVSTRIACVS ROMANORVM IMPERATOR.

CAROLVS hocnomine in Auſtriacorum proſapia primus,& Romanorum Imperatorum ſerie Quintus, Philippo primo Maximiliani primi Cæſaris filio ex Iohanna Hiſpaniarum regina naſcitur Gandani anno M.D.Patrem amiſit puer,& aui paterni Maximiliani cura educatus, materno Ferdinando Arragonio in Hiſpaniæ regnis ſucceſsit anno decimoſexto. Mortuo Maximiliano abſens ab Electoribus ad Imperium euocatur, licet Galliarum rex Franciſcus multum laborâſſet, vt is honos ſibi deferretur,& non deeſſent,qui illi fauerent. In Hiſpania aduerſus Mauros magnas copias ducens,quadraginta millia barbarorum proſtrauit.Plebem in Hiſpania nouis rebus ſtudentem compeſcuit,cum Proceres regni,à ſuis partibus ſtarent.In Germaniam veniens Aquiſgrani fruſtra eum ob ſęuientem ibidem peſtem hortantibus Electoribus,vt alium locum coronationi deſignaret,ab Hermanno Archiepiſcopo Colonienſi coronatus eſt,inquiens,ſe non temerè Caroli quarti legem mutare poſſe.Poſt aliquot annos à Clemente ſeptimo Bononiæ coronam Imperialem accepit. Exorto inter Carolum & Franciſcum Galliæ regem,bello, Mediolanum Gallis ereptũ, & pòſt Genua Liguriæ vrbs opulentiſsima à Cæſareanis direpta eſt. Cum Franciſcus præcognouiſſet Cæſaris militem ex Gallia Narbonenſi re infecta diſceſsiſſe,animum ad recuperandũ Mediolanum adiecit,nec voto fruſtratus Mediolano potitus eſt.Inde verò infeliciter Ticinenſi oppugnationi aliquot menſes,nulla re memorabili confecta,ſe dedit,quam vrbem cum iam in quartũ menſem oppugnâſſet,nouis Cęſaris copiis ſuperuenientibus, prælio decertare coactus eſt,cuius is fuit euentus, vt nobiliſsimis Gallorum ducibus & proceribus interfectis rex ipſe gnauiter pugnans viuus in hoſtium poteſtatem conceſſerit. In Hiſpaniam ductum Cæſar ſuum in conſpectum admittere noluit.Quod Rex tàm ægrè tulit,vt in morbum læthalem inciderit,quem tamen mitiſsimus Cęſar comi colloquio blandè amiceq; conſolatus eſt propediem eum à ſe dimiſſum iri recipiens.Clementem Pontificem cum Gallo ſentientem, à Borbonio obſeſſum,Roma capta & in Caſtellum S.Angeli fugere coactum reconciliatumq; tandem in priſtinam libertatem reſtituit. Geldriæ Dux Carolus multis ſuis oppidis amiſsis,vt ſe Cæſari dederet,compulſus eſt.Quo anno etiam Traiectenſis Epiſcopus omnem dictionem ſuam cum ſubditis in Carolũ Imperatorem vti Brabantiæ Ducem & Hollandiæ Comitem tranſtulit , & Cæſar ad cohibendos nouos tumultus arcem intra Traiectenſium mœnia extruxit. Mediolani Ducatũ Franciſco Sfortiæ Romano imperio parere iuſſo reſtituit.Florentia ad Vndecimum menſem validiſsimo exercitu obſeſſa,& ad ſummã omnium rerum penuriam adacta,ſub certis conditionibus Cæſari ſe dedidit,Medicæam familiã quàm Florentini expulerant,recipere, & in priſtinam dignitatẽ reſtituere coacti ſunt , quibus Alexandrum Medicem Cæſar Reipublicæ caput , cuius ſinguli magiſtratus authoritatem ſequerentur declarauit.Solimannum Turcarum tyrannum cum immuneris propè copiis ſola ſui aduentus fama territum à denuò obſidendæ Viennæ conſilio auertit. Primus Germanorum Imperatorum bis in Affricam tranſmiſit , Hariadenum Barbaroſſam fugauit,Tunetum in Affrica recepit, Muleaſſem reſtituit,& Guletam à fundamentis reſtaurauit.Franciſcum Galliæ regem pactis non ſtantẽ iterum per Henricum Naſſouienſem fugauit.Subaudiæ Dux à Gallis profligatus,reſtitutus,& cum Franciſco decennales induciæ ſancitæ.Gulielmum poſtea Cliuenſem principem,Dura capta, compeſcuit, obſequioq;, adempta Geldria, ſibi obſtrinxit.Germaniæ Principibus fœderis Smalcaldici bellum intulit.Iohannem Fridericum Saxoniæ ducem Electorem ad Mulhuſium cepit, Wittembergam deditione occupauit,Landtgrauium Haſsiæ Philippum ſuplicem cuſtodię tradidit,vterq; tamen ex clementia Cęſaris certis conditionibus liberatus,Saxonię Electoratus ad Mauritium Iohannis Friderici patruelem tranſlatus, & ciuitates quædam Imperij ob religionis diſsidia turbulentiores iuſſa facere coactæ.Decem & octo regna in nouo orbe Romanis rerum olim dominis incognita , multasq; maris Atlantici Inſulas imperata facere,& Chriſtianam fidem ſuſcipere, compulit. In bellis,quibus interfuit, ſæpè rebus ad conflictum ſpectantibus , ipſe primus in acie , ac inter primos , ſua quemque militem lingua ad fortiter agendum adhortabatur.Cum aliquando nutante partium fortuna in dubia ſpe victoriæ verſaretur, honeſtas pacis conditiones ſemper elato conſtantiq; iudicio repudiauit , ne quod virtute atq; viua animi magnitudine erat facturus, veluti ignobili metu ſubactus , & præſenti impulſus neceſsitate feciſſe videretur.Ingenium alias Carolo fuit manſuetum,ad veniam promptum,animus vera pietate, & ſummis quibuſq; virtutibus excellens , deliciarũ omnium contemptor , ita vt ætate & fortuna florentem nullæ vnquam vel licitæ voluptates eum à perpetuis rerum maximarum conſultationibus auo carent. Anno igitur ætatis Quinquageſimo ſeptimo cum Ferdinando fratri in Imperio ſucceſsionem apud Electoris conciliâſſet,& Philippo filio Belgij dominatum tradidiſſet,in Hiſpaniam nauigauit.Ibi quod reliquum vitæ erat,orationibus & piis meditationibus peracturus in Monaſterium Hieronymiani ordinis ad Sanctam Iuſtam ſe abdidit, vbi pòſt ſeptem menſes ingraueſcenre morbo mortalem hanc vitam cum æterna commutauit , eius ſeculi & ætatis ſuæ Quinquageſimo octauo, die Septembris vigeſimo primo. Liberos reliquit, ex Iſabella filia Emmanuelis regis Portugalliæ, Philippum ſecundum Hiſpaniarum regem,Iohannam Iohannis quarti regis Portugalliæ vxorem,& Mariam Maximiliani ſecundi Cæſaris coniugem. Sepultus quidem in Cœnobio ſanctæ Iuſtæ,ſed pòſt aliquot annos in Mauſolæum Eſcurialenſe translatus cubat.

MAXIMILIANVS
PRIMVS
ROMANORVM IMPERATOR.

MAXIMILIANVS Primus, Friderico Auſtriaco Augustorum huius nominis Quarto ex Eleonora Eduardi Portugaliæ Regis filia ſuſceptus, parentis in Imperio ſucceſſor, Princeps fuit multis magniſq; virtutibus belli domiq; clarùs, eruditionis & multarum linguarum ſtudioſus, facundus, affabilis, & ergà quoſuis humaniſsimus. Præcipuè verò doctos ſummo amore proſecutus, horũ labores & ſtudia liberaliter promouit. Exules quoq; peregrinos, & milites aduerſo aliquo caſu afflictos ſumma cum benignitate recreauit. Inediæ, laboris, & vigiliarum adeò patiens, vt multum noctis ſæpè conſultationibus, & literis ſcribendis impenderit. Belli vero gloria ita excelluit, vt quaſi ſingulariter ad hoc natus appareret. Ea enim ætate, qua cæteri principes vix prima militiæ rudimenta iacere ſolent, maxima ipſe bella ſuis auſpiciis proſperè geſsit. Ingenio ſingulari ac propè diuino præditus animo voluebat nihil eſſe præclarius optimo princi-pi, quàm prouincias & regna ſua ſolido aliquo robore ſtabilire. In omnes orbis angulos oculos ſuos coniecit, & nobiliſsimum quemq; regem, ac principes affinitate ſibi deuinxit, vt indè prouinciis ſuis perpetuã relinqueret quietem. Matrimonio cum Maria potentiſsimi Burgundionum ducis Caroli filia cõtracto, opulentiſsimas Burgundiæ & Belgiæ prouincias à Gallorum armis vindicatas Auſtriacæ domui adiecit. Fuſo ad Guinedotam Gallorum, qui ex triginta millibus hominum conſtabat, exercitu, magnam partem Hannoniæ vnà cum Cameraco recepit, & Atrebatum Artheſiæ metropolim, quæ antea Gallorum armis ceſſerat, egregio ſtratagemate per nocturnas inſidias deceptis hoſtium cuſtodiis, in poteſtatem redegit. Viuente adhuc patre à Sacri Romani Imperij Electoribus in regem Romanorum vnanimiter electus, & paulò pòſt Aquiſgrani coronatus eſt. Iunctis cum patruele Sigiſmundo Auſtriaco armis, Roboreto expugnato, Venetorum copias cum eorum duce Roberto Sanſeuerino ad vicum Callianum deleuit. Poſt Mathiæ Coruini Vngariæ regis obitum Auſtria receptà, Vngariam ingreſſus, Albam Regalem in qua reges Vngariæ inaugurari ſolebãt, expugnauit, Hungaroſq; eò penè adegit, vt ſe regem Vngariæ agnoſcerent, & ſi peditum pertinacia, qui vlterius progredi recuſabant, ditati præda, qua in Alba Regali potiti erant, non obſtitiſſet, capta Buda regni Metropoli, fortiter regnum occupâſſet. Titulo tamen vſus eſt, vti inter ipſum & Regem Vladiſlaum Poſonij conuenerat. Pace cum Carolo octauo Gallorum rege ſancita, Margaretam filiam vnà cum opulentiſsimis Burgundiȩ & Artheſiæ comitatibus ante id tempus à Ludouico vndecimo occupatis recepit. Turcarum ingentem multitudinem Croatiam & Sclauoniam ferro & igne deuaſtantem profligauit. Fœdere cum Alexandro Sexto Pontifice, Senatu Veneto, & Ludouico Sfortia inito, Carolus Gallorum rex regnũ Neapolitanum deſerere coactus eſt. Defuncto parente imperator ſalutatus, & Blancam Mariam Galeacij Mediolanenſis ducis filiam ſecundis ſibi nuptiis adiungens, patrem Ludouicum accepto ab ipſo fidei iuramento Imperij principibus adlegit. Eberhardum Barbatum Wirtenbergenſem Comitẽ Ducem creauit. Conciliatis inter filium Philippum, ac Ferdinandi Arragonij & Eliſabethæ filiam Iohannam nuptiis, ad Hiſpaniæ regnorum ſucceſsionẽ aditum poſteris ſuis aperuit. Bohemos qui ſororium Albertum Bauarum à Palatino conducti oppugnatum aduenerant propè vrbem Ratisbonam memorabili prælio ſuperauit. Kueſtainio ac Gerolzekio munitiſsima arce expugnatis, per ipſum quoque ſeptem inſignes præfecturæ Ducatui Auſtriaco poſtliminio quodam reſtitutæ ſunt. Arnhemio Geldriæ primario oppido recepto, Carolo Geldriæ duci, qui Gallorum partes ſequebatur pacem conceſsit. Percuſſo cum Iulio ſecundo Pontifice, Hiſpanorum & Gallorum regibus fœdere, receptis Patauio, Vincentia, Verona, & aliis ciuitatibus, Venetos tota propemodum continente expulit, eoque adegit, vt oblatis quinquaginta millibus ducatis annuis in perpetuum ipſi Maximiliano Cæſari, & eius in Imperio ſucceſſoribus ſoluẽdis pacem ſuplices petierint. Gallos ſocietate cum Iulio eodem Pontifice, & pagis Heluetiorum contracta, Italia penitus eiecit, Maximilianumq; Sfortiam paterno Mediolanenſium principatui reſtituit. Iunctis cum Henrico octauo Anglorum rege viribus, Gallorum exercitum iterum ad Guinegatam locum antiqua Cæſaris victoria famalem inſigni prælio fudit fugauitq; Gandauum, Terrouanã, Traiectum, & Tornacum priſca bellicoſi ac fortiſsimi Neruiorum populi gloria inſignis ciuitas in Cæſaris victoris poteſtatem redierunt. Bartholomæus Liuianus Venetorum dux cum ingentibus copiis à parua Cæſareanorum manu propè Vincentiam cęſus. Maranum oppidum aſtu captũ, ac paulò pòſt à Venetis obſeſſum fœliciter liberauit, vrbem Veronam aduerſus immenſam Gallorum & Venetorum oppugnantium vim ſtrenuè defendit. Theſaurum à patre, auo, ſocero, & maioribus ſuis cõgeſtum diſtrahere aut impendere etiam in ſummis anguſtiis & neceſsitate noluit, & ideò quaſi ob æris penuriam res magnas proſperè inchoatas deſeruit. Jllam tamen Gazam integram in Noua ciuitate Auſtriæ reliquit nepotibus, adeò, vt, qui eum opibus ex tot bellis geſtis exhauſtum arbitrabantur, mirati ſint tantas ab ille relictas eſſe diuitias. Tandem firmata vbiq; pace, & conuentu cum Poloniæ & Hungariæ regibus Viennæ habito, conciliatiſque Ferdinando nepoti & nepti Mariæ matrimoniis, poſteris ſuis ad Vngariæ & Bohemiæ regna aditum fecit. Obijt VVelſij in Auſtria anno Milleſimo, Quingenteſimo, Decimonono, cum vixiſſet annos ſexaginta. Sepultus in Noua ciuitate vbi & in lucem editus fuit.

RVPERTVS ROMANORVM IMPERATOR, COMES PALATINVS RHENI, BAVARIÆ DVX.

ILlustrissimam ac generosissimam Comitum Palatinorum
Rheni stirpem domi belloq; celeberrimos quosq; Principes protulisse,
nemo, qui Historicorum commentaria perlustrarit, negare poterit. Inter
quos hunc Rupertum herôica maiestate conspicuum non tàm suorum
antecessorum nobilitate, quàm propriarum virtutum splendore claruisse,
rerumq; gestarum præclaris facinoribus Romani Imperij dignitatis gradum acquisiuisse amplissi-
mum quis, quæso, ignorat? Patrem habuit Rupertum Adolphum Principem sanè & pacis studiosissimū
& armis (quando temporum conditio ferebat) clarissimum. Quam quidem prosapiæ præstantam longè
illustriorem reddidit Beatrix mater illius ex Regibus Siciliæ oriunda. Cùm autem Wencellaus Bohemus
luxui deditus, & in socordiam prolapsus inemendabilem, neglecto imperio, huius negotia non curaret, & ac-
cepta pecunia Galeacium ducem Mediolanensem perpetuum, autorem deinde multorum in Jtalia malorum
creâsset, suborirenturq; domi in Imperio, & foris in Italia vndiq; scandala, Romæ quoq; schismata Pon i icu n
& Cardinaliū nascerentur, Rupertus hic, Palatinus Elector, illa considerans, vt suppullulanti occurreret calami-
tati, ex officio suo Imperij proceres ad publica conuocauit comitia. Hi igitur anno M. CCCC. cum Turca Chri-
stiani nominis hostis indies Ecclesiæ & Romano Imperio noxia queq; moliretur, & VVenceslaus in confringen-
dis hostium conatibus ociosus torperet, necessariò de alio eligendo Imperatore consilium inière, & Frankofurti
mense Maio conuenerunt, vt imperij negotiis accuratius prouiderent, nouumq; regem eligerent. Sed præter
Turcicos horrendos insultus etiam christiani Principes in varia studia distracti inter se armis gliscebant, aliis Ru-
pertum Palatinum, aliis Iodocum Morauiæ, Marchionem postulantibus. Vicit tamen frequentior Septemuiro-
rum sententia, & Morauus electus est. Quo citius mortuo, rex designatus est Fridericus Dux Brunsuicensis &
Lunenburgensis, princeps bellicosus & prudens, qui dum domum repeteret, reuersurus ad coronationem, insi-
diis Archiepiscopi Moguntini, cùm quo ipsi veteres inimicitiæ intercedebant, à comite VValdeccensi haud lon-
gè à Frislaria nefariè occiditur. Diu multumq; ob illius necem tumultuatū est in Germania, & aliquamdiu cessa-
tum ab electione. Deniq; principes Boppardiæ conuenientes, VVenceslao imperio deturbato, Rupertum hunc
Ducem Bauariæ atq; Palatinum Rheni, armis exercitatissimum, nec non sopiendarum inter Germanię principes
litium perquam studiosum regem pronunciant. Cum igitur pro capessenda corona Aquisgranum profectus esset,
ciues asserentes se nondum à iuramento VVenceslao præstito absolutos obstiterunt. Idcirco, ne electione frustra-
retur, Fridericus Coloniensis Archiepiscopus Rupertum regio diademate insigniuit. Aquenses autem eam ob
rem grauiter à depopulatoribus infestati prædæ incendiisq; pœnas dederunt. Rupertus domum reuersus accura-
tè imperij negotia obiit tractanda. Inito autem iussu VVenceslai nonnullarum ciuitatum fædere aduersus Baua-
ros, finibusq; Palatinatus Rheni ferro & igne deuastatis, Rupertus conscripto milite hostium insultibus strenuè
restitit, quibus partim occisis, partim captis, cæteros fuga salutem sibi quærere compulit. Nec minorem virtutis
bellicæ laudem in Bohemia adeptus est, vbi durissima cum VVenceslai ducibus sępenumero prælia conseruit, cō-
pluresq; ciuitates & arces Palatinatui & Bauaro ducatui anteà quidem subiectas, sed vi atq; armis in VVenceslai
potestatem translatas pristinæ ditioni restituit. Anno post electionem coronationemq; Aquisgranensem secundo
Pontificis Bonifacij Noni approbatione intellecta, vt imperiali corona redimiretur, exercitum coëgit, & Romam
petere statuit. Pace igitur inter Germaniæ principes constituta, collectis copijs Alpes Noricas transiit in Italiam
mouens, vt rebelles quoq; subiugaret, ac labentem, ne dicam, propè dirutum imperij in Italia statum in pristinum
locum & dignitatē vindicaret. Non defuerunt ciuitates & principes, qui cum in Germania conduci militem au-
dissent, se quoq; ad bellum pararunt. Sunt, qui tradant illum Venetis iter prohibentibus intra Alpes substitisse,
alij eum à Iohanne Galeacio Romæ aditu desistere coactum, quòd illum in Mediolanensem ducem confirmare
recusaret. Cum autem Florentini ante omnes à Vicecomitibus vndiq; lacesserentur, ingenti promissa pecunia,
Rupertum in Italiam accersiuerunt, hac adiecta conditione, vt quàm primum Italiam attingeret, exercitu suo
Galeacium ducatu deturbaret. Incessit regi Italiam ingrediendi cupido, vt hac scilicet occasione Romam ex-
peditius proficisci posset, fortunam tamen expertus est aduersam. In fine enim Autumni, tempore ad ar-
ma tractanda incommodo, ad lacum Benacum in Brixiæ ciuitatis agrum progressus Galeacij ditionem at-
tigit, spe potiundi à Florentinis promissa pecunia, cuius tamen cum saltem pars soluta, alterius numera-
tio suspensa esset ad defendendos Brixianos Galeacio Germanis cum exercitu satis amplo occurrenre,
Rupertus cum cum copiis Florentinorum bello minus exercitatis adortus, multas variante fortuna
pugnas commisit maximè ad Benacum. Quæ clades eum, ne quid aliquid grauius sibi accideret
Tridentum redire commouerunt, vnde à Venetis reuocatus, Patauiumque delatus, Florentinis
suorum oratorum pollicitis minores sumptus & copias suppeditantibus, Pontifice & Ve-
netis ad clades referentis postulata surdescentibus, deserenteq; Coloniensi Archipresu-
le, & Leopoldo Austriaco, post infeliciter consertas cum hoste aliquoties manus
in Germaniam cum equitatu rediit, de Italia nihil amplius sollicitus, eam suis
vulneribus confici permittens. Abhinc imperij negotia peraccuratè & sa-
luberrimê tractauit. Deniq; anno imperij decimo læthali egritu-
dine in Oppenhaim decumbere cepit & insperatò vita
excessit. Funus Heidelbergam deductum,
& in æde S. Spiritus sepultum est.

FRIDERICVS
TERTIVS, PVLCHER, ROMANORVM IMPERATOR.

FRIDERICVS in Auſtriaca progenie huius nominis primus, inter Imperatores tertius, ob decorem vultus, totiusq; corporis habitum, & ſpecioſam dignitatem pulchri cognomen adeptus, Imperatore Alberto primo Triumphatore ex Eliſabetha Meinhardi comitis Tyrolenſis filia ſuſceptus eſt. Poſt Henricum ſacro pane toxicato interemptũ à Moguntino Archipręſule anno M. CCC. XIV. Francofortum conuocatis electoribus ſurrogationem in Imperio ambiuit. cui Moguntinus, Treuirenſis, & Boëmiæ Regis legatus aduerſati ſunt Sed à Rudolpho, & Ludouico Bauariæ Ducibus promiſſæ operæ ſpe motus, cum exercitu propius Francofortũ perrexit, & caſtra ad Mœni ripam locauit Huius electioni addicti fuerunt Colonienſis, Saxo, & Palatinus vterq; Rudolphus nomine. Electioni abfuit Brandeburgicus Voldemarus, legato tamen ad eam miſſo in literis fiduciarus Fridericum Auſtriacum Imperatorem nominauit. Legatus ab Electoribus Friderico aduerſantibus in partes tractus, & muneribus corruptus, literas adulterauit, Fridericum expunxit, & Ludouicum Bauarum ſcripſit. Hinc Fridericus, Bauaro quidem eum inuerſo Brandenburgenſis Electoris voto ſuffragiorum numero ſuperante, Bonnæ anno M. CCC. XV. à Septem viro Colonienſi coronatus vires vndiq; contraxit, ſuperioribus præſertim Rheni ciuitatibus eum agnoſcentibus, Werdenbergici quoque Comites, & nobiles quidam cum Friderico contra Bauarum & huius ſocios fœdus percuſſerunt. Eſlingenſes Fridericus arcta obſidione cinxit, & Nicrum annem ab oppido auertere adnixus eſt. Eſlingenſes oppido propugnando obſidionem aliquamdiu tolerârũt, Crebras tamen oppugnationes diutius non duraturi, adeoq; deditionem facturi, & aliæ ciuitates ad eorum exemplum facturæ erant, niſi actutum Ludouicus ſuppetias veniſſet, qui cum Bohemici Regis auxiliis accurrens caſtra non procul ab hoſte poſuit. Pabulatores tamen vtrinq; egreſſi, inter ſe velitati ſunt, nunc hi, nunc illi ceſſerunt, & vtraq; parte ſuis accurrente, iuſtũ conſertum eſt prælium, totumq; ferè diem certatum Pugnam nox, incerta relicta victoria, diremit, ac inde vtraq; factio à ſanguine temperauit. Interim Leopoldus Friderici frater Spiræ Nemetum copias admouerat, cui Ludouicus obuiã iuit, Fridericus fratri ſe coniunxit, æmulo pugnæ copiam facere nolente. Circa illa tempora Fridericus pro Rege Romanorum ſe geſsit, & Romani Imperij ſigna ab obitu patris retinuit. Iohannem Vigeſimum ſecundum Pontificem perindè ac Ludouicus in ſuas partes ſollicitauit, & electionis confirmationem petiit. Pontifex Ludouici poſtulata abnuit, Fridericum in aliud tempus reiecit, vtroq; dubio relicto. Denegata Ludouico à Pontifice cõfirmatione, Eccleſiaſtici Germaniæ proceres Friderici partes ſecuti ſunt. Cum verò Ludouicus in Leopoldum ad Holzheimium caſtrametatum, & fratrem cum ſuis aduenientem pręſtolatum Argentorato perrexiſſet, ac propè eum caſtra locâſſet, Fridericus cum paucis equis properè ex Auſtria ad Leopoldum aduolauit, feſtinans, & locorum ignarus in hoſtem ferè incidiſſet Ludouicus audito Friderici aduentu, an verè adeſſet, ſciſitandi, & diem prælio cõſtituendi cauſa Fecialem in hoſtium caſtra ablegauit. Hoc ad ſe accerſito Fridericus imperterritus, & ſpei plenus, æmulo per eum indicauit, ſe nullam prælio moram facturum. Poſtridiè ad prælium ſe comparauit, equos propter horum in iis locis incommodiorem vſum ab exercitu ſegregauit, & ad tympani ſonitum proclamari mandauit, ſi quis calcaria indutus in conflictum deſcenderit, hoc ei capitale foce. Suos itaq; extra vallum in aciem eduxit, Ludouicus autem hoc ſtratagema præſentiens & pugnã in magis idoneum tempus differens Haganoam per ſaltuoſa loca euaſit. Poſt varias ſex annorum velitationes, Bauaria quoq; Auſtriacorum fratrum depopulationibus, cæde, & incendiis fædata, demum anno M. CCC. XXII. contractis ab ambobus æmulis vndiq; copijs, vterq; de ſumma rei prælio decernere ſtatuerunt. Fridericus cum ſuis auxiliis ad Bauariæ fines conceſsit, Ludouicus autem victurus, vel victus honeſtè moriturus Monarchio in eum mouit Fridericus ſana ſuorum conſilia de fratre expectando minus conſiderans, & moræ impatiens, milites in aciem eduxit pugnamq; inijt inter Müldorffium & Dorinsbergam, vbi atrociter pugnatum, & Fridericus omnia egregij Imperatoris officia executus eſt, Boëmis in prima hoſtis acie præliantibus ita afflictis, vt arma abiecerint, & quingenti ſe dederint. Sed Bauarica acie reſtituta & pugna inſtaurata, quodq; Norimbergicus Burggrauius cum lecta equitum manu adueniens, pugna ardente, & fortuna ad Fridericum inclinante, hoſtium terga inuaſit quem Auſtriaca ſigna pręferrentẽ illi conſpicati Leopoldum adeſſe falsò opinabantur. Recens feſſos adortus magnam ſtragem fecit, Auſtriacos ordines turbauit. Facto ab Hungaris fugæ initio Fridericus fortiter pugnãs ab Eberhardo Mosbachio nobili Francone captus, ad Burggrauium adductus, & Ludouico traditus eſt. Ludouicus captum in arce Transniz in Norico agro aſſeruari iuſsit. Progreſſu temporis orto inter Põtificem & Ludouicum diſsidio, & Leopoldo, vt fratrem liberaret nihil non attentante, ciuitatibus deficientibus, atq; à Principibus de Friderico è cuſtodia dimittendo tractatione inſtituta, Ludouicus his cauſis motus Fridericum certis conditionibus dimiſit. Ad firmius pacis vinculum vterq; de eadem ſacra hoſtia participârunt, & pacis oſculo fraternitatem inter ſe ſanciuerũt. Deindè Fridericus ſemper ex pactis cum Ludouico pari ſtudio, fide, & induſtria Imperium adminiſtrauit, Regis titulum & Sigillum vſurpauit, beneficiaque contulit. Viennam poſtea reuerſus ſumma cum lætitia exceptus eſt, ſeditiones & tumultus Auſtriacos ſedauit. Hominum perfidiã exoſus quietam deindè vitã amplexus eſt, & Maurbachium Carthuſianorum cœnobium in ſylua Viennenſi cõdidit. Deniq; quod in captiuitate multas eſſet perpeſſus ærumnas lento morbo paulatim cõtabuit, & ſuperueniente dyſenteria anno M. ccc. xxx. extinctus eſt in arce Guettẽſtain. Corpore Maurbachij cõdito.

ALBERTVS
PRIMVS
ROMANORVM IMPERATOR.

PRæſtantiſſimo incomparabiliq; merito, & lætis auſpiciis Alberti primi, multiplici bellorum gloria Triumphatoris cognomen adepti effigies antè omnes ſe ſpectanda exhibet. Hic Rudolpho primo Habſpurgio, Auguſto, & Anna Hochenbergica parentibus procreatus Auſtriacæ domus fundamenta iecit, numeroſaq; prole edita propagauit. Hunc Rudolphus pater ſibi & Imperio ab Ottocaro Bohemiæ Rege fide, obſequioq; renunciato, & bello indicto in rupti fœderis, & violati ſacramenti vindictam arma parans, è Sueuia ad ſe in Auſtriam, cuius agros Ottocarus vaſtare cæperat, vocauit, cumq; ad manus conſerendas deuentum eſſet, Albertus in paternæ aciei ordine genitori Rudolffo Chriſti crucifixi imaginem prætulit. Cæſo Ottocaro Rudolphus Francofurti in frequenti Procerum Imperij conuentu Albertum Auſtriæ & Styriæ præfectum, atq; Imperij Vicarium creauit. In comitiis poſtea Auguſtæ Vindelicorum habitis, orantibus, vt hoc fieret, Auſtriæ, Styriæ, Carniolæ & Marchæ Vindorum legatis, hæ prouinciæ Imperij beneficio Alberto conceſſæ ſunt. Poſtea in Gulielmum Montfortium comitem, Diui Galli Abbatem à Summo Pontifice ſacris prohibitum, & à Rudolpho Cæſare, quod in hunc ille arma cepiſſet, proſcriptum, Albertus miſſus oppido Villoa obſeſſo, tum, vt ad Imperatorem ſe iturum, & huius arbitrio ſtaturum ſtipularetur, coëgit. Sorore ſua Catharina Othonis Bauari coniuge ſine liberis defuncta, cum Otho ea, quæ ſibi dotis nomine tradita erant, non redderet, atque illius frater Henricus nihil pacati reſponderet, Albertus militem coëgit, & in Bauariam mouit, ſed Patauienſis Ratiſponenſiſque Epiſcoporum officio impetratis inducijs, & re integra ad Ludouicum Palatinum reiecta, pax facta eſt. Deinceps in Salisburgenſem Epiſcopum, quoniam hic in Alberti ſuorumq; fraudem quædā moliretur, arma ſumpſit, & in Styriam duxit, Friſacum ciuitatem inopinato aduentu cepit, Vandorfij arcem deditione in ſuam poteſtatem redegit. Hinc cum valido equitatu in Bernatium agrum venit, quos cum paucis adequitans in collocatas inſidias elicuit & magna affecit clade. Exortis grauibus animorum motibus inter Auſtriæ, Styriæ, & vicinarum regionum proceres, de exteris conſiliarijs, quos Rudolphus filio Alberto cōſiliorum moderatores dederat, quærentes, cum hos remoueri & ſe conſiliis adhiberi peterent, iamq; Bohemus, Hungarus, Salisburgenſis, Styrij & Carni in Albertum conſpirâſſent, Albertus rebellium legatis, & horum turbulentis vocibus aurem non præbens, minas nihil curauit. Viennenſes quoq;, quos coniurati promiſsis incitauerant, inſolentiſsima poſtulantes Albertus conſtans animi ſeditioſorum comminationibus nō motus & nihil concedens vrbe exceſsit cum tota familia, Cæcium montē occupauit, & firmo munijt præſidio, Ciues ope deſtitutos, inteſtini cōflictus diſcrimen & ſumma neceſsitas eò adegit, vt capita & pedes nudi, ac in genua prolapſi vecordiæ meritas deprecarentur pœnas. Ioannem Gunſenſem, Comitem Auſtriæ fines Hungariam attingentes ferro, & ignè vaſtantem, & ad mænia Neapoleos Auſtriacæ vſq; excurrentem debellauit. Auſtriacos motus compeſcuit, Styriæ & Carnithiæ tumultus compoſuit. In Imperio patri defuncto ſufficiendi Alberti electioni Moguntinus obſtitit, Adolpho Naſſouio Rege Romanorum renunciato. Albertus animum ad pacis ſtudium adiecit. Viennæ in palatio prandens ferculi veneno magno vitæ periculo petitus eſt, ſed medicorum cura adhibitis violentis remediis ſeruatus eſt. Interim Adolphus plærorumque principum odium incurrit, qui alieniores redditi Albertum ad capeſſendum Imperium, & hanc dignitatem armis aſſerendam inſtigârunt. Neque vero Albertus occaſionem neglexit. Contracto exercitu, & Moguntiæ Adolfo Imperio abrogato Albertus Rex creatus, & huic Francofurtum pergenti Adolffus cum copiis in Vangionibut obuiam factus, cum eo inter Roſentalium monaſterium, & Guillenheimum prælium ſex integris horis conſeruit, ac illum in ſe cum impetu abiecta galea inuectum propè oculum leui vulnere perſtrinxit: ſed Syluestres Comites circumuentum occiderunt. Albertus hoc bello defunctus Principibus Francofurtum conuocatis, electionem viuo adhuc patre Rudolpho factam renunciauit, & plena illis conceſſa poteſtate imperio ſe abdicauit, quem tamen omnibus ſuffragiis denuò Cæſarem deſignârunt & Adolpho ſurrogârunt. Norimbergam adiit, vbi eius coniugem Eliſabetham Vigeboldus Colonienſis Elector inaugurauit, & Rudolphus filius Archidux Auſtriæ creatus. Eccleſiaſticos Electores cum Rudolpho Palatino in ipſum conſpirantes bello aggreſſus, vt arma deponerent, veniam peterent, & ad obſequium redirent, compulit. Indè à Wenceſlao iuniore in Hungariæ, Andrea genero mortuo, Regem electo decumas argentifodinarum Cuthenſium exegit. Hungaris abnuentibus mox exercitu conſcripto in Bohemium contendit, eis quoque filiam ſuam Andreæ Regis viduam cum infante eiuſdem nominis, quas in cuſtodiam abdiderant, & pro dignitate non habebant, in Hungariæ fines magnis miſsis copijs vtramq; extorſit. Rurſus in Bohemiam profectus, inferioris Bauariæ agros fædauit, & per Palatinorum nepotum ditionem in Sueuiam remigrauit. Baſileæ agentem iſtius vrbis Epiſcopus de Alberto ſua manu interficiendo conſilium cepit. De periculo conceptæ ab Epiſcopo Baſilienſi animo necis monitus, vrbem egreſſus conceſsit in Ergouiam. Cum ſuis Badenæ agens ſtatuerat vxorem Eliſabetham & Agnetem filiam Hungariæ Reginā Rheinfeldiæ degentes inuiſere. Vindoniſſam cōtendens fatis trahentibus Vrſa amne traiecto à Ioanne ex fratre nepote, & huius coniuratis nefariè occiditur. Corpus in WVettingenſi Monaſterio ſepultum Henricus Septimus pòſt annum & tres menſes effodi, & Spiram vnà cum Adolphi corpore Romanorum Cæſarum tumulo inferri iuſsit, vt quibus viuis inter ſe conuenire non pòtuerit, alma tellus commune omnium ſepulchrum materno ſinu demortuos complecteretur. Ibi coniuncti tàm propè, vt vix palma inter ſe diſtent.

PHILIPPVS
LANDTGRAVIVS HASSIÆ.

PHILIPPVS Hasſiæ Landtgrauius Gulielmorum eiuſdem nominis fratrum medij ex Anna Megapolitana filius, anno Milleſimo Quingenteſimo quarto natus eſt decima tertia Nouembris, princeps fuit animoſus, prudentiſsimi ſagaciſsimiq́ue conſilii, ſuæ religionis ſub proteſtantium nomine acerrimus defenſor. Anno Viceſimo ſecundo Academiam Marpurgenſem fundauit. Bellum contra Archiepiſcopum Moguntinum Albertum Marchionem Brandenburgenſem, eiusq́ue ſocium Epiſcopum Herbipolitanum, quos arma contra ſe parare, Vicecancellarij cuiuſdam Georgij Saxoniæ Ducis adulteratis literis, & efficto ipſius Ducis ſigillo munitis deceptus inaudierat, mouit. Quamuis autem fraus falſitasq; tempeſtiue detecta eſſet, Georgius quoq; Saxo innocentiam ſuam declaraſſet, Moguntinus tamen, & Herbipolenſis belli cladem à ſe niſi centum millia aureorum numerarentur auertere nō potuerunt: Imparatis enim magnus imminebat exercitus, cui ditiones ſuas diuexandas, & populandas obijcere noluerunt. Vdalricum VVirtenbergenſem Ducem paterno regno expulſum, in Ducatum ſuum, quem Ferdinandus Rex poſsidebat reſtituere volens, pactus prius cum Galliarum Rege copias cōſcripſit, qua in re ne temerè agere videretur, tam ad Carolum Quintum Cæſarem, quam ad Ferdinandum fratrem legatos miſit, qui ipſius nomine rogarent, atq; peterent, vt Duci Vdalrico Ducatus VVirtenbergenſis, cuius ipſe ſit legitimus dominus, & hæres redderetur. Nam quod Vdalricus Reutlinga ciuitate occupata, ſtatus Imperij offenderit, & ob id Ducatu ſuo priuatus eſſet, non vſq; adeò magnam eſſe culpam, cum quidem mulctam ipſo delicto longè grauiorem tanto tempore ſuo Ducatu carens perſoluerit. Cum vero Landtgrauius reſponſum minus expectatum accepiſſet, & Ferdinandus Rex iure ac legibus agere vellet, confeſtim cum vniuerſo exercitu in Ducatum VVirtenbergenſem rectà contendit, ibiq; cum hoſte, qui pro Ferdinando Rege ſub Philippo Palatino belli duce in præſidijs erat ſtatim conflixit, ac Palatinus cum Regio exercitu profligatus eſt. Poſt hanc victoriam in toto Ducatu ſtatim facta eſt deditio, quem paucis poſt diebus Dux Vdalricus in ſuam poteſtatem & regimen recepit. Cum autem his rebus peractis Landtgrauius de animo Cæſaris ac Regis dubitaret, an non fortè contra ipſum aliquid molirentur, cum exercitu ſuo ſupra Vlmam ad Danubium conſtitit, atq; ibi cauſæ compoſitionem, vel euentum diuerſum expectauit. Intercedentibus autem Alberto Archiepiſcopo Moguntino, Georgio & Iohanne Friderico Saxoniæ Ducibus Cæſari ac Regi reconciliatus eſt. Monaſterienſem poſteà vrbem ab Anabaptiſtis occupatam coniunctis cum alijs Principibus copijs expugnare iuuit. Sub initio gliſcentis in Germania propter religionem belli, Landtgrauius Cæſarem nouationes in religione, non æquo animo ferre intelligens, cum Tigurinis, Argentinenſibus, & Baſileenſibus in ſex annos fædus percuſsit, vt ſi qua vis à Cæſare religionis cauſa inferretur, mutuis ſe auxilijs tuerentur. Re autem ad apertum bellum perueniente, fæderi Smalcaldico acceſsit. Huius fæderis poſt Iohannem Fridericum Saxoniæ Electorem ſummus legatus electus, Henricum Iuniorem Ducem Brunſuicenſem Cæſaris partes ſequentem, hoſtiliterq; agentem, vt ſuo muneri ſatisfaceret ditione pepulit, eumq; poſteà in prælio victum cum Carolo victore filio cepit. Cum Saxoniæ Electore à Cæſare proſcriptus ad defenſionem ſe parauit, & cum eodem ad Ingolſtadium coniunctis exercitibus caſtra metatus eſt, quò etiam Cæſar peruenit. De ratione belli ſententiam dicere iuſſus, cum legionibus duabus in caſtra Cæſaris, foſſoribus aggeres euertentibus, foſſàsq; obruentibus primum aliquot cohortibus irrumpendum, deindè cum omnibus copijs ſtatim ſequendum, ſumma vi irruendum, nec ſine effectu tempus trahendum fore conſuluit. Quæ ſententia ſi in concilio viciſſet, victoria in manu fuiſſet, ſuperiores enim erant ipſi Duces equitum numero, & Cæſaris caſtra foſſa haud admodum alta, & aggere humili circumdata. Itaq; cum inter ipſos non conueniret, hæc diſſenſio Cæſari fuit prima ad inſecutam victoriam via. Oppugnationem tamen caſtrorum Cæſareanorum aliquoties nihilominus ſed fruſtrà tentauit. Appropinquante hyberno tēpore diuiſo exercitu Elector in Saxoniam, Landtgrauius in ſuam prouinciam receſsit. Capto poſtmodum Electore, Brandenburgicus, & Mauritius Saxoniæ Dux, vt Landtgrauio certis conditionibus pax impetraretur apud Cæſarem egerunt, quibus præſcriptis Halæ Saxonum ad Cæſarem ſupplex veniens, capitis quidem pœnam euaſit, præter ſpem tamen ab Albano retentus, Cæſarem ſequi iuſſus, & in Belgium ductus Mechliniæ cuſtodiæ traditus eſt, in qua ad quinquennium remanſit. Poſtea procurante eodem Mauritio iam Saxoniæ Electore, qui Cæſarem Oeniponte degentem nihil minus ſuſpicantem armis perſequebatur, patriæ reſtitutus eſt, quam poſteà in pace cum apud omnes exiſtimationis authoritate quindecim adhuc annos rexit. Deceſsit anno Milleſimo Quingenteſimo Sexuageſimo ſeptimo, anno Regiminis Quinquageſimo.

GVLIELMVS
IVLIÆ,
CLIVIÆ, ET MONTIVM DVX.

GVLIELMVS Iuliæ, Cliuiæ, & Montium Dux, Comes Marcæ, & Rauenspurgi, Dominus in Rauenstain, &c. Ioannis Tertij pacifici Cliuiæ Ducis, & Marcæ Comitis, ac Mariæ Iuliæ & Montium Ducissæ filius, anno Christi M. D. XVI. v. Kalend. Augusti in arce Cliuensi natus est. Quem anno Christi M. D. XXXVIII. Barones, Nobiles, & Status Ducatus Geldriæ, & Comitatus Zutphaniæ sciente & volente Carolo Egmondano tunc temporis earum ditionum possessore tanquam legitimum hæredem & dominum ad gubernationem vocarunt, eiq; iuramentū fidelitatis præstiterunt. Qua possessione accepta mox obiit Carolus Egmondanus, sed ea re Carolus Quintus Imperator, vtpote, qui suæ Maiestati ius in illis Prouincijs competere asserebat turbatus, moriente etiam anno M. D. XXXIX. ix. Febr. Ioanne Ducis Gulielmi parente non leuia offensionis signa Inuestitura feudorum Duci Gulielmo denegata ostendit. Vndè Caroli Quinti Imperatoris frater Ferdinandus tunc temporis Rex Romanorum maiores turbas in Imperio timens, Duci Gulielmo, vt Gandauum, vbi tunc Impeartor agebat, veniret per Henricum Ducē Brunsuicensem persuasit Verum quia transigi non potuit, re infecta inde discessit Gulielmus, quæ posteà sæpius apud Status Imperij tractata, & libris impressis vtrinq; defensa ad aliquod tempus suspensa fuit. Interim anno M. D. XLI. decima tertia Iunij contrahit Dux Gulielmus Chastelerandi matrimoniū cum Iohanna Henrici Albretani Regis Nauarræ, & Magaretæ Valesiæ Francisci Primi Regis Francorum sororis, ipso Rege hoc maximè vrgente filia contraxit. Bello postea inter Imperatorē & Francorū Regem anno M. D. XLII. suborto, & Gallis omnia penè, quæ in Ducatu Luzemburgensi occupârant, relinquentibus, Cæsariani inopinatò Ducatum Iuliæ Duce Gulielmo & subditis nihil hostile timentibus inuaserunt, ferro & igne omnia latè vastarūt, ac plurima in suam potestatem redegerunt. Sed parua mora interiecta Dux Gulielmus conscripto suarum ditionum milite, exceptis Marcoduro. Heinsberga quam tentauit & Susteren vrbibus: quæ validis Cæsarianorū præsidiis tenebantur: omnia recuperauit, subsidium Marcoduranis à Cęsarianis missum in agro Aldehouensi oppressit, & mense Decembri asperrima hyeme Cæsarianos Marcoduri agentes aliquot diebus obsessos libero ipsius arbitrio se dedere coëgit Indè pace rursus sed frustra initio Anni M. D. XLIII. per Electores & Landgrauiū Hassiæ tentata, Cæsariani ingentè militū numero Ducatum Iuliæ rursus mundauerunt, Sed pridiè paschatis in conspectu vrbis Sittardiensis Ducis Gulielmi auspiciis cæsi & fugati sunt, numerata sunt Cæsarianorū in loco prælij occisorum Mille quingenti, captiuorum Mille sexcenti, cum Dux è suis septemdecim equites & quindecim pedites amisisset, capti autem essent viginti sex saltem. Præda omnis Duci cessit, in qua præter cætera octodecim tormenta bellica, octodecim peditum & quatuor equitum insignia fuerunt. Adulta æstate Imperator Carolus ingenti exercitu ex Italia in Germaniam venit, & cum summa indignatione statim Ducatum Iuliæ inuasit, vbi primum Marcodurum post multos oppugnationes vi & cruenta victoria cepit ac diripuit deindè alias aliquot vrbes deditione occupauit, ac mox Venlonam Ducatus Geldriæ oppidum satis firmis præsidiis munitum obsidione cinxit, at Archiepiscopi & Electoris Coloniensis, & Ducis Brunsuicensis consilio Dux Gulielmus vsus Venlonum supplex venit Ducatu Geldriæ & Comitatu Zutphaniæ cesso pacem cum Imperatore fecit. Quia autem postea Duci Gulielmo Regis Nauarræ filia quam Franciscus Rex Galliæ per Cardinalem Bellaium ipsi adduci voluit, attamen cùm esset in itinere & iret invitissima allato muntio sponsum à Cæsare subiugatum profectione & matrimonio abrupto non deducebatur, declaratione S. D. N. Pontificis duxit in comitiis Ratisbonensibus anno Christi M. D. XLVI. tertia Iulij Mariam Ferdinandi Regis Romanorum filiam, ex qua procreauit filios duos, Carolum Fridericum Romæ magno suorum dolore anno M. D. LXXV. mortuum, & Iohannem Gulielmum, qui nunc rerum potitur, filias verò quinq; Mariam Leonorā Alberto Marchioni Brandenburgensi Prusiæ Duci. Annam Philippo Palatino Duci Neuburgensi, Magdalenam Iohanni Palatino Duci Bipontino, Sibillam Carolo Austriaco Marchioni Burgouiæ, nuptas, & Elisabetham, quæ in teneris obiit. Electus est Dux Gulielmus anno M. D. LIV. Dux circuli Jmperialis Rhenani Inferioris & Westphalici, cui paruo tempore intermisso præfuit vsq; ad finem ætatis. In quo cum Comes Ridbergensis constitutionibus Imperij minus obedientem se præberet, anno M. D. LVIII. eundem capta ipsius arce in ordinem redegit, & Ericum Ducem Brunsuicensem cōtra quosdam illius Circuli Status bella mouentem proprio & Statuum nomine milite conscripto anno M. D. LXIV. Prouincia excedere coëgit. Munitissimæ arcis & fortalitij Juliacensis, nec non diuersorum propugnaculorum in Dusseldorff, Orsoij, Hensberg &c. extructione ex proprio ærario sine subditorum oppressione impendit, auiti nominis splendorem immortali gloria nunquam obliteranda decorauit. Anno M. D. LXVI. in Comitiis Augustanis primum, & posteà sępius in Aplopexiam incidens, cæteris membris integer, linguæ expeditum vsum quodamodo amisit. Jn multis grauissimis Jmperiis negotiis nihil non laboris & sumptuum pro pace publica conseruanda impendit. Extrema ætate multa per vicina bella Belgicum & Coloniense suos pati vidit, quę vt voluit amore pacis publicę, & ne bellum latius in Imperio propagaret auertere nonpotuit. Mortuus est Anno M. D. XCII. Nonis Januarij, vixit annos LXXV. menses tres, dies octo. Præfuit suis post mortem Iohannis patris annos LII menses vndecim [illegible] Dusseldorpij sub insigni marmoreo Epitaphio sepultus.

ANDREAS
AVRIA.

ANDREAS AVRIA, Cæsare Auria viro & generis ſplendore,& bellicæ virtutis præſtantia conſpicuo, matre vero Caracoſſa naſcitur anno M. CCCC. LXVI. A pueritia inter literarum ſtudia militarẽ ardorem præ ſe tulit. Adoleſcens ad Fridericum Vrbinatium Principem , Neapolim quoq; ad Ferdinandum Arragoniæ Regem profectus,apud vtroſq; præclara belli facinora edidit. Zelo pietatis commotus Hieroſolymam ad loca ſacra perluſtranda iter inſtituit,vbi equeſtris ordinis dignitate & honore acquiſito,deinde a Franciſco Galliæ Rege bellum Carolo Quinto Imperatori illaturo conductus claſsi cum ſumma poteſtate præfectus eſt. Quinq; nauibus frumento & mercibus Genuam petituris & in Delphini portu conſiſtentibus , Genuenſes, vt illæ incolumes peruenirent nouem triremes ſubmiſerant. Auria ex nouem triremibus,vna igne abſumpta, reliquas cum nauibus frumento onuſtis,& Iuſtiniana naue,quę ex Oriente appulſa mille auri pondo pretium terre dicebatur,in ſuam poteſtatem redegit. Cum vero Rex Galliæ Barbigium non ſine magna ipſius Auriæ iniuria rei maritimæ pręfeciſſet,& triginta millia aureorum ſtipendium debitum dare recuſaret,& ab ipſo Sauonam, vt Genuenſibus reſtitueret, Auria impetrare non poſſet,imò de ſe in regio Senatu capite plectendo conſilia agitata eſſe cognouiſſet,& Vaſtium atq; Aſcanium Columnam captiuos rex repeteret , à Franciſco ad Carolum Quintũ Cæſarem defecit,& Galliarum Regi conchyliatum equeſtris dignitatis torquem remiſit. Cum verò Venetorum & Galliæ Regis claſſes Auriam perſequerentur, Gallicam Neapolitano excedentem littore intentiſsimo curſu ſuæ claſsis tanta celeritate perſecutus eſt,vt quædam nauigia militaribus equis, & pretioſo caſtrenſium rerum apparatu onuſta conſequeretur,& caperet. Genuam itaq; eo animi infenſi conſilio reuertens,vt Gallos vrbe pelleret, duas triemes Sauona recta nauigatione vrbem petentes cepit. Nec multò pòſt ſublato Cæſareano vexillo ad vrbem ſuburbani littoris loco , qui Malpaga vocatur,claſſem appulit, exindeq; vrbem in poteſtate eſſe per ſuos, quos in eam præmiſerat,certior factus,Gallicas quoq; triremes duas cõſternatis, & ad artem fugientibus propugnatoribus cepit, acclamanteq; ei populo tanquam victori,aſſertoriq; libertatis ad paternam domum contendit,ibi ciuibus conſilij ſui cauſas aperuit , & ſuum ergà patriam reductæ libertatis beneficium vt agnoſcerent,conſeruareq; ſtuderent,admonuit. Ipſi ciues,præ gaudio plorantes,certatim gratias agentes receperunt ſe fortibus animis eo vſuros beneficio , quod optimus ciuis & patronus fortiſsimus præſtaret. Principatum oblatum renuit , marmorea tamen ſtatua inſtar coloſsi donatus eſt , cuius baſi hæc inſcripta ſunt verba. ANDREÆ AVRIÆ CIVI OPT. FELICISSQ. VINDICI ATQVE AVCTORI PVBLICÆ LIBERT. SENATVS POPVLVSQ: GENVENSIS POS. & pater patriæ appellatus eſt. Carolo Quinto admodum gratus & familiaris,ab eodem aurei velleris equeſtris dignitatis torque donatus , & Melphitani Dux declaratus eſt. Claſſem contra Solymannum Turcarum tyrannũ Hungariam inuadentem conſtruxit,aliquot nauigia varij generis commeatus copia onuſtas cepit, qui omnibus turcis captis , & ad tranſtra triremium deductis,tranſlata in triremes ſuas pręda,omnia nauigia incendit,per eos quoq; dies,quibus marè vndiq; exploratis inſulis Auria percurrebat , Solymanni aliquot triremes captas igne conſumpſit. Coronen vi expugnauit,arcem deditione cepit,in dediditias Turcarum mulieres milites laſciuius agentes ſeuerè puniuit. Querebat enim iuſtitiæ & præclaræ fidei famam apud ipſos præſertim Turcas , vt eæ gentes facto periculo manifeſtè conſpicerent,in Chriſtianis ad militare decus non deeſſe fidem ac humanitatem,qui adeò moderatè victoria virtute parta vterentur. Quemadmodum etiam Iuſuphum mille Ianizeris præfectum ad Coronen captũ ſericeis veſtibus,atq; aureo torque donatum,vt ad ſimilem quoq; liberalitatem hoſtem prouocaret Methone ſine lytro dimiſit. Patras occupauit. Rhium in Achaia deſertum à Turcis ſpoliauit. Carolus Quintus mouens expeditionem in Africam maritimum negotium ipſi vt fidiſsimo,& experientiſsimo Nauarcho commendauit,vbi Auria expugnata Guleta,capto Tuneto, Ænobarbo tantum terrorem aduentu ſuo incuſsit,vt fugeret. Hypponem occupauit. Cæſarem deindè ex Africa redeuntem in ſuis ædibus Genuæ excepit, qui eius colloquio, atq; præſentia mirificè recreatus fuit. Reconciliatus demũ eſt cum Franciſco Galliæ Rege poſt inducias cum Cæſare factas. Siculis,& Neapolitanis triremibus ſibi adiunctis , Turcas & Pænos Turcis fauentes Clupea, Naupolia , Hadrumento , Ruſpina, Tapſoq;, ac tota ea Africæ regione vna excepta vrbe Lepti depulit,& Muleaſſes Tunetani Regis imperio parere coactus eſt. Tandem honorata ſenectute confectus, ingraueſcente morbo fato functus eſt Genuæ anno M. D. LX.

ætatis ſuæ Nongeſimo tertio.

Quinc, meam reac: operam tenere fidelem,
Bella per Italiam dum patriamq; gero
Nec mihi fortunæ licuit uitare tumultus,
Sed uicit belli ... amor,

ANNAS
MOMORANCIVS.

ANNAS Momorancius Baro ex illustri, & perantiqua Momoranciorũ familia progenitus, cum anno Millesimo Quingentesimo Vigesimo primo Mesoriæ ab exercitu Caroli Quinti obsiderentur hæc prima arma tulit, in quibus defendẽdis, Galliarum Regi Francisco primo Valesio bonam, & fidelem operam nauauit. A quo tempore multis bellis interfuit, cum in Italia, tùm in Gallia, & multis pacificationibus, nec vllum ferè grauius fuit regni negotium, cui non adhiberetur. Cum Carolus Quintus per Galliam Narbonensem magno exercitu penitius in Galliæ regnum irrumpere moliretur, Momorancium Rex delegit, quem ei opponeret, suumq; aduersus tàm potentem hostem legatum constitueret. Indè rebus feliciter gestis in Belgium traiecit, vbi etiam Regio præfuit exercitui, sed mox eius authoritate pax coiuit. Anno Millesimo Quingentesimo Tricesimo octauo singulari fauore ad secundam illam ab Rege dignitatem Conestabilatus, quem toto abhinc quindecennio pòst Caroli Borbonij decessum vacantem (quamlibet multis ambientibus Rex nulli tamen detulit, assumptus, tertius suæ stirpis eius dignitatis compos factus est. Diu Regi Francisco vixit gratissimus, sub finem tamen (vt sunt rerum humanarum vices,) fastidio quodam animi beneuolentia regia planè excidit, arguebatur enim, quod ipse Imperatorem Carolum ab Hispania vsq; per mediam Franciam tutum ad Belgas traduxisset. Momorancius autem, quia se curiæ odiosum esse videbat, priuatim deindè de suo viuens extra aulam latuit. Francisco è viuis sublato & regno ad Henricum secundum deuoluto, hic Momorancium, cui plurimum confidebat, statim ceu postliminio reuocatum, non modò pristinæ dignitati restituit, verumetiam maiori beneuolentia, & honorificentia, quàm pater fecisset, prosecutus est. Quo in fastigio Momorancius multa præclarè gessit. Anno enim Quadragesimo octauo cum per Aquitaniam vniuersam maximè apud Burdegalam seditio enata esset, vbi non solùm ciuitatis status à concitata multitudine immutatus, sed etiam Tristanium Mænium Regis in ea Prouincia Vicarium interfecissent, Momorancius cum exercitu eò missus, nullo ferè labore Burdegala potitus est, in capita seditionis ilicò animaduertit, deniq; vniuersam plebem eò adegit, vt solis vnguibus & digitis humum à tumulo Tristani euellerent, atq; cadauer effoderent. Non diù abhinc Lumosium ingentem & firmam arcem Mosæ impendentem obtinuit, indè retrò ad Guisanum agrum exercitum duxit, vt depopulatione Picardica Belgas prohiberet. Post in Hannoniam deflexit, ac primo cursu Telonem, castrum minimè infirmum inuasit, quo tormentis conquassato, vi & insultu militum capto, miseranda defensorum occisio secuta, & munimentum illud incendio, ac vastatione subuersum est. Post Hesdinensis oppidi arcisque per Allobrogum Ducem & Philippi Hispaniarum Regis supremum exercitus Imperatorem expugnationem, cum idem ad Dorlenij occupationem animum adiecisset, iamq; in Rhemos iter faceret, Momorancius à Rege, vt Allobrogis consilium interuerteret, transituq; eum prohiberet, prẹmissus est, qui Somonã traductis copiis, simulatq; in Cẹsarianorum venit conspectum, collocatis insidiis repentè classicum cani iussit. Prælium sanè anceps, acrè, & longum multis vtrinq; desideratis extitit, Præmeditatus autem prius strategemate hoc potius quam virtute vicit, ac Cæsarianorum plures, in hisq; Arescotanum regulum cepit. Cum sancti Quintini fanum, per Allobrogem obsideretur, Momorancius delecto comitatu stipatus, sub ignoti hominis persona castrà diligentissime explorauit, qui postquam comperit equitatum omnem in citeriore amnis ripa consistere, & trans Sabim paucas admodum dispositas esse peditum stationes, consilium rei egregiè gerendæ, ac spem bonam cepit. Biduò igitur Momorancius omnes copias & tormenta cum omni necessario apparatu ad destinatum insidiis locum adduxit, deindè summo manè in aduersa fluminis ripa constitit, cum iamq; Dandelotus in optatam peditum stationem deuenisset. Cæterũ stratagemate illo Gallicano animaduerso, Hispanienses reliquos transitu facilè prohibuerunt, & dicto citius Sabim traijcientes, receptui canentem ac terga vertentem hostem prosecuti sunt, quem tanta incessit trepidatio, vt immoderata tentatio fugæ magnam confusionem præbuerit, ita vt perturbatis ordinibus Gallorum inmana cædes facta fuerit, multiq; summo loco nati interfecti, alij capti, inter hos etiam Momorancius Gallicani exercitus summus Dux cum duobus filijs. Instituta posteà pacis tractatione inter duos Reges soluta redemptionis nomine ingenti pecunia dimissus, pacis actionem absoluere iuuit. Consecuta posteà Henrici Regis morte atque ex hac mutatione Regni, & huius potito Francisco secundo, Momorancius non solum rei familiaris iacturam, verumetiam existimationis diminutionem, ignominiamq; passus, ad otium, & priuatos lares se recepit. Francisco Secundo mortuo, & regnante Carolo Nono, reductus in aulam, bellis illis intestinis spectatissima fide à causa Regia semper stetit. Ad vrbem Druydum commisso prælio, ipsum & ex alterius partis summũ Ducem Principem Condæum captum vtrumq; facta permutatio liberauit. Aliquantò pòst denuò collatis signis pugnatum ad Diuum Dionysium est, Condæo hostium ductore, atq; Momorancio Regiis copiis præposito, qua inpugna dum sibi Momorancius nõ parceret, maioremq; officij, quam salutis rationem haberet, acceptis pluribus vulneribus, deniq; glande plumbea traiectus annum agens octogesimum occubuit, post quinq; Regibus nauiter acerrimeq; prẹstitam operam, ob quam etiam primus suæ familiẹ Momorancij Ducis titulum promeruit. Hunc Rex cum luculenta funerali pompa, cui etiam Alenconius Regis frater interfuit condiri curauit.

FERDINANDVS
TOLETANVS ALBÆ DVX.

FERDINANDVM hunc Albæ Principem Federici aui Bætico, & Cantabrico bello trophæa excitarunt, Garziæ patris Lybicis armis insepulti manes vrserunt, vt magnanimus militiæ lætis initiis effloruerit, perpetuo virtutis, atq; victoriæ cursu ad summum gloriæ fastigium contenderit, ita, vt quosq; duces sui temporis consilio, vigilantia & ingentibus ausis antecelluerit, antiquaq; Toletanæ familiæ decora cumulatè renouauerit. Cæsari Carolo Quinto maxime conspicuus, inter splendidissimos proceres fidei, virtutisq; nomine dilectus perpetuò Comes in Austriaca contra Solymannum Turcarum Tyrannum, Tunetana, Algeriensi, Germanica, Metensiq; expeditionibus adstitit. Profligato ad Albim captoq; Saxonum Duce Iohanne Friderico Electore, triumphalem laurum Carolus Cæsar ipsi Albano deberi fassus est. In eo enim difficillimo bello, (cuius administratio Albano commissa erat,) optima quidem spe, & singulari perseuerantia, quando semper antecursor, semper hosti proximus, semper ex sua peculiari disciplina munitissimis vallatus castris ita progressus est, vt maturè obuenientis victoriæ fructum delibârit, & perceperit. Cæsar posteaquam cum Germanis Principibus concordiam sanxit, præpotentem, & copiosum exercitum conflauit, cui denuò Albanum præfecit, eo quidem consilio, vt recepta Mediomatricum ciuitate in Franciam posteà insultaret. Post Ferdinandi Gonzagæ gubernatoris Mediolanensis discessum, & furente bello Pedemontano, Albanus à Philippo Hispaniarum Rege in eius locum submissus, à Mediolanensibus magna pompa exceptus est, vbi dimissis Italis, & accersitis Hispanis Vulpianum à Gallis obsessum annona iuuit, & firmiori præsidio muniuit. Neapolim posteà profectus, Prorex ibidem à Philippo constitutus, summam diligentiam in conseruanda iustitia, & recognoscendis munimentis adhibuit. Orto tunc inter Pontificem Paulum Quartum, & Philippum Regem propter deturbatum è ditione sua Marcum Antonium Columnam, & alijs de causis bello, Albanus conscripto milite in hostem duxit, primaq; incursione Frusinum, Verulanum, Taracinam Anagniam, Tybur, Vicum Varronis, Algidum, & Villam Luculli in Latio, multaq; alia loca occupauit, Ostia Tiberina obsedit, deditioneq; recepit, Regnum Neapolitanum contra Guisium Pontificiarum partium asseruit. Pace inter Philippum, & Henricum Secundum Valesium facta, ille Albanum in Gallias misit, vt fidem publicam pactis adderet, tum vt illa honorifica legatione desponsam sibi non multò ante in matrimonium Isabellam Henrici filiam vxorem haberet. Qua legatione Albanus peracta, cum instructissimo exercitu in Belgium sui Regis iussu contendit, ac indè Margaretha Austria Octauij Farnesij Parmensis Ducis vidua discedens, omnem suam authoritatem in ipsum Albanum transtulit, qui statim copias suas in loca vicina ea ratione distribuit, vt si opus foret, intra biduum omnes ad se euocare posset. Egmondanum, & Horniũ Comites ob suspitionem, quod fædus contra Regem inijssent capite plecti iussit. Vt Antuerpienses si qui pergerent esse refractarij facilius domare posset, Antuerpiæ castrum munitissimum ædificandum curauit. Geldriam ita præsidijs communiuit, vt nihil sibi ab hostibus, tametsi quotidianæ ad eos accessiones fierent metuendum existimaret. In Frisia Ludouicum Nassouium ad internecionem cæcidit, vbi hostium, septem millia periêrunt, regiorum verò non nisi octo desiderati, & totidem vulnerati, Ludouicus vero nauicula Embdam confugit, qui rursus vires colligens Auraico Principi fratri suo se adiunxit. Albanus non ignorans quid molirentur, obuiam profectus ad miliare vnum à Traiecto aduentum eorum præstolans constitit, Auraico quidem progesso, confligere tamẽ non audente, sensim abeunte, fluuiumq; transmittere festinante, cum iam quidam transissent, misso pedite, & equitatu non contemnendo, hostem fudit, & non paucos cepit. Etsi autem Albanus alia ratione debellare Auraicum potuisset, attamen noluit dux prudentissimus suum militẽ temerè periculo, ancipitiq; euentui obijcere, quod multo illustrior laus ad eum reditura foret, cum nulla ferè suorum iactura in Frisia hostẽ conciderit, & eiecerit. Decimi nummi censum pro belli continuandi sumptibus irrogauit, quæ nouatio magnum Albano non solùm apud Belgas, sed etiam apud exteros, vt quidam scribunt, odium peperit, nec paruam oportunitatem attulit proscriptis, & exulibus, sub hoc prætextu multa in Belgio loca occupandi. Montes Hannoniæ obsedit, Gallos qui ad ciuitatem obsidione liberandam accesserant, magna ex parte strauit. Ludouicus Nassouius, qui in ciuitate erat, omni subsidij spe destitutus post triduani colloquij impetratas inducias vrbem dedidit. Albanus vero animaduertens belli successus infelicius euenire, Antuerpiam, Bruxellasq; se cõtulit, ibiq; abdicato Imperio in Hispanias redijt. Mortuo Henrico Lusitaniæ Rege, cum Philippus potiore iure Regnum Lusitanicũ sibi vindicans, quod, quia Henricus Philippum legitimum successorem declarasset, arma parari intelligeret, Lusitaniq; se patriam contra vim defensuros non obscurè profiterentur. Albanus à Philippo huius expeditionis summus Imperator constitutus est. Cum classe igitur, numerosoq; exercitu in Lusitaniam profectus, Antonium quondam Regis Edoardi Emanuele patre geniti nothum pro rege se gerentem profligauit, & Vlisipponem Metropolim cepit. Post hanc victoriam subindè alia atq; alia loca, & Cassiterides Insulæ, quas Azorras vocant, partim vi adactæ, partim dediticiæ in Philippi Regis dominiũ, & obsequium concesserunt. Lusitania subacta pacataq;, Albanus tot bellorum laboribus fractus, & grandæuus, Vlissiponæ Anno M.D.XXCII. mortalitatẽ expleuit.

IOACHIMVS
II. ELECTOR ET MARCHIO BRANDENBVRGICVS.

IOACHIMVS Secund⁹ Marchio Brandenburgenſis Elector. Dux Pomeraniæ, Stetini, Caſſuborum, & Vandalorum, Burggrauius Norībergenſis, Princeps Rugiæ &c. Natus patre Joachimo I. Electore; matre Eliſabetha, Ioannis I. Regis Daniæ filia. Hunc pater ab ineunte ætate ad doctrinam & virtutem ſedulò educari curauit. Iuuenis cũ parente in aulã Imperatoris Maximiliani primi ſe contulit: an breui tàm carus factus eſt, vt ei Imperator neptem ex Philippo filio deſponſârit, quæ tamen ante nuptias immatura morte ſublata eſt. Anno ætatis decimo nono à nato Chriſto M. D. XXIIII. matrimonium contraxit cum Magdalena Georgij Ducis Saxoniæ filia. Quo matrimonio per mortem ſoluto alteram vxorem duxit Hedugidem Sigiſmundi Regis Poloniæ filiam, qua cum armatus ſponſalia celebrauit anno Chriſti M. D. XXXV. quo tempore patri defuncto in Electoratu ſucceſsit. Anno gubernationis ſuæ quinto Academiam Francofurtentem, quã pater illius anno Chriſti M. D. VI. ex Lipſenſi conſenſu Alexandri VI. Pontificis, & Maximiliani I. Romanorum Imperatoris fundauerat, confirmauit. Prima militiæ tyrocinia in Hungaria, viuẽte adhuc patre, Anno Chriſti M. D. XXXII. feliciter poſuit. Turcam in prælio ad Leopoldum vicum cũ duobus equitum milibus fudit fugauitq; vnde à Carolo Quinto Imperatore cingulo equeſtri donatus eſt. Poſtea in bello Hungarico, quod Ferdinandus Rex non tam cum vidua Iohannis Sepuſij, quàm cũ ipſo Turcarum Imperatore, Buda iam paulo ante capta, geſsit, anno Chriſti M. D. XLII. decreto procerum Imperij, in Comitijs Spirenſibus Dux belli electus, apparatu bellico, & milite copioſo validiſsimè inſtructus, nullis parcens ſumptibus, quæ ad bellã cum tanto hoſte gerendum requiruntur, ſpretis difficultatibus & periculis omnibus, magno & inuicto animo in Hungariam contendit. Etſi tunc quidem multis de cauſis ſuſceptæ expeditionis felicitas impedita fuit: tamen Ioachimus id ſaltẽ præſtitit, ne hoſtes facta impreſsione lætius progrederentur. Itaq; Ferdinandi fines in Hungaria à latrocinijs, vaſtationibus, incendijs ac ſæuitia barbarorum tutos ſeruauit. Interim bellũ mouebatur Germanicũ, in quo ſemper Imperatori adfuit, copijsq; ſuis Iohannem Georgium filium præfecit, quem Imperator clementer acceptum equeſtri dignitate ornauit. Hoſtibus Caroli deuictis, Ioachimus pro ſalute illorum apud iratum Cæſarẽ tentauit omnia, quæ ad reconciliationem facerent, donec tandem hoc interceſſore Cæſar placatus eſt. Anno Chriſti M. D. XLVIII. dum Cæſar Imperij negotia Auguſtæ tractat, Saxones tumultum excitant, qui bellum peperit Madeburgicum. Eò Elector his miſit copias etiam ſuas. Quo motu compoſito, Principibus autor fuit Ioachimus, vt pacta, quæ familijs Saxonicæ, Brandenburgicæ, Haſsiacæ ex conſtitutione Alberti proaui peculiaria ſunt, renouarentur. Anno M. D. LVIII. reſignationi Caroli V. in comitijs interfuit, & à Ferdinando hoc publico ornatus eſt encomio: Neminẽ ex Imperij Principibus, eo quidem tempore rebus ſic ſtantibus, melius aut perfectius aut ſapientius dicere ac conſulere potuiſſe. Anno M. D. LXII. comitia Frãcofurti indicta inuiſit, ibiq; Coronationi Maximiliani II interfuit. Fuit Joachimus Elector præter altũ frontis honorem corporis ſtatura ſublimi, auguſta ac verè Regia ad Maieſtatem compoſita, colore ſubfuſco, oculis ſplendidis, inceſſu graui, ita, vt ipſo aſpectu Principem virum iudicares, ſermone raro ac liberali, in quo grauitas cũ humanitate certabat. Sumptus fecit in Comitijs, bellis, conuiuijs, liberorũ nuptijs, venationibus, ædificandis palatijs, & extruendis munitionibus magnificos ac regales. Quanti verò illud faciendum eſt? quod in media Marchia arcẽ excitauit inexpugnabilem & inuictam prope ciuitatem Spandouiam, cui propugnaculum addidit firmiſsimum ac munitiſsimum, cũ armamentario inſtructiſsimo, Aulæ & Curiæ Berlinenſi vicinum. Vt autẽ reliqua perſequamur, elucebant in hoc Principe virtutes ſalutari gubernatore dignæ, Singularis in Deũ pietas, amor ſubditorum, excellens & Heroicus in vtraq; fortuna animus. Ab inteſtinis autem bellis, quibus turbari ſolent publica, euerti priuata, ſemper fuit alieniſsimus. Jpſo enim viuente, quod ſanè magnum eſt, nullus ciuis, & ne villicus quidem horridi & externi militis trucem aſpexit vultum. In Comitijs eloquentia tantoporè claruit, vt eo nomine apud Carolum V. & Ferdinandum Imperatorem in magna eſſet admiratione Itaq; Caroli impetum in Germania ſolus eſt moderatus. Ferdinandus autem Maximiliano II. ac reliquis liberis ſuis ante mortem ſeriò iniunxit, vt, ſi ſalui eſſe vellent, Joachimum Electorem veluti alterum parentem amarent ac venerarentur, eiusq; parerent conſilijs. Hic elector in ſua familia primus Sileſię ac Pruſſiæ Dux ſalutatus eſt. Jn tota gubernatione laudem cumulauit componendis Principum diſsidijs, vt verè Pacificatorem Germaniæ dixeris. Ius dixit ſumma cum religione ac fide. Aliquando ingenuè confeſſus eſt liberis ſuis, ſe nunquam niſi fortè à Conſiliarijs deceptum, Iuris diſciplinam violâſſe. Mortuus eſt in arce venatoria Copenica. A cæna ſuæ vitæ vltima Chriſti in cruce pendentis effigiem in tapete creta delineauit, poſtea ſe ſomno dedit, quo mox ſoluto, de magna totius corporis omniumq; virium imbecillitate conqueſtus eſt, nec ita multò poſt placidè animam exhaluit mane circa horam quintam, die Januarij tertia, ætatis ſuæ anno LXVI. demptis diebus quinq; completo Electoratus ſui anno XXXVI. Princeps à clementia, magnanimitate, liberalitate, & amore pacis laudatiſsimus.

IOHANNES
FRIDERICVS
SAXONIÆ DVX ELECTOR.

IOHANNES Fridericus Saxoniæ Dux Sacri Romani Imperij Elector Archimarschalcus, Landgrauius Thuringiæ, Marchio Misniæ, & Burggrauius Magdeburgensis. Magnanimus à tolerantia in rebus aduersis, inuictus quod neq; minis, neq; blanditijs vinci potuerit, vt Religionem nouam receptam desereret, crassus ob corporis obesitatem cognominatus, Iohannis Constantis & boni Ducis Saxoniæ ex Sophia Duce Megapolitana filius, anno Millesimo Quingentesimo tertio natus est, in cuius dorso crux aurei coloris fulsisse dicitur. Cum Coloniæ in comitijs ad petitionem Caroli Quinti Imperatoris de Ferdinando fratre in Romanorum Regem creando tractaretur, à patre missus eius electioni contradixit, in quam tamen posteà certis conditionibus consensit. Orta controuersia inter ipsum, & agnatum de Wurzina præsulis Misnensis oppido Philippus Landgrauius eam composuit. Henricum iuniorem Ducem Brunsuicensem fœderatorum auxilijs ditione eiecit, deindè eam repetentem cum socijs Principibus ad deditionem adegit. Exorto bello germanico ex fœdere Smalcaldico religionis potissimum causa, cum Landtgrauio Hassiæ, & alijs Germaniæ Principibus protestantibus, aliquotq; Imperij liberis ciuitatibus percusso, Iohannes Fridericus totius belli administrationem tanquam summus Dux suscepit. Collecto igitur copiosissimo exercitu ad Ingolstadium Bauaricæ ditionis vrbem castra posuit, quo etiam Carolus Cæsar venerat. Vtroq; exercitu paruo interuallo distante, multæ velitationes sed parum memorabiles editæ sunt. Diuersitas sententiarum de belli gerendi rationibus peperit inter Iohannem Fridericum & Landgrauium contentionem, Landgrauius enim Cæsarea castra oppugnanda, & prȩlio decertandum suaserat, cum Saxo Ingolstadium omni tormentorum genere abundare, quibus Cæsarem muris & turribus oppidum tutari posset, & ideò inde magnum periculum imminere asseueraret. Alijs igitur aliud sentientibus nihil determinatum, & appropinquante hyberno ad gerendum bellum incommodissimo tempore exercitus distractus est. Saxo per Sueuiam proficiscens Gmundam concessa oppidanis vita, & fortunarum integritate in deditionem pecuniam pactus accepit, quam etiam Francofurtensibus, Moguntino Archipræsuli, Fuldensi Abbati, vrbibusq; Bambergensis & Herbipolensis Antistitum extorsit. Interim Bohemi in Saxoniam effusi cum Mauritio Saxonum Duce quantum agri in electoris ditione esset vastarunt, arces, vrbesq; omnes tribus munitis exceptis in eadem regione occuparunt. Elector de his certior factus, aliquot peditum cohortes cum tribus equitum millibus ad Saxoniam tutandam præmisit, cum reliquo exercitu ipse secutus, & Saxoniam ingressus Lipsiam Mauritij vrbem obsidione cinxit, summaq; vi oppugnauit. Oppidanis verò mænia acriter defendentibus, & hostem ascendentem deorsum præcipitantibus, Elector clade suorum coactus receptui cani iussit, ac cum pridiè frustra oppugnationem tentasset obsidionem soluit. Indè oppida sua & castella amissa non tantum recepit, verumetiam vrbes, & arces omnes Mauritio prȩter Lipsiam & Dresdam ademit. Magdeburgensem Halberstadensemq; Episcopatus pactione cū Johanne Alberto Episcopo inita in suam potestatem redegit. Rochlitium ab Alberto Marchione Brandenburgensi occupatum cum suis legionibus aduenïens vndiq; obsidione circumuallauit, & post oppugnationem primo impetu cepit. Albertus dum in medio terrore fugam per amnem trepidus capesseret, captus ad Electorem in castra ductus fuit, stetitq; ea victoria Electori modico sanguine. Fridtbergum posteà Misniæ oppidum, atq; indè Albim fluuium progressus Misenum dimisso liberè Mauritiano præsidio sinè incommodo occupauit. Accepto de Cæsaris aduentu nuntio Elector omnes copias Albim raptim traduxit, & ad Mulbergum haud procul à ripa loco aperto ad dimicandum consedit. Cum autem Cæsarem Albim transgressum accepisset, VVittenbergam versus cum copijs celeriter maturauit, ibi cum Cæsare de rei summa dimicaturus, in eam tandem necessitatem adductus fuit, vt aut fuga arripienda, aut prælij alea iacienda foret, itaq; dimicandi nullam morā facere decreuit. Atrox pugna vario euentu in octo ferè horas extracta est. Tandem inclinante, ad Cæsarē victoria Elector vsq; ad vltimum pugnæ euentum in prȩlio restitit, & è media cæde dilapsus, cum nihil spei reliquum, & ad extremum discrimen ventum esset, cum paucis per saltus auia & deuia fugit. Sed modico temporis interuallo aliquot Hispani & Itali cum vno Hungaro velite, qui palantes longius per saltum persecuti Electorem ceperunt armatum, & equo insidentem, ac vulnere quod inter pugnandum læua gena acceperat deformatum ad Cæsarem adduxerunt. Potuisset quidem tantis copiis fuisse par Elector, & in spem victoriæ acie congredi, si vniuersum exercitum per præsidia dispersum in vnum contrahere licuisset, sed in re subita inexspectataq; omnes vndiq; copias coniungere non dabatur. Capitis damnatus nullum abiecti pauidiq; animi aut trepitationis signum dedit. Verum ista seueritate perculsi Principes Germaniæ, eam Saxoni operam posuerunt, vt mitigatus Cæsar, & damnationem illam resciderit, & certis conditionibus vitam concesserit. Vita donatus Cæsarem semper sub custodia secutus est. Post quintum captiuitatis & exilij annum dimissus ad suos redijt. Mauritio in prælio cum Alberto Brandenburgense conserto ex sclopeti ictu defuncto, cum Augusto illius fratre in conuentu Naumburgano abolitis omnibus controuersijs totum negotium composuit. Obijt anno Millesimo Quingentesimo quarto. Vinariæ cum vxore Sibilla filia Iohannis Ducis Iuliacensis sepultus.

PHILIBERTVS
EMMANVEL
SABAVDIÆ DVX.

SABAVDIÆ comites atq; Duces originem ſuam ex
antiquiſsima Saxoniæ Regum Ducumq; VVitikindeaq; ſtir-
pe habere conſtat. Ex qua directa continuataq; linea vſq; ad hæc
noſtra tempora Philibertus Emanuel Sabaudiæ Dux & Princeps
Pedemontij, Comes Aſtæ & Aurei velleris Eques patre Carolo &
Beatrice Emanuelis Luſitaniæ Regis filia matre deſcendit. Primis adoleſcentię annis in Hiſpa-
niam miſſus ad Carolum V. Cæſarem ei apprimè charus extitit, ita, vt eum in omnibus expeditio-
nibus bellicis comitem habere voluerit, ſummisq; militaribus poſteà honoribus cumulârit. Bello illo
Germanico omnium nobilium aulæ Cæſaris circiter quadringentorum equitum leuis armaturæ, qui
ad cuſtodiam ipſius Imperatoris deſtinati fuêre, præterea quingentorum equeſtrium ſclopetariorum,
item equitatus Belgici, qui ex quinq; cataphractorum turmis quas Bendas vocant conſtabat præfecturam
geſsit. Quo finito Cæſarem ad expeditionem Mediomatricenſem, & inde in Belgium ſecutus, omnibus
bellis tam ab ipſo Auguſto, quam eius filio Philippo contra Henricum Galliæ Regem geſtis ſupremi Tri-
buni militaris munus obiens interfuit. Terrouana Morinorum munitiſsima ciuitate vi expugnata, cum
cognouiſſet Imperator militũ præfectos altercatione æmulationeq; de prærogatiua contendere, Philibertũ
ſummũ totius exercitus legatum conſtitutũ miſit, qui Terrouana mouens Heſdinũ oppidum adortus, pri-
mo incurſu occupauit, ſed ſupererat arx firmiſsima. Hanc vndiq; circum diſpoſitis copiis obſedit, cuniculis
factis iiſdemq; accenſis longum muri ambitum, & caſtris oppoſiti propugnaculi partem vna cum defen-
ſoribus ſubuertit. Poſt quod propugnatores ſtatim ad compoſitionem animum adiecerunt, cæterum dum
nimis ſecurè Hedinenſes paciſcerentur, Cæſareani hac opportunitate freti in arcem irruperunt. Occiſi ſunt
Horatius Farneſius Dux Caſtrenſis Regius ex filia notha gener, multi Franciæ nobilitatis proceres, nec
parui capti, inter hos Bullionius magni nominis Dux. Arx à fundamentis diruta, ex cuius & Terrouanæ
ruinis ad Cancem annem noua, & cognominis, priore autem longè firmior anno ſequenti breuiſsimo tem-
poris ſpatio à Sabaudo condita eſt. His cõfectis Sabaudus ad Dorlenij expugnationem animum conuertit.
Verum in Rhemos iter ducẽs, à Momorantio Equitum Magiſtro collocatis inſidiis cæſus eſt. Gallo Rhen-
theium nouum Cæſareanorum munimentum arctiſsimè obſidente iamq; duabus ſimul ex partibus tor-
mentis maioribus pulſante, Imperator minimè cunctandum ratus, eò cum Sabaudo cõtendit, diſploſis tor-
mentis ſignum obſeſsis dedit ſe ad ferendum opem adeſſe. Inter vtrumq; ergò exercitũ magnum & atrox
prælium commiſſum, & ancipiti Marte pugnatum, Galli quidem victores primum, cum ad victoriæ lau-
dem aſpirarent, & inclinantes Cęſareanos vrgerent, horribili machinarum fulmine in eos contorto omnes
pedem retulerunt. Obſidione poſtmodum ſoluta Gallus receptui canens Monſtrolium copias miſit. Sab-
audus autem cum Anglorum & Scotorum equites vlterius progreſſos eſſe reſciuiſſet, præmiſsis aliquot
equitum turmis media nocte in improuiſos irruit, eosq; ad internecionẽ cecidit. Cæſar Bruxellas à diutur-
nis & continuis bellis tandem cõquieſcendi cauſa reuerſus eſt, vbi paulò pòſt Philippo filio omnia ſua Re-
gna Prouinciasq; reſignauit. Philippus verò Sabaudum conſobrinum Belgarum Dictatorem conſtituit.
Pactæ quidem erant induciæ quinquennales anno Quinquageſimo ſexto, ſed quia Gallus ſequenti anno
Neapolim & Mediolanum inuadere ſtatuiſſet, iamq; exercitum in Italiam tranſmiſiſſet, nec minus Arthe-
ſiam quoq; flamma ferroq; vaſtare incepiſſet, bellum vltrò citroq; redintegratũ eſt. Philippus ergo in Pic-
cardiam pergens, comperto SanQuintinum Veromanduorum Auguſtam perexiguo præſidio teneri, Ma-
rianum verſus exercitum cui Sabaudus præerat miſit, ſuburbio occupato, & propugnaculo, quod erat in
aduerſa ripa Sabis non exiguum capto, Sabaudus tormentis admotis expugnationem inchoauit. Aliquan-
tò verò poſt vbi illic Sabaudus caſtrametatus eſt, è Perona egreſſus Dandelotus cũ quindecim ſignis, vt ob-
ſeſsis ſuppetias iret, in Philippicorum conſpectum veniens nullo ferè labore profligatus à Sabaudo tertiam
copiarum partem amiſit. Gallorum poſteà exercitus numeroſiſsimus & inſtructiſsimus Ducibus Sabaudo
& Egmondano regulo ad Sabim fluuiũ profligatus eſt. In qua pugna Ioannes Borbonius Dux Anguia-
nus Nauarrei Regis frater cum aliis præcipui nominis proceribus occubuit, captus Guiſius Magiſter
equitum, & totius Gallicani exercitus ſummus Dux, & multi præfecturis militaribus inſignes. Sab-
audus poſt hanc victoriam, cum iam cuniculos egiſſet, SanQuintini expugnationem ſumma vi
aggreſſus eſt, tormentis per ſex dies integros continenter diſploſis, tanta vi & pertinacia turres
mænia & pinnacula demolitus eſt, vt à defenſoribus dèſererentur. Cuniculis etiam tribus lo-
cis ſimul incenſis, corruentia progugnacula plurimos oppreſſerunt. Eodem momento mili-
tes tribus ex partibus non minore animorum ferocia quàm virtute in propugnatores in-
uaſerunt, qui licet aliquantulum vim atq; impetum fortiter ſuſtinuiſſent, tamen
relinquere ſtationem coacti ſunt. Pax tandem inter duos potentiſsimos hos Re-
ges certis conditionibus facta. Scilicet vt Philippus Iſabellam Franciæ Re-
gis filiam vxorem duceret, Sabaudus in Allobrogum ditiones de in-
tegro reſtitueretur, & Margaretæ Regis ſorore ei nuberet, cum
qua Sabaudus matrimonium poſteà contraxit. Quie-
tus poſteà vixit vſque ad annum Chriſti
M.D.LXXX. quo mortuus eſt.

OCTAVIVS
FARNESIVS PARMÆ DVX.

OCTAVIVS FARNESIVS Parmæ & Placentiæ Dux, Aurei Velleris Eques, ex ſplendidiſsima Romanorum Herôum multis maiorum illuſtribus titulis clara progenie ortus eſt. Auguſtiſsimo Imperatori Carolo Quinto adeô charus & coniunctus fuit, vt vix annos adoleſcentiæ attingens, Margaritham Cæſaris filiam matrimonio ſibi copulatam habuerit. Eam ætatem optimis diſciplinis, ac ſuauiſsimis moribus ita excultam oſtendit, vt non coniecturis ſed certiſsimis documentis magnum futurum Principem quiuis facillimè affirmare poſſet, nec opinionem hominum fefellit. Cum enim illum gloriæ generoſa cupiditas iam inceſſeret, virtutiſque auitæ ſemina ſeſe diutius in ipſo continere non poſſent, quin ſe exercerent, Carolum Socerum ad bellum, quod infeliciſsimum ad Iuliam Cæſaream in Africa aduerſus Turcam tentatum ſequeretur, vt ſcilicet tanto ſub Duce prima militiæ rudimenta poneret. Quamuis etiam tanquam iuuentutis Princeps in Romana vrbe Paulo Tertio Farneſio Pontificatum tenente, imperio quodamodò potiretur, nulla tamen dominandi libido, non delitiæ, non voluptates villæ eum retinere potuerunt, quo minus laborioſum virtutis iter ingrederetur. Illo bello in maxima Chriſtianorum clade, maximiſq; proprijs incommodis, aduerſę & ſæuientis fortunę vim atq; impetum tanta animi magnitudine, & tanta in rerum omnium inopia alacritate perpeſſus eſt, vt omnium in ſe vnu in oculos animoſq; conuerterit. Bello deindè periculoſo, quod Carolus Cæſar contra Germaniæ aliquot confæderatos Principes glorioſiſsimè confecit interfuit, in quo Octauius Pontificij exercitus Imperator conſtitutus, quale heroicæ virtutis ſpecimen prę ſe tulerit, omnibus qui tùm interfuerunt teſtatum reliquit. Ab eodē verò Auguſto Cæſare, ob egregia & corporis, & animi ornamenta Aurei Velleris equeſtri dignitate maximo cum honore inſignitus fuit. Defuncto patre Aloyſio, occupataq; huic Placentia, Ducatus quem vocant gubernacula ſuſcepit, ac Sacræ Romanæ Eccleſiæ Vexilliferum perpetuum Summus Pontifex eum deſignauit. Nec ſilentio prætereunda incredibilis ipſius animi magnitudo, qui quamuis in turbidis, & prorſus aduerſis tēporibus ab omnibus deſtitutus eſſet, amiſſo patre, Placentia nouo Imperio ſubiecta, Paulo Pontifice agnato defuncto, Caſtri dominio in alienam poteſtatē redacto, Nouaria omnibusq; ditionibus quas in Regno Neapolitano obtinebat ſibi ademptis, ſolam Parmam, quæ in fide officioq; permanſerat poſsideret, videretq; Iulium Tertiū Pontificem, nec non Carolum Imperatorem longè potentiſsimum conſociatis armis in ſe vnum maximo impetu properantes, nullo metu perculſus Oratori Cæſareo tunc ſibi perſuadere conanti, vt accepta vrbium commutatione Parmam relinqueret, tanto armorum apparatu non expectato: Reſpondit, veniat Carolus ſocer ille meus & educator, quem ſemper inſtar numinis ferè ſuſpexi, portet flammas & arma, modò eius innata benignitas erga me adeò eſt immutata, Parmenſibus meis, qui omnem ſpem in me vno poſitam habent nuſquam deero, Parmenſium pectoribus pectus hoc erit propugnaculum. Quod ſi nihil aliud proficiam, ac certè id vnum aſſequar, vt agnoſcat Cæſar, ea me exempla & pręcepta, quæ de re militari mihi quondam adoleſcenti tradebat, vt ex ſe virtutem verumque laborem addiſcerem memoriæ mandaſſe, & me diſciplina ſua non indignum alumnum habuiſſe experiatur. Magnànimi certè ac prudentiſsimi Ducis verba, quę quamuis Cæſaris minas nihil penitus horrere præ ſe ferrent, eius tamen dignitatem adeò ſeruabant, vt non modò non haberet Imperator illi tunc malè affectus, vndè iram acueret, ſed potiùs vndè poſitis armis eum complecteretur & foueret. Exercitus è veſtigio vtrinq; lectiſsimus ac potentiſsimus aduolat, ijs maximè ducibus, qui Imperatoria laude excellebant. Octauius autem obſeſſus, cōſilio & manu ita ſe geſsit, vt vrbem aggeribus hoſtium vndiq; circumſeptam per integrum & amplius annum feliciter tutatus ſit. Pontifex autem & Cæſar detectis poſtremò & cognitis eorū inſidijs, qui ſynceram Octauij fidē mira calliditate & aſtu apud ipſos obſcurauerant, paterna beneuolentia eum loco filij receperunt, ſuoſq; duces cum vniuerſo exercitu ab obſidione reuocârunt. Qui relictis repentè caſtris & munitionibus Parmam liberam, Octauio verò & legitimo eius domino relaxârunt, agro quidē Parmenſi immaniſsimè deuaſtato. Quem felicem euentum aliarum quoq; vrbium & ditionum reſtitutio eſt ſubſecuta. Recuperata verò Placentia, ac pro Hiſpaniarum Rege aduerſus Ferrarienſem Ducem Imperator delectus, quanta prudentia ac rerum omnium vſu valuerit, ipſi hoſtes vt faterentur compulſi ſunt. Inita poſtea pace inter Catholicum & Chriſtianiſsmum Reges, ipſe Octauius pariter ad pacis ſtudia ſe contulit, ac ciuitates ſuas, quas penè ſitu obrutas, atq; bellorum tumultibus defædatas acceperat, ita reſtituit, adornauit, auxit & amplificauit, vt inter cæteras Italiæ vrbes conſpicuas reddiderit. Juſtitia autem conſtantiſq; animi fide talem ſe demonſtrauit, vt maleuolorum obtrectationes cōfringens arcem Placentiæ ſibi reſtitui meruerit. Liberalibus artibus, egregijs ingenijs, & doctis hominibus mirificè fauit, & naturæ admirabili quodam ac propèmodum diuino munere affabilitatis præditus, omnium hominum mentes, ſibi firmiſsimo atq; perpetui amoris vinculo, & canſtanti reuerentia obſtrinxit. Gloria demum domi militiæq; parta contentus, filium vnicum ex eadem Margaretha ſuſceptum Alexandrum ſucceſſorem relinquens anno ætatis ſuæ Sexageſimo tertio, duodecimo Calendis Octobris, Milleſimo Quingenteſimo Vigeſimo ſexto Parmæ piis cunctis & ſubditis vniuerſis eum impensè deſiderantibus mortuus eſt.

FERDINANDVS

ARCHIDVX AVSTRIÆ, DVX BVRGVNDIÆ COMES TYROLIS.

FErdinandus Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ,
Comes Tyrolis &c. patre Ferdinando, Auguſtiſsimo Romano-
rum Imperatore, Hungariæ, Bohemiæque rege, matre verò Anna
Ludouici Hungariæ, & Bohemiæ regis filia in oppido Linzio anno
M. D. XXVIIII. natus, à prima ſtatim adoleſcentia lectiſsimis mo-
ribus & literis imbutus, honeſtè ac liberaliter educatus, bonæ maturæq; frugis ſpem de ſe præbuit.
Ingenium illi conſtitit ardens, erectumque ad laudem, ita, vt egregij ducis, atq; optimi principis indo-
lem præ ſe ferret. Itaq; totum illud adoleſcentiæ tempus ab illo non in remiſsionibus poſitum, ſed in aſ-
ſidua præſtantium virorum conſuetudine, diligentiſsimoq; cùm omnium honeſtarum artium, tùm earũ
pręcipuè, quæ populorum rectoribus néceſſariæ ſunt, exercitio conſumptum eſt. Vix adoleſcentiam egreſ-
ſus, cum Carolum Quintum Imperatorem aliquot Germanię principes, conſpiratione inter hos contra illum
facta, armis perſequerentur, à Ferdinando patre Pragæ interea defunctæ reginæ vxori funeralia agente in ſub-
ſidium fratri Carolo cum auxiliariis Bohemorum copiis miſſus, victorię, capto Iohanne Friderico Duce Saxonię
Electore, & patre ſubſequẽte, interfuit. Quo bello finito, cum pater Ferdinand⁹ a Carolo fratre Romani Imperij
adminiſtrationem ſuſcepiſſet, vt ſe tot regnorum gliſcentibus adhuc variis in locis tumultibus bellicis, immenſis
curis & oneribus aliquantulum ſubleuaret, Ferdinandus filius ab ipſo regno Bohemiæ præficitur, cuius guberna-
tionem ea animi dexteritate, clementia, & iuſtitia ita moderatus eſt, vt conciliatis ſibi omnium penè regni ordi-
num & ſubditorum animis, eum tanquam patrem miro amore, & honorificentia proſecuti ſint. Exacta prima æ-
tatis parte denuò ſibi ex domeſtico & vmbratili vitæ genere, quod aliquo eò vſq; tempore coluerat, flagrantiſsi-
mam illam cogitationis, artis, vſusque militaris ſitim explere cupiens, in ſolem quod dicitur, & puluerem prode-
undum eſſe iudicauit, vt præclara illa ſemina, quæ diligenter ſubacto & pręparato animo, omniq; ratione fouerat,
aluerat & auxerat ſeſè exererent, & ſperatos ſaluberrimosque Chriſtiano orbi fructus proferrent. Anno igitur
M. D. LVI. Ferdinandus pater certior factus de rebus ad Sigethum & Babotzam in inferiori Vngaria per Turca-
rum exercitum geſtis, magna concepta ſpe, vbi occaſioni nõ deeſſet, hoſtem eo anno debellari poſſe, copias ex no-
uis tàm peditum, quàm equitum delectibus in ſuæ ditionis, atq; Imperij prouinciis cogi cura intentiſsima iubet,
quibus qui præeſſet, tàm ex Vngaris, quàm Germanis, & magnitudine rerum geſtarum, & militari gloria clariſsi-
mi non deerant. Vnus tamen inter cæteros magno incenſus gloriæ æſtu Imperatoris filius Ferdinandus blanda
precum elegantia patrem eò adduxit, vt paterna dignatione huic expeditioni deſtinaretur, in qua dux antequàm
miles tyrocinia poneret. Imperator igitur filium pientiſsimè adhortatus eſt, vt, Dei victorias largientis auxilio an-
niteretur, & quæ patris auſpiciis, ſuoq; ductu, & Imperio acturus foret, ea ratione adminiſtraret, quò optimis
principiis egregius finis, & proſperis ceptis dexter euentus reſponderet, ſemper confidens ſuis conatibus propitiũ
Dei immortalis numen adfuturum, & benigna aura eius ſtudia ad ſui nominis gloriam, Chriſtiani orbis ſalutem,
& æternam rei ab ipſo geſtæ famam prouecturum. Pergeret igitur adminiculante diuino numine Chriſtianam
religionem tueri, communem patriam à Turcarum impiis armis, & imminenti exitio vindicare. Anno igitur præ-
memorato Solimani Turcarũ Imperatoris iuſſu Haly Baſſa arcem Sigethenſem obſidente, cum exercitu in Vnga-
riam profectus, tale fortitudinis & induſtriæ militaris ſpecimen edidit, vt hoſtis huius magnanimi principis ad-
uentu conſternatus obſidionem ſoluerit, & cum vniuerſo exercitu retrocedere coactus fuerit. Ferdinandus verò
aliquot locis partim expugnatis, partim receptis, arcem commeatu bellicisq; tormentis, & firmiori militum præ-
ſidio firmans, ad patrem victor rediit. Nec ea laude contentus otio ſe poſtea tradidit, imò declarauit nunquam de-
ſidem & ignauam eſſe virtutem, nullas ſibi eſſe à præclaris actionibus ferias, fortes & cõſtantes viros, honeſtorum
laborum ac munerum perfunctione non ad quietem inuitari, ſed ad alia ex aliis aſsiduè ſuſcipienda incitari. Soli-
mano itaq; anno M.D.LXVI. poſtremam ſuam ſibiq; fatalem expeditionem in Vngariam ſuſcipiente, & Maxi-
miliano ſecundo Romanorum Imperatore cum Imperij copiis, poſitis ad Iaurinum caſtris, ei obuiam proceſſuro,
fratri validam equitum turmam cum inſigni nobilitate ſuis ſtipendiis in auxilium adduxit, ſupremique legati
munere laudabiliter functus eſt. Fuit Princeps decorę formæ, morum elegantia & corporis dignitate præſtans,
quæ ornamenta cumulauit vultus ſerenitas, iudicij acumen, & prudentiæ ſagacitas, & hæc ipſi apud omnes
ſummã pepererũt admirationem. Imprimis verò Dei cultum, & religionem Catholicam feruido zelo iugi-
ter aſſeruit, & pietatis, atq; religionis ſuę monumenta extructas ſacras ædes, & ſacella reliquit. Tandem
cum domus ſuæ Auſtriacæ gloriam à maioribus acceptam, & bello & pace illuſtrâſſet, ſuperiores pro-
uincias Auſtriacas triginta tres annos ſumma cum æquitate rexiſſet, & ſuperioribus temporibus ſub
diuis Imperatoribus Ferdinando patre, & Maximiliano fratre expeditiones in Turcas bis iterum-
que ſuſceptas tanta virtute, induſtria, & felicitate perfeciſſet, à diuo Rudolpho ſecundo Cæſa-
re Auguſto ſummum ipſi totius exercitus ſui in Amurathem ſecundum Turcarum tyran-
num imperium delatum eſt. Id verò, quò minus obiret grauiſsimo morbo impeditus,
paulò pòſt maximo cum omnium dolore è viuis immaturè ereptus eſt. Vixit an-
nos Sexaginta quinque, menſes ſeptem, & dies decem. Obiit anno M. D.
XCV. viceſima quarta Ianuarij. Sepultus Oeniponti apud S. Crucem in
ſacello Beatæ Mariæ virginis, monumento,
quod viuus ſibi fieri curauit.

COSMVS MEDICES FLORENTIÆ DVX.

COſmus Medices Florentiæ Dux ſecundus, Iohannis Medicis magni bellatoris, qui ob inuictum animi robur militiæ fulmen apellabatur, ex matre Saluiata filius, naſcitur anno M. D. XIX. In iuuenili ætate ingenij acumine præditus, magnam apud omnes de ſe ſpem concitauit. Clementi Pontifici comprobata ipſius ingenij ſagacitate acceptiſsimus fuit. Cum Alexandro Florentinorum Duce Neapolim ad viſitandum Carolum Quintum Cæſarem, qui iam ex victoria Tunetana redierat, ſe contulit. Occiſo pòſt Alexandro Duce, Coſmus Mugelli commorans manu ſtipatus validiſsima Florentiam contendit, & à ciuibus vnanimi conſenſu ciuitatis Princeps ſalutatur, ſed matre ſuadente, abnuit primùm perhumaniter, at potioribus tandem Senatorum eligentium perſuaſionibus, & votis in Florentinæ Reipublicæ Caput decimo ſeptimo ætatis ſuæ anno palam pronunciatus eſt. Tumultuantibus pòſt mortem Alexandri aliquot ciuibus, qui facta cum exulibus conſpiratione noui electi Principis Imperium minus ferre poterant, & ad libertatem adſpirabant, Coſmus conſcripto milite, adiunctis auxiliaribus Cæſaris copiis inimicorum conatibus fortiter reſtitit. Acceſsit ad hunc belli tumultum ingens aduerſus Coſmum Pauli Tertij Pontificis collectus exercitus, cuius cauſam referunt odium propter electionem, & traditum Coſmo Principatum fuiſſe. Cardinali Saluiato, vt Principatum deponeret, ſuadenti, ſe hunc nec precibus, nec illicitis modis, ſed conſentientis Senatus ſpontanea ſuffragatione, & voluntate conſecutum animo conſtantiſsimo reſpondit, & propterea indignum eſſe renunciare dignitati, quæ publico iudicio, & electione ipſi decreta fuiſſet. Saluiatus igitur Cardinalis videns ſe præter ſpem nihil profeciſſe, alia via negotium aggrediendum, & Coſmo, vt à Cæſare deficeret, Gallicasq; partes ſequeretur, perſuadere tentat. Coſmus autem optima, & matura deliberatione habita Cæſari ſemel iuratam fidem, & ne familiam ſuam ingratitudinis indelebeli macula contaminaret ſanctè ſeruandam ſibi proponens, ſe ad defenſionem parauit, & quod ſingulari eius clementiæ adſcribendū exules ciues, qui tempore Clementis Pontificis magiſtratu functi variis in locis ſe continebant, in patriam vt reuerterentur iuſsit, ac prioribus honoribus reſtituit. Omni igitur ſpe iam eluſus Cardinalis Saluiatus, bellum, vt cum ſociis aduerſus Coſmū pararetur ſummo ſtudio promouit; quod Petro Strozza ſupremo militiæ præfecto, coacto ingenti exercitu inchoatum, Coſmi autem diligentia, qua hoſtium conatus anteuertit, fuſis captisq; ad Montemurlium præcipuæ authoritatis militum ducibus finitum eſt. Carolus itaque Cæſar animaduertens Coſmi in rebus bellicis ſingularem induſtriam, & gubernandi dexteritatem, maiori eum beneuolentia complexus eſt, in tantum, vt eum confirmatis omnibus priuilegiis, quæ anteà Duci Alexandro conceſſa erant, Ducem Florentiæ pronunciàrit, & declarauerit Cæſarem in Africam ſecundā expeditionem ſuſcipientem Genuam vſq; comitatus eſt, & Imperator poſtquam cum eo varia magni momenti contuliſſet, eius in conſiliis prudentiam, & rerum maximarum experientiam vehementer admiratus eſt. A Cæſare dimiſſus, & in Hetruriam reuerſus, Piſanam ciuitatem propugnaculis muniit, & reſtaurauit, publicum ibidem Gymnaſium olim per Laurentium Medicē cognomine magnificum fundatum quidem, ſed propter varias continuorum bellorum calamitates interitū minans, introductis optimis, & doctiſsimis quibusq; profeſſoribus reſtituit, fundato inſuper nouo collegio cui Sapientiæ cognomen inditum, in quo pauperes ſtudijs liberalibus addicti ſine vllo illorum impendio alerentur. In bello Mediolanenſi ab Imperatore Carolo monitus, auxiliaribus copiis miſsis Strozzium cecidit, Mediolanumque à periculo imminenti liberauit. Orbitellum cum alijs maritimis Hetruriæ locis à Hariadeno Paſſa captis recuperauit. Pro ſecuritate maris Tyrheni Claſſem ſuis ſumptibus inſtituit. A Cæſare deindè ob præclara bellicarum, aliarumq; virtutū exempla ordine equeſtri Aurei velleris donatus eſt; cui etiam contra Germaniæ confœderatos Principes equitum aliquot turmas auxilio miſit. Genuenſibus ad liberandam Corſicam ex Gallorum manibus, ducentis equitibus ſubſidio venit. Poſtea Dux ſupremus militiæ Senenſis à Cæſare conſtitutus, eam expeditionem ad feliciſsimum finem perduxit. A Philippo Hiſpaniarum Rege arcem Florentinam, ciuitatem Senarum, vna cum territorio, alijsq; locis & munimentis recepit. Pacificata iam Hetruria Ordinem militum ſancti Stephani, qui pyratas toto mari perſequerentur, inſtituit, annuisq; prouentibus ornauit. Regi Hiſpaniarū aduerſus Turcam exercitum paranti auxiliares copias miſit, additis decem triremibus cum noui ordinis Diui Stephani equibus. Militiam perpetuam, quam Ordinanzam appelant quadringentis leuis, & ducentis cataphractis equitibus, quorum virtute regni fines tueretur, publico ſtipendio alendis conſtantē erexit. Vrbes in Flaminia Heliopolim, Saxum Simonis in Vmbria, Coſmopolim in Jluę Inſula extruxit. Maximiliano ſecundo Cæſari cōtra Turcam ſub Aurelio Fregoſo, quemadmodum etiam Carolo Nono Galliarum Regi contra Hugenotos auxilia ſuppeditauit. Pius Quintus Pontifex illius virtutes, admiratus, eum Magnum Hetruriæ Ducem creauit, aureaq; roſa donauit. Ad expeditionem ſacri Fæderis contra Turcam triremes inſtructiſsimas auxilio miſit, quibus Chriſtiana claſsis aucta memorabilem victoriam ad Echinadas inſulas de Turcis conſecuta eſt. Tandem cum triginta ſeptem annos patriam magna cum laude, & ſubditorū commodo gubernâſſer vita functus eſt Anno M. D. LXXIIII. ætatis ſuæ LIIII. Corpus ad Sancti Laurentij templum à Sancti Stephani equitibus deportatum, & cum titulo PATRIS PATRIÆ ex publico decreto ſepulchrò mandatum.

Herculis Alphonsus ueri certissima proles,
Hostibus haec multis obuius arma tulit;
Nunc patriam princeps tranquilla in pace gubernat,
Sentiet inuictam qui uolet arma manum.

ALPHONSVS
SECVNDVS
FERRARIÆ DVX.

ALphonſus Secundus Ferrariæ, Mutinæ, & Rhegij Le-
pidi Dux Quintus, Scartrenſis Secundus, Marchio Ateſtinus,
Princeps Carpi, Comes Rhodigij, & Giſoris, Dominus Comachij,
Montananæ, & Romandiolæ, Hercule Ateſtino Tertio Ferrariæ
Duce, & Renata, Ludouici Duodecimi Galliæ Regis filia progenitus
prima rei militaris exercitia in Henrici Secundi Galliarum Regis contubernio fecit, cui circa an-
num humanæ redemptionis Milleſimum Quingenteſimum Quinquageſimum ſecundum cen-
tum equites haſtatos ex Italia adduxit, belliſq; omnibus, quæ eo tempore in Pedemontana regione
gerebantur, interfuit, donec Senis à Caroli Quinti Imperatoris copijs obſeſsis biennio, poſtquam abie-
rat, in Italiam rediret. Anno ſexto & Quinquageſimo iterum in Gallias ad Regem profectus, paulò pòſt
cum Guiſiano Duce in Italiam reuerſus eſt, ibi patris militares vices gerens, Corregium, & Gaſtallam mul-
tis damnis incommodiſq; affecit. Teſtam palicanam, & Albineam muniuit, ac hoſtium conſilia fecit irrita.
Scandiano deindè ad inopiam adacto, in exercitum Parmenſis Principis armata manu irruit, cuius viribus
imminutis, Gardaſonum, & Canoſſum cum alijs nonnullis locis vicinis expugnauit. Itaq; pace domi parta,
ne in otio torpeſceret, iterum ad Galliarũ Regem ſe cõtulit. Anno ſupra Mille Quingentos Quinquageſimo
nono patris obitu nunciato, in Italiam ad ſuos reuerſus, patriæ Dux ſolenni more creatus eſt. Anno deinde
Sexageſimo quarto Carolum Nonum Galliarum Regem, ſequenti poſt Maximilianum ſecundum Impera-
torem Viennam ibidem tùm temporis funeralia patri Ferdinando celebrantem adijt. Sexageſimo ſexto eidē
Maximiliano Imperatori in Vngariam contra Turcam mouenti circiter quadringentos nobiles, & trecentos
ſclopetarios perquam egregiè inſtructos ſuis ſumptibus adduxit, & caſtra in agro Iaurinenſi locata, quemad-
modum aggeribus cingi deberent, conſilium dedit. Cum autem anno Septuageſimo primo Chriſtiani Prin-
cipes fædus contra Turcam inirent, Alphonſus ſe, ſuaſq; fortunas vltrò obtulit. Sequenti anno ſeditionem
Vrbinatium contra ipſorum Ducem excitatam conſcripto milite extinxit. Anno Nonageſimo ſexto Turca-
rum Sultanus famam vulgauerat ſe cum numeroſo exercitu in Transſyluaniam profecturum, bellumq; ſuis
auſpicijs coràm geſturum, & iam perhibebatur ſuam ſupellectilem Adrianopolim præmiſiſſe. Rudolphus
igitur Imperator, cum hæc ab exploratoribus, & captiuorum confeſsionibus didiciſſet, ipſe quoq; qua potuit
celeritate, & diligentia arma, auxilia, & pecuniam vndiq; in futurum bellum conquiſiuit. Decreuit Cæſar, &
omnes Imperij ordines, vt Archidux Maximilianus exercitui ſummo cum imperio præeſſet. De Legato ſeu
Vicario ei dando erat deliberatum. Tandem placuit, vt Dux Ferrarienſis Alphonſus eam prouinciam obi-
ret, ea conditione, vt Italorum octo millia ſecum in Vngariam adduceret, eoſq; ad tempus ſuis expenſis ale-
ret. Ipſe enim hoc receperat, ſi Cæſar Ferrarienſis Ducatus beneficiarium ius poſt ſuum obitum in nepotes
extendendum pro eo à Pontifice Gregorio Decimo tertio impetraret, quod vehementer vrgebat. Antea
enim anno Nonageſimo primo cum ſplendidiſsimo Baronum, nobiliumq; comitatu in vrbem ad Pontifi-
cem eadem de cauſa contenderat, à quo magnificentiſsimè exceptus, diebus quadraginta, quibus Romæ
fuit, ſuis ſumptibus totam eius familiam aluit. Obtulit etiam Pontifici (vti fama fuit) tredecies centena millia
aureorum ad exercitus Pontificij in Vngaria ſuſtentationem. Commiſit Pontifex negotium concilio trede-
cim Cardinalium, qui cum diploma Pij Quinti de non alienandis bonis Eccleſiæ Ferrarienſis petitioni con-
trarium recognoſceretur, admiſsis in concilium Ducis cauſidicis, de negotio Ferrarienſi diù multumq; diſſe-
uerunt. Cauſidici aſſeuerârunt diploma de ijs, quæ tunc erant deuoluta, non de ijs, quę adhuc deuoluerentur
intelligendum, inter quę erat Ferraria, Cardinales de deuolutis, & non de deuoluendis intelligendum cen-
ſuerunt. Dum ſententia in ambiguo hæreret, ac Pontifex in congregatione Cardinalium eam cauſam ſe be-
nignè deciſurum pollicitus eſſet, febri continua conflictatus non multum pòſt deceſsit, atque ſic re infecta
Ferrarienſis domum abijt. Vxores habuit tres, Lucretiam Coſmi Florentiæ Ducis, Barbaram Ferdinandi
Imperatoris, & Margaretam Gulielmi Mantuæ & Montisferrati Ducis filias, ex quibus nulla ſuſcepta
prole, poſt mortem eius propter Ferrariæ Principatum inter Pontificem Clementem Octauum,
& Cæſarem Ateſtinum belli motus obortus tranſactione conquieuit, & Ducatus Fer-
rarienſis ſedis Apoſtolicæ iuri ceſsit.

PETRVS ERNESTVS
COMES MANSFELDIVS.

PETRVS ERNESTVS Comes Mansfeldius ex antiquiſsima nobiliſsimaq; familia Comitũ & Dynaſtarum in Querfort, quæ Lotharium Imperatorem protulit originem duxit, parentibus Erneſto, & Dorothæa Comitiſſa Solmenſi natus In aula Ferdinandi primi Archiducis Auſtriæ, poſtea Romanorũ, Hungariæ, Bohemiæq; Regis educatus eſt. Decimoſexto ætatis ſuæ anno cum Carolo Quinto Cæſare in Africam ad Tunetanam expugnationem profectus, prima ibidem militiæ tyrocinia poſuit. Deindè eius aulam ſecutus anno M. D. XXXXIII. in Belgio turmam equitum duxit. Sequenti anno Brederodius Baro mille equitum tribunum, legatumq; ſuum conſtituit, Mansfeldius quoq; ducentis cataphratis præfectus Sandeſirienſi obſidioni interfuit. Anno poſtea Quadrageſimo quinto à Carolo Quinto in Gubernatorem, & ſupremum copiarum Ducem Ducatus Luzenburgenſis, Namurci, & Chyni ordinatus, & ſequenti anno in ordinem equitum Aurei Velleris adlectus eſt. Paulò pòſt cum exercitu Aſpermontium mouens, dum quinquaginta tantum equitibus comitantibus præcedit, Gallos equites peditesq; mille ducentos adortus, eos fugauit. Arcem poſteà Aſpermontenſem defenſoribus, munitione, & commeatu optimè prouiſam obſedit, & in poteſtatem ſuam redegit. Cum anno Quinquageſimo ſecundo, Henricus Galliæ Rex Mediomatricum ciuitatem occupaſſet, iamque cum exercitu ſuo Argentoratum, vt eam obſideret mouiſſet, Mansfeldius à Maria Regina Caroli Quinti ſorore, & Belgij gubernatrice cum iuſto exercitu, cui ſe Belgij ordines, & Proceres adiunxerant in Galliam miſſus eſt, qua expeditione ciuitates Stimaium, Montfalconum, Montpreium, & alia loca expugnata ſunt, pluraq; tum Mansfeldius præſtitiſſet, niſi à prædicta Regina reuocatus, & ipſi defenſio Iuoicenſis ciuitatis demandata fuiſſet, quam dum Galli arctiſsimè obſediſſent, defenſores verò inuito Mansfeldio hoſti dediſſent, ipſe captus in Galliam ductus, ibiq; per quinquennium detentus, tandem perſoluto lytro dimiſſus eſt. Hinc anno Quinquageſimo ſeptimo in obſidione oppidi Diui Quintini mille equitibus, & Legioni militum Italorum præfuit, ſupremique exercitus Tribuni officio functus eſt, vbi in feſto Sancti Laurentij adiunctis ſibi Hiſpanorum leuis armaturæ equitibus primam pugnam inijt, hoſtem proſtrauit, victoriamq; obtinuit. Poſtero anno in expeditione Dorlianenſi iterum duas legiones vnam Germanorum equitum, alteram peditum, quos Valones vocant duxit, & vniuerſæ militiæ præſente Hiſpaniarum Rege cum ſummi Tribuni poteſtate præfuit. Obortis Belgicis tumultibus à Duciſſa Parmenſi Gubernatrice Bruxellas euocatus, vrbi præfectus eſt. Eodem quoq; anno qui fuit Sexageſimus ſextus, cum ſedecim vexillis militum Antuerpiam profectús, turbas compeſcuit, ciuitatiq; vſq; ad aduentum Albani Ducis præfuit. Anno Sexageſimo nono iuſſu Regis Hiſpaniarum, vt Galliarum Regi ſuppetias ferret, cum quinq; millibus peditum, & tribus millibus equitum miſſus, prælio ad Moncontourium commiſſo hoſtem victor profligauit, & quod laudi ipſius adſcribendum, Rex Carolus eo prælio Galliam conſeruatam literis teſtatus eſt. Deindè ſub gubernatione Ducis Albani cum, duobus millibus equitum conductus, ad defenſionem ditionis Lucenburgenſis contendit, & Vraniæ Princeps obſidionem Bergenſem in Hannonia ſoluere coactus eſt. Sub regimine Ludouici Recheſentij Magni Caſtellæ Commendatoris demum in officio ſupremi Tribuni militaris confirmatus, duo millia equitum comparauit, quibus cum Ludouicus Comes Naſſouienſis in campis Mucherinis cæſus interijt, tum præfuit. Mortuo commendatore, Senatu Bruxellenſe rerum potiente, & tumultuante, Mansfeldius, qui tum Regias partes tuebatur, à Senatu captus, non ſinè vitæ periculo per quinq; menſes in cuſtodia fuit. Cum verò Iohannes Auſtriacus in Belgium veniſſet facta pace liberatus eſt. Noua ſeditione orta, & pacis conditionibus fractis, nouum bellum enatum, in quo Iohanni Auſtriaco multis expeditionibus, ciuitatumq; recuperationibus fideliſsimam operam nauauit. Poſtea cum Duce Parmenſi in Traiectenſi oppugnatione adfuit, qua expugnata, in Geldriam cum exercitu profectus eſt, inde Montem Hannoniæ miſſus, tractationem pacis in prouinciis Artheſiæ, Orchidis, Inſularum, & Duaci inſtituit, easq; nomine Parmenſis ſumma cum poteſtate rexit. Quo tempore aliquot munitiſsimas arces, Cordracenſem Mortanium, Diui Amandi, Queſnoijum occupauit. Tribus quoq; diuerſis temporibus à Parmenſi totius Regij exercitus ſummus Imperator conſtitutus, aliquot ciuitates Bouchbenium, Niuellas, Villamfortem vi expugnauit. Wachtendonkam oppidum valdè munitum, etſi facile vi illud expugnare potuiſſet, vt ſanguinis profuſione abſtineretur in fidem ſuam recepit. Ter quoq; Parmenſi abſente in ſupremum Ducem militiæ, & adminiſtratorem omnium Belgij Prouinciarum electus fuit Mortuo Parmenſi, ex Regis Hiſpaniarum decreto, earundem ſummus Gubernator conſtitutus eſt, in quo magiſtratu vſq; ad aduentum Archiducis Erneſti permanſit. Quam ſtrenuam, fidelemq; operam domino ſuo tam in bellicis negotijs, quam ſibi creditis prouinciis, publicæ fidei, obedientiæ, & incolumitatis ſtudioſè ſattagens præſtiterit. teſtantur ſubſequentes verſus in veſtibulo Senatoriæ domus Lucemburgi marmoreo tabulato aureis literis inſculptæ.

In Belgio omnia dum vaſtat ciuile bellum,
Manſueldus, & bello, & pace fidus, perpetuus
Aequitatis cuſtos, æquiſsimi Regis Legatus.
Hanc prouinciam in fide continet, ſeruatq;
Illæſam cum ſummo populi commodo, & hilari
Securitate, undè Mansfeldi nomen apud
Gentem Lucenburgam per ſecula charum manebit.

FRIDERICVS
COMES À FVRSTENBERG.

HVius Friderici Comitis in Fûrſtenberg, Heiligenberg & VVerdenberg Equitis torque Aurei velleris inſigniti maiores ante octingentos annos, regnantibus Carolinis, in Galijs aliquandiu Comitum dignitate eminuerunt, orti ex peruetuſta Comitum Altorffenſium in Sueuia præpollentium progenie. Sed illi poſt ex Gallijs in Germaniam remigrationem in Imperij fidem, obſequium & clientelam conceſſerunt, & largientibus Romanorum Cæſaribus, in citeriori ſyluæ Herciniæ tractu rerum potiti, atque Landgrauiatum Barrenſem cum ditionibus Fürſtenbergenſi & Stuelingenſi, vndè cognomen acquiſiuerunt, adepti ſunt. Hunc Fridericum pater VVolffgangus Comes Fürſtenbergius à Philippo primo Hiſpaniarum Rege Midelburgi Mattiacorum in Equeſtrem Aurei Velleris ordinem anno Milleſimo Quingenteſimo Quinto cooptatus nouennem Caroli Quinti Imperatoris, tunc ſexennis Ephebis aggregauit. Jn illius familia educatus, & adultior factus, cum eodem in Belgium ſe contulit, & ſepties Tribunus binarum legionum ipſi egregiè operam nauauit, atque octodecim expeditionibus magnis militiæ honoribus functus interfuit. Ante bellum Schmalcaldicum à Ferdinando Imperatore eo tempore Romanorum Rege, ſupremus aulæ ſuæ Præfectus conſtitutus, cum Archiduce Maximiliano Regis filio militiam adijt. Deindè Carolus Auguſtus Imperator ei Imperij Vexilliferatum tradidit. Sed precibus & excuſatione, quoniam ſibi propter aulæ præfecturam huic muneri ſimul præeſſe difficile foret, non quidem accepta vſus, generum ſuum Guilielmum VValdburgium Baronem, Sacri Romani Imperij Dapiferum hæreditarium in Vexilliferatus adminiſtrationem legatum ſurrogauit. Cum Schmalcaldici Caroli Imperatoris caſtra apud Jngolſtadium miſsilibus maioribus pertinaciter oppugnarent, hic Comes ponè non procul à Cæſare equo inſidebat. Huius equius globo ante Cæſaris pedes labente, & ſine effectu faua ſcrobe viribus fractis ſe condente leuiter tactus fuit. Poſt bellum Schmalcaldicum vehementer populo Pragenſi aduerſus Ferdinandum Regem rebellante cum paucis Pragam ingreſſus in Senatum Regis nomine quædam tractaturus admitti poſtulauit. Auditus, cum Senator ille, qui ſupremus à dextris ſedebat, ſurrexiſſet reſponſurus, hunc ſummouit, & in eius locum conſedit, ac orationem ſuam amplius proſecutus, tantum effecit, vt Senatus Populusque Pragenſis ſe Regi fidem & obedientiam præſtiturum reciperet. De quo Ferdinandus Rex certior factus, cum ſumma admiratione vix credibile duxit à Comite hoc, qui ſane maximum adierit periculum, ſine milite iſtius vrbis rebellionem ſolis verbis ſedatam. In Gallicis bellis, quæ Carolus Quintus geſsit, fratrem Guilielmum, qui Regi Gallico militauit aduerſarium habuit, & ad Eridanum vterque heri ſui nomine collocuti ſunt. Mortuo Chriſtophoro Comite VVerdenbergenſi vltimo ab Imperatore Comitatu Heiligenbergenſi, qui tanquam feudum Imperiale tunc vacabat, & caducus erat propter merita donatus fuit. A Rege Ferdinando ad Comitia Auguſtana euocatus dum ſe itineri accingit, in grauem morbum incidit, quo extrictus anno Salutis Mileſimo Quingenteſimo Quinquageſimo nono, in VVettenbronnenſi Monaſterio cum Coniuge ibidem ſepulta conditus eſt.

ROBERTVS
SANSEVERINVS.

ROBERTVS Sanſeuerinus Dominus Gajazi, ex
Illuſtri Sanſeuerinatium in Lucanis familia natus, pluri-
mos ſuæ familiæ maiores magnanimitate vicit. Ex Regno
Neapolitano in Lombardiā ſe recipiens, cum auunculo Fran-
ciſco Sfortia contra Ferdinandum & Alfonſum Reges Neapoli-
tanos militauit; quibus multum negotij faceſſiuit, & ſingularis militaris induſtriæ exempla
edidit. Anno Milleſimo Quadringenteſimo Sexageſimo, cum Iohannes Anghianus cęſo ad Sar-
num Ferdinandi exercitu pleroſq; Lucaniæ, & Calabriæ proceres, & inter hos Robertū in ſuas par-
tes traxiſſet. Paulò pòſt Regi Ferdinando reconciliatus, Cōſentiæ, Silani, Martorani, Neocaſtri, & alio-
rum aliquot locorum expugnationi inter fuit. Quem ſucceſſum impediturus Tarenti Princeps, cum Pi-
cininum ad infeſtandas Roberti in Lucania (Baſilicatū nunc vocant) ditiones miſiſſet, Robertus, vt eum
inde auocaret, Iuuenatium Tarentini Principis oppidum in Apuliæ finibus expugnauit, & in Campaniam
victor abiit. Ad Troiam deindè, cum Galli tumulum quendam, & propè illum collem opportuniſsimum oc-
cupâſſent, Sanſeuerinus cum Roberto Vrſino, vtrumque depulſis Gallis cepit, quæ res victorię, ſecutæ, ma-
ximum attulit momentum. Commiſſo enim prælio Galli ex acie fugere, & Troiam ſe recipere coacti ſunt,
vndè mox eruptionem de improuiſo facientes, aliis imparatis, ab ipſo Rege, & Roberto fortiter repulſi ſunt,
& ciuitatis mœnibus diffiſi proxima nocta fugam inierunt. Cumq; Andegauenſis cum Duce Seſſano mon-
tis Garri tranſitum inſediſſent, miſſus eò cum parua manu Robertus, ſuperata montis crepidine, primam ho-
ſtium aciem perrupit, donec ipſum ſecutus reliquus exercitus, hoſte in fugam acto, omnia circa Seſſam loca
ferro & igni vaſtauit. Hoc bello finito circa annum Milleſimum Quadringenteſimum Septuageſimum pri-
mum Florentinis contra Bartholomæum Coleonem, qui eorum exules vi reſtituere volebat, auxilium tulit.
Mox à Venetis magno ſtipendio conductus, bello Ferrarienſi Tartaram ponte iunctam tranſgreſſus Mella-
riam primum, deindè Caſtrum nouum, Gugelinam arcem, Diui Donati Turrem, Rodigium, Lendenariam,
& alia loca partim ipſe, partim per filios, expugnauit Figarolum longa obſidione ad dedtionē compulit, indè
febri ex paluſtri aëre contracta, Patauium diuertit. Recuperata valetudine in agrum Ferrarienſem duxit, ob-
ſidionem vrbis molitus, villas & ſuburbana loca vaſtauit, moxq; ad Argentam interfecto Antonio Martiano
impigro hoſtiū duce proſperè dimicauit, atq; adeò ſecundo vbiq; rei Venetę ſucceſſu bellum geſsit, vt ad Fer-
rarię vſq; mænia inſtructas acies promoueret. Inter hęc Sixto Pontifice Maximo adnitente, bellum ſociale in
Venetos decretū. Robertus igitur relicta Ferraria, hoſtes Veronam aggredi volentes, magna celeritate eò pro-
fectus retrocedere coëgit, & loca in agro Brixiano capta hoſtibus ademit. Exorto inter Innocētium Pontificē
& Ferdinandum Arragonię Regem bello, cum Aquilani interfecto Regio prætore deficerent, & eos Pontifex
imperitorum hominum conſiliis compulſus, vt opulentam vrbem imperio ſuo adiiceret fouendos, tuendoſ-
que ſuſcepiſſet, Robertus ad vrbis præſidium à Pontifice accitus eſt. Cum verò pro vetere cum fidei, tum vir-
tutis opinione hoſtium impetum minus ſuſtinere potuiſſet, Pontifex bello temerè ſuſcepto neceſſariam po-
tius, quam decoram pacem præferre coactus eſt. A Pontifice dimiſſus, Venetis contra Sigiſmundum Auſtriæ
Archiducem operam nauauit, & ſupremus copiarum Imperator ab ipſis conſtitutus, Roueretum antea à Ger-
manis captum recepit. Inde Tridentinis bellum intulit, & valles vltra citraq; Atheſim incurſionibus infeſta-
uit, tantumq; terroris Alpinis populis incuſsit, vt putaretur res Tridentinorum deplorata. Ad Atheſim & ſe-
cundum ripas caſtra locauerat, & conſilium erat Petram oppidum ad ripam Atheſis inter ſcopulos poſitum,
natura & hominum ingenio munitum tormentis expugnare, & nihil iam amplius eſſe, quod exercitum mo-
rari poſſet, poſteaq; Triſtentum ſtatim mouere, & captam vrbem hoſtiliter deripere, quod etiam indies cun-
cta ex voto ſuccederent, ominno ſibi perſuadebat Tridentinos metu perculſos indeditionem propediem vl-
tro venturos, ea de cauſa ſegnius opera omnia intermittebat. Cum autem nihil ambigerent de victoria Ve-
neti, Antonius Maria Sanſeuerinas Ruberti filius â Iohanne Comite Sonnenburgēſi Germano viro fortiſsi-
mo in certamen prouocatus, inita ſingulari pugna, aduerſarium ſpectante vtroque exercitu primum deiecit,
Sonnenburgenſis autem ſub loricam in renes ſuper in cumbentis Itali, qua parte vulnus læthale fuit pugiun-
culum adegit, ita vt qui modò victor credebatur, in poteſtatē Germani victus venerit. Interim verò Tri-
dentini, quibus hoſtium conſilia erant explorata, ex compoſito repentè deuolarūt, Veneti ſimul ac con-
ſpexêre obſeptos militibus montes, atq; hoſtes cum horrifico clamore decurrere, territi primo cōgreſ-
ſu ſolutis cuneis fuſi, partim in fuga protriti ſunt, alij in aquam cæci ruerunt. Robertus, dum in tan-
to diſcrimine ſuos â fuga in prælium reuocaret, hortareturq;, vrgente aliorum turba, quæ Germa-
num ferre non poterat, in Atheſim eques detruditur, qui vorticibus correptus ſub vndas euo-
luitur. Roberti corpus diligenter conquiſitum, tandem ſub fluctibus inuentum, & in vrbem
delatum, licet ad excidium vrbis veniſſet, publico tamen apparatu ſepulturæ manda-
tum eſt: eius ſepulchrum in templo Diui Vigilij & in marmore ipſius
Ducis ſtatua militari habitu expreſſa conſpicitur.

ANDREAS
COMES A SONNENBERG.

Affirmant rerum ſcriptores Illuſtrem ac generis nobilitate præſtantiſsimam antiquiſsimamq́ue familiam Baronum, Dapiferorumq́ue Waldburgenſium trahere originem ſuam ex Comitibus ab Alta Abiete, inter quos vnus à Conradino vltimo Sueuiæ Duce cum Friderico Auſtriaco ſuæ quoq; gentis poſtremo iuſſu Caroli Andegauenſis, qui Siciliæ, Apuliæ & Neapolis regna ſibi vendicabat, & de ſententia Clementis Quarti Pontificis in ipſa iuuentutis flore nefariè decollato ob fidelem præſtitam operam Sueuiæ Ducarus inſignia ex vltima voluntate dono accepta primus ſuæ familiæ intulit. Ex hac inclytus Andreas Comes Sonnenbergenſis, & Fridbergenſis Sacri Romani Imperij Dapifer hæreditarius, Baro de VValdburg, Dominus in Scheer, Buſſen, Dormedingen, & Kalberg &c. Maximiliani primi Romanorum Imperatoris Conſiliarius Eberhardo primo ex Cunegundi de Montfortia Comitiſsa natus eſt. In iuuentute bonarum literarum ſtudijs deditus, in ijſdem & morum elegantia eos progreſsus fecit, vt apud omnes magnam ſibi ſpem futuræ induſtriæ conciliârit. Ad maturiorem ætatem perueniens, ſtatim in eius animo Martius ſpiritus radices iecit, quæ vt aliquando effloreſcerent, fructusq́ue dignos proferrent, eum vt Imperatorum, Regumq́; qui varijs tunc bellis implicati erant aulas frequentaret, eorumq́; ſeruitijs adſcriberetur, impulerunt. In quibus aliquantulum verſatus, deindè bellicis rebus addictus. cum Maximilianus feruorem eius militarem, prudentiam, ac dexteritatem cognouiſſet, ipſi exercitus ſui Tribunitiam poteſtatem concredere non dubitauit. Vbi igitur anno Milleſimo Quadringenteſimo Octuageſimo ſexto Maximilianus tum temporis Archidux interfecto ab Heluetijs Carolo Burgundiæ Duce ſocero ratione vxoris Belgicarum prouinciarum hæreditatem adiiſſet, ideòq; inter ipſum, & Ludouicum Galliarum Regem (qui eam hæreditatem ad Gallicum ius pertinere contendebat, iam etiam aliquot loca in dictis prouincijs in ſuam poteſtatem redegerat) crudeliſsimum bellum exortum, prælia varia commiſſa, ciuitates expugnatæ, & Maximilianus cæſis triginta millibus hoſtium inſigni victoria potitus eſſet, Sonnenbergenſis in eo bello ſummus exercitus Imperator conſtitutus, optimum ducem, militemq́ue fortiſsimum ſe præſtitit. Jn cuius rei fœliciter geſtæ teſtimonium vexillum hoſti ereptum ſicuti ex voto ante promiſerat Enendachij in parochiali æde Deiparæ virgini conſecrata affixum cernitur. Poſteaq; cū Maximilianus à ſua in Regem Romanorū electione, & coronatione in Belgium profectus à perfidis Brugenſibus captiuus detineretur, Fridericus Cæſar, vt filium ex captiuitate liberaret, conſcriptum in Imperio numeroſiſsimum exercitum, & principum auxilia in Flandriam ducens cum ad Gandauum caſtra poſuiſset, ac Brugenſes cum non contemnendis copijs Couxeum ciuitatem obſediſſent, Sonnenbergenſis cum aliquot cohortibus, & peditum alis à Cæſare eò miſſus Brugenſes adortus ſeptem millia eorum cecidit, multosq́ue captiuos abduxit. Aliquot deindè in Belgio & Geldria ſub eiuſdem Maximiliani Regis auſpicijs eadem dignitate, & militari imperio fungens expeditionibus ſumma cum laude interfuit. Nec minus Maximilianus iam Imperator declaratus Sonnenbergenſis Comitis ſummam in bellicis rebus adminiſtrandis prudentiam, induſtriamque cognouit, nempè in Pannonico cum poſt obitum Mathiæ Coruini Auſtria recepta in Vngaria Albam Regalem, in qua Vngariæ Reges coronari ſolebant expugnaſſet, Bauaricoque bello contra Philippum Palatinum, eiuſq́ue filium Rupertum, vbi Maximilianus Alberti Bauariæ Ducis ſororij partes tuebatur, ita vt eum Imperator haud vulgari charitate, fauore, ac beneuolentia proſequens in grauiſsimis tam Imperijs quam bellicorum tumultuum negotijs eius conſilio, iudicioq́ue ſemper vteretur. Tandem in Sueuiam reuerſus, dum optima quiete poſt tot labores fruitur, orta inter ipſum, & Fœlicem Comitem VVerdenbergenſem leuibus ex cauſis ſimultate in reditu à venatione ab illo incautus, & non armatus haud procul Mengouienſi oppido confoditur, Enendachium perlatus ſplendido monumento conditus iacet.

EITELIVS

FRIDERICVS

COMES ZOLLERENSIS.

ANtiquiſſimam, Illuſtriſſimamq́; Comitum Zollerenſium eſſe familiam hiſtoriarum ſcriptores, licet diuerſo modo, teſtantur. Heroldus enim à Taſsilone, qui tempore Caroli Magni Imperatoris anno ſalutis Octingenteſimo vixit, copiasq́ue duxit prognatos, Berchtoldus verò Petrum quendam Columnam patritium, & nobilem Romanum Paſchalis Pontificis electioni aduerſatum, adeoq́; ab eo ex Italia pulſum in Germaniam fugiſſe, condidiſſeque familiam ſcribit temporibus Henrici Quarti Imperatoris, qui Petri filium Ferfridum, quod ſibi contra Hildebrandum, qui nominatus fuit Gregorius Septimus militâſſet primum Comitem in Hochenzolleren conſtituit. Ex hac ſtirpe Burggrauios Norinbergenſes, quorum primus Fridericus à Rudolpho Habſpurgio Auguſto, quòd huic in bellis contra Baſileenſes, & Ottoccarum Bohemiæ Regem ſtrenuam operam nauâſſet, ea dignitate inauguratus eſt, & Brandenburgenſes Marchiones ſeptemuirali celſitudine clariſsimos, cui Fridericus Quintus Burggrauius, quem Sigiſmundus Imperator ob fidelē operam in Hungaricis, Bohemicis, & Imperij negotijs, ac bellis pręſtitam, & quia multa ſapienter conſuluiſſet, & magna pericula fortiter adijſſet, Marchię Brandenburgenſi pręfecit, in eadem præfectura ſolemni ritu ſub Concilio Conſtantienſi cōfirmatus initium dedit, ad noſtra vſq; tempora continuata ſerie deſcendiſſe conſtat. Hic igitur Eitelius Fridericus Maximiliani Primi Romanorum Imperatoris Conſiliarius, eiuſdem Curiæ ſupremus Præfectus, & aurei Velleris Eques Iodoci Nicolai Comitis ab Hochenzolleren ex Eliſabetha Comitiſſa Werdenbergenſi filius, apud Auſtriæ Archiduces, quorum in aulis adoleſcens verſabatur, in literis, bonis moribus, & exercitijs militaribus ei ætati conuenientibus educatus, iuuenisq́ue tempeſtiuè militaris ſtudii deſiderio flagrare cępit, ad quod etiam ſicuti maiores ſui inclinatus eſſe videbatur. Multis bellicis expeditionibus, præcipuè verò ſub Maximiliani Primi Archiducis Auſtriæ, poſteà Romanorum Regis auſpiciis, in quibus aliquoties ſummi exercitus Tribuni officio functus eſt, interfuit. Nec minorē operam Ladiſlao Vngariæ, Edoardoq́; Angliæ Regibus non ſine rei familiaris diſpendie præſtitit, qui eius conſilio in ſummis eorum neceſsitatibus vſi ſunt, cuius virtutem, fidem, atq; dexteritatem eorundem Regum literę, quę in Cartophylacio Comitum Zollerenſium aſſeruantur, abundè teſtificantur. Edoardus Rex in literis ſuis hunc Eitelium Fridericum conſanguineum & cognatum ſuum nominat. Cum Maximilianus in Belgio contra Leodienſes, Vveſtphalos, Hollandos, Flandrosq́; continua bella gereret, Zollerenſis cum tribus fratribus germanis in eius caſtra profectus ſtrenuum ſe in omnibus periculis comitem, ducem, bellatoremq́; demonſtrauit. Quorum primus frater Fridericus Albertus mille quingentorum peditum dux in expugnatione vrbis Cortracenſis fortiter pugnans occubuit. Secundus Fridericus Iohannes cum Antuerpienſes inſidiis, & machinationibus Teramundam occupâſſent, & Maximilianus cum octingentis equitib⁹ adueniens cum ciuibus in ponte pugnaret, primus in ciuitatem penetrans, atq; incolarum incurſionibus, & inſultibus reſiſtens, non minus inter armorum ſtrepitus fortiſsimi militis officio fungens, ab hoſte interfectus eſt. Tertius Eitelius Ioachimus à Maximiliano, cum Montfortium Hollandiæ oppugnâſſet, cepiſſetq́;. Admiralius claſsis contra Gallos conſtitutus in pugna cecidit. Horum Cadauera Eitelius Fridericus quartus fratrum ſuperſtes, qui apud Maximilianum remanſerat, Antuerpiam tranſportari, ibidem in Baſilica æde ſacelloq́; conſtructo honorificè ſepeliri curauit. Tantę apud Maximilianum fuit authoritatis, vt ipſius nomine in caſtris Noueſianis, præſentibus Principibus, & militiæ ducibus, Baronibusq́; vltra triginta ex pręcipua nobilitate ſolitis ceremoniis equites creauerit. Bruxellis & ipſe à Philippo primo Hiſpaniarum Rege, Maximiliani filio, vtpote Burgundiæ Duce, & ordinis ſupremo præfecto cum Carolo vnius anni infante (qui poſtea in Romanorum Imperatorem electus Caroli Quinti nomen ſortitus eſt) adhuc in cunabulis iacente, Aurei velleris equeſtri dignitate augeri meruit. Fuit Eitelius Fridericus ea diſertæ linguæ facundia, dexteritate, grauitateq́; præditus, vt à Friderico Cæſare, eiusq́ue filio Maximiliano Rege, & Sigiſmundo Auſtriæ Archiduce præ cæteris proceribus amaretur, & in grauiſsimis illorum Imperijq́; negotijs legatus in varias prouincias ad diuerſos Principes miteretur, quo munere ea ſolertia, diligentia, & authoritatis obſeruatione functus eſt, vt Maximilianus eum Curiæ ſuæ ſupremum Magiſtrum creatum intimis ſuis & maximi momenti conſilijs ſemper adhibuerit. Cum autem Maximilianus Cæſar in conuentu Principum VVormatiæ, anno Milleſimo Quadringenteſimo Nonageſimo quinto habito Imperialis Cameræ ſuæ iudicium eóuſq; aulam ſequi ſolitum, vt id fixo loco, & per certos iudices à ſua Maieſtate ſimul cum Principibus conſtituendos deinceps ad decidendas litigioſarum partium cauſas celebraretur, ita inſtituiſſet, ac Francofurti in domo Brunfelſiana vltimo die Octobris anno ſupradicto ipſemet initium feciſſet, & à deſignatis iudicibus iudicandi ſacramentum recepiſſet, eisq́; cauſas & alia negotia grauiſsima oratione per baronem Vitum de VVolkenſtain habita commendâſſet, ac vt illi, qui huic celeberrimo Tribunali quoquo modo præeſſe, ac inſeruire deberent, ſuo quemq́; iuramento adſtringerent, commiſiſſet, Eitelius Fridericus primus iſtius Iudicij Imperialis præſes menſe Februario anno Milleſimo Quadringenteſimo Nonageſimo ſexto illo ſe abdicauit, ſuccedente huic Iacobo Marchione Badenſi.

BARTHOLOMÆVS COLEO.

BArtholomæus Coleo Sfortianæ ſimul, & Braccianæ diſciplinæ diligentiſsimus obſeruator, multis fortibus factis, conſtantis atq; impigri ducis famam eſt conſecutus, eoq; præſertim prælio, quo Gallorum ſanguinaria manu bella gerentium feritatem atque ſeuitiam pari crudelitate vindicauit. Mortuo namq; Philippo, quum Mediolanenſes ſeſe in libertatem aſſeruiſſent, Raynaldus Gallorum Dux ab Aſta vrbe ſuæ ditionis Alexandrinum agrum hoſtiliter inuaſerat, nec quem ei opponerent Inſubres habebant, Franciſco Sfortia ipſorum Imperatore aduerſus Venetos bellum gerente, qui ſine certa pernicie indè reuocari non poterat. Erat tum Coleo cuſtodię traditus Philippi iuſſu, propter inanem concepti transfugij ſuſpitionem. Itaq; hunc maximè idoneum, qui Gallis reſiſtere poſſet rati, cuſtodia educunt, adiunctoq; ei Aſtorre Fauentino cum parte copiarum contra Gallos proficiſci iubent. Conſerta eſt ad primum hoſtis conſpectum pugna maximè atrox, & cruenta apud oppidum Boſchum. Nam Galli pro genti inſita ſæuitia contra Italicum morem captos & deditos Coleonis cataphractos diffibulata caſside iugulabant. Quod vbi Coleoni nunciatum eſt, clamore edito ſuis edixit, vt Italicæ conſuetudinis obliuiſcerentur, & nemini Gallo parcerent, atq; ita graui ira ſuccenſus, conglobatis alis in hoſtes irrupit, fuſosq; proſtrauit, ſic vt magna eorum pars interficeretur, & Raynaldus captus vix ſupplex ſalutem impetrârit. Primus ſtipendiis diu vagatus, turmæ equitum præfecturam à Braccio promeruit. Etenim planè puer pecuniæ inops Paulo patre propinquorum inſidiis interfecto, miſer & errans domo exierat, matre etiam in carcerem ab mariti percuſſoribus immaniter coniecta, ſic vt paternis oppibus nulla in parte iuuaretur. Sed Iacobus Caudola non multò poſt ei turmam equitum dupplicauit, iuſtæq; demum alæ vexillum detulit Braccius. Rex autem Alfonſus vberiore auxit ſtipendio, & ipſe quoque Sfortia honoratiore militia condecorauit, & nobilitauit. Adheſit tandem Philippo, ſub quo bella multis annis viguerunt. Cæterum Coleo Veneti Imperij fortunam agnoſcens, eius auſpicia opportuno tempore ſecutus eſt, vigintiq; amplius annis eorum copiis cum Imperio præfuit. Eo autem bello, quod aduerſus Mediceæ familiæ Principatum à Florentinis exulibus in Gallia Togata excitatum eſt, Coleo Dux primus omnium inſtituiſſe dicitur, vt tormenta aduerſus hoſtem in acie emitterentur, cum antea in expugnandis tantum, defendendisque vrbibus vſui eſſe ſolerent Spingardas enim, ita vocabant minora tormenta tricubitalis longitudinis, quæ glandem pruni maioris magnitudine violenter effunderent) paruis curribus inſertas poſt acies auehi, & ſigno tuba dato, quo ſua agmina relicto interuallo hinc atque illinc ex panderentur, in oppoſitos hoſtes dirigi iubebat. Quo inuento ad Ricardinam Bononienſis agri hoſtilem aciem ita perterruit, vt quum huiuſmodi tormenti pila Herculi Ferrariæ Principi calcaneum deterſiſſet, maligno ac barbaro more Coleo feciſſe diceretur, qui viros fortes gladio, atque haſta pro virtute & gloria dimicantes, inuſitata atq; terribili pilarum procella ſternendos curaret. Ea enim humanitate milites, ducesq; extra cruorem per id tempus in Italia depugnabant, & eo prælio funalibus accenſis, quum nox ingrueret, amplius quatuor millia cataphractorum equitum admirabili, ridendaq; hodiè ſpectaculi contentione concurrerunt. Fuit Coleo corporis ſtatura erecta, atq; habili, adeoq; formoſus & agilis, vt Regina Iohanna ingenio procaci mulier, auidaq; virorum fortium Coleonis amore caperetur, quum ea ſpectante cunctos in paleſtra, iactuque ferrei vectis, & ſaltu curſuq; certantes cum magno ſpectantium plauſu ſuperaret. Deerant ei latinę literę, ſed his preditos ſuſpicere, & per eos hiſtoriæ veteris notitiam conſequi erat ſolitus. Nec ingenium eius ab vrbanis facetiis alienum fuit, vt ex eo ioco apparuit, quo Galeazium Sfortiam acutiſsimè perſtrinxit. Nam cum ei Galeazius iuuenili petulantia dono miſiſſet vulpem cauea incluſam, vt exactę ætatis Duci, nec ſemper aſtuto illuderet, Coleo cum ſtatim pari dono remuneratus eſt, mittens Tinnungulum compeditum loro, & binis de more accipitrum argenteis tintinabulis exornatum, qui à pueris pro accipit regeſtari ſolent, quaſi tantę fortunæ principi ingenij leuitatem exprimeret, qui nihil præter ornamenta, & inanem effigiem grauis, & ſtrenui Ducis præferre cenſeretur Oderat nebulones, fures autem, & delatores ſeuerè puniebat, quum exactè extra bellum pietatem coleret. Familiæ dignitatem cultu, & conuictu admodum liberali tuebatur, magnificentiæq; deditus, tribus templis ſuo ſumptu ædificatis patriam honeſtauit. Condidit autem perameno in ſitu caſtellum ſtructuræ elegantis, quod Malpagam appellauit. Ea in arce cùm vixiſſet annos ſeptuaginta ſex exceſsit è vita. Condito teſtamento, in quo Senatum Venetum ex quadrante ſcripſit hæredem, vt congeſtarum opum inuidiam ea liberalitate redimeret. Statuit & ſibi viuens ſepulchrum ad aram maximam, apud quam marmorea eius effigies, & in tabula etiam ſcitiſſimè depicta Bergomi conſpicitur. Senatus autem meritò ei ſtatuam equeſtrem æneam ad templum Iohannis & Pauli cum marmorea baſi erexit, Patauiana quidem magnitudine grandiorem, & luculentam.

Ex Iouio.

IOHANNES ZISCA
BOHEMVS.

ETſi Iohannes Ziſca nefariæ crudelitatis parricida,
qui innocentiſsimorum ſacerdotum veſtaliumque ſanguine
ſe cruentauit, ſacrorum aras euertit, templorum ſacraria diri-
puit, ferro igneq; omnia ſacra & prophana miſcuit, elogium non
meruerit, attamen, quoniam bellica vis in eo viguerit, quanquam
immaniſsima patrârit, eius effigies & rerum geſtarum narratio huic operi inſerta eſt. Hic Troſna-
uiæ fortuna tenuibus, ſed nobilibus parentibus natus ferocis ingenij, & indomitæ rapinarum libi-
dinis, altero captus oculo, quem in certamine amiſerat, à Pragenſibus Huſsitanæ religioni addictis
tumultuantibus in eorum ducem eligitur. Coacta ergo manu ſtatim in templa & monaſteria impetum
fecit, Carthuſienſiumq; cœnobium celeberrimũ diripuit & ſuccendit. Collecto ex montana turba, & illis
quorum quadraginta circiter millia ad locum, quem Cruces appellant, conuenerant exercitu Pelzinam con-
tendit, hanc in ſuam poteſtatem redegit, præſidioq; firmauit, factis tamen inducijs cum aliis locis, quę cepe-
rat, reſtituit. Cum Pragenſes, à Cæſare defeciſſent, Ziſca in Cęſareũ exercitum irruens eum fudit ac fugauit.
Mox Auſtam oppidũ petiit, quod poſt breuem obſidionem expugnauit, diripuit, & incendit. Liczium Ca-
ſtellum vi cepit, dominus loci cum vniuerſa domo cæſus, vni data venia, qui cæteros trucidauit. In hoc cru-
delitatis magnæ ſucceſſu, cum ciuitatem muro munitam non haberet, in Liſmizij fluuij ripa locum ſemo-
tum elegit, quem mœnibus propugnaculiſq; muniri, vt tentoria quiſq; fixerat, ita domos ædificari præce-
pit, ciuitati Tabor nomen inditum hancq; tutiſsimum Huſsitarum Aſylum eſſe voluit. Nicolaus Monetæ
magiſter à Sigiſmundo Cęſare cum equitatu in Bohemiam contra Ziſcam miſſus ex improuiſo ab eo impe-
titus, armis & equis exutus eſt. Cum Adamitarum nequiſsima ſecta in Bohemiam irrepſiſſet, magnaque hoc
dogma multitudo amplexa eſſet, à Ziſca ſeruatis duobꝰ, vndè ſuperſtitio noſceretur, omnino ad internecio-
nem deleta eſt. Sigiſmundo Cæſare cum exercitu Bohemiam ingrediente, iamq; arcem Pragenſem occupan-
te, Pragenſes in anguſtias redacti Ziſcam accerſiuerunt, qui cum Taboritis ſuis adueniens vrbem ſtatim in
poteſtatem accepit, quam licet Sigiſmundus ſummis viribus oppugnâſſet, re tamen infecta Cuthnam cõceſ-
ſit. Ziſca vrbe potitus, Cœnobia, multaq; ſacra collegia, quæ â priori direptione remanſerant, vno impetu in
vrbe euertit. Quod cum ciues egrè ferrent, & paulatim ſeditio gliſceret, Ziſca bellum inteſtinum formidans,
cum ſuæ ſectæ adherentibus ad Taboritas reuerſus eſt, & ad oppida euertenda arma, vt per immanitatem
ſuum amplificaret imperium, conuertit. Pracatum expugnauit, vbi vniuerſam multitudinem, quæ in tem-
plum confugerat iniecto igne combuſsit. Deinde in Pelzinenſi agro quina cœnobia incendit, Cladronenſi
verò, quod arte & natura munitiſsimum erat præſidium impoſuit. Sigiſmundi autem pręfecti cum cohorti-
bus & aliquot turmis equitum eò miſsi, à Ziſca fuſi & fugati ſunt. Pelzinam deindè aggreſſus, cum eam fru-
ſtra obſediſſet Cometauiam venit, quam cum vi cepiſſet, vniuerſum populum cum ſacerdotibus in templis,
petita incaſſum venia, igne abſumpſit, ſed mox impiæ ſuæ crudelitatis pœnas dare cepit, quum Rabum
oppidum obſediſſet, & ſumma vi capere contenderet, dum oppugnationem conſpicit, alterum, qui ſupere-
rat oculum ſagitta confoſſum amiſit. Curato vulnere & lumine prorſus carens, nec ex hac quidem oculi ia-
ctura nefariæ militiæ curam intermiſit, quin & eò magis cæcus cæco populo ductor placuit. Cæſaris exerci-
tum, quem ex Imperio, Hungaris, Morauis, & Auſtriacis collegerat, in Bohemiam venientem Ziſca adortus
in fugam vertit. Hac Ziſca victoria elatus, multò quam anteà furioſius in ſacra templa deſæuiit, & quan-
quam Sigiſmundo vndiq; denuò auxilia venirent, minus tamen profuerè, cum Ziſca exuta omni religione
& humanitate felicius quotidiè in Imperatorem bellum generet. Auſtam cum Pragenſibus obſedit. Frideri-
cus Miſnenſium Princeps cum ſuo milite Auſtanis laborantibus præſtò ad fuit, variante vtrinque fortuna,
pugnatum, ſuperiores tandem Taboritæ fuêre. Ziſca tot victoriarum ſucceſſu tumidus in omnes inſolentiæ
ac feritatis partes effunditur, quę ſuperfuerant templa, delet, & nobilitatem vſquequaque perſequitur. Mox
in Pragenſes, quia imperata non fecerant, iram effudit, omnia hoſtilia illis intulit, quibus implorato magna-
tum auxilio reſiſtentibus, aliquot inter ipſos prælia commiſſa, iniquo tandem Marte pugnârunt, tria Pra-
genſium millia in faucibus montium cæſi, cæteri profligati, nec non Pragenſes in præſidiò vrbis Cuthnæ
commorantes eodem, quo vrbs, incendio omnes abſumpti. Ilicò Pragam verſus Ziſca caſtra mouit, vr-
bem acerrimè infeſtauit. Sed Rochezanius conſulum iuſſu progreſſus, Ziſcam continuò recon-
ciliauit Sigiſmundus autem, qui hoc inteſtino bello Huſsitarum vires breui labefactatum iri
ſperabat, audita reconciliatione, cum vi & armis hactenus non poterat, muneribus & largi-
tionibus Ziſcam expugnare ſtuduit. Accepit conditionem auarus Ziſca, qui ad Impera-
torem iter faciens, ad Poztoiam oppidum morbo peſtilentiali correptus interiit. Id di-
uino beneficio accidiſſe creditum, ne tanta Auguſto nota inureretur. Rogatus
paulò antè mortem, vbinam ſepeliri mallet, reſpondit, ſe iubere cute cor-
pus exui, exutum volucribus ac feris exponi, cute tympanum
obtendi, eoque duce bella geri, quod vbi hoſtes audierint,
confeſtim fugam arrepturos ariolabatur.

NICOLAVS
CHRISTOPHORVS
RADZIVIL.

NICOLAVS CHRISTOPHORVS RADZIVIL, Nicolai ex Elisabetha de Schidlouiecz filius nepos Ioannis, Abnepos Nicolai primi, Dux Olicæ & in Niesuiesch Sacri Romani Imperij Princeps, Comes in Schidlouiecz & Mhir Palatinus Trocẽsis anno decimo quarto ætatis à patre in Germaniam missus, osculata manu Diui Maximiliani Imperatoris (in Comitijs Imperialibus Augustæ Vindelicorum) qui eum summa clementia prosequebatur, in Italiam profectus, & illa ferme tota perlustrata à Pio Quinto Pontifice Max. Romæ benignè acceptus, propter expeditionem Sigismundi Augusti Regis contra Moschum reuocatus durante bello, voluntarijs stipendijs militauit; postea vsq; ad mortem prædicti Regis cùm officio Marschalcathus in Aula versabatur. Electo Henrico Valesio in Regem Poloniæ & Magnum Ducem Lithuaniæ cùm cæteris oratoribus Regni nomine Magni Ducatus Lithuaniæ interfuit, ac cùm Rege in Poloniam redijt. Electo postea Rege Stephano contra Moschum cùm ferme totam Liuoniam occupauerat; & dum Rex bello Gedanensi impediretur, collectis copijs cùm proceribus Lithuaniæ adfuit. Tandem cùm Rege in obsidione Polocensi, dum circa Mænia arcis versaretur in frontem ex sclopeto læsus; Voto suscepto in terram Sanctam, ob pestem grassantem eo tempore in Syria, sequenti anno ex Italia redijt, Absoluta autem Plescouiensi expeditione, vbi etiam cùm Rege aderat, tandem gloriosissimum sæpulchrum Saluatoris nostri adijt, Palestina, Græcia, Syria, Ægypto peragrato, multisq; emensis laboribus & periculis (dum missi iam erant aliquot Czausi à Turca cognito nomine eius, vt illum interciperent) ex Alexandria in naui elapsus primò in Insulam Cretam, post in patriam redijt. Electioni Sigimundi Tertij Regis interfuit. In ditione sua multis templis erectis, Collegio Societatis IESV, & Monasterijs, fundatis, extructis propugnaculis, generosis occupationibus, vacat, & nunc Anno M. DC. I. ætatis agens quinquagesimum secundum &c.

ANDREAS CARDINALIS AVSTRIACVS.

ANDREAS Sanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli S. Mariæ Nouæ Diaconus, Cardinalis ab Auſtria, Epiſcopus Conſtantienſis, & Brixinenſis, Abbas Augiæ maioris, nec non Murbachi, Luders cœnobiorum adminiſtrator. Sacri Romani Imperij Marchio Burgouiæ, Langrauius Nellenburgi &c. Belgicarum prouinciarum, nec non citerioris Auſtriæ gubernator, Ferdinandi Archiducis Auſtriæ filius. Paterna-
rum virtutum æmulus, earundem ſtatim ab adoleſcentia indicia manifeſtiſsima de ſe præbuit, ita vt
non ſolùm in ſacrum Cardinalium collegium primum adoptari, poſt prouincijs paternis adminiſtran-
dis, deinum etiam Belgio in maximis tumultibus bellicis gubernando ſumma cum authoritate à Rege
Catholico præfici meruerit. Anno igitur Nonageſimo octauo circa finem menſis Auguſti ex poſtulatione
Hiſpaniarum Regis ab Rudolpho ſecundo Imperatore ad Belgij adminiſtrationem deſtinatus, poſtpoſitis
propriis negotiis eò celerrimè contendit, cumq; Bruxellas appuliſſet, Sereniſsimus Albertus Archidux Auſtriæ,
qui tum Regis nomine Belgicis prouincijs præerat, & iam profectionem ſuam in Hiſpaniam conſumandi ma-
trimonij ſui cauſa maturabat, Cardinali vniuerſam gubernationem cum ſumma poteſt ite in eius abſentia com-
mendauit. Deploratiſsimus erat tunc Belgij ſtatus, pecuniæ in qua neruus belli conſiſtit ingens penuria, omnia
tumultuum in variis locis imprimis Antuerpiæ, Lyræ, & Gandaui plena, Galli licet (vt dicebatur) ſine conſenſu
eorum Regis confinibus imminebāt, his accedebant grauamina Imperialium Germaniȩ principum, quibus Arra-
goniæ magnus Commendator exercitus Regij ſupremus legatus, quod in Imperij territorio contra ipſius Cardi-
nalis mandatum cum maximo ſubditorum damno hibernauerit accuſabatur. In quo turbulento rerum ſtatu Car-
dinalis fideliter ſattagens, nacta pecunia & milites tumultuantes ſedauit, & totum exercitum pacauit, præſides, &
locorum gubernatores, vt officio ſuo ſatisfacerent, prȩſidia duplo augerent, & omnibus rebus neceſſariis prouide-
rent ſeriò admonuit. Cum apud Imperatorem, & Germaniæ principes ſæpiùs ob prædictam cauſam ſe excusâſſet,
iamq; promiſiſſet ſeipſum profecturum, totumq; exercitum illinc abducturum, omniaq; damna Imperio illata à
ſe reſartum iri, ſtatutoq; loco conuentionis iam ſe itineri commiſiſſet, fictione occupandi Schenkij iam propugna-
culi, Bomelum verſus prudenter ſe contulit, cum vt Imperialium conatibus melius obuiare, tùm vt commodius
Gallorum molitiones impediret. Dum in inſula Bomelenſi moratur, Creuecurium oppidū deditione captum eſt.
Durante obſidioni Bomelenſi, multæ hinc indè excurſiones, & velitationes maiori tamen hoſtium damno com-
miſſæ, repulſis & ceſis hoſtium quinq; milibus, & horum prȩcipui nominis centurionibus ſex trucidatis, qui etiam
paulò pòſt maiori impetu irruentes, cum magna ſtrage profligati ſunt, nec quicquam amplius tentare auſi fuère.
Cardinalis poſtea videns, & conſiderans Bomelenſem munitionem non niſi multo ſanguine militum expugnari
poſſe, aliam rationem optimo conſilio excogitauit, aliudq; munimentū in inſula conſtrui, & ex ſuo nomine Sancti
Andreæ denominari curauit, ex quo vtrumq; flumen Moſa & Vahalis aduerſus hoſtem defenderetur. Quod qui-
dem hoſtis animaduertens, & ipſe exercitum ad Vahalis ripam è regione excitati munimenti adduxit. Excurſio-
nes vtriusq; partis crebriores & crudeliores factæ. Cum equitatus caſtra non ſatis tuta eſſent, duas munitiones Car-
dinalis erigi mandauit, & ſexingentos milites inpriorem collocauit, hoſtis verò quinq; millibus peditum & mille
equitibus in eam impetuosè irruens hac facilè potitus eſt, ſuperueniente autem Ambroſio Adrianio equitum Tri-
buno cum duabus ſclopetariorum equitum alis, hoſtem viriliter aggreſſus eſt, & ſuos vndique circumdatos libera-
uit. Cum hoſtis denuò poſteriorem munitionem adoriri auderet, à præſidiariis, quorum octingenti tantum erant
fortiter repulſus eſt. His laudabiliter geſtis, Sancti Andreæ munimentum perfici Cardinalis imperauit, præſidio
firmauit, & huic omnibus ad defenſionem neceſſariis, & ad ſeptimeſtrè ſpatium ſuffecturis prouidit. Buſcoducis
egreſſus Bruxellas ſe contulit, vbi ab omnib9 magnificentiſsimè exceptus eſt, qui de ſuo feliciſsimo reditu, & omni-
bus optimè, ſtrenueq; geſtis meritò congratulantes, eius heroîcas virtutes vbiq; prædicabant. Indè expeditis equis
Archiduci Alberto, & Sereniſſ. Hiſpaniarū Infanti ex Hiſpania venientibus ad Diuæ V. Mariæ Montem obuiam
factus, poſt multarum ſalutationum viciſsitudinem, & priuata colloquia, tandem in illorum manus totius Belgij
gubernationem in meliori quam acceperat ſtatu reſtituit, Dei ſingulari inquiens beneficio nihil amiſimus, con-
ſternatos pauimus; vniuerſum exercitum in ſuo officio retinuimus, machinationes Gallicas impediuimus,
Imperialiū motus aliquo modo compreſsimus, aliquot ciuitates, & munimima Deo proſperante cepimus,
Dothecum ſcilicet, Rheinbergam, & Creuecurium, vna cum viginti nauibus, & quod ſummoperè nobis
cordi fuit, Diui Andreæ propugnaculum ita fabricauimus, vt niſi vel extrema annonæ penuria, aut ſin-
gulari proditorum perfidia expugnari queat De quibus omnibus fideliſsimè peractis, gratias non ſo-
lum egerunt Albertus Archidux, & Sereniſsima Infans, ſed etiam planè Regia munera Cardinali
meritiſsimo obtulerūt, Indè perluſtrata, Gallia à Rege humaniſsimè exceptus, & dimiſſus, per Al-
lobroges ad ſuos incolumis Mörſpurgū venit. Deniq; ſacro ſeculo pro nuncupatis votis per-
ſoluendis Alma vrbe, & hinc Neapoli Campaniæ felicis adita, indè Romam reuerſus, &
ſæua febre oppreſſus obiit, Id. Nouembris Anno M. DC. in æde Diuæ Virgi-
nis Noua nominata iuxta alios Germaniæ Principes ſacratos, ſeculareſq;
Romæ fato functos, & ibidem conditos tumulatus eſt.

CAROLVS
AVSRIACVS, MARCHIO BVRGOVIENSIS.

HÆc effigies CAROLVM Auſtriacum Marchionem Burgouienſem ſpectandum proponit, in quo liquidiſsimè conſtat, fortes creari fortibus & liberis à parentibus generatione virtutum ſemina communicari. Etenim in hoc Ferdinandi Auſtriæ Archiducis in ſua familia hoc nomine ſecũdi, parentis, heroica virtus ingenita enitet, atq; illuſtria ab hoc Marchione in Belgio, Jllyrio, & Pannonia edita documenta non ſolum ipſũ paternæ generoſitatis hæredem, ſed etiam maiorum ſuorum inclyta facta non tám æquandi, quàm ſuperandi flagrantiſsimè cupidum, enixèq; ſatagentem teſtificantur. Jn adoleſcentia ſerenæ frontis & roſei vultus coruſco decore, morumq; elegantia præditus arma equoſq; amabat, naturæ ſequebaturq; militaris ſemina talem præſeferens indolem, quæ egregij bellatoris, optimi & clariſsimi futuri ducis ſpem præberet. Hanc in eo adultiore & toroſis lacertis robuſtiore ſtudium variorum exercitiorũ, quibus ocij tempus tranſegit, ſummoperè auxit, dum equos in gyrum circumageret, paleſtram exerceret, multa luctaretur arte, ingentis ponderis ſaxum iactaret, ferreum iacularetur vectem, & omnis generis equeſtria ludicra, imaginaria belli ſpectacula ederet. Aetatis vigore florentem Auguſtæ ſuæ gentis bellica fama & decora atq; Caroli V. patrui magni, cuius nomen refert, exemplum ſtatim in iuuentute ad excolendam & exercendam militarium operum diſciplinam extimulabat. Hinc laudis amore flagrantis ingenij aciem intendit, vt Martiorum munerum dignitatem authoritatemq; conſecutus fortibus & glorioſis maximorum Ducum facinoribus paria patrando eos imitaretur. Hunc igitur totum militiæ addictũ, ad Martis ſtudium conuerſum, & belli complexum artes primùm Hiſpaniarum Rex Philipus II. legionis Germanicæ ſummo tribunatu honeſtauit, quam Marchio quindecim cohortibus validam in Belgium ad Alexandrum Farneſium præpotenti claſſe Angliam inuaſurum per legatum ad illum expeditius profectus direxit, euocationem in Germania operientibus mille & ducentis equitibus ſclopetarijs, quas Regis ſtipendio conduxerat. Sed traiectu in Anglia non ſuccedente, Farneſium Montem ad Scaldim obſeſſurum ex Flandria in Brabantiam ſecutus eſt. Soluta hac obſidione á patre Ferdinando Archiduce reuocatus in Teriolim Oenipontem redijt. Deinceps violato ab Amuratho III. recentium induciarum iure, Wihitſchio in Croatia ab Illyrij præſide Haſſam Paſſa occupato, & Stiriacis copijs ad Præſtum cæſis, Rudolphus II. Auguſtus hunc Marchionem ad Zagabriam ſupremum exercitus legatum deſtinauit. Ibi Petrinienſi mumimento nuperrimè ab Haſſam Paſſa ad Sclauoniæ Illyrijq; infeſtationem excitato, in poteſtatem redigendo iugi cura incubuit. Sed impeditus aſperrimæ hyemis incommodis, & neceſſario belli apparatu commeatuq; deſtitutus, procurante Patre ex Cæſaris volũtate, diſſolutisq; iam copijs atq; exauthorata ea legione, quam Teriolenſium ordinum ære conſcriptam in Sclauoniam deduxerat, ad Parentem ſe recepit. Verumenimuero Iauarino à Sinam Paſſa purpuratorum in Othomanica Curia principe, & Turcici exercitus imperatore obſeſſo, Rudolphꝰ Cæſar Marchionem ſummo equitatus magiſtratu cumulauit. Vix eo in caſtra appulſo & Cæſarianis diſsipatis, Iauarinum Sinam Paſſæ deditum eſt, quo totis viribus ad Comaronij expugnationem conuerſo Marchio omnibus metu perculſis, & nemine Danubium in Inſulam Cituorum tranſire auſo, non ſolũ cum parua manu peditum & equitum aliquot dies ibi perſeuerauit, & grauibus hortationibus tandem Bohemicæ & alterius gentis milites ad traijciendum commouit, ſed etiam cum aliquot ſuæ legionis in Terioli ſub ſuo diſceſſu coactæ cohortibꝰ Comaronio ſuppetias tulit, & illud, Sinam Paſſa ex Inſula vltra Danubium amoto, ſeruauit. In Strigionienſi obſidione conflictuq; iterum equitum Magiſter ſuburbium aquarium cum ſuis legionarijs vnà cum alijs expugnauit, quo capto, &, quia deindè etiam Turcas in ipſorũ caſtris adortus plurimos illorum & inter hos duos Beghos obtruncâſſet, vnum cepiſſet, Turcarum præſidiariorũ pertinaciam ita fregit, vt animis conciderint, & à defendendi obſtinatione ad arcis deditionem, à necis ſeruitutisque diſcrimine ad vitæ libertatisq; pacta deflexerint. At peculiari ipſi attribuendum eſt laudi, quod mentis ſagacitate perſpicacitateq; iudicij Turcici Polemarchi conſilia aſſecutus, præoccupatis ad Vaciam collibus, vndè hoſtis Cæſareanorum diſsipationem internecionemq; moliebatur, edendæ ſtragi commodis, & in eos tormentis euectis, atq; in Turcas exploſis hos repreſſerit, ac compoſito receptu exercitum ſine clade ſeruauit. Strigonio finitimisq; munimentis receptis contra Marchionis conſilium & voluntatem Jauarini ſuſcepta eſt obſidio, quæ tamen ex his cauſis quod plus temporis, virium & apparatus ad illud recuperandum requireretur, non diu durauit. Expeditione finita Marchio Viennam reuerſus eſt, quò Cæſar illum deſtinauit, veritus hoc potiſsimum Imperij propugnaculum obſeſſum iri, & Marchionis prudentiæ ac animi fortitudini præcipuè confiſus. Hinc Agria à Mehemete III. obſidione oppreſſa, & re ad conſerendam pugnam vergente, Marchio illuc magnanimitatis ſuæ impulſu contendit, & in prælio ſine munere ſpontè impigram operam nauauit, ac Cæſareanos bis victores, ſolo Cicalogli Paſſa (cæteris Turcicis Ducibus aut cæſis, aut cum Mehemete III. dilapſis) vrgente, in fugam effuſos ſiſtere & aciem inſtaurare laborauit. Cui ad clariora ex publica Chriſtiani orbis ſalute patranda heroica facinora longiſsima ſenectus vitæ finem adferat Deum Opt: Max: precor.

MAVRITIVS
AVRAICVS NASSOVIÆ COMES.

MAVRITIVS GVLIELMI Auraicæ Principis, &
Naſſouiæ Comitis ex Anna Mauritij Saxoniæ Electoris filia
altera conjuge filius ſecundogenitus, patre à Sicario interem-
pto orbatus fuit anno M. D. LXXXIV. ætatis ſuæ decimo-
quarto. A pueritia bellicis actionibus, & grauiſsimis Reipublicæ
negotijs exercitatus, non tantum ob patris merita, ſed etiam propter egreggiam de ſe excitatam
ſpem Marchio Veræ, & vna Zeelandiæ, Hollandiæ, ac cæterarum prouinciarum confœderatarum
omnium conſenſu terra, mariq; ſummus præfectus, & exercitus dux creatus fuit. Quo in munere
qualem ſe geſſerit, res ab ipſo intra decennium geſtæ demonſtrant: nobis eas in tam ſuccincto opere
digito attigiſſe ſuffecerit. Opere, & præſidio munitiſsimam arcem cum vrbe Bredana arte, & aſtu recepit.
Captis deindè propugnaculis aliquot, atq; caſtellis alijs, & inſulæ Bomelianæ arcem Heil, Terheiden præte-
rea, atq; Stenbergam in ſuam poteſtatem redegit, & Zutphaniam propugnaculo, quod iuxta eam erat inſi-
gni ſtratagemate expugnato ad deditionem compulit: Dauentriamq; vrbem vehementiſsimè oppugnatam
ſe ſubmittere coëgit. Indè cum exercitu in Friſiam mouit, & propugnacula Ementil, Anvvart, Opſlig, &
Delphzil occupauit. Hunc progreſſum diutius non ferens Dux Parmenſis, munitionem Knodſenburg à
Mauritio non ita pridem ad compeſcendos Nouiomagenſes in aduerſa Wahalis ripa extructam, magna vi,
ſed infelici conatu adortus eſt. Eodem tempore in Bathauia non procul ab oppido Arnhemio aliquot ſelectioris
equitatus vexilla in inſidias tracta, circumuenta, cæſa, centuriones magni nominis Itali, & Hiſpani cum ſignis
capti, multiq; nobiles viri deſiderati ſunt. Obſidione eo modo ſoluta, Mauritius improuiſò in Flandriam inua-
dens, Hulſtum, & Stenvvicum oppida magnis operibus munitiſsima ſuæ poteſtatis fecit, cum quidem iſtud a-
cerrimè defenſum fuiſſet, adeò vt ipſemet globo in ſiniſtra maxilla ictus diſceſsiſſet. Hinc rectà ad Couerden ca-
ſtellum natura loci, arteq; munitiſsimum pergens, reiecto prius Verdugio obſeſsis opem ferre conante, atq; Oth-
marſen ex itinere capto, deditione recepit. Montem poſtea Sanctæ Gertrudis, quam vrbem anteà Parmenſi à
milite ſeditioſo venditam annis Octuageſimo nono, & Nonageſimo ſecundo recuperare fruſtra, & infeliciter
tentauerat, arctiſsima obſidione cinctam, tandem in conſpectu Petri Erneſti Comitis Mansfeldij ſummi pro
tempore Belgij Præfecti occupauit. Groningam ampliſsimam, & primariam Occidentalis Friſiæ vrbem auxiliis
deſtitutam, difficili, & laborioſa obſidione ſui iuris fecit. Quatuor porrò hoſtium legiones cum quinq; equitum
vexillis in ſtatiuis Tornhutanis opprimere eum vellet, de aduentu eius certiores factas, atque in itinere occurren-
tes necquiquam exſpectato pedite, ſolis equitum turmis inuaſit, ſtrauit, & præter captiuorum uumerum vltra
duo hoſtium millia cum Legato Varombono cecidit. Inde trimeſtri interuallo Alpen, Modilianum, & Berkham
ad Rhenum, Grollam etiam nuper fruſtrà tentatam, Breſurdiam paludibus in acceſsibilem, Enſcedam, Odmar-
ſiam, Oldaſclam, Lingumq; oppida vi, deditioneq; vario labore occupauit, & Hiſpanica præſidia toto iſto tractu
abegit. In Hiſpaniam profecto Archiduce Alberto, ipſius cum imperio legatus Franciſcus Mendoza Arragoniæ
Admirantius omnibus copijs Inſulam, & vrbem Bomelianam magna celeritate aggreſſus, totam ibi æſtatem nul-
la re memorabili geſta triuit, tanta vigilantia omnibus eius conatibus ſe oppoſuerat Mauritius. Extructum ta-
men interea ab Andrea Cardinali Auſtrio in inſulæ angulo, atq; in conſpectu Mauritij exquiſiti operis propug-
naculum, quod vulgò Sancti Andreæ vocatum eſt. Anno Sexcenteſimo frigoris, & glaciei beneficio, atq; opera
Ludouici Guntheri Comitis Naſſouij VVachtendonk oppidum ad Moſam interceptum eſt. Verum ordines cō-
fæderatarum prouinciarum iniquo animo ferrentes Sancti Andreæ propugnaculum luminib⁹ ipſorum obſtru-
ere, illud obſeſſum miſerunt Mauritium, alieno adhuc anni tempore, & pluuio cœlo, qui mirum in modum ca-
ſtris vndiquaq; vallo aggereq; munitis præſidiarium militem propter ſtipendia ſeditioſum, auxiliaq; deſperan-
tem, pacta magna pecuniæ ſumma, vt locum relinquerent adduxit. Deindè ex ordinum conſulto Flandriæ oram
claſſe numeroſa exercitu tranſmiſſo adortus, propè Nouiportum maritimum oppidum conſedit. Eum Albertus
Auſtriæ Archidux, ſuæ dignitatis, & officij memor, vndiq; contracto exercitu. Oſtendam feſtinanter præterue-
ctus, quaſi indagine clauſum omnibus cum copijs opprimi poſſe ſperauerat. Quandoquidem duabus legioni-
bus, quibus Erneſtus Naſſouiæ Comes manè hoſti obuiam ire iuſſus erat ad internecionem cæſis, octode-
cim ſignis militaribus, & duobus tormentis relatis, non ad exploratam, ſed partam iam victoriam, Alberti
milites ſibi properare videbantur. At Mauritius quamuis iniquitate regionis plurimum impeditus, ob
amiſſam iam exercitus partem perturbatus, diſtributasq; hinc indè copias anxius, & hoſte longè infe-
rior, ſibi non defuit, ſed omnia prouidendo, adhortando, & pugnando fortiſsimi ducis officio per-
functus, perquam ancipiti diu pugna hoſtes tandem toties reſtaurata, & impulſa acie in fu-
gam egit, profligauit, Arragoniæ Admirantium, plurimosq;, clariſsimos, & illuſtres
viros militares cum magno veterani militis numero captiuos duxit, & me-
morabili ſed ſatis cruenti victoria potitus eſt.

NICOLAVS
RADZIVIL.

NICOLAVS RADZIVIL Georgij filius ex Matre Barbara de
Dalciovvo Nicolai primi nepos, frater germanus Barbaræ
Reginæ Poloniæ secundæ coniugis Sigismundi Augusti, Dux
in Dubinki & Bierze, Palatinus Vilnensis, Cancellarius & Exerci-
tuum Dux Magni Ducatus Lithuaniæ. Dum patrem haberet ge-
neralem exercituum, statim à pueritia militari studio operam dedit, quem pater
vt per gradus militares ascenderet ita habere voluit, vt omnia officia militaria exer-
ceret, omnibusque periculis licet hunc vnicum filium haberet semper exponere vo-
luit, igitur & in multis prælijs cum Scytis & Moschis interfuit, tum etiam sub Staro-
dubo cum hostibus sæpe congressus est. Post mortem patris, generalis Magni Ducatus
Lithuaniæ à Sigismundo Augusto Rege Poloniæ, & Magni Ducis Lithuaniæ creatur,
cum hoste prælijs multis conflixit, semperque victor extitit. Præsente Rege Sigis-
mundo Augusto contra Liuoniæ Magistrum ordinis exercitum duxit, Arcem Tau-
rensem in Liuonia stratagemate cuniculis sub aquam profundam ductis, dum tan-
tum pauca tormenta minora haberet, sub Moschis recepit. Suiscium Generalem Mo-
schorum cum quadraginta millibus ad fluuium Vlam paruis suis copijs fermè ad in-
ternecionem deleuit, ipsumque Ducem vulneratum in acie, ac postea mortuum loco
triumphi Vilnam aduehi, ibidem in fano Græcorum Beatæ & intemeratæ Virginis
honorificè sepeliri curauit. Cum autem à prædicto Sigismundo Augusto ad altio-
rem gradum eueheretur, Generalis officium deposuit, sed auspicanti bellum Re-
ge Stephano cum Moscho, ob experientiam & felicitatem quasi innatam de-
nuò à prædicto Rege Generalis creatur, in omnibus deinde expeditioni-
bus cum Rege, Polocensi, Magnæ Luki & Plescouiæ interfuit, arces
quasdam recepit. Tandem confectus senio, Anno Domini Mil-
lesimo Quingentesimo Octuagesimo quarto. ætatis
Sexagesimo sexto moritur, & sæpul-
tus in Dubinki.

NICOLAVS
RADZIVIL.

NICOLAVS RADZIVIL patre Ioanne & Matre Anna Kiſczanka, natus, nepos Nicolai primi, Dux in Olica & Nieſuiesch Sacri Rom. Imp. Princeps, Palatinus Vilnenſis, Archimarſchalcus & Cancellarius Magni Ducatus Lithuaniæ, patre mortuo, ab anno ætatis decimo octauo cum patruo Georgio in multis expeditionibus contra Tartaros & Moſchos ſtrenuè ſe geſsit, in expugnatione arcis Moſchorum Starodubo inſignem operam nauauit, tandem viuente adhuc Sigiſmundo primo Rege Poloniæ & Magno Duce Lithuaniæ à Sigiſmundo Auguſto filio Regis ad Sereniſsimum Imperatorem Ferdinandum, tunc Regem Romanorum orator miſsus, negotia ardua circa quaſdam differentias de ſupradote poſt mortem Eliſabethæ filiæ Imperatoris, & Regis prædicti iunioris coniugis primæ tranſegit. In Comitijs Imperialibus Auguſtæ Vindelicorum, ab Inuictiſsimo Carolo Quinto Imperatore transfuſio Ducalis dignitatis in illum collata eſt, poſt deceſſum abſque prole maſcula Nicolai Secundi patrui (dum enim antea Duces Radiuili in Goniadæ & Medelæ titulum habebant) huic in Olicam & Nieſuiesch, fratri autem patrueli in Dubinki & Bierze translatum eſt. Denuo à Sigiſmundo Auguſto Rege ad Sereniſsimum prædictum Imperatorem Ferdinandum in legatione miſsus ſponſalitia cùm Catharina altera filia Imperatoris, tertia coniuge Sigiſmundi Auguſti, vidua poſt Franciſcum Ducem Mantuæ, nomine Regis celebrauit, illamque maximo apparatu Cracouiam adduxit. In ea autem legatione Diui Maximiliani Imperatoris filium Archiducem Erneſtum è ſacro fonte leuauit. In expeditione ad Posfole cum Rege contra Liuoniæ Magiſtrum ordinis Firſtembergium magno cõmitatu adfuit, tandem multis honoribus à Rege auctus, ter in Liuoniam cum exercitu porpriis ſumptibus collecto miſsus, Prouinciæ illius magnam partem & præſertim Metropolim eius Rigam in fidem Regis recepit, ſimulque cum illo aduenerant, Marchio Brandeburgenſis Archiepiſcopus Rigenſis, & Gothardus Curlandiæ Dux, antea ordinis Magiſter ac Regi homagium Vilnæ præſtiterunt, crucem auream quam Magiſter ex collo geſtabat, cum ſigillo quo idem Magiſter ordinis vtebatur in quo exſculpta eſt Beatiſsima virgo, inſidens aſino cum puero IESV, quando monitu Angeli in Ægiptum fugerat, Regi præſentauit, multis poſtea rebus præclere geſtis, cum morbis arteticis totus conflictaretur, moritur anno Milleſimo Quingenteſimo Sexageſimo Quinto ætatis Quinquageſimo, ſæpultus Vilnæ.

ALBERTVS
ARCHIDVX AVSTRIÆ.

ALBERTVS Archidux Austriæ, huius nominis in Austriaca progenie Septimus, Dux Burgundiæ, Comes Tyrolis &c. Princeps, & Dynasta Belgarũ. Natus Maximiliano Secundo Imperatore Augusto, & Maria Caroli V. Cæsaris filia. Indolẽ ab vtroq; traxit, & patre, & auo, comi grauitate, & magnitudine mira animi, consilij præstantia, constantiaq; in omni euentu sedata. In Hispaniam iuuenis admodũ iuit, comitatus sororẽ Annã nuptui Philippo secundo Hispaniarũ, & Indiarum Regi datam. Ibi in aula aliquandiu vixit cui ingenium, moresq; sic probauit, vt Cardinalis eo adnitente, & mox Archiepiscopus Toletanus, Primasq; Hispaniarum sit factus. Lusitania autem post Regem Sebastianum à Mauris in acie cæsum, atq; Insulis, Indiaq; Orientali in ditionem eiusdem Regis Philippi redactis, cum rebus valdè turbidis, Lusitanorum animis alienis, hostibus insidiantibus, ad gubernandum, & in officio continendos istius Regni Ordines singulari prudentia opus esset, Philippus Rex inter omnes eum elegit, qui suas vices Prorex sustineret. Administrauit autem illud Regnum tali iustitia, moderatione, & prouidentia, vt pari charitate, & veneratione apud indigenas, ac terrore apud hostes esset. Quos autem Anglorum auxiliis, instructaq; magnà classe confisos, & quatuordecim millibus militum portus Regni, & deniq; Vlysiponem ipsam tentantes, paruo motu, & mole repressit, ac reiecit. Itaq; eo experimento Philippus Rex fidentior, in Belgium eum ablegauit, ciuilibus etiam recentius externis bellis, scilicet apertè Gallico, occultè Anglico annos amplius triginta conflictatam. Diu à Belgis Regi suo adhuc adherentibus expectatus, tandem Bruxellas ingressus, ab omnibus Proceribus, ordinibusq; magnificẽtissimè exceptus, & salutatus est. Postquam Belgij statum constituisset, non tantum armis, sed etiam pacis instructus consilijs, & ad vtrumq; paratus, ad pacatam gubernationem animum applicuit Pacem bello præferens, cum hanc Mauritio Nissouio, Battauis, & horum confœderatis obtulisset, nec tamen impetrare posset, suo officio se satisfecisse ratus, abdicato pacis consilio se ad bellum præparauit, Quod à Gallis auspicatus, Feram Veromandiæ vrbem valido Hispanorum præsidio munitam, tunc à Nauarreo obsessam, & commeatus penuria, qui ob munitiones pluribus locis ab hostibus excitatas difficillimè importari poterat, laborantem, superatis maximis difficultatibus illata intra muros annona recreauit. Deindè rebus omnibus ad bellum paratis, copias omnes in agrum Valencenensem conuenire iussit, & recta Feram cum vniuerso exercitu ad osidionem soluendam iturus videbatur, at aliud fuit Archiducis propositum. Etenim præter Gallorum omnium expectationem Caletum Iccius portus, & Gessoriacum antiquitus appellatum ex improuiso inuadere meditans, callido stratagemate, quo hostem egregiè elusit vsus est. Plures militum præfectos ad diuersa loca cum copiis militum mittens, Gallos ambiguo metu distinuit, Ambrosium Landrianum Montrolium versus tanquam ad hanc vrbem obsidendam summa cum celeritate contendere iussit, ipse cum tota mole exercitus Artesiæ latitudinem emensus subsecutus est, & in agrum Caletanum tanto silentio peruenit, vt prius adesse conspiceretur, quam aduenisse crederetur, non sinè ingenti Caletanorum ciuium, præsidiariorumq; formidine, & trepidatione, qui quod vrbs esset munitissima nihil minus quam ab hoste Fera periclitante obsidionem expectabant. Turrim validam Risebenam vulgò dictam portui adiacẽtem primò in potestatem redegit, militibus, & tormentis maioribus, ne hostium nauibus in portum pateret ingressus firmauit. Post turris istius expugnationem, in qua maximum ad victoriam consequendam inerat momentum, Caletum terrà mariq; obsidere cæpit turrim & portum tutare iussit, ipse in continenti cum cæteris exercitus præfectis consedit, suburbia opere, & milite munita quę portui adiacebant expugnata sunt. Nihil cunctandum ratus, vrbem tormentis verberare cępit, quibus ingenti edita murorũ ruina, post petitas quidẽ sed reiectas inducias, ciues rebus suis diffidentes de vrbis deditione transegerunt Archidux dedita vrbe vitam, fortunasq; incolumes futuras pollicitus est, concessa interim optione, si vel in vrbe manere, vel in arcem se recipere vellent, additis etiam sex dierum inducijs. Quibus acceptis conditionibus ciues terrore perculsi ad vnum penè omnes in arcem confugerunt, vltimo porrò induciarum die adueniente, omnia ad oppugnationem præparata fuerunt, cum autem obsessi arcis diditionẽ recusarent, tanto tormentorum impetu arcis mænia Archiducis iussu prostrata sunt, vt milites per murorum ruinas infusi, arcem cæsis propugnatoribus horæ vnius spatio fortissimè expugnauerint. Archidux arcem ingressus, ciues qui reliqui erant à militum iniuria vindicauit, mulieribus, pueris, & plerisq; ciuibus, qui abiectis armis in locum quendam inermes confugerant parcitum, ingens viduarum numerus partim per vicos, & compita obuersabantur, è quibus extraneæ abire iussæ, donatis aliquot dierum alimentis, & viatico, vrbanæ verò in suas domos dimissæ sunt. Archidux portu hoc commodissimo, & oppido totius Gallię munitissimo intra paucos dies parua militum suorum iactura in Anglorum, Gallorum, & Hollandorum conspectu occupato magnam nominis sui gloriam acquisiuit. Caleto expugnato, Archidux Chitnas cum arcibus quibusdam finitimis in potestatem suam redegit, milite longè lateq; agrum Bononiensem euastante. Paulò pòst Ardeam oppidum situ, opereque firmissimum obsedit, obsessi autẽ inducias postulauerunt. Quibus recusatis, & nuper Caletensium clade perterriti deditionem fecerunt. Tum versis signis Hulstũ Flandriæ, quod natura, & manus penè inexpugnabile reddiderant, illud se quoq; dedidit. Non diu abhinc ingrauescente ętate, & valetudine Philippi Regis, alterum fulcrum rebus, regnisq; electus, & gener destinatus Isabellam Claram Eugeniam filiam natu maiorem vxorem duxit, cum qua florẽtissimas Belgiæ Prouincias adeptus, quas nunc etsi in graui rerum motu summa cum prudentia & animi fortitudine regit.

MAXIMILIANVS
ARCHIDVX AVSTRIÆ.

MAXIMILIANVS hic in Auſtriacæ Familiæ ſeriè huius nominis tertius & ijſdem parentibus, quibus Rudolphus ſecundus Auguſtus & huius fratres, editus, abauum & genitorem nomine refert, illis Regijs virtutibus non inferior, quas per omnes cùm bellicæ tùm ciuilis virtutis numeros generoſi ſpiritus & inuicti animi magnitudine, heroica grauitate, benigna humanitate, comi affabilitateq; repreſentat. Siquidem hoc liquidiſsimè conſtat ex varijs aduerſitatibus, quibus illum fortuna exercuit, quas infracta virtute ſuperauit. Princeps ſingularis innocentiæ, pietatis, prudentiæ, clementiæ, ſobrij & conſtantis iudicij, ingenijq; liberalis. Anno milleſimo, quingenteſimo, octuageſimo quinto Teutonici Equites eum in Ordinis ſui Magiſtrum adoptârunt, cuius amplitudini non mediocres vires atq; opulenti prouentus coniuncti ſunt, quos ex generis dignitatisq; ſuæ vſu atq; in publicum commodum impendit. Biennio poſt, Stephano Bathoreó Poloniæ Rege mortuo, cū ordines Regni de nouo Rege eligendo varia agitarent conſilia, & poſt alios competitores excluſos ſupereſſent, Maximilianus Archidux, & Sigiſmundus Sueciæ Princeps. ille propter familiæ Auſtriacæ potentiam, cum præcipuis orbis terrarum Principibus propinquitatem, animi benignitatem, & comitatem, multos habens fautores ab vna parte ſuffragantium tám Polonorum quàm Lithuanorum Rex legitimè renunciatus fuit. Alij verò Auſtriaco nomini minus fauentes, ſibi indulgentes, ſine tamen Lithuanorum aſſenſu citra magnum Senatorum numerum & ordinis Equeſtris ſcitum, Sueciæ Principem ex vetuſta Iagellonia ſtirpe, ratione matris originem ducentem, Regem proclamare non dubitârunt. Electi igitur Reges duo, vterq; ſalutatus & ad capeſſendum Regnum accitus, Maximilianum quidem priorem cum exercitu aduenientem ciues, qui à Sueco ſteterunt, recipere detrectârunt, eruptionibus aliquot factis acerrimè conflictum eſt, variante vtriusq; partis fortuna. Sueco autē Petricouiam appulſo, Maximilianus Cracouienſem obſidionem ſoluens, illuc cum aduerſario de ſumma rerum dimicaturus mouit, ſed hoſtium exercitum multò potentiorem intelligens, & quod in crebris cum Polonis & Suecis leuioribus prælijs, magnum ſuorū numerum amiſiſset, retrò ſe contulit, Cracouiam denuò, ſed fruſtrà, tentauit. Interim ad Cancellarij Polonici cum lectiſsima duodecim millium manu Wielunum verſus proficiſcentis famam, Maximilianus cum copijs ſuis Pitſchenium Brigenſis in Sileſia ditionis oppidum ſe recepit, quorſum Cancellarius magnis itineribus contendens cū Auſtriacis pugnam conſeruit, Maximilianum Petſchinij obſedit, oppidumq; oppugnauit, quod cum Maximilianus propugnando tueri nequiret, ſe dedidit atq; in Poloniam abductus eſt. Tandem cauſa inter Regem Sigiſmundum & Archiducem à Pontificis & vtriusq; partis legatis Bithoniæ congregatis tranſacta, pax inter Sereniſsimam familiam Auſtriacam & Polonos certis conditionibus iterum coijt. Maximilianus libertati reſtitutus, Pragam ad Jmperatorem poſt limino reuerſus eſt. Cum anno Nonageſimo quarto Stiriæ & connexarum prouinciarum gubernationem ſuſcepiſſet, Craſtouicium præcipuum Turcarum munimentū, cæſis omnibus præſidiarijs, occupauit. Betriniam deinde arcem fortiſsimam, ante paucos annos in Cæſareo ſolo ab Haſſano Boſnenſi Baſſa excitatam obſedit, quā ſex habentem propugnacula quercinis trabibus compacta, duas quoq; munitiones exteriores excelſas, in ſummitate planas, ita vt penè inexpugnabilis eſſe videretur, omni vſus induſtria, totisq; explicatis viribus paulatim ſubeundo, vi quoq; tormentorum maxima, tantum metum præſidiarijs incutiendo hoſtem eò adegit, vt accenſa arce, quò quiſq; poſſet, Petrinia relicta, elaberetur. Biennio poſt Chriſtiani exercitus contra Turcam in ſuperiori & inferiori Hungaria Jmperator ab Auguſto fratre declaratus Hatuanum fortiſsimum Turcarum propugnaculum, licet præſidiarijs fortiter ſe tuentibus, vi tamen expugnauit. Inde cum toto exercitu Agriam adijt, qua Turcis dedita, cum Amurathe III. Othomanno præſente ſummis viribus pugnauit, quod prælium ita ſucceſsiſſet, vt ſi Cæſariani Turcica acie partim proſtrata, partim diſsipata, modò victores Sulthanum fugientem perſecuti forent, hunc cepiſſent, niſi hos Turcicorum caſtrorum potitos, & in horum depredationem ſolutos Cicalogli Baſſa cecidiſſet, adeòq; á noſtris parta victoria ab ipſismet eſſet corrupta, Vtraque tamen pars & vicit & victa eſt. Proxima fuit Pappenſis ciuitatis obſidio & occupatio. Hoſtem deinde ad oppidum Vacienſe caſtrametatum, ne vlterius progrederetur, Maximilianus diſtinuit. Quemadmodum etiam, eo in ſuperiori Hungaria belligerante, Varadinum arctiſsimè quidem obſeſsum, fortiſsimè tamen defenſum, & hoſtis obſidionem ſoluere coactus eſt. Sub eiuſdem Maximiliani auſpicijs, dum Poſonij comitia celebraret Jauarinum ſingulari aſtu & ſtrategemate Adolphi Comitis Schuarzenburgij recuperatum, quo ſtatim ſe contulit, vt omnia ordinaret & curaret quæ vſus poſceret, fratre Mathia Archiduce pro Jmperatore Ratisbonæ in Comitijs agente. Tandem ob omnes virtutes ſummæ rerum moderandæ idoneas Jmperator cæteriqúe Archiduces germani & agnati Maximiliano Superioris & citerioris Auſtriæ prouincias gubernandas commiſerunt. Deus optimus Maximus hunc magnanimum Herôa diu ſoſpitent, & vota eius cumulate impleant.

FERDINANDVS
BAVARIÆ DVX.

HIſtoriarum monumentis refertur, Tiberium
Cæſarem cum fratrem Druſum graui atq; periculoſa
valetudine in Germania conflictari cognouiſſet, protinus
rapidum & præceps iter arripuiſſe, Alpes Rhenumq́; tranſ-
greſſum mutato ſubindè equo vno ſolo comite per gentes bar-
baras euaſiſſe. Ex quo colligi poteſt, quantum tantus vir amori fraterno tribuerit.. Sed non
minori in laude ponendum videtur, quod Illuſtriſsimus Bauariæ Dux Ferdinandus hoc no-
ſtro ſeculo præſtitit. Is enim cum Erneſtum fratrem ſuum poſt Gebhardum Truchſeſsium ex-
cõmunicatum & exauctoratum, à Capitulo Colonienſi Archiepiſcopum & Imperij Septemvirum
electum ab eodem Gebhardo, Carolo eius fratre, & alijs confæderatis diuerſæ religionis bello petitũ,
in maxima difficultate verſari accepiſſet, omnibus negotiis poſt poſitis, periculiſq; omnibus contemptis
exiguo comitatu in agrum Colonienſem ad fratrem Erneſtum ſe contulit. Qui quam expectatus gratuſq;
illi adueniſſet, vel ex eo liquere potuit, quod belli totius adminiſtrator, exercituſq; Imperator ab eo renun-
ciatus fuerit. Quam ſanè prouinciam vtpote difficilem modeſtè quidem initiò renuit, ſed aſsiduis fratris
precibus tandem commotus, eam imponi ſibi paſſus eſt. Ita verò munere & officio eo ſtrenuè ac fortiter
functus eſt, vt nihil quod egregium belli ducem deceat, in eo deſiderari potuerit Statim igitur dilapſo anteà
diſsipatoq; exercitu Truchſeſsiano cum Comite Arenbergio arcem Popelſtorffenſem in agro Bonnenſi ſi-
tam obſedit, oppugnauit, & tandem expugnauit. Qua capta caſtra confeſtim ad Montem Mercurij, Godeſ-
berg appellatam, in altiſsima rupe ſitam poſuit. Hanc diu obſeſſam, actis tandem cuniculis, & diſruptis vi
tormentarij pulueris propugnaculis ſummis viribus expugnauit. Qui in præſidio erant omnes, præfecto ſo-
lo excepto occiſi aut ſupplicio affecti ſunt, erant enim præmiatores prædatoreſq; omnes. Subſecuta eſt ob-
ſidio Bõnenſis. Miſerat Gebhardus Truchſeſsius Eitelium Henricum Brunſuicenſem, equitum magiſtrum
cum iuſto exercitu multiſq; curribus commeatu onuſtis ex Weſtphalia, vt Bauarianos vltra Rhenum ex
improuiſo adoriretur & annonam vrbi importaret. Sed hi de eius aduentu certiores facti, in ſylua quadam,
vbi Siegius ponte ſtratus Truchſeſsianis neceſſariò tranſeundus erat, hoſtem in inſidiis exſpectabant. Ad-
iunxerant ſe Bauarianis multi agricolæ: venit ad pontem Truchſeſsianum agmen, & iam primi aliquot or-
dines tranſierant: Bauariani ex inſidiis erumpunt, fit atrox pugna Truchſeſsiani hoſtium multitudine cir-
cumuenti, dum à ſuis ob pontis auguſtiam iuuari non poſſunt, cæduntur. Qui ſupererant tanto cum impe-
tu ſocijs qui in ponte erant occurrunt, vt et ſe inuicem in flumen deturbarint, & tandem grauitate ponderis
pons diſſolutus ſubſederit, multoſq; fluuius abſorpſerit, reliqui aut capti aut occiſi: qui vltra fluuiũ erant,
celerrima fuga in VVeſtphaliam reuerſi ſunt. Præſidiarij Bonnenſes cum nec commeatum nec pecuniam
à Gebhardo mitti ex ſuis emiſſarijs didiciſſent, & quod Imperator Carolo Truchſeſsio eiuſq; militibus, niſi
oppidum Erneſto Electori traderent proſcriptionem Imperij minabatur: capto Carolo arctæque cuſtodiæ
mancipato, clauibuſq; portarum acceptis, de deditione agere cæperunt. Tandem præter vitam fortunas, &
tuti itineris fidem, pecuniamq; pacti, vrbem cum Gebhardi fratre Carolo, cæteriſque militum Præfectis in
manus Ferdinandi tradiderunt. Interea etiam in Diocœſi Colonienſi Betburium Neuenaricæ ditionis op-
pidulum Bauariani occupauerant, arcem vero Præfectus aliquam diu cum ſuis tuebatur, ſed cum nuſquam
auxilia pararentur, territus ſociorum ſuorum in Poppelſtorff & Goddesberg triſti interitu deditionem fecit.
Gebhardus fugiens cum VVeſalium Eluiæ veniſſet, ibidem Holachium & Neuenarium Comites inuenit.
Quorum promiſsionibus maximam rerum gerendarum ſpem concepit. Bauariani verò ſumma celeritate
Truchſeſsij agmen ſequebantur, donec tandem in pago quodam Burg ab incolis dicto ad fluuium antiquæ
Iſelæ poſito illud aſſecuti inſigni victoria ſtrauerunt. Præclaram hoc in prælio præſtitit operam Ferdinan-
dus: nec exigua fuit cæterorum ducũ virtus, qui omnes fortiſsimè dimicantes peditatum, equitatumq; om-
nem adeò fuderunt, vt vix octoginta è toto exercitu ſuperſtites in proxima ſyvula ſe abdidiſſe dicerentur.
Captus inter alios Henricus Brunſuicenſis nothus & grauiſsimè vulneratus ad Ferdinandũ ductus eſt. Præ-
da opulentiſsima parta, Bauariani ſeptendecim tantum è ſuis deſideratis receptui cecinerunt. Decre-
tum erat communi conſilio Gebhardum & Neuenarium in caſtris ſuis quærendos & oppugnandos
eſſe. Sed dum itineri ſe accingunt, nunciatur eos iam Iſelam atq; Rhenum traieciſſe, atq; in Bathauia
inter duo maxima flumina ſeſe munire. Mutato igitur conſilio Bauariani in territorium Veſtenſe
reuerſi ſunt, & oppidum Rekelinkhuſen obſederunt: dumq; illud oppugnant, Hornburgenſis ca-
ſtri præſidia noctu fugiunt, & Rekelinkhuſenſes ſpe ſubſidij deſtituti & extrema neceſsitate cir-
cumuenti ſe Bauaro condonarunt. Truchesſius verò infelici militia relicta, Delphos Battauo-
rum ad Auraicum profectus eſt. Poſtea VVerlam & Arnſpergam ciuitates cum arce VVe-
ſterholz pactis conditionibus Ferdinandus ſuæ poteſtatis fecit, fratriq; Erneſto Ele-
ctori pacatam Diocœſim reſtituit, atq; tot rerum breui temporis ſpacio for-
titer feliciterq; geſtarum laude atque gloria celebris, inter
Heroum bellica laude illuſtrium nume-
rum adſcribi meruit.

MATHIAS
ARCHIDVX AVSTRIÆ.

MATHIAS Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Styriç, Carinthiç, Carniolç & Wirtenbergç &c. Comes Habſpurgi & Tyrolis &c. Protex Hungariæ & Auſtriæ. Supremus belli ſacri contra immanem Turcarum Tyrannum Dux, patre natus eſt Maximiliano II. Romanorum Imperatore, matre verò Maria Imperatrice Caroli V. Auguſti filia, vtriq; parenti mirificè dilectus, pietate, humanitate, morumq; ſuauitate, animi magnitudine, ingenij præſtantia, adeoq; omnibus virtutū generibus, quæ in Principem excellentem cadere poſſunt: externo etiam vultu, totiusq; corporis decore id teſtante haud vlli ſecundus. Hic anno ætatis ſuæ vigeſimo vehemente iterataq; ordinum Belgicorum ſolicitatione ad Prouinciarum adminiſtrationem poſtulatus, tādem eo animo, eaq; ſpe conditionem accepit, vt res illic turbidas, & in motu periculoſo poſitas, ad priſtinam ſerenitatem quietemque reduceret. Verùm cum diu multumq; in rebus tranquillandis ſudâſſet animaduerteretq;, Proceros illos & populum à Rege ſuo, & legitimo Principe apertè alienatos, dominū quærere externum, adeoq; incaſſum ſe laborare, cum bona illorum venia illinc diſceſsit. Reuerſus in patriam, fratris ſui Sereniſsimi Erneſti Archiducis in Hungaria & Auſtria Imperatoris nomine gubernantis aliis continuè negotiis occupati, peregrèq; abſentis vices ſuſtinuit. Tandem cum Erneſtus à Rege Hiſpaniarum Philippo II. auunculo ſuo ad Prouinciarum Belgicarum Regimen accerſitus eſſet, huic in Hungariæ atq; Auſtriæ moderamine Mathias ſuffectus eſt. Exorto autem tum temporis bello ſacro, eidem Dux ſummus præficitur. Cùm verò pòſt cæſa ad Albam Regalem Turcarum ad decem plus minus millia, Duces Cæſariani, quibus hæc expeditio demandata fuit, partam præclariſsimā victoriam proſequi amplius nollent, ipſemet Archidux ſpretis omnibus rerum difficultatibus, ventis, imbribus, niuibus, & hybernis tempeſtatibus, (quæ tantæ erant, vt pontem inter Budam & Peſtam glacie laceratum fluminis violentia abripuerint,) nihil curatis aſperrimo frigore menſe Ianuario, paucis comitantibus Iaurinum ſe contulit Illinc contracto celeriter exercitu non numeroſo, ſigna ad munitiſsimam arcem Nouigradium in difficili ardui montis vertice ſitam properanter conuertit, obſedit, oppugnauit, & fauſtis auibus triduo poſt deditione potitur, ouansq; Viennam rediit. Laudatur in hac obſidione diligentia millitarisq; diſciplina Archiducis, qui in oppugnatione huius munitionis ipſe vbiq; præſens ad fuit, quaſdam machinas bellicas, ipſe inſpexit, propriiſque manibus diſpoſuit, erexitq;, & Vngarico habitu equo inſidens caſtra luſtrauit. atq; animos militum verbis, verberibusq; accendit. Fuit hoc munimentum munitio Turcis ad Albæ Regalis, Budæ Peſtiq; defenſionem accommodatiſsimum, quo in poteſtatem redacto, Chriſtianorum Pomeria viginti amplius milliaribus ſunt extenſa, & multa millia Tyrannide Turcica oppreſſorum liberata. Anno cIↄ. Iↄ. xCIV. Sinanem Baſſam poſt Iaurinum validiſsimo centum & quinquaginta millium exercitu aliquot hebdomadas grauiſsima obſidione cinctum, ac tandem Toparchi perfida ac turpi pactione deditum, & Comaronenſem arcem, firmumq; propugnaculum ad Danubium & Vagi fluentes ſitum ſubito impetu expugnare conantem, celeri ſuccurſu reiecit fugauitq;. Strigonienſem arcem munitiſsimam, Viſſegradum quoq; Regij diadematis cuſtodia olim celeberrimum, & arce in excelſi montis faſtigio condita, natura opereq; firmiſsima inexpugnabile creditum, ad immortalem præclariſſimæ victoriæ memoriam, & monumentum in Cæſareæ Maieſtatis ditionem redegit. Poſt mortem patrui ſui Achiducis Ferdinandi communi conſenſu ad hoc electus, vt tam ſuorum fratrum & patruelium nomine ſuperiorum Auſtriacarum prouinciarum ordines fidei & obſequij iuramento obſtringeret, indictis ad præſtandum homagium vbiuis conuentibus, non modò apud illos quod voluit facilè obtinuit, ſed etiam amabili humanitate effecit, vt Heluetij cæteriq; finitimi vltrò ad omnia vicinitatis officia ſe offerrent. Deinde nomine & auſpicijs Rudolphi Imperatoris Auguſtiſsimi fratris ſui Ratisbonæ Romani Imperij Comitia magna cum laude celebrans, tanta ab Imperij Ordinibus ad proſequendum continuandumq; ſacrum bellum ſubſidia impetrauit, quanta vix vnquam alius. Quemadum autem anteà ſuperiora Comitia anno M. D. xCiv. ibidem habita ſub finem eorum lugubri ob Iaurinum amiſſum fama perturbata fuerunt, ita viciſsimi hæc comitia lætiſsimo de eodem recuperato nuncio ſoluta ſunt. Lætabundus in Auſtriā reuerſus, & nihil ſibi ad res porrò proſperè gerendas reliquum faciens, copias properè ad Budam duxit, eiusq; oppugnationem aggreſſus, ſuburbium muris, foſsis, & propugnaculis fortiſsimum expugnauit. Cum verò pluuiæ continuæ, tempeſtates, & importuniſsima cæli intemperies obſtaret, quo minus reliqua vrbe & arce potiretur, quæ ceperat ferro & flammis deuaſtare iuſsit. Inde dimiſſo de conſilio Ducum militari exercitu Viennam ad relicta rerum gubernacula remeauit. Vbi verò anno M. DC. I. xx. Septembris Mercurianus Dux Albam Regalem felici conatu recepiſſet, Vienna in caſtra ſe contulit Archidux, & Turcas recuperandæ Albæ omnes remos intendentes cæſo Chihaia & Budenſi Baſsis & plurimis Turcis, quorum exercitus ſexaginta millium erat, parua manu aliquot dierum acerrimis dimicationibus fractos profligauit, à cæpto deſiſtere, caſtra incendere, & Budam repetere coëgit.

CAROLVS
MAYNII DVX.

CAROLVS à Lotharingia Maynij ſeu Cenoma-
norum Dux, Franciſci Guiſię Ducis ex Anna Ferrarienſi
filius, à prima ſtatim adoleſcentia arma tractare cępit, cum
anno Septuageſimo ſecundo in victricibus Chriſtianorum
claſsibus ſpontaneam militiam cum nobiliſsima Gallorum iu-
uentute obiret. Poſt crudeliter iuſſu Henrici Tertij Valeſij Regis occiſos fratres Guiſios Du-
cem, Cardinalemq;, Gallia erat in tres partes ſciſſa, vna eorum, qui religionem Catholicam tuen-
tes, nullum Regem niſi Catholicum agnoſcere volebant, & confęderati dicebantur, horumq; caput
erat Cenomanus, altera eorum, qui Hugenoti vocabantur, & horum Dux, Rex Nauarræus, tertia il-
lorum, qui à legitimo Rege toti dependebant, quicunq; tandem ille ſit, Catholicus, an alterius religionis,
Politici hi nominabantur, & Regij. Vbi igitur Pariſienſes Catholici huius Guiſianorum cædis certiores fa-
cti, primi ex templò Regias ædes diripuiſſent, inſignia laceraſſent, conculcaſſent, ſtatuasq; euertiſſent, Gui-
ſium Gallię liberatorem, Pariſienſium ſeruatorē, Catholicæ religionis vindicem appellaſſent, Picardi quoq;
à Rege defeciſſent, ambæ partes Henrici Valeſij Regis Imperio obedire renunciaſſent, & alium ſibi Prin-
cipem, cui parerent eligendum ſtatuiſſent. In frequenti conſilio, poſtquam omnia tam præſentia, quam
futura incommoda demonſtrâſſent, communibus tandem ſuffragiis Ducem Cenomanorum Guiſij fra-
trem Franciæ Proregem, Regniq; Gallici defenſorē, donec Ordines Regni aliud conſtituerent declararunt.
Ordines autem, vt omnia tam ciuilia, quàm militaria legitimè, & maiori cum authoritate adminiſtraren-
tur, conſultum rati ſunt, Ducis Cenomani nomen omnibus placitis, edictis, & conſtitutionibus præfigere,
Cenomanus Prorex electus, & ad Regni adminiſtrationem vocatus Lutetiam venit, vbi omni honoris, &
beneuolentiæ ſignificatione exceptus eſt. Poſt Monpenſerij de confæderatis obtentam victoriam Ceno-
manus Lutetia diſcedens, poſtquàm cum exercitu ſuo Vendomium veniſſet, per exploratores didicit, Can-
dalium, Comitem Briennium, Alberunium, aliosq; Politicos nō procul ab Amboſio caſtrametare, ac locum
biduò aut triduò abſq; multis tormentis bellicis occupari poſſe, hanc occaſionem minimè ſibi negligendam
ratus, Cenomanus Dux intempeſta nocte cum octingentis lectiſsimis equitibus, peditibus verò bis mille,
& duabus machinis bellicis ad hoſtem ſumma cum celeritate contendit, eoq; adegit, vt certis conditionibus
cum eo paciſceretur. Briennius Principi cuidam ex Regijs capto libertatē impetrârat, ita tamen, vt nec ipſe,
nec nobilitas, neq; gregarij, qui cum illo erant, toto anno contra ſancti fæderis ſocios militarent, vndè multi
ad Cenomanum defecerunt. Parta hac victoria, eam proſecutus eſt, Politicos vbicunq; potuit bello laceſsi-
uit, nunc victor, nunc victus, Regi multum negotij fecit, ita, vt Rex defædere cum Nauarræo feriundo co-
gitare cæperit, quemadmodum etiam annuas inducias cum eo pepigit, & in ſocietatem belli adſciuit. Ceno-
manus interim non quieſcebat, audendum aliquid ratus, antequam Nauarræi vires cum Rege coniunge-
rentur Lutetia cum expeditis copiis exceſsit, rectaq; Regem petiit. Vnidorinum, & in eo pleroſq; è iudicio
aulico (magnum Iudicium vulgò dicunt) cæpit. Poſtridiè profunda nocte, cum duobus tantum miliaribus
a Turonenſium vrbe abeſſet, intellexit Regias copias in ſuburbio, & circà pontem caſtrametari, inter quos
plurimi nobiles exercitatiſsimiq; erant belli Duces. Viſum eſt Cenomano cum illis manum conſerere, &
ſuburbium occupare, quod ſi benè ſuccederet, fieri poſſe putabat, quod etiam vrbem occuparet. Cum verò
difficilis eſſet aditus, Cenomanus primò cum hoſte aliquamdiu velitatus eſt, indè duo tormenta bellica in
illos diſploſit, & exorto fumo ſubmiſit ſelectiſsimorum militum turmam, qui ſinè vlla trepidatione in ho-
ſtem delati, ea animorum pertinacia cominus vtrinq; pugnatum eſt, vt neutra pars cedere voluerit. Tandē
victoria ad Cenómanum inclinante, Regij in vrbem fugerunt, & confæderatis ſuburbia reliquerunt, hæc
vſq; ad occiſionem Regis Henrici per Cenomanum geſta ſunt. Cum poſtridiè à Regis morte Henricus Na-
uarræus in ipſo tumultu Rex Franciæ proclamatus eſſet, iamq; ſe bello contra confæderatos accinxiſſet, Ce-
nomanusq; intellexiſſet, Nauarræum Rothomagenſem agrum infeſtare, cum ſuo exercitu, Rothomagum
cōtendit, ſed vbi in itinere nunciatum eſſet Nauarræum iſtinc Dieppam exercitum abduxiſſe, Gornachum
Cenomanus ſuas copias duxit, quod oppidum hoc à Nauarræo ſtetiſſet, aduenienti hoſti fortiter reſtitit.
Captum tandem, & ſpoliatū eſt, trucidatis omnibus, qui in armis erant. Non multò poſt Pontiſarenſes
vulgo Pontoyſi, qui nuper in hoſtium poteſtatem tranſierant, obſedit. Lanoijus vt Cenomanum ca-
ſtris exueret, & à mænibus pelleret, oēm mouit lapidē, Cenomanus prius arcē Boyſiam expugnauit,
& occupauit indè ad Pontiſaram conſedit, & muro ducentis pedibus proſtrato, mox fortiter (deſi-
deratis tamē multis egregijs militibus) expugnauit. Cenomanus poſteà in inferiorem Norman-
diam profectus, oppidum Pontem Marmum obſedit, oppugnauit, & expugnauit. Indè Chile-
boetium mouens, fluuium, vbi maues Anglorum, & Batauorum in anchoris ſtabant, ob-
ſtruxiſſe dicitur. Recuperata pôſt Caudebeka, huius mænibus dirutis, & munimentis
ſolo æquatis, vtramq; Sequanæ ripam inter Rothomagum, & mare tutam ab ho-
ſtibus reddidit, & nauigationi libertatem reſtituit. Quæ deinceps pôſt Nauar-
ræi in Galliæ Regem confirmationem à Cenomano cum illo reconcilito
in militia geſta ſunt, Gallicarum rerum ſcriptoribus me-
moriæ relinquo prodenda.

HENRICVS
GVISIÆ DVX.

HENRICVS Guiſiæ Dux ex Illuſtriſſima & antiquiſsima Lotharingiæ Ducum familia, quæ à Carolo Magno originem ducere fertur oriundus, Franciſci ex Anna Ferrarienſi filius. Sedecim annorum adoleſcens cum inſigni Baronum nobilitatisq; Gallicæ comitatu ſuis ſumptibus ad Maximilianum Secundum Imperatorem anno M. D. LXVI. contra Solimannum Turcarum Tyrannum expeditionem ſuſcipientem in Hungariam profectus eſt, vbi prima militiæ rudimenta poſuit, egregiusq; Martij ſpiritus animus in eo apparuit. In Galliam reuerſus, eam propter nouatam religionem bello inteſtino vexatam inuenit. Quapropter vt tam Regi ſuo fidelem nauaret operam, quam etiam Catholicam religionem defenderet, arma ſumere coactus eſt. Cum Pictauiũ ab Admiralio Caſparo Colignio arctiſsimè obſideretur, Dux Andegauenſis Regis frater conſiderans maximum Regni detrimentum, ſi ciuitas Pictauienſis in hoſtium poteſtatem perueniret, collecto ſumma celeritate, & ſilentio exercitu, Guiſium cum mille quingentis ſelectiſsimorum equitum Gallicorum, nec non turmã equitum Germanorum eò miſit, cui etiam frater Carolus Maynij Dux cum aliquot equitum peditumq; copiis Italicis ſe coniunxit, cum quibus emmenſo ſine requie maximo itinere, tanto ſilentio, vt hoſtis non perciperet noctu ciuitatem intrauit. Populus viſo tam magnanimo Principe ſumma cum lætitia affectus, & quam maximè recreatus eſt. Guiſius ſtatim de omnibus quæ ad defenſionem neceſſaria erant ſumma cura, & diligentia prouidit, oppugnationes varias ſumma cum fortitudine ſuſtinuit. Aliquot à Guiſio eruptionibus factis, & velitationibus commiſsis, hoſtis, quod Andegauenſem cum nouis ſubſidijs aduentare intellexiſſet, obſidionem ſoluere coactus eſt. Cruento illi prælio, vbi Hugenoti cum Admiralio ad internecionem cæſi ſunt interfuit, & in pede vulnus accepit. Simultate inter Regem, & fratrem eius Alenconium orta, cum hic in Normandiam perueniens ſub prætextu defendendæ nobilitatis, libertatisq; Gallicæ vtriusq; religionis exercitum colligeret, iam etiam Germanorum, Heluetiorumq; copiæ Condæo aduenissent, ex Languedocca Galliæ Narbonenſis regione quoque Galli Duce Vicecomite Torenio Mareſcalci Anuillani fratre Alenconium ſequentes coniunctis viribus contra Regem proficiſcerentur. Guiſius certior factus partes Regias tuendas ſuſcipiens, obuiam cum exercitu hoſtibus factus eſt, edita pugna ſanguinolenta, Guiſius in facie glande plumbea vulneratus victoriam obtinuit. Tandem cum Ordines Catholici, vt futuris incommodis occurrerent fædus inijſſent, & Guiſium exercitus Imperatorẽ conſtituiſſent, Rex Henricus Valeſius de hac confæderatione edoctus, dies noctesq; meditatus eſt, quibus modis creſcentem Guiſiorum authoritatem minueret, & eorum vires frangeret. Non enim latere potuit Regem, quæ apud populum & ſua, & Ducis Guiſij eſſet exiſtimatio, pleriq; enim Regem tanquam ignauum, Guiſij verò pietatem, fortitudinem, dignam Imperio formam extollebant. Apud Regem igitur quorundam maleuelorũ obtrectatione traductus, & varijs inſimulationibus oneratus, tantum effectum, vt omnia Guiſij acta Regi eſſent ſuſpecta, obliuioni traditis, omnibus Guiſij in Eccleſiam, in Rempublicam Gallicanam, in ipſum Regem beneficiis, quod pater, quod ipſe Reges, Regnumq; Galliæ in tam ancipiti ſtatu conſeruaſſent, ab aula, aulicisq; negotiis vnà abſtinere iuſſus eſt. Vndè Guiſius multorum ordinum, quorum ſimulata fides erat odium incurrit, authoritas etiam eius, exiſtimatioq; magis, magisq; imminuta eſt. Erat tum temporis Rex Pariſijs, ad quem Guiſius licet contra mandatum Regis, eius priſtinæ ergà ſe benevolentiæ confiſus paucorum nobilium comitatu peruenit, & vti nullius ſibi criminis conſcius cubiculum Regis ingreſſus Regem intrepidè ſalutauit, increpatus à Rege quod contra mandatum eius venire auſus eſſet, humiliter, & placidè reſpondit, ſe non alio conſilio veniſſe, quàm vt ſe purgaret, & immeritò ab æmulis ſuis traductum oſtenderet. Regis autem diffidentia quotidiè creuit, admiſſo in vrbem Pariſienſem numeroſo exercitu, hoc ancipiti ſtatu, iuuentus literis addicta primùm, ciues deindè armati prodierunt. Efferbuit haud exigua ſeditio, & Guiſius inuocatus, Heluetios adoriens victoria potitus eſt. Felici hoc euentu ciues maiores ſumpſerunt animos, & in Gallos non minus, quam Heluetios ſæuierunt, Guiſius tamen ne vlterior cædes fieret, quantum licuit cohibuit. Rex vrbe relicta ad tutiorem locum, ſe transferens in Carnutes acceſsit. Poſt cuius abitum Guiſius Armamentarium, palatium, aliaque loca Lutetianæ vrbis munitiora occupauit, pręſidiis firmauit, ſcripto de hoc facto ſe purgauit, quo promulgato, cum omnibus Catholicis ſatisfactum eſſet, & Rex ſua manu illud ſubſignaſſet, quietura videbatur omnis inter Regem, & confœderatos diffidentia. Rex autẽ poſteà Bleſis Comitia indixit, ad quæ cum Guiſius magnis Regis pollicitationibus allectus perueniſſet, perbenignè à Rege exceptus eſt, ſupremæ Regni dignitates ei decernuntur, imò Regni adminiſtratio omnis, & tantum non Regium nomen ei tributum. At non diuturna ei fuit hæc felicitas, paulò enim poſt in palatium accerſitus, ſub prætextu, quod ardua, & arcana quædam cum eo cõferenda negotia ſuppeterent, cubiculum Regis ingreſſus, hunc ibi non inueniens, inſidias ſuſpicari cæpit, leuatis vna parte auleis, mox ſiccarij ad hoc à Rege cõducti ſtrictis gladijs proſilientes, Guiſium læthalibus ictibus confecerunt, quibus conſumptus, atq; alta voce miſericordiam diuinam implorans concidit. Quem poſteà eodem mortis genere ſecutus eſt eius frater Cardinalis Archiepiſcopus Remenſis, vtriusq; corpus rogo conſtructo impoſitum exuſtum, & cineres in præterfluentem Ligerim proiecti ſunt.

Anno M.D.LXXXVIII.

ALEXANDER
FARNESIVS PARMÆ DVX.

ALEXANDER Farneſius tertius Parmæ Dux,
Octauij Farneſij & Margarithæ Auſtriacæ filius, Caro-
li Quinti Imperatoris nepos fuit. Romæ natus à Proauo
Pontifice fœlix illud vaticinium ſummum eum ducem futu-
rum habuit, quod citò eius acta probauerunt. Educatus primum
in Italia, deindè in Belgio, & in Hiſpania apud Philippum Regem auvnculum. Cum ad Sanctū
Quintinum & Durlanum prælium inire prohiberetur, ægrè ac non ſine multis lachrymis in ca-
ſtris contineri potuit, multa deindè puer præbuit animi inuicti ſigna, Idem adoleſcentiæ, & bello-
rum initium fuit. In nauali ad Lepantum felicisſima contra Turcas pugna priuatus ferè miles abſolu-
tam perfecti Imperatoris formam expreſsit, & ſequenti anno ingentem Turcarum equitatum, qui octo
millibus conſtabat ad Nauarinum fugauit. In Belgium reuerſus, Iohanni Auſtriaco conſulendo, pugnan-
do, maxima & minima ducis ac militis munia obeundo maximo vſui fuit. Huius præſertim virtute ma-
gnus ad Gemblacum fuſus hoſtium exercitus, Sichemium, Dieſtam, Liauum, Limburgum, & Dalem ex-
pugnauit. Irruentibus Belgarum, Germanorum, & Gallorum exercitibus fortiter obſtitit, quorum copias
diſsipauit. Receptis vltra Mosam opportunis locis Germani, qui à Caſimiro Palatino conducti aduenerant,
eò anguſtiarum redacti, vt cum elabi non poſſent, conditiones quas voluit victor accipere cogerentur, dele-
tis propè Antuerpiam multis hoſtium peditibus, Traiectum poſt diuturnam obſidionem expugnauit. Eius
opera Hannoniæ & Arteſiæ prouinciæ, vna cum Lilla, Duaco, & Orſira in Regis poteſtatem redierunt. Ca-
ptis Breda, Cortraco, Zutphania, & Groninga, variæ trans Rhenum relatæ victoriæ. Erumpentem ex Gallia
cum ingentibus copiis Alenconium repreſsit, Tornaco & Aldenarda domitis, Lyra & aliis Branbantiæ oppi-
dis receptis. Bironium Magnum Galliç Mareſchalcum cum Gallorum exercitu ad Stienbergam inſigni prę-
lio profligauit. Roremondam, Gandauum, Bruxellas, Mechliniam, & alias ciuitates, atque Antuerpiam poſt
deletum penitus ad Ceuraſtanium hoſtium exercitum admirabili ſupra Scaldim ponte exædificato ad dedi-
tionem compulit. Quo victoriæ curſu opulentisſimas Brabantiæ, & Flandriæ prouincias recuperauit. Neo-
magum & Geldriam vrbes obtinuit. Hinc gradu promoto, & expugnatis Grauio, Venlonio, & Noueſio co-
mitem Liceſtrenſem cum Anglorum & rebellium agminibus parua manu profligauit, ac dedita Dauentria
potitus eſt. Subactis Brugis Flandrorum & Secluſa, eum florentisſimis copiis in Angliam parantem maxima
Hiſpanicarum nauium claſsis, quæ Medinæ Sidoniæ Duce præfecto loco minimè tuto in anchoris ſteterat,
vi æſtus abrepta, ac diſperſa ab incepto reuocauit. Bonnam Colonienſis Diocœſeos vrbem ab hoſtium armis
vindicatam Erneſto Bauaro Archiepiſcopo reddidit. Montem Sanctę Getrudis Maritimum oppidum vltrò
oblatum recepit. Poſt Henrici ſecundi Gallorum Regis mortem fædere inter Hiſpaniarum Regem, & Galliæ
Catholicas partes inito, Parmenſis cum octodecim millibus in Galliam profectus eſt, & Henricū Borbonium
Nauarræ tūc Regem qui in Pariſienſes duxerat, ſuburbia occupauerat, ſpoliauerat, & multos ſecum captiuos
abduxerat, obſidionem ſoluere coēgit, atq; immenſam vim omnis generis cōmeatus in vrbem Pariſienſem
intulit. Poſtea ad oppugnationem Ligniaci ſe contulit, tanta vi tantoq; impetu tormentorum ad oppidum
fulminauit, ſtratisq; ruinis tanta contentione illud oppugnauit, vt inſpectante Nauarreo Rege expugnaue-
rit. Corbelium oppidum arte, natura, & præſidio munitum iniquo Pariſienſibus loco ſitum obſedit, & poſt
tres ſeptimanas non ſine cæde tamen, & ſuorum ſanguine in poteſtatem recepit. Interea Parmenſi nouæ co-
piæ ſubmiſſæ fuerant, ne in tam felici rerum gerendarum progreſſu retardaretur. Diſſolutis poſtea hoſtium
copiis ad Belgij prouincias dum reuertitur, inſequentem ſe equitatum fudit & fugauit. Iterim vt in Galliam
rediret per Briſaccum ſolicitatus, propter Belgij motus ſe excuſauit, pecuniam tamen tranſmiſit. Tandem &
ipſe cum nouo exercitu ſecutus eſt, hoſtem in inſidiis latentem cæcidit, vbi Mareſchalcus Laureſtinius occu-
buit. Oppidum Contis & arcem iuxta Forneſcam deditione cepit. Caudebekamium quod Rothomaghenſi-
bus munitiones inuehendas impediebat, obſidione cinxit & expugnauit, vbi in velitatione inter collum &
humerum dextrum vulneratus eſt. Nunquam tamen decubuit, ſed equo inſidens caſtra obequitauit, & in
præliis primus animos militum ad fortiter pugnandum incitauit. Nauarreus aliquoties cæſus, vterq; exerci-
tus continuò in armis verſatus, anceps victoria vbiq;, & Rothomagenſes obſidione liberati ſunt. Qua in
re tanto maiorem meruit gloriam, quantò eius exercitus numero inferior fuit. Vrgente Pōtifice vt ter-
tium in Galliam moueret, ac noui Regis electioni intereſſet, Atrebati ſubſiſtere morbo coactus intra
paucos dies deceſsit. Anno M. D. XCIX. ætatis ſuæ Quadrageſimo octauo. Corpus Parmam de-
latum. Romani antiquo more in Capitolio militarem ſtatuam poſuerunt. Fuit Alexander ma-
gna animi moderatione præditus, aſsiduis vigiliis exercitatus, benignitate, clementia, magni-
ficentia, pietate, fide præſtantiſsimus, ab omni priuati commodi cupiditate alienus. Ita pa-
tiens laboris, vt vrente ſole per multas horas in prima acie ſteterit, ſæpè in aquis per-
noctârit, indè factum eſt, vt qui firmo admodum corpore adoleſcens fuerit, debilita-
tis poſteà viribus aduerſa valetudine ſit vſus. Animo ita magno & inconcuſſo,
vt nunquam in ſummis vitæ periculis, quibus ſæpè conflictabatur formi-
doloſi ſpeciem præbuerit, erga milites non liberalis ſed profuſus vi-
debatur. Belli gloria adeò excellenter claruit, vt ex omnibus
Chriſtiani orbis partibus ad eum venirent, qui
militarem diſciplinam, & laudem aſſe-
qui cupiebant.

IOHANNES
CASIMIRVS PALATINVS.

IOANNES CASIMIRVS, ex antiquiſsima illa
& Illuſtriſsimâ Palatinorum Rheni Comitum, atq; Ba-
uariæ Ducum Gente, Patre Friderico III. Sacri Rom. Im-
perij Septemviro, Matre verò Caſimiri Marchionis Branden-
burgici filia Maria oriundus fuit. Puer admodum in Aulam Lo-
tharingiæ Ducis miſſus, paulò pòſt Henrico III. Galliarum Rege ex fœdere Saxonico in Ger-
maniæ fines irruente, vnà cum Carolo filio Lotharingi, nihil eiuſmodi opinantibus Nanceo in
Galliam abductus, atq; in numerum Adoleſcentum domeſticorum adſcitus, eadem cum illis edu-
catione habitus fuit, vbi pro ætate plurima ſtatim ingenij & animi egregiæ indolis ſpecimina de ſe
edidit, ac promptitudine, alacritate, & dexteritate cæteros ſodales facilè ſuperauit, adeò vt Regina con-
junx Hetruſca aliquando ſubridens quidem, ſed ſeriò Regi objecerit, ſe mirari, cur adoleſcentem nutri-
tet, quem aliquando Galliæ negotium faceſsiturum mens præſagiret. Hinc animum militiæ adjecit, eamq;
bellicæ virtutis famam adſecutus eſt, vt inter ſui ſeculi Germanos belli Duces, omnium ferè opinione, pri-
mum locum obtinuerit, moribus nihilominus ita humaniſsimis præditus, vt incertum ſit, fortitudine cla-
rior, an ſuauitate ingenij amabilior fuerit: Vt qui laborũ omnium ſemper patientiſsimus, ſic pacis Imperij
ſtudioſiſsimus exſtitit. Religionis induciis in Gallia armis obtentis, repentè à Regis, & Albani Ducis Bajo-
nenſi colloquio ſecundi belli ciuilis calamitas Regnum excepit. Itaq; Ludouicus Borbonius Condenſis Prin-
ceps, Eccleſiarum reformatarum Patronus, hoſtibus ad S. Dionyſij fanum in oculis Pariſienſium fuſis, ad-
verſæ factioni viribus ſe ſuis imparem agnoſcens Friderici Electoris opem haud fruſtra implorauit. Is ſup-
petiarum curam filio Ioh. Caſimiro demandauit, qui conſcripto magno peditum & equitum exercitu Hei-
delbergâ in Lotharingiam conceſsit, ſeque Borbonio & ſocijs Gallis conjunxit. Rege verò nequicquam in-
gentibus pollicitationibus reditum ipſi in Patriam perſuadente, abſq; mora ad Caſtrum novum exercitum
luſtrauit ac recenſuit. At Gallis pecuniam non expromentibus, de ſuo ſtipendium militi exſoluit, & penitius
in Galliam duxit, irrito conatu Budeo Principe Portiani fratre cum ſelecta manu Caſtra eius adoriente: nec
feliciore euentu præſidiariis ex Langreſio ſæpius in illum erumpentibus. Ad oppidum Caſtillionem eiuſdẽ
nominis Cardinalis primum Regis de pace mandata, ſed fruſtra expoſuit. Interim Theodoricus Shönbur-
gius ducentos equites ex illo præſidio fudit, fugauit. De hinc aliquot oppida capta, nonnulla direpta ſunt.
Tandem ad Carnutes peruentum, vbi Palatinus ſua manu tormenta militaliter diſpoſuit, librauit, diſploſit.
Satis amplo expugnationi ſpatio mœnibus ꝓſtratis & jam jam irrupturo milite, Cardinalis idem cum pacis
capitibus interuenit. Palatino quidem non audito induciæ pactæ, ac deinceps per fæcialem pax publicata eſt:
ſic factum vt Carnutum oppidum cum præda opima Gallorum ſeu inuidia, ſeu belli tædio, è manibus Ger-
manorum eriperetur. Palatinus magnis itineribus Gallia excedens, copiisq; dimiſsis, Heidelbergam, â Paren-
te, atq; ciuibus magna cùm lętitia & honore exceptus rediit. Nouo deinde excitato in Gallia bello idem Con-
dæus oblata Metis, Tulij & Verduni vrbium perpetua præfectura apud Palatinum effecit, vt in ſtructiſsi-
mo è Germanis & Heluetiis exercitu ipſi ſuccurrerit. Tunc Noviodunum Biturigum ad deditionem com-
pulſum. Maynio Duce cum exercitu Regio approperante, acie inſtructa Palatinus ſui poteſtatem fecit, illo
verò prælium detrectante ipſe vlterius contendit. Ex itinere obuiis ciuitatibus pecunia & annona imperata
Auernorum in finib⁹ inter illum, Condęum, & Alanconium Regis fratrem, de belli ſumma deliberatum eſt.
Henricus interim Rex, Galliam tanta Germanorum mole liberatam cupiens, de pace per Legatos egit. Cui
Caſimirus, ne deeſſe videri poſſet, apud Aulam publicè te ſtatum fecit, non ſui commodi, ſed ſolius tranquil-
litatis Gallicæ recuperandæ cauſa arma ſe ſumpſiſſe. Mora autem ex mora injecta Palatinus cum Condæo
Liguri trajecto Divi Severini oppidum vi expugnauit, quingentis tamen cùm ciuibus, tùm liberis & vxori-
bus in arcem fugientibus, vel inuitis Heluetiis ob deſideratos in expugnatione commilitones, cui inaudito
aliâs huic Genti exemplo intereſſe voluerunt, irritatis, parci iuſsit. Inde Lutetiam motis caſtris, incredibile
dictu, quantoperè ibi trepidatum, ſed Alanconij & Reginæ precibus incæpto deſtitit. Mox inter Palatinum,
ſocios Gallos, & Reginam intercedente colloquio pacis conditionibus Rex acquieuit. Caſimirus præfectura
tot ciuitatum abdicata ex Gallia abiit, Alanconio IV. majora tormenta dono reliquit, quibus ille, vix dum
eo è Gallia digreſſo, contra Hugenotos vſus eſt. Poſteà ab ordinibus Belgicis accerſitus, numeroſo equi-
tatu & legione peditum conſcripta in Brabantiam movit, vbi ſemel cum Ioannis Auſtriaci milite cõ-
greſſus, ſeptingenti ex Hiſpanis deſiderati ſunt. Dein Gandauenſium auſpiciis contra Malconten-
tos bellum geſsit. Interea autem dum is in Anglia à Regina exquiſitiſsimis honoribus, & equeſtri
ordine Anglicano afficeretur, de militis ſui, ab Auſtriaco commeatu impetrato, in Germaniam
reditu intellexit. Audita fratris Ludouici morte, licet ſocietate belli Colonienſis implicatus,
tutelam Nepotis & Adminiſtrationem Electoratus omnibus rebus pręferendam cen-
ſuit, qua, nonnullorum motam ex teſtamento fraterno litem nihil moratus, integra
fide, tùm cura & laude ſingulari perfunctus fuit. Tandem anno M. D. XCII.
ætatis XLIX. viij. Idus Ianuarij Heidelbergæ, magno bonorum cum lu-
ctu diem obiit. Sepultus eſt ad S. Spiritus. Reliquit ex Eliſabetha
conjuge, Auguſti Saxoniæ Electoris filia, Dorotheam, quæ
Ioanni Georgio Anhaltino Principi nupſit.

CAROLVS
LOTHARINGIÆ DVX.

CAROLVS Tertius Lòtharingiæ, Calabriæ, Geldriæ, & Barri Dux, patre Francisco, cui sapientis cognomen fuit, & Christierna Danorum Regina anno Millesimo Quingentesimo Quadragesimo tertio natus est. Patrem amisit penè infans, & cum annum ætatis suæ nonum ageret, à Rege Galliarum Henrico Secundo, qui deindè illi socer fuit in Galliam ductus, ac in aula regia simul cum Francisco Delphino eiusdem Regis primogenito ijsdem studiis, est educatus. Is annum natus Quindecimum Claudiam Henrici Regis filiam, & Elisabethæ Hispaniarum Reginæ sororem in vxorem duxit, Felix hoc, & ab omnibus admirandum, ac pro exemplo habitum matrimonium, sed præmatura mors Claudiæ, cum duas vno enixu egregiâ forma peperisset filias coniugium non amorem diremit. Cœlebs dehinc quamuis ætate viridi florens perpetuò mansit Carolus. Ex Claudia Henricum Pontis Mussonij Marchionem, Carolum Cardinalem Episcopum Mediomatricensem & Argentinensem, & Franciscum Valdemontis Comitem liberos, Christiernã, quæ Ferdinando Medicæo Magno Hetruscorum, Elisabetham, quæ Maximiliano vtriusq; Bauariæ, Antoniettam, quæ Ioanni Gulielmo Cliuiæ Ducibus nupserunt, Catharinam hoc tempore adhuc innuptam, Annam, & Claudiam tenera ætate defunctas filias suscepit. Carolo semper fuit singularè pietatis, pacis, ac inprimis Catholicæ religionis studium, quippe ingenio adeò mansueto, adeò ad virtutem, & honestatem nato, vt ne verbum quidem aut acerbum minis, aut turpe, quando cum familiaribus egit, vel dissimulationis, vanitatis, vel artificij plenum, quando seria tractauit vnquam protulerit. Tam in vtraq; fortuna moderatus fuit, vt illi ne quidem vultus aut elatus, aut demissus fuerit, iram, quod est maximum; sic superauit, vt nec voce permotum unquam illi fuisse ánimum quisquam deprehenderit. Has animi dotes ornauerunt forma regia, & decens proceritas imperio digna. Coactus arma sumere Bitcense oppidum expugnauit. Catholicos cum in Galliis pro religione decertarent, viribus, opibus, copijs non semel tantummodò, sed multoties iuuit. Ipsemet exercitum in Germaniam duxit, Germani enim equites, quos Henricus Nauarreus Rex expectabat, inter Basileam, & Argentoratum Rhenum traiecerant, vt rectà ad Nauarreum tenderent, & cum ipso vires iungerent. At Carolus cum expedita manu illis obuiam processit, atque inter Peenfeldiam, & Markolheimium eos assecutus, cum primus inter alios pugnaret, strauit ac fugauit, & ne in Galliam pertingere possent iter præclusit, paucis exceptis, qui ad Basilæam instituto itinere peruaserunt, Bellum hoc prudenter suscepit, prosperè gessit, felicius confecit. Hinc vt victoriam prosequeretur ad felicitatem iuncta celeritate paulò pòst in Burgundiam, & Galliam traiecit, Vasseium primarium Hugenotorum in Gallia nidum admotis tormentis cõquassauit. Primum natu maximum filiorum Marchionem, & deindè Valdemontis Comitem cum valida armatorum manu, & insignium virorum in Catholicorum fœderatorum suppetias Luteliam vsq;, & in Neustriam misit, Virodunensium, & Tullensium libertatis assertor appellatus, ciuitates illas fidei Catholicæ addictas in suam tutelam recepit, easq; aduersus insidias, & arma Hugenotorum fortiter conseruauit. Iametziam arcem munitissimam quindecim, Marsalium oppidum, quod multis inexpugnabile credebatur, decem, Villam Francam octo diebus expugnauit. Marchione verò Pontis Mussonij duce Coiffium, Montemclarum, & Montemigneum vi captas vrbes suas reddidit. Cum post mortem Episcopi Argentinensis Ioannis Comitis à Manderscheit Canonici Catholici ad Tabernas oppidum conuenientes Cardinalem Lotharingum elegissent, protestantes autem, cum oporteret Episcopum esse potentem, & opulentum, qui posset aduersariis resistere, nec talis in numero eorum inueniretur, collatis consiliis Ioannem Georgium Marchionem Brandenburgensem Episcopum postulassent, indè exitiale inter vtrosq; bellum esset exortum. Argentinensibus autem cum multis Principibus, & præsertim Marchione Brandenburgensi patre electi Administratore tunc Archiepiscopatus Madeburgensis, & Gallis quibusdam in id vnum conspirantibus, vt Carolus Cardinalis Lotharingius ab eo, in quem electus fuerat Argentinensium Episcopatu vi pelleretur, Carolus pater hoc tam pium quamuis grauè bellum imprimis suscipiendum esse putauit, & alterum quo detinebatur Gallicum, quodque hinc à Lingonibus, illic à Duce Bullionio Hugenotorum primario duce, qui ambo per Nauarræum iuuabantur, & in eum concitabantur, vndiq; premeretur, ab incepto nihilo magis deterruerunt. Illud igitur per Cardinalem filium inchoauit, qui adiuncto sibi Valdemontio fratre in eo nõ minus gnauiter, quàm sanctè & sapienter nauauit operam. Hostis aliquoties cesus, oppida, & arces per Argentinenses anteà occupata, rursus partim vi expugnata, partim deditione recepta, Argentinenses verò cum viderent Principes Germanos Brandenburgico affinitate coniunctos belli negotium non magnoperè curare, neq; prouincias suas immensis sumptibus exhaurire velle, suis expensis equites, peditesq; conscribere, & alere coacti fuère. Tandem languentibus vtrinq; animis, & intercedentibus legatis Cæsareis arma posita, & pax facta est, atque tàm Cardinali, quàm Marchioni Episcopatus Argentinensis territoria, & oppida distributa certis conditionibus possidenda assignata sunt. Carolus autem Dux tunc demum postquam Nauarræus Pontifici reconciliatus, in regnoq; Galliæ confirmatus esset, bellum aduersus illum gerere desijt, suosque optima pace donauit.

Cæsaris Quinti quo vindice
Tinxit Maurus sanguine, Turca mare.
erat et Belgas arma, sed illum
immatura Parca tulit.

IOANNES AVSTRIVS.

IOANNES AVSTRIVS Caroli Quinti Augusti post hominum memoriam maximi fortiſsimiq; Imperatoris filius, à patre receptam gloriam multis auxit virtutibus. Ingenuit ipſi natura patris ſeminibus ſolidi honoris cupiditatem, vt nihil niſi veram laudem, veraq; decora generoſè peteret, ad quæ ita aſpirauit, vt nec ſatiaretur, nec ceſſaret, quin optima laude cumularetur ad arduum gloriæ faſtigium enitens. Antiquitate paterni generis, gloria maiorum, paternaque præcipuè laude florens, in his minimum tamen, ſed in virtute plurimum præſidij, & ſubſidij, ſibi ſtatuit, ſentiens ſtemmatis nobilitatem eſſe ſplendidam, præclarè tamen geſta illi lumen præferre, atq; dum nobilium facta excelſiore ſint loco, hæc præ cæteris illuſtriora eſſe debere. A primis annis laboribus periculisq; aſſueuit, vt ſtrenuus Imperator euaderet, ac felicitatem quam fortuna largiretur cum virtute coniungendam cenſuit. In Granatenſe regnum miſſus, tanta vi celeritateq; arma exercuit, vt prius dux quam miles, antè triumphator quam imperator extiterit. Mauros Philippo fratri rebellantes oppreſsit, proſtrauit, cruentiſsimam eorum ſtragem edidit, ferocientes domuit. His lætis militiæ initijs effloruit, & expedito virtutum, & huius victoriæ curſu ad ſuprema gloriç culmina contendit. Quid virtus quid conſilium poſſet ſummus Sanctiſsimi fæderis inter Pium Quintum Pontificem Maximum, Philippum Hiſpaniarum Regem, & Rempublicam Venetam dux declaratus docuit. Turcas vniuerſo Chriſtiano generi exitium minitantes nauali prælio omnium glorioſiſsimo proſtrauit, Rem Chriſtianam in ſummã adductam diſcrimen metu atq; periculis liberauit, quum illuc vſq; quinq; triremium impetum ſuſtinuiſſet, ternas euiciſſet, ipſiuſmet Ali Turcici Baſſæ prætoriam totam occiſo ipſo occupaſſet, ex qua tamen prius cum ad malum vſq; perueniſſet ter magna cum cede repulſus fuerat. Quod autem imprimis decebat optimum Imperatorem, qui ſciret à Deo potiſsimum expectandam victoriam, mandauit cunctis ducibus, patris ſui Caroli Quinti pietatem imitatus, darent operam, vt qui ſub ipſis militarent, & cçteri omnes piè ſancteq; viuerent, ſtrenuè fortiterq; pro Chriſti nomine pugnarent, ita enim fore vt in tam iuſta cauſa Dei auxilio, & protectione fruerentur, tum quoq; vbi ad pugnam ventum eſſet, ſuum quisq; ſeruaret locum animo forti & minimè perturbato. Nec ommittenda cenſeo, quæ Mehemet Begus Euboeæ prefectus hanc naualem pugnam diſuadens de Auſtrio protulerit, nempè adeſſe Caroli Quinti Cæſaris filium, & Philippi Hiſpaniarum Regis fratrem virum fortiſsimum, & paterna gloria excitatum ſummo honoris gradu quem in hoc fædere obtinuit inuitatum, & omnium deniq; totius claſsis ducum militumq; conſenſu armatum & cultum. Maximè verò ipſum Auſtrium eſſe iuuenem audacem, periculi auriq; contemptorem, quiq; nihil equè cordi habeat, quam vt ſuæ virtutis fama ad extremas vſq; Hiſpaniæ oras perueniat, præſertim cum eos habeat adiutores, qui à Turcis leſi pugnandi deſiderio iam ante flagrarent. Hoc egregio in comparabiliq; facinore cum æternam nominis immortalitatem ſibi peperit, tum exemplum mortalibus & poſteris tradidit, Turcas conſilio & virtute ſuperabiles eſſe, qui nullis viribus, nulla potentia ſe frangi poſſe putant. Auſtrij quoq; virtutem & felicitatem admiratus Selimus Turcarum Sultanus, cum ſequenti anno cõfœderati Peloponeſiacam expeditionem ſuſcepiſſent, Vluchiali claſsis Turcicæ Jmperatori perſcripſit confligere quidem licere, attamen ita congredi imperatum, vt abſente Auſtrio certamen cum Venetis iniret, præſente autem pugnam declinaret. Hac nauali ſubnixus victoria, Auſtrius in Afros ſe vertit, & nouo triumpho nomen ſuum nobilitauit. Vticam cepit, Tunetum recuperauit, profugum regem reſtituit, munimentum inter Guletam, Tunetumq; condidit, prçſidio firmauit, Amidam captiuum cum filio in Siciliam tranſmiſit, & illuc ex Africa cum trophæo iterum traiecit. Sic Auſtriacæ domus decora cumulauit, ac benigniſsimi ingenij ſui ſplendore, conſilij præſtantia, imperatorijs virtutibus, immenſo auſu, atq; glorioſiſsimæ naualis victoriæ, & Africanæ expeditionis felicitate ſummos iſtius æui Principes non ſolùm æquauit, ſed étiam ante celluit. Vbicunq; cum imperio exercitui vel claſſi præfuit, nihil quod optimum imperatorem decet, omiſit, quid agendum, quomodo progrediendum imperauit, acies diſpoſuit, & agmina diſtribuit. Quandocunq; vel mari, vel terra confligendum fuit, acies circumiuit, & milites ad ſtrenuè fortiterq; pugnandum adhortatus eſt. Quos in his, quæ ad in comparabilem ſuam laudem præclare geſsiſſet, auſpiciorum comites, periculorum conſortes, & egregiorum facinorum adiutores habuit, modeſtè illis, & liberaliter ſuum decus communicauit, ita vt ſua cuique illius pars ab eo ſit conceſſa, apertè fatendo, quod illud communis fortium commilitonum ſuorum auſus, & felix dextra peperiſſet, nec ſolus victoriæ fructum delibauit, neque totum percipere voluit. A Philippo fratre Belgicarum prouinciarum gubernatione, totius exercitus ſuprema præfectura, atq; belli contra perduelles Belgas adminiſtratione ipſi commiſſa, inter medios rerum proſperrimè, laudabiliſsimèque gerendarum conatus Namurci initio Octobris, Anno M. D. LXXVII. diem clauſit extremum. Poſtea corpus in Hiſpaniam tranſlatum cœnobio Laurentiano conditum eſt.

SEBASTIANVS
VENERIVS VENETIARVM DVX.

SEBASTIANVS ex nobilissimæ apud Venetos familiæ stirpe anno salutis M. CD. XCVI. editus natalem habuit xij. Kal. Ianuarij. A legitima obeundis honoribus ad grauiorem vsq; obitorum munerum ætatem fidem, spemq; de sua virtute conceptam totam apud ciues suos cumulatè ita compleuit, vt propter spectatæ fidei summam rerum gerendarum prudentiam coniunctam maiora semper atq; ampliora promeruerit, ac domi, forisq; Reipublicæ vtilissimus iudicatus per omnes magistratus decucurrerit. Communitatis enim tertium fuit aduocatus. Cretam rexit, multis vicibus in eorum, qui continentis sapientes, & magni consiliarij appellantur, ordine clarus eminuit. Senator allectus, Patribus conscriptis mutuam nauauit operam. Tribunatum presidij Brixiensis gessit. Præturam administrauit Veronensem. Tunc Athesis in eam altitudinem Veronæ accreuit, vt vndæ in suburbio Diui Zenonis domorum culmina adequârint, & nisi eius diligentia cautum foret, maior vrbis pars inundatione interiisset. Confinia Veneta moderatum, generali Cypri, Corcyræq; curatione functum, procuratoremq; Diui Marci factum, suffragantium ciuium consensus eo tempore ad maris præfecturam euexit, quo Pontifex Maximus, Pius Quintus, & Philippus Secundus Hispaniarum Rex contra Selymum Secundum, abrupta vetere pace, Cypri regnum summa vi adortum auspicato fædere consociatis classibus, & armis defendendos, ac hostis classem excidendam susceperant. Ex Creta in Cyprum nauigans cum tribus triremibus in mari Ægæo Andrum insulam, & alia loca occupauit, vt quosdam caperet, ex quibus Turcarum consilia, & studia cognosceret. Dum autem Corcyræ præfuit, Acroceraunij fidos nuncios ad eum miserunt, & arcis Chimeræ deditionem polliciti sunt, in qua erant milites trecenti, ea tamen lege, si ipsemet cum pedestribus copiis præstò ibi adesset, & naues aliquas vel triremes ea parte, quæ sinu Ambracio alluitur, ad eos mittendos curaret. Vt verò illius animum omni hæsitatione sublata magis magisque confirmarent, nonnullos obsides ei destinârunt. Venerius igitur conditione accepta, illúc aduenit cum aliquot cohortib⁹, & turmis equitum (numerus ad tria millia militũ fuisse dicitur) & duabus nauibus rostratis moxq; Acroceraunij se circiter mille adiunxêre, quibus extemplò armatis, arcem adortus est, colleq; ab ipsis, & Græcis velitibus occupato, præsidium, quod ab eis haud procul iam aderat, strenuè repulerunt. Itaq; mænium defensores ab hoste circumsessi, destitutiq; omni spe se in proximam ibi vallem demiserunt, quos insecuti Veneriani partem interfecerunt, partem ceperunt, atque ita breui temporis spacio arcem alioqui munitissimam in potestatem citra cruorem redactam victor valido præsidio firmans abijt. In pugna nauali ad Echinadas Venerius licet grandæuus, ac senio confectus, totus niueis armis conspicuus, clypeo ac ense hostilem impetum fortissime reprimens omni ex parte suspiciendum se omnibus intuentibus exhibuit. Hoin prælio nunquam suo muneri defuit, dum aciem disposuit, singula prospexit, suos hortatus rogauit, vt meminissent se contra perpetuos, atque acerbissimos Christiani nominis, & perfidissimos hostes pro fide, patria, parentibus, vxoribus, liberis, fortunis pugnare, & sic graui oratione, suaq; venerabili canicie militum animos ad dimicandum inflammauit. In hoc conflictu Ioannis Austrij Regiam triremem mediam ab Haly Bassa occupatam liberauit, & illi auxilio fuit, vt Selymiana Austrius potitus sit. Cum sua pretoria tres hostiles rostratas cepit, sagitta exterius femur se læsum dissimulauit, donec sauciorũ vulnera fuerint curata. Posteaq; obtenta victoria Ioannes Austrius, & Marcus Antonius Columna cum classibus se Messanã recepissent, Venerius, classe sua refecta, statim triginta naues rostratas cum sex millibus bellatorum ex Italis, & Epirotis cõstantium ad oppugnandum arcem in Epiro sitam, & Margaritam ab incolis vocatam, misit, his Paulo Iordano Vrsino præfecto. Qui, illa sex minoribus tormentis quassata, acri obsidione instans, compositione potitus est. Hinc Venerij Venetias reuersuri consilia conatusq; subsecuta est Sybotæ recuperatio. Cum igitur domi militiæque suas in Republica partes eximia cum moderatione, dexteritate, fortitudine, sapientia semper impleuisset, perpetuo tenore gratiosus apud populum, maximeq; probatus apud proceres esset, ac patriæ commodis integra fide propensissimè studuisset, vniuersa ciuitas constanti iudicio ei summam in Rep. dignitatem destinauit. Quod principe ipso creato, quem præter arma alioquin trabea pellibus nobilioribus suffulta cum scipione amictum eius effigies repræsentat euenit. Virtutibus actibusq; ad exemplũ vixit integerrimus. Diuinitus quasi ostensum est, quàm Deo charus fuerit, ab eo electu, vt administer felicissimæ naualis pugnæ circa Echinadas cõmissæ esset, quoniam duos menses in sarcophago Murani, vbi conditus est, & in ede Sanctorum Angelorum inhumatus iacens, nulla putredine corruptus sit, nec vllum marcoris signum visum, sed albus, morbidusque apparuerit, nec membra obriguerint, sed vti libuit, brachia moueri, & in pugnum manus flecti potuerint.

Fato concessit anna ætatis Septuagesimo quinto, redemptionis humanæ M. D. LXXVIII. V. Non. Martias.

CAROLVS
ARCHIDVX AVSTRIÆ.

CAROLVS Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ,
& Carinthiæ, Carniolæ, &c. Comes Habſpurgi, & Tyrolis &c. Fer-
dinando primo Auguſto Romanorum Imperatore, nec non Hunga-
riæ Bohemiæq; Rege, & Anna Vladiſlai Hungariæ Bohemiæq; Regis fi-
lia parentibus Anno Milleſimo, Quingenteſimo Quadrageſimo, die ter-
tia Iunij Viennæ Auſtriæ natus, natura & liberali inſtitutione duabus quaſi alis ſubuectus ampliſſi-
mum ad virtutum gloriam aditum, leniſſimumq; aſcenſum ſibi patefecit. Elucebat enim in illo etiam
tunc puero amabilis quædam egregiaq; virtutis indoles, quàm pater prudentiſſimus conſpicatus, & ſin-
gulari illum amore complexus, ſumma diligentia educandum expoliendumq; curauit. Ea verò filius pa-
rentem obſeruantia coluit, vt non eſſet celeritas tanta ad iubendum, quanta obſequentis ad parendum
alacritas, preibat exemplo pater, atque ad ſummum laudis faſtigium non ſe filio monitorem tantùm, ſed &
ducem præbebat, ille è veſtigio ſequebatur, vt quæ impreſſa pater reliquiſſet, continuò iiſdem veſtigijs pe-
dem imponeret. Ex quibus tam præclaris initiis quanta poſtmodum in Carolo Principe iam maturo lau-
dum virtutumq; ſeges fuerit ſecuta, omnibus iam pridem innotuit. De moribus quidem illud affirmari
poteſt, Principem hunc cum annum viceſimum attigiſſet, adeò ſuauiſsimis & integerrimis fuiſſe, vt ho-
rum amænitate omnium animos facilè ad amorem ſui illiceret, integritate etiam excitatum ſemel ſui deſi-
derium mirifice tueretur. Temperantiæ modum fixoſque modeſtiæ fines etiam inter ſummas delitiarum
occaſiones & tentationes nunquam tranſiluit. Prudentiæ ſuæ licet in illo ſumma reſidebat, haud nimium
tribuit, ſed ſi quædam negotia alicuius momenti ingenij ſublimitate diſſoluenda occurrebant, Senatorum
aliorumq; prudentum conſilia libenter patienterq; audiuit, nunquam vel in ſententia ſua retinenda per-
tinax, vel in aliorum conſiliis repudiandis ſuperbus viſus, æquius videlicet arbitratus, vt vnus ipſe plurium
præmeditatum ſequeretur conſilium, quam vt cæteri omnes ipſius vnius voluntati aſſentirent. Affabili-
tas verborum comitaſq; incredibilis, quam in ſuo Cyro Xenophon laudat, Archiducis grauitatem ita tem-
perabat, vt & ipſorum Principum animi quibus cum verſaretur mirificè deuincerentur, nobilitatis ſubdi-
torumq; ſuorum gratia artificio optimo colligeretur. Nec minor rei militaris inſignis virtus in hoc Archi-
duce eluxit, fuit ſanè non tam pugnando pacis ſtudioſus, quàm vincendo belli cupidus, quod Turca imma-
niſsimus Chriſtiani nominis hoſtis non tenui ſuo incommodo aliquoties expertus eſt. In hunc immodicè
Chriſtiani ſanguinis ſitientem & ſæuitia graſſantem, Chriſtianæ religionis zelo accenſus multo coacto mi-
lite irruit, eum longè vltrà Styriæ ac Carinthiæ fines profligauit, adeò, vt clades ſæpè grauiſsimas infli-
xerit & aliquot interdum millia parua manu profligaret, hoſtisq; omnibus incaſſum tentatis nulla cum
laude domum redierit. Turcarum immanem exercitum Carolopoli firmiſsimo finium ſuorum propu-
gnaculo à ſe ædificato ſuoque nomini in omnem memoriæ æternitatem conſecrato non ſolùm propul-
ſauit, ſed ne facilè deinceps illud inuaderet, aut prælium confereret deterruit, ſapienter animo verſans,
minus benè conſulere, rebuſque gerendis minus aptiorem eſſe illum, qui cum longius hoſtem ſubmo-
uere poſsit, hunc tamen intra limen admittat. Lycæum ampliſsimum conſtruxit, redditibus ditauit,
Academiæque priuilegiis cumulauit, viriſque doctis commiſit. Hæc hiſtoriarum noſtri æui conditores,
quiq; pro rebus ab illuſtribus viris domi foriſq; præclarè geſtis ocio liberius fruuntur, amplificè celebrent,
nobis ſummo hæc digito attigiſſe ſufficiat. Coniugem habuit Mariam Alberti Boiorum Ducis filiam,
ex qua numeroſam vtriuſque ſexus prolem, ſed fœminea tanto feliciorem, quod binæ duobus vna
Philippo III Hiſpaniarum, altera Sigiſmundo III. Poloniæ Regibus in matrimonium
locatæ ſint ſuſcepit. Obiit Anno Milleſimo Octuageſimo nono Laxenburgi
in Auſtria, vbi ſalubrium aquarum lauacro recuperandæ corroboran-
dæque valetudinis gratia vtebatur. Corpus Græciam
Styriæ primum, funus deindè Seccouiam
tranſlatum & hic conditum.

HENRICVS
MOMORANCIVS ANVILLÆ DOMINVS.

HENRICVS Anuillius, Annæ Momorancij Ducis filius, in prælio ad Druidum vrbem commisso magnum de se virtutis, & roboris specimen dedit. Cum enim patrem iam captum, & aciem Regiorum inclinare vidisset, ac Condæum Principem auctis iam suorum animis pro victore se gerere animaduertisset, ipse facto cuneo in peditatum istius irruit, neq; antè pugnandi finem fecit, quam via armis facta in ipsum inuectus, equo globi ictu vulnerato Principem ceperit. Non enim dubitauit, quin ex permutatione parens pro eo facilè dimitteretur, quod & factum est. Adeò obfirmato animo prælium continuauit, vt à persequendis hostibus vix multa nocte in castra redierit. Anno supra Sesquimille Septuagesimo secundo Anuillius à Rege Carolo Nono ad Nemauisi occupationem missus, Vtricam Cursolensis, ditionis oppidum frustra tentauit, arcem verò Sangenicæam deditione, Caluissonem vi expugnauit. Hinc antequam Nemausum pergeret, Sommieram capere prius statuit ciuitatem Montipessulano vicinam. In hac obsidione, etsi mænibus lata ruina stratis impetum in eam vrbem sæpius faceret, nihil tamen ad rei summam efficere potuit, cum propugnatores fortes, & animosi quotidiana à suæ factionis hominibus auxilia acciperet. Tandem verò cum & ipse recentibus potitus esset suppetiis, postulato ab oppidanis colloquio ciuitatem deditione cæpit. Posthac copijs per oppida distributis à bello quieuit, donec audita fratris captiuitate, insidias sibi strui admonitus, arreptis iterum armis Montempessulanum, Bellocayrum, Lunellum, & Pezenacum occupauit, quorum vltimum mox amisit proditione Tribuni, cui illud & filiolam bimam commiserat. Carolo Rege mortuo, cum aduentus Henrici Tertij expectaretur, Anuillius medium ferè sese inter vtrasq; religionis factiones gerens, suspitione magna defectionis laborabat, cumq; frater adhuc captiuus detineretur, pacta nonnulla cum Regis hostibus inijt, quorum præfectus, à Regijs ad pacem sollicitatus, operam dedit, vt æquæ pacis conditiones inter vtrosq; confirmarentur. Id cum succederet, Anuillius Sangillium Occitanę oppidum expugnauit, deinde Aquas Sextias salis prouentu ditissimas per suos cepit. Hinc cum Condæo de pace legatos ad Regem misit, qui re infecta redierunt. Morbo insuper correptus, qui veneni suspitione non caruit, cum mortuus diceretur, paucos intra dies conualuit. Galliæ Narbonensi præfectus, post fratris obitum Ducis titulo ac Mareschallatus dignitate insignitus est.

FRANCISCVS
MOMORANCII DVX SECVNDVS.

FRANCISCVS Momorantius Annæ filius natu maior, qui & ipse post parentis obitum Ducis titulum adeptus est, inter Pares Franciæ annumeratus, legatione Germanica ad Mauritium Saxoniæ Ducem functus est, anno Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo secundo, Terrouana Morinorum vrbe expugnata, cum reliquis eius loci propugnatoribus ab exercitu Caroli Quinti Imperatoris captus, post aliquot menses à Rege Henrico redemptus, atq; militari Gallici ordinis dignitate, & insignibus donatus, vrbis ac Insulæ Lutetianæ præfecturam cum laude gessit. Anno deindè eius seculi Quinquagesimo septimo memorabili ad Sanctum Quintinum prælio interfuit, ex quo discessisse & hostium manus effugisse insimulatus virtutis estimationem non parum minuit. Ad Druydum posteà vrbem, & alijs ciuilibus per Galliam bellis summa cum fide Regias vbiq; partes, quoad potuit, tutatus est. Audito in prælio Dionysiano cæsi parentis occubitu, non ad luctum sese, sed ad vindictam conuertit, summaq; cum virtute in hostes irruens magnum ad victoriam, quam Regij milites obtinuerunt, momentum attulit. In eo conflictu his ipsis armis, quibus hîc imago eius depicta videtur, vsus est. A morte patris Mareschallatus dignitatem vnà cum hæreditario Ducatus titulo Carolus Nonus Rex ipsi contulit, ante cuius obitum ex iniquo hominum invidorum calumnia, & hanc secuta sinistra Regis suspicione, de initis contra Reipublicam consilijs custodiæ traditus, ex qua tandem sub Henrico Tertio, causa rectius cognita, liberatus, & in pristinum dignitatis gradum restitutus est. Non multò pòst Epilepsiæ morbo correptus nullis relictis liberis diem extremum clausit.

VESPASIANVS
GONZAGA SABIONEDÆ DVX.

VEſpaſianus Gonzaga Sabionedę & Minturnarum Dux, Comes Fundorum, & Sacri Romani Imperij Princeps, ſplēdidiſsimis natalibus ortus, patrē habuit Aloiſium Gonzagam, qui ob incredibiles corporis vires Rodomontes appellatus fuit, matrem verò Iſabellam Columnam Veſpaſiani filiam. Apud Iuliam Gonzagam amitam vſq; ad decimum quartum annum ætatis educatus, & in Hiſpaniam miſſus, inter iuniores Philippi Regis (qui tùm Princeps erat) proceres maximam futuræ gloriæ indolem præ ſe ferens triennium manſit. In Italiam reuerſus Placentiæ Dianam Cardonam Hiſpanam ſummæ nobilitatis, prædiuitem, multaque oppida in Sicilia poſsidentem vxorem duxit. Qua paulò pòſt abſq, ſobole mortua, Philippum Regem ad Carolum Quintum patrem anno M. D. XLVIIII. in Germaniam proficiſcentem comitatus, apud eum triennium moratus, & ludicra militaria ad hilaritatem Principis edita ſumma cum laude exercuit. Eum iam ætate validum, & adipiſcendæ gloriæ ſtudio flagrantem Carolus Quintus Cæſar ſolertiſsimus militarium virorū æſtimator, quadringentis leuis armaturæ equitibus præfecit, cum rerum bellicarum ſumma penes Ferdinandum Gonzagam eſſet. In Pedemontana igitur regione talia virtutis militaris ſpecimina primum edidit, & ſummo duci obtemperans, breui in eam claritudinem peruenit, vt omnibus rerum maximarum curis, conſilioq; militarium expeditionum ſemper adhibitus fuerit. Cum quatuor ſolumodò equitum alis, duorum millium peditum Heluetiorum phalangem adortus ad tertium vſque ordinem tranſiens, ſi ducis ardorem cæteri equites ſequi maturaſſent, ea die præclaram victoriam conſecutus foret. In cuius rei teſtimonium Briſaccius ſummus Gallorum dux, cum à Ferdinando (factis induciis) conuiuio exceptus eſſet, Veſpaſianusque tanquam acerrimus Martis alumnus collaudaretur, ipſi enſem in illa pugna (qua etiam vulneratus erat) è manibus elapſum, & à militibus repertum, à prandio ſumma cum comitate dono dedit. Cum Vlpianum & Ceua obſidione premerentur, in ſumma neceſsitate ibi conſtitutos, Veſpaſianus nouo adducto impoſitoq; præſidio firmauit & ſeruauit. Demum Albanus Dux relictis Pedemontanis, Mediolanenſibusq́, rebus, Neapolim profectus eſt, vbi bellum contra Paulum Quartum Pontificem parans, Italo peditatui Veſpaſianum præpoſuit, & belli conſiliarium elegit. Veſpaſianus oppidum Bacconum loci aſperitate expugnatu difficile, & ſtrenuis defenſoribus munitum aggreſſus, breui eo potitus eſt. Anagniam quoque cum Veſpaſianus tormenta maiora machinis in altum ſuſtuliſſet, & altiſsimis montibus ſuper impoſuiſſet, Torquatus Comes Romanus, qui oppido præerat, rei miraculo motus, cum mænia diruta, & jam via ad oppidi occupationem vi patefacta eſſet, noctu cum militibus & omnibus ferè oppidanis profugit. Poſtremò ad Hoſtiam capiendam iter arripuit, cum bellicis rebus ſumma cum poteſtate præeſſet, conſtrato Tiberi ponte vrbem cepit, arcem per aliquot dies oppugnauit, exercitum Pontificis, qui in altera fluminis ripa conſederat, tranſitu prohibuit. Nolam deindè nouo opere breui muniit, vt aduerſus iuſti exercitus oppugnationem ſatis tuta videretur. Ciuitatellæ quæ à Guiſio Gallorum Duce obſidebatur, cum Albano ſubſidium adduxit, cumq́; Gallus bis copias in aciem eduxiſſet, ſeq́; ad pugnam paratum oſtendiſſet, Veſpaſianus non detrectauit conflictum, depreſſa hoſtis audacia, qui pedem retulit. Exindè ſecuta pax cum Pontifice, Veſpaſianus autem ſtatim ad Hiſpanorum Regem in Belgio agentem ſe contulit, qui eum coram plurimis militaribus viris ob res præclarè geſtas mirum in modum laudauit, eumq́; peditibus Lombardiæ & Pedemontanæ regionis præfecit. Finito bello cum arma Gallorum atq; Hiſpanorum quieſcerent, domi ſe continuit, vrbemq́; Sabionetam condere cepit. Anno verò Milleſimo Quingenteſimo Sexageſimo octauo in Hiſpaniam quietis in ſolens, & gloriæ appetens rurſus profectus eſt, quem Rex lubentiſsimè vidit, atq; hilari animo fronteq́; excepit, & confeſtim excitato Maurorum in Hiſpania tumultu, ad muniendam Carthaginem nouam cum magno Hiſpanorum numero miſit, quam breuiſsimo temporis ſpatio munitiſsimā cum Portu reddidit. Euocatum Rex Gubernatorem, & ſummum belli ducem in Regno Nauarræ ordinauit, addita etiam belli adminiſtratione Prouinciæ Guibuſcoæ, in qua Fonterabiā, & Sanctum Sebaſtianum oppida in ripa Oceaniſita munitiora effecit, arcem Populoniæ in expugnabilem condidit. Peninſulam foſſa, & muro cinxit, qua nihil munitius in tota Hiſpania conſpici poteſt. Prorex deindè Valentiæ conſtitutus, omnia ſumma integritate prudentiſsimè egit. Demum ob aduerſam valetudinē in Italiam inuitus rediit, nec tamen torpere otio in animo fuit, ſed ad ornandam, muniendamq́; Sabionetæ ciuitatem, omniaq́; ſuæ ditionis loca animum appulit. Dum domi moratur, Philippus Rex, vt gratiſsimi animi vices exſolueret, Veſpaſianum ob res laudabiliter pro ſe geſtas inter aurei Velleris equites adſcripſit, quæ dignitas non niſi ſummis viris, & natalibus, & ſingulari virtute præſtantiſsimis tribui ſolet. Anno Milleſimo, Quingenteſimo, Octuageſimo octauo iuſſu Regis Philippi Pragam contendit, vt Cæſari Rudolpho in cōſilio adeſſet, cum liberatio Maximiliani Archiducis fratris electi in Poloniæ Regem ageretur, vt ſi ita res poſceret, & bello eſſet decertandū, ipſe bellicis rebus ſumma cum poteſtate præficeretur, agnouit ipſius virtutem Cæſar, magnificeq́; collaudauit, cum magna munera eſſet ei largitus.

Domum reuerſus tot laboribus exantlatis febri correptus Sabionetæ obiit tertio Idus Martij, Anno Milleſimo Quingenteſimo Nonageſimo primo.

MARCVS ANTO-
NIVS COLVMNA.

MArcvs Antonivs Colvmna, familiæ Prin-
ceps, Marſorum, Paliani, & Taliacotij Dux, Magnus regni
Neapolitani Comeſtabilis, Aſcanio Columna, & Ioanna regio Ar-
ragonenſium genere, ad bella pacisq; munia pari fœlicitate dexter-
rimè obeunda diuinitus quodãmodo Anno poſt Chriſtum natum
M. D. xxxv. natus eſt. Militiæ adſcriptus non miles, ſed plurimo-
rum ipſe militum dux, nunquam victus, perpetuò victor hoſtili ſanguine manus priuſquam tenera
lanugine malas perfudit In bello Senenſi rei militaris ſcientia primò eruditus, Joannis Iacobi Medi-
cei legatus, equitumq; cataphractorum regni Neapolitani Comeſtabilis, cum decimum ſeptimum an-
num ætatis ageret, prælio felicisſimè decertauit. Enituit tum primo in adoleſcente penè fortitudo incre-
dibilis, & dicendi copia ſingularis: cum Medicæo abſeute totius ipſe exercitus Imperator relictus, & Hi-
ſpanos milites ſeditione ſuborta ſecedentes eloquentia reuocarit, & Petro Strozzio Francorum Regis duce de-
letis copijs fugato vrbem Senarum victor ſubegerit. A Paulo Quarto Pontifice Maximo hæreditarijs oppidis,
& caſtris eiectus, Albę Ducis ea tempeſtate Philippi Secundi Hiſpaniarum Regis in Italia Vicarij legatus, milite
impetrato, continuò quæ amiſerat eiectis hoſtibus recuperauit. Neq; verò quiſquam citius terras tot paſsibus
peragraſſet, quot hic armis oppida occupauit, Anagniam, Fraxinum, Signia, Tibur, Neptuninium, Præneſte,
Pragelle, Oſtia, Palianum, eadem qua obſederat fortitudine virtuteq; ſibi ſubiecit. Quo in bello cum ipſius vir-
tus, Guiſium Francorum Ducem, Gallorumq; efferatos impetus repreſſerit, Heluetiorum apud Laccicanum ex-
ercitus trucidauerit, Italorum robur effregerit, præfectis partim fugatis, partim cæſis, totq; oppida obſidione ex-
pugnauerit, docuit, nullam eſſe vim tantam, quæ non ipſius dextera, atque conſilio debilitari, frangique poſsit.
Rebus ita fortiter geſtis, quæ vna fuit ab Auſtriacis fortiſsimis Imperatoribus aut ſummæ nobilitati, aut egregijs
victorijs, vel ab ipſa inſtitutione aurei velleris deſtinata dignitas, ea Marcus Antonius exornatus eſt, neq; tam
familiæ ſplendori, quam rerum geſtorum gloriæ à prudentiſsimo Hiſpaniarum Rege Philippo debitus honor
tributus ſit. Interea Turcarum claſsis planè innumerabilis aperto mari irruebat, Chriſtiano nomini interitum
allatura. Querebatur à Pio Quinto Pontifice Maximo claſsi tantum in hoſtem ſuæ dux, vnus omnium tam graui
ferendo oneri par eſſe habitus eſt Marcus Antonius, in quo præter arridentem vndique conatibus ſuis fortunam
par erat cum excellenti fortitudine facundiæ laus, quarum altera inter Pium Quintum Pontificem, Philippum
Hiſpaniarum Regem, & Venetam Rempublicam, Chriſtianosq; Principes iam inchoatum in Turcarum Tyran-
nam fædus abſoluit, altera Ioannis Auſtriaci fęderis totius Imperatoris legatus, hoſtes maximo impetu & nume-
ro noſtram in claſſem irruentes deuicit. Tam memorabili parta victoria, ſpoliis diues, omnique obuiam effuſa
ciuitate, cum laudibus & cum ſolenni pompa triumphans Romam ingreſſus eſt. Inmortalis præterea ei ſtatuæ
honor decretus, monumentumque in Capitolio à Populo Romano gloriæ ac virtuti ipſius erectum eſt ſempiter-
num. E præliis ad Regnorum gubernacula à Philippo Hiſpaniarum Rege euocatus eſt, vt quem bellum fortiſsi-
mum ducem, eundem pax moderatorem prudentiſsimum declararet, Siciliæ adminiſtratione ſuſcepta, publicè,
priuatimque multa præclarè inſtituit, quorum hodieq; vſus cum vberrimo ciuium fructu perſeuerat. Nullus eſt
ex eo Regno in quo ſeptennium præfuit, qui non ipſius iuſtitiam, liberalitatem, prudentiam prædicet, nec cui-
quam tanti erat huiuſcè lucis vſura, quin de ſua detractum aliquid libenter ſi poſſet in illius vitam conferre vo-
luiſſet. Tandem in Hiſpaniam à Philippo accerſitum, dum maiora parat prouectæ iam virtutis facinora, mors
oppreſsit, vt illi immatura, ſic rei Chriſtianæ ac bonis omnibus acerba. Medioli Quadrageſimo nono ætatis anno
priuſquam ad Regem perueniſſet ſubita febri correptus occubuit: poſteris omnibus admirationi futurus, quod
quæ multitudine infinita, magnitudine admiranda, vix multi pluribus ſeculis præſtitiſſent, ipſe vnus paucis
annis ſumma celeritate perfecerit. Ingemuit merito Italia amiſſum Ducem, antiquitati æmulum, poſteritati
exemplum. Aequa fuit Marcus Antonius corporis ſtatura, aptiſsima membrorum compagine, grato & ple-
no dignitatis aſpectu, niueo flammeoque ore conſpicuus, flaua barba, nudo capillis vertice, lata fronte, ex-
porrectis ceruleis, viuacibusq; occulis, magnitudine ingenij præclara, natura facilis, ſuauiſsimis, & pa-
catiſsimis moribus, ſummis pariter atque infimis chariſsimus, prorſus inuicti ad laborem, & gloriam,
ad res arduas gerendas animi vir, militaris, famæ, & veræ gloriæ cupidus, laboris patiens, diuitia-
rum contemptor, & cum quolibet priſcæ ætatis Romanorum Ducum natalibus, virtute for-
tuna, ſiue nauali, ſiue terreſtri, rei militaris ſcientia, pacisque artibus comparandus, elo-
quentia, grauitate, iuſtitia, temperantia, fœlicitate, conſtantia, liberalitate cla-
rus, ac demum dignus, cuius res præclariſsimè geſtas poſteritas omnis
tanti Ducis memor in omne tempus imitetur & celebret.

CHRISTOPHORVS
VVIRTENBERGÆ DVX QVARTVS.

CHRISTOPHORVS Vdalrico, & Sabina Alberti Bauariæ Ducis ex Cunigunde Maximiliani Primi Romanorum Jmperatoris ſorore procreatus, quatuor annorũ puer erat, quo tempore pater à Sueuico fœdere expellebatur. Itaq́ue ab auunculis Bauariæ Principib⁹ educatus, cum paterna eius ditio in poteſtatem Regis Ferdinandi Caroli Quinti Cæſaris fratris deueniſſet, Oeniponti ſub Gulielmo Reichenbachio educatus eſt, qui præceptorem ei præfecit, Tiffernatem Vngarum, nihilq́; ab illis circa curam pueri Principis omiſſum eſt. Exactis pueritiæ, & primæ adoleſcentiæ annis, ad Caroli Quinti aulam ſe contulit, à quo in cubicularium adlectus, multa imbibit egregiarum virtutum ſemina, quas in Carolo fuiſſe ſæpius poſtea prædicauit. Anno Triceſimo ſecundo ſupra Mille Quingentos, Carolo in Hiſpaniam iter parante, Chriſtophorus ſolo præceptore comitatus, per alpes Salisburgum ex itinere auffugit, ſatis cum periculo. Inſequentib⁹ enim Hiſpanis, cum equus eius defeciſſet, integro præceptoris ſui equo impoſitus euaſit, præceptor vero, magno fidelitatis exemplo vſus, & ipſe eorũ manibus elapſus eſt, nam domini equo claudicante in lacum vicinum detruſo, ipſe in paludoſo loco ſe occultauit. Cum ergo Chriſtophorus aliquot menſes apud auunculum clam fuiſſet, in Gallias abiit ad Regem Frãciſcum, ſub quo prima militiæ exercitia fecit, & anno Milleſimo Quingenteſimo Trigeſimo ſeptimo bello Marſilienſi viginti tribus Germanorum peditum ſignis præfuit, & continuis aliquot bellis egregiam nauauit operam. Ob ſummas deindè virtutes Regi acceptior familiarem aulis peſtem inuidiam euitare non potuit, qua incitati nonnulli vitæ ipſius inſidias ſtruentes, ab ipſo & eius familiaribus longè paucioribus plures in fugam acti, nonnullos ex ſuis amisêre. Octauo anno poſtquam in Gallias abierat, in Germaniam reuerſus ad Gulielmũ Bauariæ Principem auunculum ſuum ſe contulit. In Vngariam deindè iturus, à parente iam ægrotante retentus, AnnamMariam Georgij Marchionis Brandenburgici filiam vxorem duxit, & Montisbeligardi Comitatum à patre accepit. Patre deindè mortuo, rebus impoſitus, cum Hiſpanis, qui tribus adhuc arcibus præſidebant, ex compoſitione, vt indè abirent tranſegit, & totius Reipublicæ ſtatum in integrum reſtituit. Anno Milleſimo Quingenteſimo Quinquageſimo ſecundo, cum Teutonici ordinis Magiſter Elbangam armis occupaſſet, Chriſtophorus ad ferendum contra ipſius vires auxilium inuocatus, contracto milite oppidum illud, & alia quædam vicina ei ademit. Hoc bello finito, ad pacis ſtudia totum ſe dedit, & quamuis tumultuantibus per Germaniam nonnullis ipſe quoq; in partes ſollicitaretut, nullius factioni ſe adiungere volens, ſua contra aliorum iniurias tutatus eſt. Hac eius prudentia delectati tres Romanorum Imperatores, Carolus, Ferdinandus, & Maximilianus ſecundus, multa non exigui momenti negotia eius fidei commiſêre, quæ ſumma cum induſtria executus, debitam ipſis obſeruantiam vbiq́; præſtitit. Princeps fuit incredibili ſapientia, iuſtitia, grauitate, & conſtantia, comitatem ſine dedecore in quo ſuis exhibens, & ſine faſtu authoritatem ac dignitatem in omni negotio retinens. Gloriæ maiorum ſuorum grauis æmulator fuit, in ijſdemq́ue veſtigiis, quibus ad gloriam aſſequendam progreſsi ſunt inſtitit. In omni ciuili militariq́ue negotio efficacis prudentiæ. Cum reconciliatis hoſtibus initum fœdus ſanctiſsimè coluit. Pacem igitur & otium nactus, quod à maioribus ob crebra bella omiſſum fuerat, arcibus multis, quę patriæ & pręſidio & ornamento eſſe poſſunt extruendis operam dedit, neque ædificiis tantum ſiuè ſtructuris ad elegantiam & munimentum ornauit ditionem: ſed legibus etiam, atque ſtatutis ita Rempublicam conſtituit, vt alij indè quod imitarentur habere poſsint. Egit Principem annos octodecim tanta imperij æquitate, & populari humanitate in omnes, ac in miſeros clementia, vt populus, ne tantorum beneficiorum immemor, & ergà tàm præclara eius merita ingratus videretur, Patris patriæ nomen cum hanc lucem deſeruit, communibus ſuffragijs ei detulerit. Mortuus eſt, anno M. D. LXVIII. cum vixiſſet annos Quinquaginta quatuor. Ad cumulum laudum ſuarum hoc non mediocrè accedit, quod in ciuili bello Gallico religionis cauſa ſuſcepto, cum munus Imperatorium in exercitu Regio illi offerretur, ſingulari animi modeſtia, & iudicij æquitate renuerit, aſſerens acerbas calamitates, quas florentiſsimum Regno exitiali illo bello perferebat, in vtraq́ue parte illi diſplicere, & Regi præſtare operam in amplificando, & tutando regno non in deuaſtando velle, interea operam ſuam ad conciliandam pacem obtulit, & in ea procuranda conſilio ſuo & exhortatione juuit.

FERDINANDVS
GONZAGA ARRIANI DVX.

FErdinandus Gonzaga Arriani Dux &c. patrem
habuit Franciſcum Gonzagam Mantuæ Marchionem
quartum Maximiliani primi Cæſaris, Ludouici duodeci-
mi Galliæ, Ferdinandi Arragonij Regum, Reipublicæ Vene-
tæ, & Summi Pontificis Ducem exercitus ſupremum, matrem
verò Iſabellam Ateſtinam Herculis primi Ferrariæ Ducis filiam. Paternarum virtutum æmu-
lus, ad belli & armorum ſtudium ſe contulit. Anno ætatis decimo ſeptimo, in Hiſpaniam ad Ca-
rolum Quintum Cæſarem profectus, ab hoc humaniter ſuſceptus, & in ea aula triennium commo-
ratus, centum leuis armaturæ equitum præfectura honeſtatus eſt. In Italiam reuerſus, Carolum Ducē
Borbonium Cæſariani exercitus ſummum Imperatorem, qui tum in Romana expeditione occupatus
erat, ſecutus eſt. Diſplicuit tamen valdè Ferdinando illud bellum, & domi manere conſtituerat. Conſide-
rans autem caſum miſerabilem vrbis Romæ, ſi ea expugnaretur, & matrem ſuam ibidem habitantem exi-
ſtere, mutato conſilio, & ipſe ad exercitum venit, nec quidem fruſtrâ. Nam Roma recepta, & in prędam mi-
liti conceſſa, relicta ditiſsima præda, domum matris, pudicitiā, & honorem multarum matronarum, & puel-
larum, quæ ad matrem, & huius tutelam confugerant, cum maximo ſuo periculo fortiſsimè ſeruauit, &, Bor-
bonio in expugnatione vrbis occiſo, ſupremam leuis armaturæ equitum præfecturam iuuenis adhuc acqui-
ſiuit. Hoc bello finito Neapolim contendit, quo tempore Franciſcus primus Galliarum Rex cum Clemente
Septimo Pontifice, & Venetis confœderatus Neapolitanum Regnum affectabat, iamq; Gallorum exercitus
Lotrechio Duce Cainanum peruenerat. Ferdinandus cum mille, & quingentis equitibus ciuitate exiens, ho-
ſti vniuerſum commeatum abſtulit. Cum naues confœderatorum hoſtium adueniſſent, & Lottrechius ma-
iorem exercitus partem ad recipiendum militem, & pecuniam auocâſſet, Ferdinandus in remanentium ho-
ſtium partem cum equitibus ſuis impetum fecit, & in fugam conjecit. Mortuo Lotrechio Marchio Saluzia-
rum, qui ei ſucceſsit, obſidionem re infecta ſoluere coactus, noctu Auerſam ſe recepit. Ferdinandus verò eius
fugam præſentiens hoſtem inſequitur, & cedit, Petrus Nauarrenus cum multis alijs militum præfectis capti
ſunt, & Saluzius per Guidonem Rangonum pacem petere coactus. Ægrotante Aurangio, & mortuo Vgone
Moncada Prorege Neapolitano, in prælio nauali contra Philippinum Auriam capto Vaſtio, Ferdinandus ſo-
lus quaſi rei bellicæ adminiſtrationem ſuſtinuit. Hinc ob præclara rei geſtæ facinora Arriani Ducatu Caro-
lus Cæſar eum remuneratus eſt. Finito bello Neapolitano, iuſſu Caroli cum exercitu in Hetruriam mouit, &
Florentiam obſedit, Aurangio ſupremo duce ibidem ex ictu tormentarij globi mortuo, Ferdinandus in ipſius
locum ſucceſsit, & Florentiam occupauit. Cæſare cum potentiſsimo exercitu contra Turcam in Hungariam
proficiſcente, eius iuſſu cohorti trium millium equitum leuis armaturæ præfectus eſt. Eodem quoque anno
ab ipſo in ordinem equeſtrem aurei Velleris allectus, & Cæſarem in Africam ſecutus, Ferdinandus primus
contra hoſtem prodiit, conſilio ſuo, manu & armis, viam Chriſtianis ad clariſsimam victoriam Tuneto & Gu-
letta capta aperuit. Inde rediens, Prorex & Capitaneus generalis Siciliæ creatus. Sequenti poſt anno contra
Franciſcum Galliæ Regem à Carolo Cæſare, vt Carolo Sabaudiæ Duci auxiliaretur, euocatus, & vniuerſo ex-
ercitui equeſtri pręfectus eſt. In quo bello ad Brunolam in Prouincia hoſtem cecidit, captis Montegiano, Boi-
ſio, & Sanpetro Corſo ducibus. Ex mandato Cæſaris cum ſuis ſe Principi Auriæ coniunxit, qui vnà cum Ve-
netorum claſſe Barbaroſſam & Turcas perſequebatur. Cum verô ipſius conſilium in cœdenda claſſe minus
ſequi vellent, ipſe indignatione generoſa motus, in Dalmatiam cum decem millibus Hiſpanorum veterano-
rum profectus, Caſtrum Nouum clarum Turcarum monumentum expugnauit. Meſſanæ propugnaculum
Saluatoris nomine celebratū extruxit, ciuitatem ampliauit, & muro cinxit, arcem in monte ædificauit, & ſuo
nomine Gonzagā apellauit. Panormum, Drepanum, Melytas, Cataneam, Syracuſas, & Caſtellam Auguſtum
fortiora reddidit. Cæſar prius Placentiā expugnare iuſſo Mediolanenſis Ducatus adminiſtrationem commi-
ſit. Cum hoc exercitus ſupremus Tribunus cōſtitutus, in Germaniam contra Ducem Cliuenſem ſe contulit,
Duram ciuitatem in præſentia Cæſaris expugnauit, & Cliuenſis veniam petere coactus eſt. Lucemburgum
à Gallis captum cum paucis ſuorum recepit, Commerſium, & Lignium munitiſsima loca in confinibus ab
eo expugnata ſunt. Sandeſirium quoq; Ferdinandi aſtutia in Cæſaris poteſtatem venit. Ex Gallia in Sici-
liam reuerſus, eodem tempore mortuo Vaſtio, Ferdinandus rurſus à Carolo euocatus, adminiſtrationi
Mediolanenſi denuò ſurrogatus eſt. Dum autem ex Sicilia cum coniuge & liberis decem tantumodò
nauibus diſcederet, conſpectis pyratarum triginta nauibus, licet numero impar, cum eis congredi
ſtatuit, qui ipſius animoſitatem videntes, fugam ceperunt, quos cum inſequitur, biremem cum
duabus velocibus cepit. Marchionatum Saluziarum ſubegit. Deniq; cum Philippus Hiſpania-
rum Rex Galliarum Regi bellum intuliſſet, Ferdinandus in Belgium ab eò vocatus, in Flan-
driam veniens & equi pręcipitis lapſu læſus Bruxellis in grauem morbū incidit, quo in-
dies in graueſcente ibidem obiit. Anno M. D. LVIV. valetudine aduerſa dum affli-
geretur, non modò viri generis claritate, militaribus ordinibus inſignes, verum
etiam Philippus Rex ipſe ſæpius atq; etiam in extremis agentem iuniſit,
grauiterq; hominis omnium ferè rerum peritiſsimi
obitum tulit.

IOANNES IACOBVS
MEDICES
MARCHIO MELINIANI.

IOANNES IACOBVS Medices, qui posteà Marchio-
nis Meliniani nomen tulit, ex illustri Medicea Florentinorum
illorum, qui propter ciuiles discordias Mediolanum se cõtulerunt,
familia patre Bernhardino mediocris conditionis anno Millesimo
Quadringentesimo Nonagesimo octauo natus, fratres in militia cor-
ros,& inter eos Ioãnem Angelum, deindè Pij Quarti nomine Pont. Max. habuit Fuit egregia cla-
poris dispositione, gratissimi aspectus, spiritu erecto & animo,& ad res gerendas intrepido Fran-
cisco Secundo Sfortia ad Ducatum Mediolanẽsem assumpto Astorem Vicecomitem (cuius maiores
aliquando Mediolani gubernârant) opum potentia fretum, rebus studentem nouis,& Francisco minus
obedientem occidit. Quod homicidium, siquidem Sfortia conniuente perpetratum erat, vt occultum ma-
neret, eius iussu Mediolano excessit,& ad lacum Larium se continuit. Mussium arcem munitissimam, non
procul à ripa in verrucosa crepidine sitam, trinis per gradus coronis circumdatam, cuius prefectus facinoro-
sis hominibus receptis viciniam omnem infestabat, impetratis à Sfortia militibus & tormentis, in suam po-
testatem redegit, ac sub titulo Castellani possedit. Paulò pòst etiam tres pagos ad eundem lacum,& ad Cano-
rum Rhetorum dominium pertinentes occupauit. A Rege Galliarum Francisco Valesio Ticinum obsidente
in auxilium euocatis horum Rhætorum sex millibus, Iohannes Iacobus, quòd eorum vires diminutas co-
gnosceret, oppidi Clauennæ precipuam in Rhetis istis arcem, huius prefecto insigni strategemate elicito de-
ditione cepit. Rhæti igitur ex Gallicis castris redeuntes, suis vt opem ferrent, arcem obsederunt, vbi Ioannes
Iacobus fortiter pugnando vulneratus, pactis conuentis, postquam ipsi duodecim millia aureorum nume-
râssent,& trium supradictorum pagorum iuri plena, liberaq; cessione renunciâssent, arcem restituit. Deinde
Leucum firmissimam arcem obsidione cinxit. Celebrabatur iam passim eius virtute militari Carolus
Quintus Imperator, procurante Antonio Leua, summo Cæsarei exercitus duce, eum suis seruitijs adiunxit,
atq; non solùm Leuci, verumetiam Mussij Marchionem creauit. His possessionibus auctus, naues pro sui de-
fensione ad Larium lacum construi iussit, militibus suo stipendio addictis, & omni necessario apparatu in-
struxit. Mongucio occupato, rerum vsq; ad Montebrianensem ditionem potitus est. Carolo Quinto in Ger-
maniam reuerso,& ab hoc Francisco Sfortiæ Ducatu Mediolanensi restituto, Ioannes Iacobus inquieti ani-
mi,& dominij sui augendi cupiditate inflammatus denuò in Rhætos cum exercitu profectus Vallis Telinæ
oppidum obsedit,& Marbenam intrauit. Rhæti igitur fœdere cum Sfortia inito, ad resistendum se paraue-
runt. Sfortiani Mongucium, & Leucum, Rhæti Mussium acriter oppugnauerunt. Ioannes Iacobus postea-
quam Mongucij obsidionem per aliquot menses fortiter sustinuisset, tandem viribus ad defensionem defi-
ciens noctu exiensq; cum suis saluis Leucum peruenit. Ibidem similiter noctu egressus, rumore excitato sibi
auxilia aduenisse, in castra Sfortianorum irruptione facta maximam eorum partem cecidit, & Rhætorum
ducem captiuum Leucum abduxit. Idem quoq; in Mussii arce obsessus egit, dum in hostium castra de nocte
impressionem faciens eos consternatos infugam coniecit, maxima præda potitus, & tormentis in lacum de-
mersis victoriosus in arcem reuersus est. Sfortianis secundùm Leuci obsidionem continuantibus, Ioannes Ia-
cobus Comum obsidere constituit, iamq; cum classe sua eò proficiscebatur, cui Gabriel frater præerat. Hic ab
excubitoribus, qui in ripa lacus consederant, tormenti globo ictus occubuit. Qui casus, & quòd iam pecuniȩ
inopia ad alendũ militẽ Medices laboraret, conatus eius irritos fecit, ita, vt cũ Sfortia ad pacis conditiones in-
eundas compulsus sit. Sfortia receptis Leuco & Mussio ipsi Melinianum Marchionatum numerata quoq;
immensa pecunia possidendum tradidit. Mortuo Sfortia, Carolo Quinto in bello Gallico fidelem operam
nauauit. Ad Ferdinandũ Germanorũ Regẽ cũ tribus millibus Italorũ peditum in Vngariã profectus strenui
ducis, militisq; officio ita functus est, vt Rex & summo amore ipsum prosecutus sit, & maximis muneribus
cumulatum dimiserit. Carolum Quintum in bello Cliuensi, Landresiano, Sandesiriano, & Smalcaldio, in
quo etiam legionem Germanorum peditum duxit, secutus, machinarum bellicarum supremam præfectu-
ram summa cum laude gessit. Tumultuantibus Boëmis aduersus Ferdinandum eorum Regem, à Carolo
cum eadem legione fratri in auxiliũ missus est. In Mediomatricensi expeditione, quatuor millia Italorũ
peditum Carolo Cæsari adduxit. In Italiam demum reuersus, in bello, quod Cosmus Dux contra Se-
nenses gessit, ab eodẽ Duce euocatus, & conductus, summus toti[9] belli administrator, exercitusq;
imperator electus,& constitutus fuit. Senis recuperatis, ad occupandum Portum Herculis animũ
applicuit. Superatis præter omnium opinionem difficultatibus, incredibili celeritate exercitũ
traduxit. Præsidiarij inopinata obsidione pressi, cum resistere non auderent, mox se dedide-
runt. Et hic belli Senensis finis, victoriarum præteritarum Melinianarum stabilimen-
tum, Cosmoq; pax cum securitate restituta fuit. Post infinitos tandem belli labores
Mediolanum reuerso, Philippus Hispaniarum Rex ob præstantissima eius me-
rita Ducatus Mediolanensis administrationem committere statuerat, &
sanè factum fuisset, si non lethali infirmitate correptus vitam cum
morte commutâsset. Obiit Mediolani anno M. D. LV.
ætatis suæ Quinquagesimo octauo.

MAVRITIVS
SAXONIÆ DVX ELECTOR.

MAVRITIVS cognomine bellicoſus, Dux Saxoniæ, & Sacri Romani Imperij Elector, Marchio Miſniæ, & Landtgrauius Thuringiæ, Henrici pij filius, Alberti magnanimi, eius qui à ſummo Pontifice dextera manus Imperij, & à milite Belgico Rolandus apellatus fuit, nepos, Friderici ſecundi Electoris pronepos, natus Freiburgi celebri metallorum vrbe, anno Milleſimo Quingenteſimo vndecimo, matre Catharina Mechelburgenſi Ducis Magni filia. Auus Mauritij Dux Albertus prænominatus, Friderici tertij, & Maximiliani patris & filij Romanorum Imperatorum hoſtem Mathiam Hungariæ Regem, ex Auſtria repulit, & ad ſuſcipiendas pacis conditiones, quas ipſe, & frater Erneſtus propoſuerunt, adegit. Galliarum Regem è toto eiecit Belgio. Bohemię regnum ſibi oblatum ſuſcipere noluit. Pater Mauritij Dux Henricus gubernator Phriſiorum, patre defuncto Paleſtinam, & Galiciam, vt religioſa loca inuiſeret, adijt, & multa aduerſa perpeſſus eſt. Georgio fratre mortuo, Henricus eius prouinciis potitus, primus religionem renouatam ſuſcepit & propagauit. Anno Triceſimo nono Mauritius Dux Agnetem Philippi Haſsiæ Landgrauij filiam natu maximam, ex qua Albertum filium in infantia mortuum, & Annam filiam, poſtea Guilielmo Aurangiæ principi, Comitiq; Naſſouienſi nuptã ſuſcepit, cum annum Viceſimum ætatis attigiſſet, coniugem elegit. Patri Henrico ad regna cœleſtia ex ærumnis humanis feliciter ſublato, Mauritius ſucceſsit, magna expectatione virtutis, & ſumma omnium ordinum gratulatione. Statura fuit corporis egregia, & animo excelſo, ac imperterrito, ſtudia literarum fouit, ingenio tàm humano præditus fuit, vt facilè delinquentibus veniam largiretur. Eccleſias, & Academias conſeruauit, auxitq;. Tres eximios ludos literarios inſtituit. Dreſdam, Lipſiamq; magnificè muniuit, arces nouas extruxit, veteres exornauit. Cum Ioanne Friderico Electore agnato, orta de Wurzina oppido controuerſia, ſpecimen induſtriæ ſingularis dedit, & conſilium pacis, ſuadente ſocero Landgrauio libenter admiſit. In exercitu Romani Imperij ad Budam in Hungaria contra Turcam educto, non animus alterius Ducis præſentior, non virtus militi ſpectatior, quàm Ducis Mauritij ſuis ſtipendiis militantis fuit. Carolo Quinto Cæſari contra Gallię Regem Franciſcum primum ad oppidum Veromanduorum Landreſium pro ſua ſuorumque maiorum erga Imperatores perpetua obſeruantia opem tulit. Eidem iterum contra Gallos, ipſe & frater Mauritius cum equitatu lectiſsimo auxilio venerunt, & ad Diuum Victorinum hoſtes pari alacritate, & impetu aggreſsi, clariſsimam reportârunt victoriam. Henricum Brunſuicenſem ſocero, & agnato imparatis arma ſubitò inferentem perſecutus, ſuo aduentu terruit, & actiones ita moderatus eſt, vt bellum iam ardens ſine cæde reſtingueretur. In bello Germanico, ne prouincias ſuas in extremum diſcrimen adduceret, rebus dubiis, Caroli Cæſaris partes contra Agnatum Electorem, & ſoccrum ſecutus eſt, quò facto cum Imperatori ſatisfeciſſet officio ſuo, vim, & iniurias ſibi illatas à ſe vbiq; propulſauit. Rebus tandem pacatis, Dux Mauritius Caroli Imperatoris benignitate auctus, Romani Imperij Septemvir, & Enſifer incaſtris ad VVittenbergam declaratus eſt, inſigniaq; in Comitijs Auguſtæ Vindelicorũ ritu ſolenni accepit. Vrbem munitiſsimã Magdeburgenſem pactiones à Cæſare oblatas recuſantem, publicæ militiæ dux factus, grauiter obſedit, quam menſe demum decimoquinto conditionibus ſanè tolerabilibus in poteſtatem redegit. Durante obſidione, ne qua cauſa in Germania noui tumultus relinqueretur, neq; aliquod ciuitati aliundè auxilium adferretur. Mauritius aſſumptis ſex peditum vexillis, & mediocri equitatu, in occurſum copiarum, quę in maritinis Saxoniæ ciuitatibus collectæ erant, contendit, & eas diſsipauit, ac quatuor indè vexilla ad ſe pertraxit. Pace poſtea cõſtituta & firmata, Mauritius Dux ciuitatem quinque ſuorum militum vexillis aliquandiu in cuſtodia tenuit. Deindè Francofurtum obſedit. Cum iam menſem ferè hæc obſidio durâſſet, & multi ciuitatis pagi, atq; prędia rapinis, & incendijs eſſent deuaſtata, poſt ſecutum colloquium inter ipſum, & Conradum ab Honſtain ciuitatis Ducem, vt Mauritius ſuum exercitum abduceret, & ciuitas ab ea parte, obſidione leuaretur (nam Cæſar quoque iam cum Mauritio conuenerat, & in articulos Bæduri poſtulatos, ſuaſu & impulſu fratris Ferdinandi conſenſerat, vt quam primum duo captiui Principes Fridericus Saxoniæ Dux agnatus, & Philippus Lãdgrauius Haſſiæ Princeps ſocer, ex diuturna captiuitate liberarentur) Mauritius exercitum ſuum ab obſidione reduxit, cumq; eo indè recta in Hungariam contra Turcam contendit, vbi hoſtem continuit, & Inſulam Danubij munijt. Cum Albertus Marchio Brandenburgicus Hannoueræ in Saxonia maioribus copijs exercitum ſuum confirmâſſet, atq; in Germania diuerſis in locis igne ferroq; ſæuiret, Mauritius eum perſequutus eſt, atq; cum eodem in diocœſi Hildesheimenſi apud quendã pagum Seibershauſum fortiter congreſſus, fuſo fugatoq; eius exercitu, captiſq; hoſtium ſignis octuaginta ſex, in illa pugna ſelopeti ictu, quem in latere dextero ad ilia acceperat, vulneratus anno M. D. LIII. Nono Iulij tertio die pôſt obijt, anno ætatis ſuæ Triceſimo tertio nondum abſoluto. Sepultus Fribergi iuxta patrem. In hoc prælio non ſolum multi egregij milites, generoſi Comites, nobiles Barones, ſed Illuſtriſsimi quoq; Principes Philippus & Carolus Brunſuicenſes Duces Henrici filij, & Fridericus Dux Luneburgẽſis in ipſo cõflictu fortiter pugnantes vitam amiſerunt, cruentaq; Mauritio victoria fuit, Portenta tantæ calamitatis fuêre multa, Canum rabies, qua ad mortẽ vſq; certârunt, fremitus in aëre, ſanguineæ in herbis ac arboribus guttæ, hominum, & equorum in illo campo, in quo conflictus fuit, nocte intempeſta & in oppidis nocturni clamores & eiulatus auditi.

FRANCISCVS
VERDVGVS.

FRANCISCVS Verdugus Hiſpanus, Talaue-
ræ Regni Toletani pago parentibus non admodũ opu-
lentis attamen nobilibus natus, octodecim annorum mi-
litiam adijt, in ea vltra quinquageſimum ætatis annum con-
tinuè perſeuerauit, & omnibus in Belgio bellis tam maritimis
quam terreſtribus interfuit. Ex infimo militiæ loco & gregario milite per omnes ordinum
gradus ad eximiam bellicæ virtutis opinionem, & deniq; ad ſummum militaris dignitatis fa-
ſtigium aſcendit, cùm poſt obitum Comitis Boſſuuij claſsis præfecturam adeptus, mortuoq; Co-
miti Rennenburgio in Friſiæ gubernatione ſuffectus ſit. Cum cognouiſſet Noritium Anglorum
Imperatorem æſtiua non procul à Groninga in Selvvard habentem conuaſatis omnibus, caſtriſq; in-
cenſis re pecuniaria commeatuq; laborantem Collum ſe recepiſſe, cum omnibus copiis ſuis ad peninſu-
lam quandam Embdæ oppoſitam Reiden contendit. Erat hic locus Egberto Beuelando, cum quatuor
cohortibus cuſtodiendus à Neueuario Comite creditus, ſed Verdugio veniente præſidiarij magna cum
præfectorum ignominia munitiſsimum locum, qui nauigijs commodè defendi poterat hoſtibus dedide-
runt. Ordines confæderati in territorio Groningenſi ad Anniſiam fluuiũ in pago cui Otterdon nomen eſt
propugnaculum magna cum celeritate conſtruxerunt, ex quo multa damna ditioni inferebant. Quia verò
natura loci fluxu atq; refluxu maris eſſet munitiſsimum, oppugnari difficulter potuit, longa obſidione &
fame domandos Verdugus exiſtimauit. Extructis itaq; iuxta hoſtium ſtationem alijs munitionibus aliquã-
diu commeatum excluſit. Tandem Hollandi apparatu facto commeatum nauigijs in propugnaculum in-
uehere ſumma vi contendebant. Verdugius Rineueltio, vt id impediret, & ad pugnam ſe accingeret man-
dauit, vtrinq; ad manus ventum, fortiter dimicatum, Hollandi fugam cæperunt, Regij quatuor nauigia cõ-
meatu & muunitione onuſta duaſq; naues bellicas interceperunt, ſpolijſq; diuites in caſtra redierunt. Con-
fæderati Belgici cum exercitum ſuum in Friſia ferè extinctum vidiſſent, nouo milite conſcripto collectoq;
cum Regijs de ſumma rerum decertandum eſſe duxerunt. Verdugus Auerdam in qua Noritius Anglus cum
ſuis erat obſederat, relicta obſidione Northormij caſtra metatus eſt, Noritius exercitum per Cataracten no-
uum vulgò Nienzil in Regios duxit. Inſtruxerat iam Verdugus aciem, in cuius medio Rennenburgicos mi-
lites, quorum ductor tunc erat Monceauxius & legatus Rinſuouda cum Friſijs ſub Byllio duce & Taxio mi-
litantibus ordinauit, ex ſuis qui Galli erant alas inſtituit, præcibus ad Deum fuſis, quas hoſtes ſubſannabant
datoq; claſsico pugnæ initium fecit, concurrerunt primũ equites, indè pedites aliquandiu dimicarunt. Sed
cum acies iam coijſſent accerrimè conflictum eſt, confæderati horum equitibus pedem retrahentibus, & pe-
ditum ordinibus perturbatis certatim fugerunt, Regij confeſtim tormentis eorum potiti hoſtem vſq; ad
propugnaculum Nienzil inſecuti ſunt, paucis elapſis reliquos trucidarunt, multi inſignes præfecti occiſi, &
ipſe Noritius cum Naſſouio Comite vulnerati. Parta inſigni hac victoria Verdugus propugnaculũ in Nien-
zil obſidione cinxit, ſed cum confæderati animaduerterent, nihil ſpei reliquum vt armis illud defendere
poſſent, aggeribus ruptis agros inundarunt, ita vt Verdugus obſidionem ſoluere compulſus ſit. Arcem Wer-
derbek firmiſsimam diribitorio accommodatiſsimã vicinam Cliuiæ obſedit, dum oppugnationem molire-
tur, qui in arce erant trepidantes noctu tacitè eruperunt, & quarto poſt die arcem vacuam obſidenti reli-
querunt. Verdugus his victoriis acquiſitis de obſidendo Lochemio cogitauit, cum ordines eò octingentos
pedites equiteſq; miſiſſent, vt obſeſsis commeatum aduehérent, ea auxilia profligauit, quæ denuò recolle-
cta ab Holachio Comite iterum Verdugus diſsipauit, ita vt interceptis viginti curribus cum annona multi
ex ordinum militibus cæſi ſunt. In Friſia deinde Ermentilium fortiſsimam munitionem cæpit. Sub Nouio-
magenſi obſidione Parmenſis diſcedens Verdugum totius exercitus qui in Geldria relinquebatur Impera-
torem creauit, qui exercitum ſibi commiſſum poſt aliquot dies longius Nouiomago abduxit, & Moſam
verſus cum eo in Vveſs Cliuiæ pagum non procul à Gorke profectus eſt Naſſouius & ordines ſiue à fauto-
ribus quos in vrbe habebant vocati, ſiue quod exercitum diſceſsiſſe audiuerant, ingenti claſſe comparata
& inſtructa Vahalim ingreſsi aduerſo amne ſed vento propitio Nouiomagum appulſi aliquot dies in an-
choris ſubſtiterunt. Exercitus in Battauia diſperſus mandatum Naſſouij expectabat, ſed claſis quia
Verdugus vltrò citroq; aut ipſe quotidie Nouiomagum veniret, aut è ſuis aliquot miteret ſublatis
tandem anchoris in Hollandiam reuerſa eſt. Haſletum ab ordinibus receptum, cui etiam Stenuij-
kenſes præſidiarij interfuerunt, qui dimiſsi aliquot imagines Diuorumq; ſimulachra Stenuikium
abduxerunt, quibus murorum loricis impoſitis exprobrabant Sanctis ipſis, quod oppidum ſu-
um male cuſtodiſſent, ridendo & illudendo præcipiebant ſtatuis, vt curam nunc diligenti-
orem adbiberent. Quæ impietas & contemptus paulò póſt grauiſsimè caſtigatus eſt,
Verdugus enim à ruſtico quodam edoctus per vada cum ſuis ad mœnia Sten-
uijkiana tranauit, admotiſque ſcalis & excubitoribus interfectis op-
pido potitus præſidiarios trecentos occidit, ciueſq;
magna pecunia mulctauit.

CHRISTOPHORVS MONDRAGONIVS.

CHRISTOPHORVM hunc Mondragonium humili admodum loco in Hiſpania Medinæ Campi natum in ſplendidum iſthunc clariſsimorum herôum cætum ipſius excelſa virtus collocauit. Vix ephebis egreſſus victrices aquilas in Italiam primò, atq; indè ad Guletæ Tunetiq; expugnationem in Africam ſecutus, à Vaſtio exercitus Imperatore auctiori ſtipendio virtutis ergò meruit. Bello deindè quod Smalcaldicum vocant ſub Albę Ducis legione vexillarius, pręlio quo Elector Saxo captus eſt interfuit. Poſt Mediomatricenſem expeditionem in Belgium profectus, cum Heſdino recepto mille equites Gallos agrum Duacenſem cui vrbi præſidio cum ſuis erat inueſtare didiciſſet, eos non plus quingentis equitibus ſtipatus præda recepta inſigni ſtrage data reiecit. Louanium poſteà ab Auraico tentatũ legione ſua, q̃ Albani iuſſu in agro Leodienſi conſcripſerat, periculo liberauit. Gouda Zelandię ab Auraico vndiquaq; obſeſſa cum hinc aditus maritimi oẽs ab hoſte; illinc terreſtres ab aquis ſtagnantibus præpediti eſſent: ipſe Mondragonius cum Valone Germanoq; ſuo milite, atq; aliquot Hiſpanis ſorti auſu è longiſsimo illo atq; cænoſo tractu ſupra q̃ credi poterat quinq; horarũ ſpatio feliciſsimè eluctatus. hoſtiũ nihil tale opinantiũ tribus millibꝰ cæſis, cæteris in fugã actis, oẽm eorũ apparatũ tormentariũ nactꝰ eſt. Cum poſt infelicẽ Regiorũ ad Alcmariũ naualẽ pugnã quidã hoſtiũ Middelburgio inſidiarentur, iamq; ſcalis admotis tantum non vrbe potirentur: Mondragonius præfectus pari felicitate proturbatis reiectiſq; hoſtibus ſubuenit. Longa tamen obſidione ad extremam omnis commeatus inopiam redactꝰ, Auraico vrbem ceſsit. Ea expeditione, qua Ludouico & Henrico Naſſouiis fratribus & Chriſtophoro Palatino comite primo repulſis: indè ad Moukenſes campos atrociſsimo prælio cum maxima militum parte, atq; inſigniori tribuno, centurione, eq; potiori nobilitate præcipuò quoq; cæſis cum Sancio Dauila celeberrimam victoriam conſecutus eſt. Zelandos foſſarum & lacunarum altitudine cænoq; ſecuros exercitu per brachium maris (quod vocant:) perq; Sanctæ Annæ, & Philippi inſulas in Duuelandiam inſperato ſucceſſu ſine nauibus traiecto, mirabili dexteritate eluſit: nihil expectante præſidio propugnaculum Bommeneum expugnauit: Caſtris in ipſo penè alluentis refluentiſq; maris æſtu ad vrbem Zicizeam poſitis, cum hoſte pariter, & extrema cæli inclementia tota hyeme fortiter patienterq; luctatus, ea tandem labefactis penè hac ſua victoria Holandorum Zelandorumq; rebus potitus eſt. Coniectis in fugam hoſtibus, atq; tormentis impedimentiſq; omnibus receptis Namurcum Ruremondamq; obſidione citius liberauit, quam aduenire in hoſtium caſtris nunciaretur. Vti pariter in conflictu illo à cæſo ad Gemblacum hoſtium exercitu, delectiſq; à bis mille tantum regiis equitibus decem peditum millibus atque equitibus compluribus, admodum nobili, ſummæ fortitudinis peritiæq; militaris documenta dedit. Eadem virtute communicatis cum Octauio Gonzaga laboribus arcem Karpenam vnius noctis ſpatio expugnauit. Parmenſe Duce Traiectum; indeq; Tornacum; & Audenardam poſtea, Dum Kerkamq; Montes D. Winoci, VVeſterlocumq; obſidẽte, oppugnante, recipienteq; Mondragonius vbiq; fortem fidelemq; operam nauauit. Quam eandem longè maximam ad obſeſſam Antuerpiam exhibuit. Holachium Comitem, Iſelſteiniumq; qui triginta cum nauibus Parmenſis & in Scelda fluuio extructis operibus deſpectis, ad aggerẽ Couuenſteinium illum perforatum appulerant, cõſerta manu repulit, naues aliquot tormentis depreſsit, aliquot eaſq; maiores æſtu deſtitutas cepit. Belgici exercitus gubernatio ipſi Mondragonio Parmenſi adferendum catholicis ſubſidium in Galliam profecto commendata fuit, quod non niſi ſummæ virtutis fideiq; teſtimonium eſſe poterat certiſsimum. Parmenſi è viuis ſublato Mondragonius exigua militum manu VVeſterloenſe propugnaculum fortiſsimum, & Bergenſem Tournhoutenſemq; munitiones non contemnendas in poteſtatem redegit. Nec minus celebris planeq; glorioſa fuit expeditio illa, quæ contra Mauritium Naſſouium ſuſcepta Mondragonij vltima fuit. Cum enim is Naſſouius inſtructiſsima claſſe VVahalim Rhenumq; ingreſſus, Syluamq; Ducis niſi Mondragonius maturatò occurriſſet, obſeſſurus: magna indè celeritate per Iſelam foſſaſq; Druſianas delapſus ad Grollam hæreret: traducto per Lippam fluuium exercitu eum hoſti metum incuſsit, vt relicto penè omni commeatu ab obſidione noctu diſceſſerit. Ea ſoluta cum caſtra intra Lippam & Dinſlakenſem præfecturam haberet: Mauritiusq; eum propius admoto exercitu, ne denuo Rhenum traijceret, diſtinere vellet: accidit, vt Philippus Naſſouius cum quingentis equitibus à Mauritio, quę hoſtium vires, qui conatus, quæ diſciplina militaris eſſet, exploratum miſſus, ab octodecim Hiſpanis pabulatum egreſsis detegeretur. Qui id in caſtra nunciantes, lectiſsimorum equitum cohortes vt in hoſtem mitterentur effecerunt. Verum ij ab hoſtibus alacriter excepti, victi, cæſiq; ſunt. Aſt dum prædando moras longiores necterent, maioribus Mondragonij copiis denuò oppreſsi, recrudeſcenteque pugna internecione deleti ſunt. Perpetuus iſte victoriarum pariter & excellentis ſuæ virtutis tenor à gratiſsimo Rege, eiúſq; in Belgio gubernatoribus probè poſteà remuneratus eſt.

Atque ita Antuerpiam reuerſus innumeris propè victoriis clarus diem ſuam extremam obiit, Anno M. D. CVI. ætatis ſuæ LXXXVI. in Sacello quod ipſe in Antuerpiana arce cuius præfectus fuit extrui curauerat tumulatus.

FERDINANDVS COMES NOGAROLIVS.

HVNC Ferdinandum Comitem Nogarolium dynastam in Altspaur & Erenspurg Leonardo Comiti Nogarolio Diui Ferdinandi Augusti consiliario, cubiculario, & præsidi Tergestino marito Visu'a Dersfia in Zerdahel illustris apud Pannonas inferiores prosapiæ coniunx peperit. Cum inter Imperatricis ephæbos in aula educatus decimum octauum annum attigisset, ex contubernio exauthoratus inter equites germanicos ab atro armorum colore nigros vocitari cœptos primam militiæ operam nauauit. Posteaqnam verò occupationibus arcium Scharosuensis, Sathuariensis, Otschedensísque interfuisset, atque egregiè se gessisset, primum equestris signiferi, deindè tribnni Vexillationis munus adeptus Hispaniarum Regi Philippo II. in Belgio sub Duce Albano cum trecentis equitibus meruit. Vbi ex Belgio abiit, sub Galliarum Regis stipendio paris numeri equites duxit. Ex Gallia in Germaniã reuersus, D. Maximilianus II. Augustus illum inter cubili sui proceres allegit. Paulò post Melyten, Hispaniam, & Lusitaniam adiit, ac aliquandiu in singulis illis locis versatus est. Anno verò millesimo quingentesimo septuagesimo octauo præfectus præsidii Saggmariensis, & totius huius Transtibiscani tractus cõstitutus, Ioannis Rueberi superioris Hungariæ summi prætoris cum præsentis tum absentis legatũ egit. Anno millesimo quingentesimo octuagesimo Ruebero humanis exempto in præfectura prætoriana succesit, quo munere vsque ad octuagesimum octauum continenter functus, ex Hungaria quietioris vitæ gratia concessit, & matrimonium iniit cum Anna Harrachia Leonardi Harrachii Baronis clarissimi ex Maria Salome Hochenzollerensi Comitissa edita filia, & Viennæ nuptias celebrauit, vbi non diu superuixit, sed anno Millesimo Quingentesimo Nonagesimo inter viuos esse desiit, & in æde Diuæ Dorotheæ conditus iacet.

ASTOR
BALEONIVS.

FAmilia Baleonia viris militaribus æquè, atq; illustri familiæ splendore apprimè clara, inter cæteros herôes hunc etiam Astorem produxit, & vita omni gloriosè transacta pariter, & morte pro Reipublicæ Christianæ salute fortissimè obita celeberrimum. Patrem is habuit Gentilē Baleonum Qui, quod fratres eius masculis hæredibus carerent, ducta Iulia Vitellia, ex Episcopo Oruietensi dispensatione Pontificis numerosæ sobolis pater effectus, labascentem familiam suam, atque in sese iam tum prouectæ ætatis penè sexagenarium senem inclinatam, egregiè suffulcijt. Adolescens Astor prima belli rudimenta sub Octauio Farnesio Parmæ Duce, & Vitellio Avunculo Pesti in Hungaria contra Turcas posuit. Atq; per quatuordecim menses, quibus illic substitit, ita Ioanni Angelo Medicæo Cardinali, legato Pontificio operam industriamq; probauit suam, vt istius commendatione, satagenteq; summo Pontifice, à Cosmo Hetruriæ Duce paternis in agro Perusino ditionibus, ex quibus maiores ipsius pridem expulsi fuerant, benignè restitueretur. Eandem egregiæ virtutis famam, & summam ergà se beneuolentiæ auram fortibus factis, & apud plerosq; alios, & apud Cardinalem Farnesium Legatum Pontificium, præclarè sibi conciliauit bello eo, quod inter Carolum V. Imperatorem, & Germaniæ Principes aliquos gestum, Smalcaldicum à fæderis inter hos icti loco vulgò vocant. Annum is tum agebat vndeuigesimum. Verum animus supra ætatem ingens, omnisq; periculi contemptor pariter & iniuriæ impatiens, quod generosis accidere plantis solet, fructus indomiti roboris planè maturos abundè protulit. Sensēre id Capitaneus aliquis, atq; item alter Sulmonensis eques quidam, istius enim impetus à conjecto in pedes, atq; tum latus alterum lancea traiectū grauiter saucio, fortissimè retusus: huius verò grauis atque iniuriæ importunitas vel in ipso Farnesij Cardinalis aspectu à ferociente adolescente gladio repressa fuit. Quis eius vigor prælıantis, quæ in hostem incumbentis vis fuerit, ex dictis coniecturare est. Vndè redeuntis virtutem amplexatus Paulus Tertius Pont. Max. Vrbis Romæ gubernatorem eum constituit. Non minus de tanta viri virtute præclarè sentiens, Sacer purpuratorum patrum ordo eum solùm dignum censuit, cuius fidei industriæq; & seipsos, & Reipublicæ simul vniuersæ salutem tranquillitatemq; mole Hadriani ad tuendum defendendumq; ipsi tradita, interea crederent, donec in Pauli Pontificis morte sublati locum Ecclesiæ Dei nouum pastorem Christi vicæ sponsarent. Quæ verò domi forisq; præclarè postea gesserit, vt prolixè recenseam, nec instituti nostri ratio fert, nec ad extremum eius pulcherrimumq; virtutis conatum properanti vacat. Dederat verò is toto isto tempore & in Africa, vbi Imperatorijs Caroli V. auspiciis secundo euentu militauerat: & in Italia Bergomi, Pataüij, Veronæ, aliarumq; Veneti Imperij vrbium gubernacula tractans, documenta de sese fortitudinis peritiæq; militaris sanè quam illustria. Eo quidem obsecundantis fortunæ felicissimo successu, fama, vt herôem tantum ab omnibus Imperatoriis artibus egregiè instructum, vnum ex omnibus selegerit grauissimus Senatus Venetus, cuius indomita virtute Selymi II. Tyranni Turcici Cyprum inuadentis immanem ac efferam rabiem reprimendam duceret. Gubernator igitur in Insulam missus Astor, omnia quæ diligentissimi solertissimiq; ducis munia erant exactè seduloq; impleuit. In exercendis verò otij vitandi causa militariter copiis, quas lustratis totiùs regni viribus coëgerat, præcipuè multus erat. Nicosiæ regni Metropoli eiectis primum exteris infidelibusq; præsertim omnibus, introductoq; trium milium præsidio, atq; incolis in duodecim consortes distributis egregiè prospexit. Quæ verò vis tanti hostis impetum sustineret? Obsessa à validissimis numerosissimisque hostium copiis, acerrimèque oppugnata Nicosia, quæ non ita pridem militem suis confisa viribus ægrè admiserat, ad extremam breui redacta necessitatem, vnam in Baleonij nostri præsentia salutis spem reposuit, eumq; vt ipsemet se eò conferret per Capitaneum quendam nomine Columbanum grauissimè obtestata est Verum M. Antonius Bragadinus iam tum Nicosianorum salutem deploratam sciens, Baleonū Famagustæ retinendum esse, nec sine flagitio dimittendum, omnino censuit. Nescilicet & vrbs Regni oculus atque clauis, & integer florensq; exercitus Imperatore destitutus periculo incassum exponeretur, adeoq; penè proderetur, Baleonus verò Nicosianorum misertus, atq; eò omninò proficiscendum statuens, mentito habitu decipere Bragadinum, atq; obsessis succurrere dum vult, à populo militibusq; agnitus, sistitur, vel enim omnes sese subsecuturos clamitant, vel patrem sese ducemq; suum retenturos: nec vllo modo permissuros, vt is absentibus sese hosti mactandus obiiciatur: Famagustæ igitur subsistens, oppugnantis hostis immanes vires cum Bragadino ad extremum vsq; vitæ halitum sustinere decreuit. Fuit obsidio ea si quæ vlla alia nostro seculo ab extremis hostium conatibus vel maximè aspera atq; longè acerrima Certabatur vtrinq; vi pariter & ingenio, atq; ab obsessis Baleonio administrante maximè Sed tamē Deo ita disponente lugubris exitus fuit, vt cum muri septuaginta tormentis maximis vndiq; latè prostrati essent, nec quicq̄ ad sustentandam vitam, canibus felibusque iam tum absumptis superesset, Mustaphæ Bassæ immani perfidiosoq; seni, cuius copias à muris vicies iam atq; sexies victoriosè reiecerant, vitam facultatesq; pacti, renitente resistenteq; Baleonio, sese dederent. Cuius truci truculentoq; imperio, nimis certo sanè Bragadini id futurum prædicentis augurio, in frusta omnes proditoriè concisi dissectiq; fuêre. Baglionius verò Mustaphæ impio perfidiam suam contra fidem datam suaque manu subscriptam exprobrans, ab astante Turca capite truncatus est, Bragadinus autē viuus excoriatus Nempè his tam præclaris hostiis, tot in obsidione cæsis Turcarum millibus (cum intra decem saltem dierum spacium supra triginta millia occisa fuissent) parentare nefarius senex volebat.

IODOCVS IOSEPHVS
COMES TVRRIANVS.

IODOCVS IOSEPHVS Turrianus Antonij Turriani
Comitis & Liberi Baronis ex Anna Baronissa de Hohen-
feld filius Valsassinæ Comes, Liber Baro Sãctæ Crucis, He-
reditarius Carniolæ & Illyrii Prætorio Præfectus, Goritiæ
Comitatus Marischalcus, anno Millesimo Quingentisimo Tricesimo tertio natus
est. Vndecimum ætatis annum agentem pater in aulam Caroli Quinti Imperatoris
misit, vbi inter nobiles ephæbos educatus, & ibidem septennium moratus, ephæborum
contubernio exauthoratus, anno Quinquagesimo primo salutis sub Ioanne Vngnadio su-
premo belli duce in finibus Illyricis prima tyrocinij rudimenta eques posuit. Abeunte Vn-
gnadio octuaginta equitum præfecturam adeptus, Sanctæ Crucis in Sclauoniæ limite muni-
mentum contra Turcarum incursiones per triennium strenuissimè defendit. Anno Quin-
quagesimo sexto Ferdinandum Archiducem Austriæ Ferdinandi Primi Imperatoris filium
iussu patris in Hungariam cum exercitu proficiscentem comitatus est, in qua expeditione ta-
le virtutis & fortitudinis militaris specimen edidit, vt posteà sub Ioanne Leukouitschio qui
Vngnadio in Illyrij præfectura successerat equestrem vexilliferatũ consecutus sit. Nec cæptis
destitit, quin imo sæpius in Turcicas partes inuasit, Turcarum irruentium conatus fregit, tur-
piter nonnunquam fugam arripere eos compulit. Quia verò magna & egregiè patrata facino-
ra maiora merentur præmia, ad supremam equestrium pedestriumq; copiarũ in Carnis præfe-
cturam euectus, eas in Turcas duxit, & memorabili prælio, quo quatuor Turcarũ millia cum
trecentis solummodo suorum profligauit interfuit. Quamuis autem ab hostibus dum cum
subsidiarijs copiis in Carniolensem ditionem pro confinibus ab hostium incursibus defen-
dendis ingressus aliquot aduersa vulnera accepisset, hæc tamen animum eius à cæptis non a-
uocarunt. Hustrephum Sangiackum numeroso exercitu in Croaticas fines irrumpentem sub
arce Nouigradensi fudit, & suapte manu viuum cæpit, qui se viginti ducatorum millibus pro
lytro depensis, & decem equis phaleratis redemit Anno Millesimo Quinquagesimo Sexage-
simo sexto, quo etiam menseq; Decembri à Maximiliano secundo Imperatore equestri ordine
torqueq; aureo donatus, sequẽti anno Seniensis in Dalmatia Toparcha declaratus, quod mu-
nus vsq; ad septuagesimum annum gessit. Inde reuocatus Vschochorum imperium obiit. Se-
ditiosam rusticorum coniurationem in Gurkfeldensi tractu oppressit, & quingentis militibus
quinque millia rusticorum fudit, & prostrauit. Imperator Maximilianus, & post eum Rudol-
phus vterq; Secundus Turriani in rebus bellicis virtutem & peritiam experti, eundem senatui
bellico arcersuerunt. Carolus Archidux in vniuersalem finium Croaticarum Sclauonicarum,
& maritimarum finium prætorem delegit. Octogesimo quarto Turcicum exercitum decem
millia excedentem duobus millibus propè Schluninam cecidit, & ad internecionem deleuit,
ab ductis ingentibus ditissimisq; Spoliis, trecentisque Christianis liberatis. Multa igitur
fortiter præclarèq; gessit, ita, vt verè defensor & propugnator patriæ, præsidium
Archiducis Caroli, subsidium Christianorum suæ militiæ partibus subie-
ctorum, Turcarum pauor, militum parens fuerit. Legatum de-
niq; ac Commissarium Cæsarei Maiestatis, ac Archi-
ducis Caroli apud Venetos egit, & Octua-
gesimo nono Seniæ discessit.

CHRISTOPHORVS
BARO A TEVFFENBACH.

INter generosos Martis alumnos, nostro æuo virtute militari & rebus præsertim contra Turcas fortiter gestis claros, Christophorus Teuffenbachius, ex nobilissima familia ortus, locum qui meritis par est, obtinet. Hic in pueritia liberalibus disciplinis institutus, adultiore ætate regiones varias pacis belliq; artes & vsum consequendi studio perlustrauit, ac in diuersis expeditionibus ea suæ militaris virtutis specimina edidit, vt in patriam reuersus a Diuo Ferdinando bellicis consilijs & muneribus adhibitus, ac in ijsdem Maximilianus II. illo vsus sit, atq; Rudolpho II. Augusto idem Teuffenbachius parem operã egregiè præstiterit. Anno M. D. LXV. sub Lazaro Schuendio in superioris Hungariæ partibus exercitus Cæsareani Imperatore alæ germanicæ magister, inter Tibiscum & Samosium amnes castris positis, irruentem Alybeghum, Lippæ Sangiackum, deleuit. Anno M. D. LXVII. ad Gothensem obsidionem Maximilianus II. illum cum alijs legatis destinauit. Gotta & Grimenstainio deditis, sumptoq; de perduellib[9] supplicio, Teuffenpachium, qui iam sibi magnam prudentiæ, fortitudinis, solertiæ, dexteritatis existimationem pepererat, Antonio Verantio tum temporis Agriensi præsuli collegam adiunxit, & Byzantium ad Selymum II. Othomanum ex comitijs Posoniensibus ablegauit. Anno M. D. LXVIII. Hadrianopoli communi opera octennales inducias pepigit. Ex Thracia reuerso Maximilianus II. mille equitum Tribunatum præter Balthei honorem contulit, & paulò post Sackmariensis præsidij præfectum constituit. Schuendio Iohanneq; Ruebero mortuis in bellico apud superiores Hungaros imperio successit. In qua generali præfectura quæ laude & memoria digna contra Turcas gesserit, inter multa tantum celebriora quædam & obitum eius præcedentia recensebo. Anno quidem M. D. XCIII. decimo sexto Nouembris Teuffenpachius ad Cassouiam coacto exercitu Sabackam mouit, & hanc arcem omnium istius loci munitissimam obsedit, tribus partibus vehementer machinis verberauit, stratis muris expugnauit, presidiarios trucidauit omnes. Hac insigni victoria ab excursionibus & depopulationibus hostium illa ditio reddita est tutior. Capta Sabacka, magna vsus celeritate exercitum abduxit, castraq; ad firmissimã vrbem & arcẽ Filekium locauit. Postridie admotis machinis Teuffenpachius sine intermissione muros portasq; quassauit. Sangiackus se viribus Christianorum imparem cognoscens, cũ paucis militibus noctu clam egressus vicinis Turcis Christianorum aduentum numerumq; ipsemet nunciauit, & consilia cum ijs inijt de illis inuadendis. Bassa Temesuariensis, ac Giulæ & Hatuani Sangiakbegi defensionem Fileckii susceperunt, qui coniunctis octodecim millibus equitum & peditum cũ multo bellico apparatu & tormentis in Christianos profecti duobus miliaribus á Fileckio cõsederunt. Teuffenpachi[9] de aduentu hostium certior factus, delectu militum habito, & consociatis propinquorum munimentorũ præsidiarijs, in Turcas perrexit, eos impetu adortus statim in ipso pugnæ initio fudit fugauitq;, ac sex millia Turcarum in acie & fuga cæsi, Bassa Temesuariensis, & Fileckij Sangiakus cum alijs plurimis nõ infimi nominis Turcis inter trucidatos reperti. Fileckio postea arctius, quã anteà, obsesso, misit tres Tubicines, qui deditionem promissa gratia postularent, qua à Turcis detrectata, mœnia & propugnacula indesinenti tormentorum verberatione diruit, ac patefacto aditu vicesimo quarto Nouembris suburbium primùm, deindè vrbem vno impetu expugnauit. Eodem die arcem quoq; exteriorem, in qua Sangiakus suas habuit ędes, occupauit. Vicesimo septimo Nouembris interior etiam arx obsessa, & sequenti die deditione recepta. Teuffenpachius cũ suis arcem ingressus confestim in genua procubuit, ac Deo omnis victoriæ largitori gratias egit, cùm ob hostes deuictos, locumq; munitissimum recuperatum, tùm maximè ob tot Christianorum millia à Turcarum tyrannide liberata. Postq; euersa & collapsa restauràsset cum socijs & milite equestri pedestriq; circiter vicies milleno Sodocham petiit, & cognito in itinere Turcas Duinenses & Hamekienses metu perculsos stationes suas deseruisse, missis aliquot cohortibus & turmis eas occupauit, ipse cum reliquo exercitu in agrum Setschiniensem delatus est. Setschinienses Turcæ ad hostis conspectum subdito puluere nitrato arcem incenderunt, & fuga se proripuerunt, Teuffenpachius relicto Setschinij sufficienti præsidio victoriam prosecutus, Plauenstainium adijt. Oppidani trepidantes illud incenderunt, & intempesta nocte fuga sibi consuluerunt. Quod exemplum Salecienses, Dregeliani, & Palenkenses secuti sunt. Jlla loca Teufenpachius opere & præsidijs firmauit. His prosperis euentibus successit anno M. D. XCIIII. Hattuanij obsidio. Obsessi à Budensii Bassa suppetias flagitauerunt, qui confestim exercitum decem milliũ selectissimorum militum illuc expedijt. Hi ob Christianorum ora Cis interfluentem amnem castramentati sunt, eo consilio, vt traiecto fluuio Christianos eminus adorirentur & obsessos liberarent. Explorato Turcarum animo, Teuffenpachius illis instructa acie obuiam progressus nõ mediocri difficultate flumen transmisit, & hostiles copias assecutus omnem tormentorum vim in hostem contorsit. Turbatis hostium ordinibus magna alacritate eos inuasit pugnatum est acriter. Christiani vincentes obuios quosq; Turcas ceciderunt. Tandem fortissimis quibusq; amissis Turcæ se in fugam effuderunt. Fugientes cum sex Germanorum & Vngarorum millibus persecutus Teufenpachius quotquot assequi potuit, medio Budenij itinere trucidauit. Teuffenpachius omnibus hostilibus machinis & septendecim signis Iasparino arce à Turcis metu consternatis deserta potitus est. Tunc vltimum Heroicorũ facinorum, illa fuit virtutis suæ testificatio, quam edidit in Agriensis prælij & victoriæ auspicio, culpa corrupto. Deindè annis grauis, & belli laboribus defessus conquieuit, & vitæ militariq; imperio mors finem attulit.

IOHANNES RVEBERVS BARO IN PIXENDORF ET GRAVENWERDT.

IN IOHANNE RVEBERO perantiquæ nobilitatis Duce longè optimo & fortissimo flagrans armorum studium enituit. Hic in senium vsque bellicis laboribus incumbens militaris disciplinæ munia obiuit, ac summæ in exercitu potestatis & in superiori Hungaria præfecturæ iura ita exercuit, vt in eo inuictæ virtutis retinuerit decus, & clarissimis factis nomen famamq; latissimè extenderit. Juuenis plures regiones noscendis variarum gentium moribus peregrinatione circumeundas suscepit. Peragrata Italia, & Hispanijs perlustratis Galliã adiit, vbi apud Germanicas copias aliquantisper commoratus quendam belli vsum sibi comparauit, inde in Belgium cõcessit. Hinc repetita Germania in Austriam natale suum solum remigrauit. Ex his peregrinationibus multiplici rerum notitia auctus se totum Marti dicauit, atq; in Italiam redijt, sub ductu Ferdinandi Gonzagæ in Pedemontio & Gallia Narbonensi primam nauauit militiæ operam, diuersarum vrbium & munimentorum occupationibus deditionibusq; interfuit. Mauritio Saxoniæ Duce in Hungariam contra Turcas mouente domi se præparantem ignis nitrati puluis ita læsit, vt sequi nequiuerit. Inde in Belgium ad Caroli V. Imperatoris exercitum se contulit, & suas quoq; nouo Hesdino cõdendo sub Philippo Comite Ebersteinio cohortis vari vexillifer adhibuit manus, vti etiam Carlomontio & Philippopoli in Hannonia extruendis. Prope hanc machinæ globo petitus mirè singulari Dei beneficio absq; grauiori noxa seruatus est. Jn Hungaria sub Marcello Theodorico legionis Germanicæ præfecto vnius cohortis tribunum agens alias quatuor in Jmperij partibus cohortes conscripsit, quibus Viennam deductis in Sepusium contendit, quo tempore ordinum Austriacorum stipendia simul meruit, equitum, qui illi parebant, ala in Iauarini statione collocata. Cum Ferdinandus Secundus Archidux Zigethio ab Haly Passa Budensi obsesso suppetias ferret, in illo atrocissimo conflictu acerrimè dimicauit. Dissolutis illis copijs & equitatu dimisso Iauarino in Belgiũ se recepit, vbi à Philippo Hispaniarum Rege cõductus est, vt tres in Gallici belli vsum equitum alas compararet. Victoriam Grauelingensem plurimum adiuuit. In plurimis expeditionibus, prælijs, & locorum expugnationibus cum fortiter rerum gestarum laude versatum, & celebrem Maximilianus II. Jmperator ex Belgio per veredarium adsciuit, vt haud mediocrem equitatum in Hungariam deduceret. Cum vero tardius appulisset, donec vsus posceret, interim censum conductitium ipsi decreuit. Sicut Ferdinandi, ita Maximiliani II. Jmperatorum coronationibus Francofurtensibus interfuit, functus præfectura prætorianæ alæ: A Maximiliano cum vna vexillatione equitũm Iauarinum missus ad Theodatam plurimos Turcas cecidit & cepit. Erdeudo á Turcis obsesso, & Lazaro Schuendio petente, Maximilianus Rueberum ad illum cum quatuor vexillationibus equitum destinauit. Schuendius assentientibus omnium legionum, cohortium & alarum præfectis, tribunis & centurionibus summum Magistrum equitum eum creauit. In quo munere Maximiliani Augusti approbatione constitutus ex voluntate Schuendij, & castris vltra Tibiscum nauali ponte iunctum positis cum octo vexillationibus in Turcas iuxta Samosium castrametatos mouit, & eos, qui Cæsareani exercitus pabulatores conciderant, ad hostium vsq; castra persecutus est. Fugientibus Turcis commixtus in maximo versatus est discrimine, atq; eò magis, quod Turcæ summa vi ex castris ingruerint, qui illum cum suis in fugam profligare, dissipare & trucidare contenderunt. Sed strenuè impetum sustinentem & iugiter prælantem periculo nox & nimbus eripuit. Schuendio alia post alia hostilia munimenta & arces, potissimum Mungatschium, obsidenti, tormentis quatienti, in potestatem redigentiq; maximo vsui fuit. Missus à Schuendio cum tribus millibus equitum & peditũ, vt Riuulum Dominarum à Iohanne Sigismundo Transsyluaniæ Principe obsidione cinctum & vehementer oppugnatum liberaret, tardius propter pontis naualis defectum illuc quidẽ aduenit, sed quãuis eo loco hostis potitus esset, tamen traiecto amne celeriter in eum perrexit, improuiso aduentu inimicos perterrefecit, oppidum recuperauit, in arce tormentario puluere accensa plurimis hostium interemptis, præsidiarios interfecit, oppidanos denuò Cæsari iurisiurandi sacramento obstrinxit. Palotham vnà cum Eckhio Salmensi & Georgio Helffensteinio Comitibus, Turcis fuga obsidionem soluentibus, seruauit, Vesprinium & Theodatam recepit. Cum Salmensi & viginti quinq; equitum Germanicorum & Hungaricorum alis in Turcas sub Alba Regali castramentatos mouit. Postquam Schuendius superioris Hungariæ administratione & exercitus imperio se abdicásset, á Maximiliano illi suffectus est. Quod munus ea mentis prouidentia & consilijs procurauit, vt Cæsar incommodi & regio illa detrimenti nihil omnino capessiuerit, nec quisquam de vlla militum licentia & iniuria conquestus sit, publica tranquilitate & aduersus Turcarum vim, Transsyluanici Principis, & quorundam Hungarorum complicum technas atque studia defensione optimè constituta. In illa summæ authoritatis præfectura euastantis artus Podagræ dolore oppressus fato concessit, heróicarum virtutum & militaris industriæ illustribus exemplis relictis.

HENRICVS RANZOVIVS.

HENRICVS Ranzouius Iohannis Equitis aurati, & Annæ VValſtorpiæ Gerardi filia vltima eius familiæ naſcitur anno M. D. XXVI. in arce Steinborch. Dynaſta in Bredenberg, Ranzouisholm, Wandesbek, Tuſcenbek, Nutzſchou, Melbek, Redingſtorff, Gronou, & VVellingsbuttel fuit. Huic propter ſummam ingenij dexteritatem, Mathematici nominis celebritatem, diuitias ingentes, & rerum omnium felicitatem prædixère. A prima ſtatim pueritia non ſolùm animum ingenuis artibus expoliuit, ſed etiam ætate ingraueſcente eas colere perrexit, non tàm in otio, quàm in ipſa Reipublicæ luce, ex communi omnium bono, præcipuè autem ſtudio Aſtronomico delectatus eſt, quo tædium ac nauſeam variorum negotiorum mole obortam diſcuteret, tantosq; in eo ſtudio progreſſus fecit, vt non ſolùm ſibi ſed etiam amicis ex geneſis iudicio futura prædixerit. In Medicina, Poëſi, Hiſtoriis ſimiliter tantum profecit, quantum noſtra ætate ex nobilibus nemo. Quod teſtantur libri ſuopte Marte cõſcripti & in lucem editi. Veramenim & genuinam nobilitatem non in maiorum titulis, imaginibus & gazis, ſed in virtute, doctrina, ſapientiaque parta gloria conſiſtere Iuuenis in Caroli Quinti aula cum Adolpho Holſatiæ Duce ſeptemnium vixit, cum quo equitibus, ac peditibus cogendis atq; ipſa expeditione Metenſi Cæſari operam nauauit. Quo in bello quam multa præclarè geſſerit, paucis eſt incognitum. Bello Dithmarſico cum patre interfuit, in quo Dithmarſi antea inuicti, tunc victi deditionem facere, veniam petere, nudo capite, & flexis genibus iuramentum ſubiectionis præſtare coacti fuerunt, quorum ditionem ſubiugatam inter Daniæ Regem, & Holſatiæ Principes diuiſit. Flagrante bello Suecico, Holſatia ipſius fidei, ac curæ commiſſa eſt, ne hoſtes de improuiſo in eam irruptionem facerent. Quinetiam delectus equitum ac militum in Dania contra Regem Sueciæ proficiſcentium ab ipſo mandato Regis Friderici Secundi habitus, à cuius patre Chriſtiano Tertio Præfecturæ Segenbergẽſis adminiſtrationem paucis ante annis erat adeptus, & in Ducatibus Sleſuicenſi, Holſatiæ, ac Dithmarſiæ Gubernator deſignatus, quam dignitatem ſumma cum Principum vicinorum gratia, & fauore, ſubditorum quoq; beneuolentia ac amore vſq; ad obitum geſsit. Acerrimas habuit cum Comitibus Hoienſibus contentiones, cùm ratione æris alieni, quo ſocero ſuo obſtricti erant, tùm quod vxoris fratrem in vincula coniecerant. Ad quam rem vindicandam per Franciſcum ab Halle Iodocum Iuniorem Comitem Hoienſem fratrem Iohannis Epiſcopi Monaſterienſis, natum ex ſorore Guſtaui Regis Sueciæ in oppidulo Segebergenſi cepit, qui & in carcere obiit. Cum autem in iudicio Cameræ Imperialis pro ſe, & contra Comites Hoienſes ſententiam latam iure belli decreuiſſet vlterius vi & armis perſequi, tandem interpoſita tractatione Regis Daniæ Chriſtiani Tertij, & Electoris Saxoniæ Auguſti hæc controuerſia Vlzenij ſopita eſt anno Milleſimo Quingenteſimo Quinquageſimo octauo. Apud Regem Fridericum Secundum tanta valuit, in arduis grauiſsimisq; rebus perſpecta, & explorata fide & authoritate, vt emergentibus quibuſcunque maximi ponderis, & momenti negotiis (inter quæ vel præcipua fuit pacis inter Daniæ, Sueciæ, ac Poloniæ Reges, & ciuitatem Lubecam Stetini facta anno Milleſimo Quingenteſimo Septuageſimo Menſe Nouembri tractatio) ſemper fuerit adhibitus, & ab ipſo præcipuo loco habitus. Quod cùm aliis illuſtribus teſtimonijs, & confirmationibus, tùm in ordinem Danicum cooptatione, & donato torque aurei Elephantis cum Turri Rex euidenter declarauit. Varias quoque ac honorificas legationes ad diuerſos Principes ob negotia difficillima ſumma cum laude ſubijt. Diuitijs ita cumulatus diuinitus fuit, vt Principis alicuius cenſum ſi non exuperare ſaltem adequare potuerint, præter tot arces, tot palatia & prædia cultiſsima à patre ſibi relicta. Vno & eodem ferè tempore, Carolo Quinto, Reginæ Anglorum, Regi Danorum, nec non ciuitatibus Antuerpienſi, Lubecenſi, Gedanenſi, atque Hamburgenſi aliquot centena millia Ioachimicorum mutuo dedit. Nec minus fœlix liberis fuit, quorum genuit mares ſeptem, feminas quinque. Ex illis quatuor fatis conceſſère, reliqui Regiarum arcium Præfecti, Conſiliarij, & aulici familiares fuerunt Natas viris primarijs, & Regum Conſiliarijs elocauit. Duas Pyramides, Segebergenſem cum Obeliſco, & Nordoenſem excitauit. Vt itinerantium commoditatibus ſeruiret non ita remotè à Bredenberga ſupra fluuium quem traiectum fratrum vulgò der Brueder furt nuncupatum lapideum pontem vltra centum pedes longum candido ex ſaxo conſtrauit Arces quam plurimas & prædia non contemnendo precio comparauit, aliquot de nouo ædificauit, quinetiam Palatia magnificia domosque Lubecæ, Itzehoæ, Segebergæ, Chilonij, Flensburgi, Honnobriæ poſſedit.

IOANNES
ZAMOISKI.
MAGNVS CANCELLARIVS POLONIÆ.

IOANNES ZAMOISKI de Zamoſczie eruditionis laude excellens, militari virtute, rebusq; domi, belloq; cum gloria geſtis perilluſtris, natus eſt anno Milleſimo Quingenteſimo Quadrageſimo ſecũdo, decima nona Martij patre Staniſlao Zamoiski de Zamoſczie Caſtellano Chelmenſe, Capitaneo Belſenſe, & Aulicarum copiarum præfecto, matre ex familia Herburtorum. In Galliam miſſus, vt inter purpura nitentes pueros Franciſci Delphini Franciæ verſaretur. Verum longè ſplendiori candore ſtudia literarum viſa ſunt illi lucere, quapropter multa ſalute vitæ aulicæ dicta, toto animo ad liberalem, & dignam homine nobili doctrinã percipiendam ſe contulit, in quo ita breui excelluit, vt & in Gallia Pariſijs, & in Jtalia Patauij conſenſus omniũ primas illi partes inter ſtudioſos in omni literarũ, & artiũ genere deferret. Reditu in patirã ſuo, & opinionẽ, & expectationem, quam parens ſingularem de ipſius ingenio habebat vicit. Sigiſmundo Auguſto ea tempeſtate Regni Poloniæ ſceptra tenenti, optatiſsimus accidit adoleſcentis aduentus, qui ingenij ipſius vim, maturitatemq; iudicij perſpiciens, eum primum in Cancellaria verſari voluit, deindè in intimis habere, grauioraq; cõſilia committere, ad extremum illi Archiuum Regium, in quo priuilegia, iuraq; omnia Regni aſſeruantur à Rege mandatum, quod antiquitate confuſum in ordinem redegit. Poſt obitum patris præfectura Belſenſi ornatus eſt. Erat iam authoritate, & exiſtimatione Zamoiſcius apud omnes magna, itaq; deceſſu Auguſti Regis bona pars nobilitatis cum eo ſentiebat, & in Gallias ex autthoritate omnium ordinum vna cum alijs nobilibus viris ad Henricum Valeſium creatum, & denunciatum Poloniæ Regem legatus miſſus eſt. Repentino diſceſſu Henrici Regis, cum res ad interregnum redijſset, antiquiſsimam ſuis in conſilijs patriæ charitatem habuit, Annam Sigiſmundi Iagellonis filiam Regio trono collocandam ſuaſit & vt ea Principi Tranſyluaniæ Stephano Bathoreo coniugio iungeretur non repugnauit. Qui cum ex Tranſyluania in Poloniam veniſset, primo congreſſu, atq; colloquio mirabiliter Zamoiſcium adamauit, & cum multa eius ingenio, multa prudentiæ, multa literis tribueret, Vicecancellarium, & altero anno Cancellarium Regni creauit. Sedato Landſcorunenſi tumultu Rex ad pacandam Pruſsiam Gedanum profectus, cum belli conſilia, pacis conſilijs potiora Gedanenſes duxiſſent, eruptionesq; identidem ex vrbe facerent, comperit Zamoiſcium non in literis tantum, & toga, ſed in armis etiam, & ſago præſtantem, primum aduerſus erumpentes prodijſſe, vltimum prælio exceſsiſſe, multum conſilio, multum manu valere. Bello, quod cum Baſilio magno Moſchouiæ Duce geſtum eſt, virtus eius ſingulariter enituit. Stephanus Rex Nicolao Melecio imperium militare adminiſtrante, cum Poloteum fortiter recepiſſet, ſequenti anno eodem Melecio aduerſa valetudine detento, & vltro ſe abdicante, partitis agminibus, octo circiter milia equitum, & peditum Zamoſcio commiſit. Is antegreſſus, viam denſiſsimis ſyluis & plaudibus interclusam aperuit, Veliſium arcem ad Dunam flumen omni apparatu præſidijsq; munitam cæpit. Oppugnationi Lucorum à Rege præfectus, arcem hanc munitiſsimam, & decem millium hominum præſidio inſtructam in poteſtatem redegit. Poſt Zauolotium diuertit, & hoc in lacu poſitum ac natura manuq; egregium propugnaculum expugnauit. Tertio poſt anno Rex ad Pleſcouiam profectus oppugnandam, ſummam totius exercitus ducendi regendiq; ad Zamoſcium detulit, Capitaneumq; generalem Regni perpetuum creauit. Oſtrouium arduo ſitu nobile ad dedendum ſe adegit. Relictus à Rege ad Pleſcouiæ oppugnationem continuandam, acerrima hyeme hoſtem vehementiſsimè adurſit, intra mænia magna ſtrage ſæpè compulit, aſtus eius omnes ſagacitate ingenij anteuertit, multis cladibus fracto, & metu amittendi totius imperij Moſchouitici hoſte perterrito, arbitratu, & legibus Stephani Regis ſui pace facta, totã Liuoniam ſumma ſolertia recepit. Inde Rex eum affinitate ſibi coniunxit, Grieſeldi Chriſtophori defuncti fratris ſui Tranſyluaniæ Principis filia illi in matrimonium collocata. Conſtituendorum Regni iudiciorum Regi autor potiſsimus, & grauiſsimus fuit. Summa in iure dicundo æquitate vtendo, ac vexationibus ciuitatibus liberatis, earum ſumma voluntate Regni etiam vectigalia auxit. Rege Stephano extincto, omnem vim ſuã eò contulit, ne cuiuſq; opibus, & potentia libertas in deligendo nouo Rege opprimeretur. Itaq; cũ vniuerſa Reſpublica ſententiam ſuã in Sigiſmundum Ioannis Tertij Sueciæ Regis filium flecteret, ad eandem ipſe ſua ſuffragatione acceſsit. Cum autẽ propter contrarias partes turbæ orirentur, ex Senatus Ordinumq; omniũ iuſſu Cracouiam à partibus contrarijs fortiter defendit, & Regi creato defenſam tradidit. Submota ad Cracouiam Poloni exercitus parte, ipſe primus vt reſtitueret pugnam in hoſtem irruit, & eũ repulit, ac tormentis exuit. Partes contrarias iuſſus inſequi, maxima celeritate vſus, ad Bicriæ oppidum conſecutus eas, collatis ſignis dimicatum eſt, contraria acies fuſa, & Dux partiũ in poteſtatem redactus eſt. Cũ Turcarum Jmperator ſtatuiſſet Achmet Baſſam Tehinenſem Moldauiæ præficere, grauis ea videbatur vicinitas Regno Poloniæ, & quod contra ius Regũ Poloniæ, contraq; iura conditionesq; pacis hoc fieret, Zamoiſcius à Rege ex Senatus conſilio mandatis acceptis, vt in Moldauia ita rem gereret, ne pacem cum Turca turbaret: profectus cum ſex tantum circiter equitum & peditũ millibus, barbaricum illum conatum eluſit, talem ſe aduerſus barbarum præbuit, vt is multis ſuorum amiſsis, acceptis vltrò ab eo conditionibus, re infecta domũ Valachia diſceſſerit, & Hieremias genere Valachus donatus iam ante ciuitate Polona prouinciæ præeſſet, quem prouinciales expetebant.

IACOBVS
HANNIBAL COMES
AB ALTO AMISO.

IACOBVS Hannibal Comes ab Alto Amiſo, & Galerata Wolfgangi ex Clara Mediceа filius, nono ętatis anno patre orbatus ſub tutela auunculi Ioannis Iacobi Medicæi Marchionis Meliniani, noſtro æuo famigeratiſsimi ducis liberaliter educatus, optimisq; præceptis militaribus imbutus, Carolo Quinto Cæſari ſub eodem in bello Germanico contra proteſtantes Germaniæ Principes operam nauauit, primamq; militiam exercuit. Recuperationi Conſtantienſis ciuitatis, quæ Heluetiis ſe adiungere volens rebellionem moliebatur, ſub Nicolao Polvvilero nomine Ferdinandi Rom. Regis exercitus imperatore interfuit. In Parmenſi expeditione vnius ſigni præfectus, primos ordines duxit, paulò pòſt ſecundum ſignum adeptus vtriq; quinquennium præfuit. In bello Senenſi Ioanni Baptiſtæ Comiti ab Arco, legionem militum ducenti legatus adfuit. In Belgium poſteà profectus à Phillipo Hiſpaniarum Rege qui tum Durlanum in Picardia obſidebat, honoratiſsimo ſtidendio conductus eidem legionem militum Germanorum adduxit, cum qua in tota illa expeditione contra Henricum Galliarum Regem laudabiliter perſeuerans Regi Catholico chariſsimus eſſe cepit, liberalitatem Regiam muneribus immenſis expertus eſt. A Ferdinando Imperatore pro ſe & hæredibus ſuis Comitatus titulum & dignitatem accepit. In Hiſpaniam Pio Quarto Pontifice miſſus triennium ibidem in maximo honore habitus, & numero Magnatum adſcriptus permanſit. Anno Sexageſimo quarto iuſſu Philippi Regis cum legione militum ſub Gartiæ Toletani Claſsis ſupremi præfecti auſpiciis in Africam profectus, Pinorium munitiſsimam arcem mari circumfluam (ex qua quia in freti Herculei aram & Hiſpaniam facilima impreſsio eſſet, Chriſtianis maxima damna inferebantur) obſeſſam & tormentis verberatam expugnauit, ciuitatemq; Pellinam, quam hoſtes metu perculſi dereliquerant, funditus demolitus eſt. Eo bello finito in Hiſpaniam reuerſus, à Rege pro ſe & hæredibus ſuis trium millium ducatorum annuorum penſionem obtinuit. Inde Romam profectus à Pontifice consentiente vniuerſo purpuratorum ſenatu totius Romanæ militiæ ſummus dux inauguratus eſt. Turca numeroſiſsima claſſe Italiā infeſtante, iamq; Melitem Inſulam cum ciuitate obſidente, ſedis Apoſtolicæ nomine conducto milite, & diſpoſitis pręſidijs maritima loca tutatus eſt. Mortuo Pio Quarto Pio Quinto Pontifice ſuccedente ab eodem in ſumma militum ſtatus Eccleſiaſtici præfectura confirmatus eſt. Anno Sexageſimo ſexto cum legione militum in Regnum Neapolitanum profectus, in eo & Apulia maritimas ciuitates Manfredoniam, Barletam, Carnium, Biſſlegium, & Barrum contra Turcarum vim defendit. In Germaniam reuerſus, aliquot locorum vtpote Brigantij, Veldkirchij & Hocheneggi præfecturas à Sereniſsimo Ferdinando Archiduce Auſtriæ conſecutus eſt. Anno LXXIIII. tertium à Rege Hiſpaniarum vocatus exercitum quatuor millium in Belgium ducturus in itinere propè Taliernas Alſatiæ paucis comitantib9 ab hoſte circumuentus acceptis duobus vulneribus fortiter ſe contra ſexcentos defendens per medios hoſtes ſaluus euaſit. Sanitati autem reſtitutus perrexit, in Traiectenſi agro caſtra poſuit, à commendatore Maiore Caſtiliæ Ludouico Requeſenſio Belgij gubernatore aſcitus relicto milite, Bruxellas venit, indè poſt habitum de bello gerendo conſilium ad exercitum ſuum rediturus in itinere rurſus ab hoſte in brachio & latere ſiniſtro glande vulneratus, ad ſuos tandem perueniens, exercitum qui quindecim ſignis conſtabat in Brabantiam duxit, quorum quatuor in ciuitate Antuerpienſi, quinq; in diuerſa præſidia diſtribuit, ſex reliqua in caſtra quæ tum in obſidione Bomelenſi poſita erant tranſmiſit. Præcipua loca præcipuè Antuerpiam ſingulari vigilantia atq; induſtria contra Auraici Principis & Gallorum machinationes Regi conſeruauit. Poſt mortem Requeſenſij. Anno Septuageſimo ſeptimo denuò in Hiſpaniam euocatus Regem de ſtatu Belgij edocuit, & ab ipſo Comitatum Galeratenſem in Mediolanenſi Principatu ob fidelem in varijs expeditionibus bellicis nauatam operam pro ſe & hæredibus ſuæ proſapiæ in perpetuum obtinuit. Sequenti anno Ioannis Auſtriaci qui Requeſenſio ſucceſſerat poſtulatu legionem viginti ſignorum in Comitatum Burgundiæ contra Gallos duxit, qui de eius aduentu certiores facti relictis locis quæ anteà occupauerant, in Galliam receſſerunt. Indè poſt obitum Auſtriaci in Belgium ad Parmenſem Belgicarum Prouinciarum gubernatorem cum ſuo milite mouens, iuſſu eius VVerdam fortiſsimum hoſtis propugnaculum poſt arctiſsimam obſidionem deditione in poteſtatem quidem redegit, præſidiarij tamen cum eorum præfecto, quia anteà oblatas æquiores conditiones contumaciter detrectâſſent, ex mandato Parmenſis omnes occiſi. Poſtrema eius cum eodem Parmenſi fuit expeditio Traiectenſis ad Moſam, in qua eius ſingularis virtus & magnanimitas prudentibus conſiliis & fortibus factis reluxit. Commilitones ſuos in maximis periculis nunquam deſeruit, labore & vigilia ſemper infractus. Patriæ reſtitutus in ea reliquum vitæ tempus quietè traduxit. Tandem tot bellorum laboribus exantlatis & muneribus militaribus cum laude adminiſtratis vigeſima-ſexta Decembris, Anno M. D. LXXXVII. in arce ſua alti Amiſij naturæ debitum exoluit.

ANDREAS TEVFEL BARO IN GVNDERSDORF.

ANDREAS TEVFEL Baro in Gunderſdorff Matthæi & Apolloniæ Maillingerinæ coniugum ætate minimus filius, nec non de communi patria optimè meritorum heroum, Guolfgangi quidem iunioris nepos, Guolfgangi verò ſenioris pronepos, à pueritia ad omnem pietatem honeſtatemque eſt educatus: ephebis egreſſus, laudatiſſimorum maiorum (ductrice natura) veſtigia ſecutus, tanta omnium virtutum edidit ſpecimina, vt in Sereniſsimi Domini, Domini Ferdinandi tum Hungariæ Bohemiæque Regis aulicorum Nobilium numerum fuerit cooptatus: Inde exautoratus & vir factus, in D. Caroli Quinti atque Ferdinandi Impp: Sacratiſſimæ memoriæ, duabus bellicis expeditionibus, quarum vna aduerſus Smalcaldici fœderis complices, altera Turcas geſta eſt, militaria munia obiuit: ſub Sereniſſimo Domino, Domino Ferdinando Archiduce Auſtriæ Architriclinus, & Hipparchus, aulicuſque Conſiliarius eſt effectus: Equitum quoque in Hungaria Anno Milleſimo Quingenteſimo ſexageſimo quinto, & Milleſimo Quingenteſimo ſexageſimo ſexto, contra Turcas per Potentiſſimum Dominum, Dominum Maximilianum Secundum Imperatorem piiſſimæ memoriæ eductorum, Chiliarchus fuit: In munitiſſimo caſtro Iaurino per aliquot annos binis vicibus ſupremi Ducis officio laudabiliter perfunctus, Inuictiſſimi etiam D. D. Rudolphi Secundi Imperatoris Clementiſſimi Domini noſtri, dictique Ferdinandi Auſtriaci Archiducis perpetuus Conſiliarius, ſummatim non modò ſupra nominatis Auſtriæ Archiducibus, ſed omni etiam populo in ſenectute ob ſingulares & heroicas dotes acceptiſsimus extitit: Tandem ſeptuageſimum ætatis agens annum, cum ſummo ſuorum luctu menſe Iunio Anno CHRISTI Milleſimo Quingenteſimo nonageſimo ſecundo, piè mortuus, & Gunderſdorfij terræ redditus eſt.

NICOLAVS
SERINII COMES.

NICOLAVS ex illustri Seriniorum Comitum familia ortus, omnem penè ætatem in rerum bellicarum Vngaricarum negotijs consumpsit, & aduersus Turcas multoties feliciter & victoriosè pugnauit, præsertim cum ãno M. D. Lxvj. Turcæ post arcem Ainakiensem propter præfecti (qui cum selectiori militum parte Agriam profectus erat) absentiam occupatam, ea victoria elati, oppidũ Sigethi tentare constituerant Serinium à Cæsare Viennam vocatum abesse existimantes, Serinius autem qui tum fortè redierat in aduentantes Turcas impetum facere, & se ducem sequi iussit acriter pugnatum, ingens ædita cædes, reliqui terga verterunt, duo currus interfectorum præcisis capitibus onustos victores reduxerunt. Cum verò eodem anno Solymannus Turcarum Sultanus nihil de suo in Christianos odio, & acerbitate intermittens, iniquo suo fato, cum numerosissimo exercitu in Vngariam personaliter proficisceretur, & Sigethum oppidum arte, & natura valdè munitum expugnare constituisset, Serinius de aduentu Solymanni certior factus, mille pedites, & equites quingentos præmisit, qui periculum facerent, manumq; cum Turcis obuijs confererent, aut certè illis non inuentis oppidum Sichlouthum expugnarent. Milites cum oppido appropinquassent, ducentos pedites cum centum equitibus præmiserunt, qui cum ad Turcarum castra peruenissent, in eos impetum fecerunt, eosq; disiecerunt, cæsis non paucis, multis propè nudis fuga sibi consulentibus, ipse quoq; præfectus hostilis exercitus accepto vulnere in paludibus perijt, porro filius eius cum tribus insignioribus Turcis captus est, deniq; Turcicis rebus præstãtissimis, & pecunia octo camelos, sexaginta equos, & quinquaginta mulos onustos, sex quoq; plaustra spolijs omniuarijs impleta secum victores Sigethum reportarunt, inter quæ duo rubei coloris ingentia signa fuerunt, fuitq; ea sanè præclara victoria. Solymanus post pontẽ stratum Drauum transmisit, indè Sigethum contendit, & non longè castra posuit. Eius copiosissimum militem cernens aduentare Serinius, conuocatis nobilibus, & ciuibus in medio illorum stans, eorum animos confirmauit, & ne tanta hostium multitudine frangantur hortatus est, Deum Opt. Max. minimè eis defuturum, deindè ipse primus iuramentum Deo, Cæsareæ Maiestati, & militibus, atq; vt idem alij quoq; facerent, persuasit. Vltima Iulij vno à Sigetho milliario consederunt Turcarum nonaginta millia, quos ex castris secuta sunt centum millia, aliquot dies pugnauerunt cum illis, ij qui erant in arce, nec paucos è suis amiserunt Turcæ, donec sexta Augusti Solymanus in castra venit. Postquam Turcæ tribus locis nouum oppidum tormentis verberassent, extructoq; aggere in ipsa fossa arcis, in eamq; euectis maioribus tormentis arcem interiorem vexassent, multumq; damni datum, id conspicatus Serinius, nouam vrbem inflammari curauit, veteremq; occludendam. Non multò pòst Turcæ magnam ciuitatem in suam redegerunt potestatem, cæsis multis fortibus viris, qua clade accepta, & amissis rei militaris peritissimis viris, Serinius cum suis qui supererant se in arcem recepit. Dum autẽ posteà Turcę in arcem incurrunt, multos è suis desiderauerunt, duo quoq; signa ipsis erepta Ianizeri porrò in propugnaculum portæ contiguum irrumpentes, & maxima vi in arcem contendentes, bis strenuè repulsi sunt, etiam ipso Comite cum illis manus conserente. Nec hoc successu cõtenti præsidiarij, eruperunt, cum hoste fortiter dimicantes magnam stragem ederunt, & Iagnizarorum quendam Tribunum ceperunt. Magnus erat hostium stratorum numerus in campo, quorum cadauera, cum propter obsessorum crebras tormentorum explosiones sepeliri non possent, Solymannus ob infectum aërem retrocedere coactus fuit. Post multas deniq; oppugnationes frustrà ob hoste tentatas, Serinius multis amissis strenuis militibus septima Decembris cum reliquis arci interiori se inclusit, postridie manè Turcæ ignem in arcis interioris loca illa in quibus Serinius morabatur iniecerunt, cumq; iam flamma nimium aucta tolerari nõ posset, Serinius centum ducatos, & claues arcis misit in tunicam suam, atq; ad suos cõuersus ait, dum gladio tractando manus sua apta foret, neminem centum illi ducatos, & claues erepturum, se verò haud quaquam Sigetho abiturum, sed omnia forti animo toleraturum, indè è suo conclaui procedens, omnesq; illic equites districtis gladiis præsenti animo se expectare conspiciens, ita ferè ad eos locutus est, videmus iam quomodo Deus igne in nos animaduertat, atq; hostis eodem nos superet, cuius sanè potentia non perindè nobis noceret, atq; hic ignis, nostis quid anteà promiserimus, & hactenus promissis stetimus, eadẽ in posterum in nobis fides & constantia perseuerabit, procedamus igitur in exteriorem arcem, pugnemus fortiter cum hoste, cum Deo haud dubiè victuri si occubuerimus, ego verò primus vos antecedam, vos ad meum exemplum componite, ego profectò nunquam vos deseram. His dictis, cum ter sanctissimum nomen Iesu appellasset, vexillumq; Cæsareũ præferri iussisset, nudo ense, & exiguo scuto munitus, ex arcis porta egreditur, reliqui sequuntur, pugnatũ acriter cum Turcis in ponte, tribus locis à Iagnizeris glande Serinius percussus in terram corruit, cæteri omnes cæduntur, caput Serinij prę̨cisum vt Solymano exhiberetur, sed ille antè aliquot dies expirârat. Octaua deindè Septembris caput Serinij a Bassa Budensi Comiti Ekio Salmensi transmissum est, qui in literis suis virtutem & fortitudinem militarem Serinij honorificè laudauit, & extulit Salmensis in castra Maximiliani Imperatoris ad Iauarinum posita deferri curauit, indè à filio cum multis lachrymis Tschacaturnum delatum in monasterio sanctæ Helenæ apud primam eius vxorem & filiam, duosq; filios conditum est.

IOHANNES
FERENBERGER AB AVV.

IOhannes Ferenbergerus ex Franconia oriũdus, patrem habuit gregarium militẽ, qui cum Italicis bellis ſtipendia meruiſſet, in pago Avv propè Atheſim ſedem fixit, vbi hunc Iohannem anno vndecimo ſupra Seſquimilleſimum procreauit. Cum Carolus Quintus ad accipiendã coronam à ſummo Pontifice Bononiam proficiſceretur, ſub Marco Comite Eberſtainio, qui tum legionem Germanorum militum ducebat, ętatis ſuæ anno decimonono prima ſtipendia meruit. Sub eodem quoq; Eberſteinio, qui duabus tum legionibus præfectus erat, aliquot oppidorum expugnationibus in Pedemontana regione contra Galliæ regem interfuit. Eo bello, quo Summus Pontifex Peruſinos & Columnenſes bello perſequeretur, cum Ferdinandus Romanorum Rex auxiliares copias Pontifici miſiſſet, ipſe quoq; cum iis profectus eſt, & ſtrenuum ſe militem pręſtitit. Poſtea anno quadrageſimo in Hungariã abiens ſub Hileprando Madrutio in oppugnatione Budenſi lætaliter vulneratus inter mortuos repertus eſt, poſt aliquot ſeptimanas vix ſanitati reſtitutus, in cõflictu ad montem ſancti Gerhardi ſiniſtrum crus ſagitta transfixus, cum paucis commilitonibus (poſtquam in templo quodam diu ſe acriter defendiſſet) cum paucis à Turcis captus, & Sabaccam ductus eſt, poſt quatuor aũt menſes miſſo domum nuntio, & enumerata ex patrimonio ſuo redemptionis mercede, liberatus ad ſuos rediit. In Lombardia ſub Comite Felice ab Arcu in Inſubriã contra Gallum profectus eſt. Quanta in ea expeditione militari audacia & fortitudine claruerit, teſtantur vulnera recepta. Aſsiduis tum bellis exercitato, & victori inſigulari certamine cõtra hoſtem prouocantem ſtipendium militare auctum, & aliquot munera donata. In eodem bello quoque à quodam Gallico hoſtis præfecto, Comite Buſchka appellato, in conflictu lancea dextro crure transfixus eſt, Ferenbergerus autem ipſum per collum vulneratum ſemimortuum relinquens eidem gladium & arma detraxit, vix hoc vulnere ſanatus, Ferenbergerus in alio conflictu catena ex tormento emiſſa dextro pede genutenus vulnus accepit. Anno eius ſeculi Quinto & quadrageſimo ad Comitia Ratisbonenſia profectus, propter egregiam militarem preſtitam in diuerſis præliis operam à Carolo Cæſare in nobilium album allectus eſt. Sequenti anno bello Germanico confœderatorum Principum contra Cæſarem ad finem vſque interfuit, & eo prælio, quo Iohannes Fridericus Saxoniæ dux & Elector Sacri Romani Imperij captus, Tribunum quendam peditum ſua manu cepit. Cum vero Jmperator Carolus Parmam obſidione cinxiſſet, Ferenbergerus iam militari virtute clarus, vt ad maiora officia promoueretur dignus, ſub Barone Caſparo Velſio Legionis germanorum peditum ſupremo Tribuno, Vexillifer creatu,sGallum equitem abs ſe raptum in caſtris viuum Imperatori exhibuit. Poſt aliquot Menſes Parmenſi reconciliato cum Madruio Neopolim ad Andream Auriã ſupremum claſsis pręfectũ profectus eſt, & cum Turcæ Cæſarianos de improuiſo adorirentur, Ferenbergerus cum naui, qua vehebatur ab aliis auulſus, contra quatuor Turcarũ triremes acriter per ſex horas colluctatus, tandẽ elapſus in Siciliã euaſit. Ad ſuos reuerſus quingentis peditibus præfectus, in agro Senenſi aliquot velitationes cum Petro Strozza habuit, donec Senenſes ſe Carolo dediderunt. Anno M. D. L V I. cum exortũ eſſet bellum contra Pontificem, & Regnum Neapolitanum defenſionem exigeret, Iohannes alijs pleriſq; præfectis morbo correptis, cum mille & ducentis equitibus ſuæ legioni adiunctis Terracinã, quam Pontificij recipere conabantur præoccupauit, & cedentibus Pontificiis ad Ducem Albanum peruenit. Mox verò memorabili illo conflictu ad Sengam Caſparum Felſium periclitantem defendit, & paulò pòſt, egregia talione, ab eodem, acceptis aliquot vulneribus periculo exemptus eſt, quo tempore ꝓfligati ſunt Heluetij, maior pars cæſa & ſeptingenti vulnerati oppidumq; captum eſt, cumq; iam Romam verſus duceretur exercitus, Pontifex per Legatos pacẽ obtinuit. Solimanno Turcarum Imperatore anno Sexageſimo ſexto in Hungariam mouente, Ferenbergerus quinque ſigna militum ex Comitatu Tyrolenſi cum duobus ex Carinthia Maximiliano Secundo Cæſari in Hungariam, & caſtra adduxit. Caſtro Zengenſi cum Imperio à Cæſare Maximiliano præfectus, cum Turcas ſæpius aggreditur, apud Pontificem, Imperatorem, & Venetos, quod contra pacis conſtitutiones egiſſet, accuſatus, Viennam profectus coram Cæſare egregiè ſe purgauit. Reſignata Zengenſi præfectura ad Carolum Archiducem ſe contulit, cuius ſatellitibus præfectus, ab ordinibus Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Goritiæ Comitatu, vt vniuerſæ militiæ illorum præeſſet, conductus eſt, quod munus ea fide & dexteritate ita geſsit, vt Ordines ipſum maximis muneribus donauerint. Croatiæ confinibus cum imperio præfectus parua manu ingentem Turcarum ſttagem edidit, & aliquot Turcarum munitiones occupauit. Poſtremo à Rudolpho Cæſare euocatus, pręfecturam Vrbis Viennenſis, & legionis Germanorum peditum obtinuit, qua felicisſimè functus, omnibus, etiam aduerſæ religionis chariſsimus, ætate & laboribus confectus, Viennæ extremum diem clauſit, anno M. D. LXXXIIII, quum vixiſſet annos Septuaginta tres. Vir fuit ſtatura infra mediocrem, ſed membris vegetis, & benè compactis, per totam vitam abſtemius vixit, hinc magna conſilij, & memoriæ vis in illo fuit, etſi literarum ope deſtitueretur.

CAROLVS
BARO A ZIEROTIN.

CAROLVS BARO à ZIEROTIN gente Morauus, illustri cum primis & vetusta familia ortus, dignum maioribus se gessit, adolescens admodum peregrinationibus continuis Europam prope vniuersam lustrauit, deindè vt maiorum gloriam, qui bellica laude floruerunt, propria virtute æquaret, militiæ se dedit. Inuictissimo Imperatori Carolo Quinto in expeditionibus, Tunetana Anno millesimo quingentesimo tricesimo quinto, & Algierana Anno millesimo quingentesimo quadragesimo primo, suam industriam probauit. In Vngaria copiarum Regiarum ductor, Pestum amissum feliciter recuperauit. Ad Belgradi obsidionem profectus, cum viriliter in Turcarum castra irrupisset, ac in grauissimo periculo constitutus, iam ab hoste interceptus abduceretur, summa fortitudine & fœlicitate disiecta turma equitum, victrices manus euasit. In Turcica castra legatus, rem cõmissam non citra periculum tamen peregit. Cum exiguis copijs ad Comorram & Iaurinum peruenit, Insulam incolis Schut dictam, & maiorem Vngariæ partem lustrauit. In expeditione Transsyluanica cum Lippa obsessa à supremo exercitus Duce oppugnaretur, videns rem tardius procedere, relictis cum suo comitatu equis, pedes vrbem aggressus, victoriam suis peperit. Contra Saxoniæ Electorem Imperatori mouenti fortem sese præbuit militem. Rebus in Bohemia turbatis, fidelem Anno millesimo quingentesimo quadragesimo septimo, in conciliandis Regi Domino subditorum animis operam præstitit: Anno millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo, Regis Ferdinandi iussu copias in Vngariam militares duxit, quas Electoris Saxoniæ Mauritij copijs ad Iaurinum coniunxit. Tandem Archiduci Austriç Ferdinando adiũctus à Patre moderator Iuuentutis, suppetias Zigeto à Turcarum exercitu circũsesso copijs suis ferre conatus, viriliter cõpluribus Turcis trucidatis se gessit. Et animi & corporis virtute Cæsaribus, Regibus, Principibus, se operamq; suam probauit: post ingentia facta reliquum vitæ tempus summa cum laude in aula consumpsit, hastiludijs & militarium spectaculorum peritia & vsu clarissimus, tandem vitam gloriosè actam fine secundo, Anno millesimo quingentesimo sexagesimo, ætatis quinquagesimo primo, clausit, nulli maiorum virtute secundus.

LAZARVS
SCHVENDIVS
BARO A HOHENLANDSPERG.

LAZARVS Schuendius ex nobili antiquiſſimaq́;
Suendiorum familia, qui olim ex Heluetia cum nobiles ex-
pellerentur lares in Sueuiam extructo ibidem caſtro cognomi-
ne tranſtulerunt ortus. Baſileæ ſtudiis liberalibus operam dedit,
in quibus egregiè profecit. Rem deindè militarē colere inſtituens
ſub Carolo Quinto Cæſare ſtipendia fecit. Bello Smalkaldico feruente, legationem pro Cæſare
Auguſtam Vindelicorum, Argentinam, & Vlmam obiuit, easq́; vrbes arma deponere, & paci ſtu-
dere admonuit. In eodem bello Suendius ducendis ordinibus, & periculis prohibendis magnam fa-
mam ſibi comparauit. Capto Iohanne Friderico Electore Saxoniæ cum haud mediocri manu Gotham
iuſſu Imperatoris ſe contulit, vt eam arcem dirueret, & Albertum Marchionem Brandenburgicum in
cuſtodiis ibi detentum liberaret. Sebaſtianum Vogelſpergerum, qui contra Cæſareum edictum decem
millia peditum è Germania in Galliam ducere moliebatur, Caroli mandato comprehendit, & Auguſtam
adduxit. Cum Mauritio, qui Joanni Friderico in Electoratu Saxonię ſucceſsit, Magdeburgum oppugnare,
& ſummæ rerum præeſſe iuſſus eſt. Soluta obſidione copias in Hungariam duxit. Tribunus item peditum
fuit bello contra Gallum, ad Sanctum Quintinum: Grauelingamq́, oppida in Belgis cęſis Gallis cum decem
ſignorum legione quam ipſe duxit ſtrenuam operam nauauit. Prius tàm inſignia virtutis militaris exempla
ediderat, vt Maria Regina Caroli Quinti ſoror tum temporis Belgicarum prouinciarum gubernatrix eum
magni æſtimans huius in maximis & periculoſiſsimis belli negotijs conſilio vſa ſit. Tumultibus aliquantu-
lum ſopitis, apud Reginam in aula manſit, negotiisq́; Germanicis, ſiquidem ingruente rurſus bello opus fo-
ret ſumma cum fide præfuit, ea conſilio iuuit, liquidò conſtantiſsimus, quod ad Gallicas partes propoſitis
præmiis vocatus, ad eas ſe conferre renuerit. Ferdinandus Primus Imperator tantis virtutibus motus, inti-
mis ſuis conſiliarijs eum adſcripſit, atq; in Comitijs inter alios eo vſus eſt. Nec minus à Philippo Hiſpania-
rum Rege liberali annuo ſtipendio conductus fuit. Maximilianus Secundus poſtquàm Ioannes Sigiſmun-
dus Tranſſyluanus violata pace Zathmarum occupaſſet, & belli recrudeſcentis motus iam triennium cum
maximo ſubditorum damno perduráſſet, vlciſcendæ iniuriæ, belloq́; ducēdo idoneum præ cæteris Schuen-
dium elegit. Huic conſenſu Regis Philippi adſcito negotij bellici ſummam cum plena authoritate poteſta-
teq́; commiſit, & quia illi Hungariæ ditiones non viſæ nec cognitæ eſſent, & de quorundam Hungarorum
fide dubitaretur, præſtantiſsimos quoſdam iſtius Regni, & in bellis exercitatos Germaniæ proceres adiun-
xit. Copias Germanicas ſine mora Schuendius in Scepuſienſem agrum deduxit, Hungaro equitatu pedita-
tuq́; auxit. Quia verò Tokayum arx natura & arte firmiſsima, & in Tranſſyluaniam aditu commoda potiſ-
ſimum obijciebatur, neglectis alijs leuioribus in itinere caſtellis Tokayum verſus militem promouit, ac vt
oppidulum Kerſterium ob commoditatem rei gerendę præoccuparetur iuſsit. Quod etſi Tokayenſes impe-
diti aliquoties ſunt adorti, fortiter tamen & non ſine illorum cæde ſunt repulſi. Tandem arx acerrimè op-
pugnata, & Franciſco Nemethio eorum præfecto ſecundum tempus glande icto & occiſo, Schuendio ſe de-
didit præſidiarij ſolo gladio accincti omni alia ſuppellectile relicta exceſſerunt. Ita Tokayum poſt tertiam
oppugnationem deditione receptum, ingenti omnium ad vſum parandorum ibidem copia reperta. Quod
fortiſsimum propugnaculum expeditum in Tranſſyluaniæ fines aditum præbet, ac loci natura & aquarum
inundatione Tibiſci Bodagrique fluuios confluentes complexa, facilè vim inſidiasq́ue externas anteuertere
omnes poteſt. Zathmarum poſtea hoſtis oppreſsionem metuens deſeruit. Erdeud, Kyuar, Bathoruibania,
Zendereu, Zabaska, Peltemz, Munkatſch, Gombazek, Kraznahurka, Gadka, & alia circumiacentia caſtella
& munimenta conſilio, prudentia, celeritate, ac induſtria Schuendij expugnata, quemadmodum etiam Za-
duar arx munitiſsima Georgij Bebek, qui à fide Imperatoria defecerat, Turcis adhęrebat, capta. Maximilia-
no Cæſare anno Milleſimo Quingenteſimo Sexageſimo ſexto cum numeroſiſsimo exercitu ad Iauarinum
conſiſtente, Schuendius cum ſuis in ſuperiori Hungaria, & Scepuſiana prouincia manere iuſſus eſt, vbi mul-
toties cum Tartaris, eam regionem ferro igneq́; vaſtantibus prædamq́; agentibus dimicatum, iuſto enim
prælio, quia numero longè ſuperiores erant cum eis decertare Schuendius abſtinuit, donec commeſtis
immaturis fructibus morbis variis paulatim conſumerentur, quos tandem aggreſſus eorum decem
millia partim cecidit, partim Hungaria excedere compulit, eorum ducibus altero occiſo, altero læ-
taliter vulnerato. Poſtquàm igitur virtute ſua expugnatis & receptis tot fortiſsimis oppidis, ca-
ſtellis & propugnaculis, Maximiliani in ſuperiori Hungaria dominatum ad quadraginta mil-
liaria vltro citraq́; Tibiſcum extendiſſet, varias munitiones extruxiſſet, easq́; iuſtiſsimis ex
cauſis Germanico præſidio firmaſſet, in Germaniam reuerſus, quietus domi vixit. Impera-
tores tamen, Reges, Principesq́; in grauiſsimis belli, Imperijq; negotiis interdum, vti
in coronatione Rudolphi II. Ratisbonenſi præſentis abſentisq; eius conſilium
continuè requiſiuerunt. Ea ſanè geſsit, vt cùm multis anteferri, tum cuiuis
etiam præſtantiſsimo duci comparari poſsit. Obiit in Kilchouen
viceſima octauo Maij, Anno M. D. LXXXIIII.
ſepultus in Kienshaim.

GALEATIVS
FREGOSIVS.

EX Illuſtri clariſsimaq; Fregoſiorum ſtirpe, natus Galeazius Fregoſius, cum ad decimum octauum vſq; annum humanioribus literis operam dediſſet, Alexandri patris, Ianique aui veſtigia ſequens, necnon militaris adipiſcendæ laudis deſiderio ingenti flagrans, anno Milleſimo Quingenteſimo Quinquageſimo in Galliam vt Henrico ſecundo Regi militaret, profectus eſt. Dum huic quadraginta annos operam nauauerit, & per tot Martis diſcrimina verſatus fuerit, dignus exiſtimari meruit, qui virtute bellica illuſtribus ad ſcribatur. Illo anno excitato bello ad Mirandolam & Parmam, ab Henrico ad Mareſchallum Thermeum, qui tunc Parmam tutabatur miſſus fuit, peditum præfectus ab eo conſtitutus, ibi manſit, quoad vrbs ab obſidione liberata eſſet. Bello quod ab vrbem Mediomatricum geſtum eſt interfuit, qua capta, oppida Iuoe & Damuillierium poſt multa prælia tandem in poteſtatem Regis etiam peruenerunt. Efferbuit non multò poſt Senenſe bellum, quorum ſalutem tutandam Rex ſuſceperat. Tunc Fregoſius iterum ad Thermeum mititur, à quo quinquaginta equitum leuis armaturæ pręfecturam conſecutus eſt, quibus toto illi Senenſi bello præfuit. Cum Rex poſtea Strozzam ad continuandum bellum in Hetruriam miſiſſet, ad eum ſe recepit Fregoſius, quingentorum peditum dux euaſit, ac in eo prælio virtutem ſuam teſtatus eſt, quod Strozzæ infauſtum propè Lucinianum cecîdit, in quo etiam duodecim vulneribus acceptis Galeazius ſtrenuè dimicans inter cadauera iacuit, & tamdiu fortiter ſe defendit, quoad viſo equite armis elegantioribus circumdato (is fuit Baptiſta Comes ab Arcu) huic ſe dederit. Depenſo lytro redemptus in Galliam rediit, vbi commoranti Paulus Quartus Pontifex apud Henricum Regem pro auxiliis aduerſus eos, qui eum Romæ grauiter exercebant mittendis ſummis precibus inſtitit. Quod vbi obtinuiſſet, Dux Guiſius in Italiam deſtinatur, & cum eo Fregoſius Tribuni militum dignitate decoratus, per Galliam Ciſalpinam iter faciens, iunctis copiis cum Briſaccio Valentiam contendit, qui cum tranſitum commeatumque impetrare non poſſet, ad vim verſus, arcem munitiſsimam occupauit. Hic quoque quantus eſſet oſtendit Galeazius in ijs, quæ inSamnitibus ad Ciuitellam ſunt geſta. Nec multò pòſt ſtrenuus viſus eſt inter eòs, qui Duce Guiſio miſsi fuerant ad obſidendum Iccium Portum, vbi tam atrox, tam longum, tam atrox prælium inter Gallos & Brittannos commiſſum eſt, vt cum diu pugnatum eſſet, multi vtrinque quidem ceciderint, victoria tamen cruenta apud Gallos conſtiterit. Deinde caſtris motis ad Teonuillam certatum eſt, in illa expugnatione quoque non mediocrem laudem Fregoſius acquiſiuit. Secuta poſtea pax, atque Margaretha Henrici Regis ſoror ab Emanuele Philiberto Allobrogum Duce in vxorem ducta, quo tempore Galeazius in eo procerum aulicorum albo erat, qui à cubiculo Regis eminuerunt Ab obitu Regis Henrici inciderunt bella ciuilia, his omnibus interfuit Fregoſius, nam & pugnauit accerrimè in expugnatione Rothomagi vrbis, in illaque aggreſsione ſauciatus fuit plumbea glande in femore, qui vbi primum conualuit, cum Duce Guiſio in prælio ad Dreuſium commiſſo fuit. Indè vi ardenti impauidi animi præclarè ſe geſsit in obſidione Genabi ab Vgenotis fortiter tentati, vbi Guiſius glande transfixus maximo Gallorum mœrore concidit. Compoſita deindè pax inter Catholicos & Vgenotos duos ferè annos durauit. Recrudeſcente verò bello denuò ad militiam ſe contulit Fregoſius, & circa Lutetiam pro religione, Rege, & victoriæ gloria dimicans vulneratur ſclopeti ictu cruri adacto. Quamobrem Carolus Nonus Galliarum Rex ſæpius probata Galeazij virtute, fideque planè cognita, honoris ergò ipſemet eum in equeſtrem Diui Michaelis ordinem cooptauit, & in laborum atque ingentium ſumptuum dum Gallicis adhæſerit partibus factorum recompenſationem, Maureto oppido ad Garumnam in Tholoſatibus ſito donauit. Hic quamuis tranquilliori vitæ genere degere ſe poſſe animaduerteret, nullam tamen Regi operam nauandi occaſionem prætermittens, rurſus euocatus, prælio Tornacenſi interfuit, in quo inſigni edita ſtrage Princeps Condæus glande traiectus occubuit. Nec abſfuit in conflictu ad Monconturnium commiſſo, vbi Vgenotorum cæſi ſunt quindecim millia. In obſidione Rochellæ Santonum portu etiam ſclopeto læſus, ſtationem non deſeruit, ſed pugnaciter perſeuerans, cum omnium qui infracto animo pugnantem conſepexiſſent applauſu & ſuffragio inuicti bellatoris nomen ſibi peperit. Defuncto Carolo Nono Henricus Tertius Galeazio ob egregiè præſtitam fidelemque operam, ea omnia confirmauit, quæ à fratre dono acceperat, & vt ſuam quoque liberalitatem experiretur, eum honoratiore militia nobilitauit, dum quinquaginta equitum cataphractorum alæ ipſum præfecerit, quibus tamdiu ei operam dedit, quoad hic ex Valeſia ſtirpe vltimus mortem oppetiit. Tandem in patriam reuerſus, & militiæ laboribus feſſus Veronæ tranquillam vitam egit. Quinquies collatis ſignis, ſupra vicies verò minutis præliis acceptis duobus & viginti vulneribus fortiter dimicauit.

IACOBVS MALATESTA.

IACOBVS MALATESTA Leonidis Generalis de Monte Alcino & Caſſandræ Liuiæ Florentinæ filius, primus Marchio Roncofredi à Pio Quinto Pontifice compatre ſuo creatus. Huius inſtitutor in diſciplina militari fuit Sigiſmundus patruus, ſui æui in rebus bellicis verſatiſſimus, & poſtea Ferdinandus Gonzaga, cum quo ad bellum Duranum contra Gulielmum Cliuenſem Ducem ſuſceptum (qui mortuo Carolo Geldriæ Duce Geldriam occupauerat, quem etiam Galli in ſuas partes pertrahere nitebantur, vt Cæſar in Belgio vicinum hoſtem haberet, ætatis ſuæ anno duodecimo ſe contulit, vbi Dura Cæſarianorum militum virtute vi expugnata, à milite direpta, & nouiſsimè incendio miſerè vaſtata, Iulia deditione recepta, Ruremunda Geldriæ caput caſtigatione Duranorum perculſa ad pactionem deſcendit, fidelitatemq; iureiurando confirmauit, Cæſare deindè ad Venlonem agente, Princeps Cliuenſis ſanioribus vſus conſilijs comitatus Henrico Bruuſuicenſe Principe, & legatis Archiepiſcopi Colonienſis Septemuiri ad Cæſarem ſupplex veniens ab eodem ſub quibuſdam conditionibus in gratiam receptus eſt. Cæſarem quoq; Malateſta ad expeditionem Africanã ad Algeriam expugnandam infelicem quidem ſecutus eſt. Cum eodem in Siciliam abiens Siciliæ Prorex conſtitutus fuit. Paulo Tertio Pontifice mortuo, cum Fabricio Columna Gonzagæ affine egit, vt Principatum ſuũ ſub Coſmo Florentinorũ Duce recuperaret. Aſcanio Columnæ in Bello Senenſi adfuit, à quo Plumbino & Oræ Senenſi præfectus eſt, quam gubernans contra Turcos defendit, & cum Principe Salernitano Scarlinum prius à Carolo Gonzaga & Leone Strozza tentatum expugnauit. Paulo Quarto Pontifici in bello Neapolitano contra Philippum Hiſpaniarum Regem militauit. Pij Quarti militiæ Dux, in huius ſuſpicionem incidit, quod Carafficæ familiæ adhæſiſset, captum & in caſtellum Sancti Angeli coniectum Veneta Reſpublica liberauit, & Gubernatorem Regni Cypri conſtituit, vbi legatum & alios qui fratrem interfecerant occidit. Ex illa Inſula maximo cum vitæ periculo mirabiliter excedens, & à Guidone Vbaldo Vrbinatium Principe receptus. Turcis Melitenſis Inſulæ ciuitatem arctiſſimè obſidentibus oppugnantibusq; cum hoſte fortiſſimè conflixit. Pius Quintus Pontifex in belli Imperatorem creato Anconæ & maritimarum ciuitatum præfecturã commiſit. Poſt ad Echinadas obtentã memorabilem contra Turcas victoriam, à Pontifice Veneti, vt eius opera vti poſſent impetrarunt, qui mox Albaniæ eum præfecerunt, vndè pulſum captum à Turcis, & Conſtantinopolim ductum, tandem Galliæ Rex intercedente Pontifice Turcica captiuitate liberauit. Deniq; Veneti ipſum Bergomi Prætorem conſtituerunt.

WOLFGANGVS THEODERICVS AB EMBS.

WOLFGANGVS Theodericus ab Embs Eques Auratus MARCO Sittichio ab Alta Embs itidem Equite Aurato Caroli Quinti Cæſaris eiusq́ fratris Ferdinandi Primi Romanorum Regis Conſiliario, ac dominiorum Brigantij & Hocheneggij Præfecto, matre verò Helena ex nobili & equeſtri in Sueuia Freiburgenſium familia progenitus patris & maiorum ſuorum veſtigia ſequens, ſub eodem in bello Ticinenſi ordines duxit, quemadmodum etiam in ruſticorum ſeditione, qua tumultuantium ingens ſtrages edita, & multa millia cæſa ſunt. Carolus V. Cæſar circa annum Milleſimum Quingenteſimum Triceſimum ſextum in expeditione Marſilienſi Germanorum peditum legioni, quæ viginti ſignis conſtitit illum præfecit: Summa in eo ſpes erat, ipſum multa in rebus bellicis præſtiturum, ſed anno triceſimo primo ætatis ſuæ immaturè obijt. Vxorem habuit claram Medicæam Ioannis Iacobi Marchionis Maringiani famoſiſsimi Ducis militaris ſororem, ex qua generoſam prolem ſuſcepit, Iohannem Iacobum Comitem in Alta Embs & Galera Sereniſsimi Ferdinandi Secundi Archiducis Auſtriæ Conſiliarium & Brigantij, Velkirchij & Hocheneggij Dominiorum prefectum, Marcum Sittichium Cardinalem, & Epiſcopum Conſtantienſem, Iohannemq́ue Gabrielem in Alta Embs. Duos alios poſt baptiſmum in cunis vagientes mors ſuſtulit. Sicuti autem qui ſuperuixerunt mares propter virtutem, morum integritatem, reiq́ militaris experientiam ad ſummos honores, & dignitatum gradus euecti ſunt, ita non minori felicitate fœminæ animi dotibus inſignes, viris generis antiquitate & ſplendore admodum claris nuſperunt, inter quas Helena Iohanni VVernhero à Raittenau, qui aliquoties legiones in variis expeditionib9 duxit, altera Margaretha Fortunato libero Baroni Madrutſchio domino Brentonij & Auij in matrimonium colloatæ ſunt, tertia pietatis zelo mota monaſterium Valdonenſe ingreſſa Chriſtum Saluatorem ſibi ſponſum elegit ibiq́ mortua eſt.

ASCANIVS CORNEVS.

ASCANIVS Corneus Francisci filius, maximi dux animi, optimique consilij, in prima iuuentute, cum Genua expugnaretur, super murum, quem primus cōscenderat, signum locauit. Alterum oculum ad Casale in Insubribus, dum cedentibus socijs ingentem procellam hostium penè solus sustineret, amisit. Petro Strozzio è media inimicorum acie ad Montem Murlum euadenti comitē se addidit nō minus fide, quàm fortitudine, singulari. In Actiaco nauali prælio, cum ordinē duceret, aduersante fortuna, se ad Castrum Nouum in Dalmatis se cōuertit, & acerrima minus trium horarum oppugnatione cepit. Ianninum Tadęum ex prouocatione, rara admodum victoria, illęsus tertio ictu interfecit. Durante interregno Iulij Tertij Pontificis tempore, seditiones in Piceno erumpentes, oppressit. Ab eodem Pontifice auunculo suo Prætorio præfectus fuit, Montem Bellum in Flaminia validum muris, situq; ipso munitissimum antè redire ad Pontificem coëgit, quam credebatur obedisse. Cum Senenses in factiones diuisi, quibus Carolus Quintus Imperator Diegum Mendozium præfecerat, propter rigidiorem eius administrationem tumultuarentur, iamque castellum in medio ciuitatis ad compescendas seditiones à Cæsarianis extructum expugnâssent, & clanculum sub specie conseruandæ libertatis Galliæ Regis Henrici patrocinium recepissent, Mendozius, qui tum Romę erat, per Cosmum Florentinum Ducem, cuius maximè intererat Senensem ciuitatem in obedientia conseruare, de omnibus rebus certior factus, vt periculis tempestiuè remedium poneret, quamprimum Senas profectus est, Ascanium Corneum, qui iam à Galliæ rege defecerat, secū adduxit, qui in Perusino territorio exercitum duorum millium & quingentorum peditum conscripsit, & à Garzia Toletano, Neapolitano prorege, qui cum exercitu iussu Caroli Quinti Cæsaris in Hetruriam ad comprimendos conatus Senensium proficiscebatur vniuerso peditatui præfectus est. Coniunctis exercitibus, multa castella ad montem Pulcianum occupata, inter quæ præcipua, & maximi momenti Mons Follonicus, & Monticellum munitissima arx, quę vi expugnata fuit. Moncalcinum posteà oppidum obsessum, vbi Termesij Gallici ducis cohortes, qui pecuniam præsidiariis militibus in Monte Alcino exsoluendam comitabatur, cæsæ profligatæq; sunt, & pecunia intercepta. Obsidione post varias oppugnationes frustra tentatas soluta, post Garziæ Toletani proregis, qui Florentiæ obierat, filij discessum Ascanius cum suis militibus in agro Clusienti, quem varijs modis infestabat, remansit. Clusum oppidum natura & defensoribus firmissimum, communicato consilio cum milite præsidiario quodam, qui olim beneficiarius suus fuit, & hora aperiendæ portæ constituta, Ascanius cum cohorte ciuitatem intrans, perfidia eiusdem militis à præsidiariis circumuentus, captus & in Strozzæ potestatem venit, qui eum in libera primum custodia habuit, sed, manifestata eius tentata fuga, arctiori custodiæ traditus, indè ad Portum Herculis, & postea in Galliam Regi adductus fuit, qui eius virtutem militarem considerauit, à quo in gratiam Pontificis auunculi sui honoratus, & sine lytro liberaliter dimissus Romam reuersus est. Exorto deindè inter Hispaniarum Regem Philippum, & Paulum Quartum Pontificem bello à Iulio Vrsino Pontificij exercitus Imperatore in summum eiusdem Tribunum electus, cum quibusdam cohortibus equitum peditumque Velitras, vt eam ciuitatem muniret atque defenderet, missus fuit, cui muneri operiq; intentus & aduersam fortunam expertus in maximam Pontificis indignationem incidit, qui Papirium Cappizuccium cum quadringentis selectis militibus, vt Ascanium captiuum Romam deduceret, misit. Ascanius sibi insidias improuisa hac gente strui suspicatus, præsidiariis suis militibus, vt se Pontificiis opponerent, mandauit. Durante inter hos velitatione, Ascanius Papirio, hoc non animaduertēte occasionem nactus, auersa portà exiens Neptunum peruenit. Inde cymba piscatoria Caietam Neapolimque delatus ad Albanum Ducem Proregem in ipso belli apparatu, quod nomine Hispaniarum Regis contra Pontificem gessit, peruenit, à quo honorificè receptus, & castrorum Regiorum in eo bello summus præfectus creatus fuit, strenuamq; illi operam nauauit. Ad Philippum postea Regem, qui tunc cum Gallis bellum gerebat, profectus eandem præfecturam gessit, ad summa adhibitusq; consilio sapientia, solertiaq; profecit, vt breue intra tempus auctus dignitate, atq; opibus Italiæ redderetur. Turca Melitensem insulam cum ciuitate obsidente, & Rege Hispaniarum duce Iohanne Cardona cum auxiliaribus copiis missus, eius ductu præcipuè scientiaq; rei militaris, profligatis Turcis, Melite obsidione liberata est. Antequam fædus à Pontifice Pio Quinto, & Philippo Secundo Hispaniarum Rege percuteretur, & Rex in Venetorum auxilium ad Cypri conseruationem cum sexaginta circiter triremibus Iohannem Andream Auriam destinâsset, in illa Hispania classe inter alios generis prosapia, & bellicæ laudis gloria præstantissimos proceres adfuit etiam Ascanius Corneus, cuius fidei, ac virtuti Rex plurimum confidens res suas maximoperè commendauit, atque Auria eius consilium cùm propter eximiam virtutem atque prudentiam, tùm insignem rei militaris peritiam plurimi fecit. Rogatus sententiam, quid suscipi necesse esset, ac expediret, eam oretenus exposuit, & scriptis declarauit. In Christianorum fœderatorum contra Turcas classibus & pugna ad Oechinadas commissa Iohanni Austriaco adfuit castrorum præfectus, consiliorum eius, reportatæq; victoriæ socius, adiutor & particeps, ab eoque missus ad Pontificem cum mandatis Romæ mortuus est, annum agens Quinquagesimum sextum, grandi desiderio cum suarum virtutum memoria omnibus relicto.

CINCIVS
CAPISVCHIVS.

CINCIVS Capisuchius Romanus Aemilij filius, Petri Ludouici nepos, anno salutis Millesimo Quingentesimo Vicesimo quinto partu editus. Pubescente iuuenta cum auxiliaribus copiis à Paulo tertio Pontifice Maximo Carolo Quinto Romanorum Imperatori in Germaniam missis strenuam operam nauauit. Quo bello confecto, inimicitiæ ei intercesserunt cum Iulio Biscialara Viterbiensi peditum Duce, singulari certamini dies indictus, hoste pugnam detrectante victor iudicatur. Sed Biscialara dedecore motus, coniuratorum manu Cincium adoritur, à quo tamen interfectus est, siccarijs partim saucijs ac fusis, partim in carcerem coniectis. Pauli Quarti Pontificatu peditum præfectus decernitur in bello Campaniæ, quod munus etiam Flaminius Casa nobilis Florentinus sustinebat. Exorto inter ipsos dissidio, ac libellis hinc indè acceptis, ad singulare certamen deuentum est, hostis armorum electionem sortitus, Cincius in dextero latere cæsus, aduersarium multis confodit vulneribus, in arena extinctum relinquens victoria potitus est. Postea Pius Quartus Pontifex eum custodiæ addixit, sed Cincius lictorum conatus in eo apprehendo animosè repulit, vt omnium admiratione incolumis euaserit. Quod tamen factum Pontifex quia Cincius fortiter se gessisset non egrè tulit, imò ex virtute egregij viri allectus, eum in Picentes ad seditiones sedandas misit, quibus præsertim Asculani ardebant, quorum vrbem perduelles penè exciderant. Eò profectus Cincius administrationem suscepit, milites conscripsit, & paucis mensibus prouinciam pacatam reddidit. Quare Pontifex eum Sacræ Romanæ Ecclesiæ Castrorum præfectum perpetuum creauit. Cum verò Pius Quintus Pontifex bello post hominum memoriam grauissimo suscepro coniunctis classibus fœderati Turcas ad Echinadas cecidissent, inibi eodem magistratu functus est. Gregorio Decimotertio Pontificatum capessente idem munus obiit. Cuius infracti animi fortitudinem, præaltum ingenium graui temperantia temperatum laudarunt omnes. Excessit è vita Decimotertio Calendas Augusti anno Millesimo Quingentesimo Septuagesimo quinto, Annum Quinquagesimum agens.

SFORTIA COMES
SANCTÆ FLORÆ.

Sfortia Sanctæ Floræ Comes, atque Aurei Velleris eques, anno Vigesimo supra Millesimum Quingentesimũ Bosio Sfortia, & Constantia Farnesia adeoq; ex Ducali dignitate præclarissimis familiis progenitus, apud Franciscum Sfortiam Mediolani Ducem consobrinum suum, cui, quòd liberis careret, propter excellentem animi indolem, prȩclaros ad virtutem impetus vnicè charus loco filij habebatur, pueritiam egit. Ab optimis præceptoribus cùm literis, tùm scientia præcipuè militari egregiè institutus est. Mortuo Sfortia Duce, Carolum Quintum Imperatorem bellum Africæ inferentem Algerium secutus est. Indè in Italiam reuersus, cum ad Ceresolam in Taurinis magnam à Gallico exercitu Vastius accepisset cladem, Sfortia cum sua legione in Mediolanensi prouincia considere, Vastioq; à Cæsare parere iussus, Petri Strozzæ, qui valido exercitu comparato in spem potiundi Mediolani venerat, consilia explorando, progressusq; illius diligentissimè obseruando, effecit, vt iunctis cum Cȩsarianis copiis, suis quoque viribus, & sibi fusi fugatique hostis gloria deberetur, &, qui vrbem tenebant, eius amittendæ metum deponerent. Jn Germaniam cum Octauio Farnesio Parmæ Duce consobrino suo aduersus Protestantes Principes profectus sub initio statim belli militarem suam virtutem demonstrauit: Si quidem in expugnatione Donauerdæ ea celeritate est vsus, vt, intento suburbiis occupandis Octauio, ipse prius penè oppidum ceperit, quâm hostis aut custodes cæsos, aut portam captam esse sentiret. Quæ res non parum ad summam rerum contulit. Illud verò maximum æquabilis animi, & solidæ virtutis argumentum fuit, quòd, cum Cæsar in fidem suam Senenses, qui ad Gallos defecerant, reuocare constituisset, ideoq; Petrum Toletanum Neapolitani Regni Proregem cùm ingentibus equitum peditumque copiis destinâsset, Comitemque Sfortiam vniuerso equitatui præfecisset, Petro interea vita functo, & in eius locum Garzia filio subrogato, Neapolitanis aliquot equitum ductoribus honorem hunc ad Sfortiam delatum indignè ferentibus, ac eius imperium, quòd iunior esset detrectantibus, nè quid eam ob causam Cȩsarianæ res, quȩ equitatu potissimũ nitebantur, detrimenti caperent, Comes vltrò se Præfectura abdicauit. Cæterum à Garzia in societatem administrationis illius belli adscitus, Montem Alcinum, oppidum maximi momenti, breui in potestatem suam redegisset, nisi Turcica classis, quȩ imminere Neapoli dicebatur, eò Garziam, oppugnatione omissa, retraxisset. Verum haud ita multò pòst sub auspiciis Cosmi Florentiæ Ducis Meligniano Marchione bellum rursus Senensibus inferente, Comes, cuius præcipua erat secundum Marchionem in castris dignitas & authoritas, ita se atq; in eo maximè prȩlio, quo Petrus Strozza victus, Gallicusq; exercitus propè deletus est, gessit, vt tàm magnæ victoriæ laudẽ, cum Marchionis, tum Cosmi ipsius ingenua confessione solus ferè retulerit. Captis post cladem Senis, Marchioneque aliorsum vocato, cum vnus omnia summo cum imperio gereret, multa oppida & castella, quæ adhuc Gallicis præsidiis tenebantur, mira celeritate expugnauit. Ad occupandum Neapolitanum regnum Francisco Guisio clarissimo inter Gallos Duce cum maximis atque instructissimis copiis properante, cum Dux Albanus nondum coactis militibus tueri se posse regnum, cui prȩerat, planè diffideret, solus Comes cum suis cohortibus hostem ad Ciuitellam oppidum non quidem satis munitum morã trahere coegit. Quod illi adeò feliciter cecidit, vt non modò Guisium post oppugnationem eius loci frustrà tentatam, soluta obsidione, req; infecta indè abire coëgerit, sed Albano etiam Duci spatium ad se colligendũ egregiè compararit. Qui cum mox exercitum via Ostiensi Romanæ vrbis mænibus eo consilio admouisset, vt in eam infestis signis irrumperet, Comes, qui eam rem vrbi perniciosam, religioni incommodam, ipsi verò Regi minimè vtilem esse animaduerteret, siquidem præterquàm quòd Gallicus exercitus, qui haud procul erat, Pontifici in auxilium venire facile potuisset, milites etiam direpta vrbe alij aliò dilapsi essent, illud prudentissimo suo consilio effecit, vt Albanus abductis copiis ab incepto desisteret, paxque inter Pontificem & Regem secuta sit. Quibus rebus factum, vt cùm opulentissimum regnum Comes sua virtute, fide, & opera in potestate Regis retinuerit, tùm seruatæ vrbis decus adeptus non charitate in patriam minus, quàm bellicis claruisse artibus iudicatus sit. Ad Carolum Nonum Galliæ Regem Hugonotorum furoribus intestinis, belloque vexatum, à Pio Quinto Pontifice cum peditum quinque millibus & mille equitibus missus, Rex cordatissimi ducis consilio & prudentia fretus, collatis signis ad Monconturnum cum hoste congressus, Nauarreum Regem, Condæum Principem, & Collignium Ammirantem, quos Hugonoti sequebantur insigni clade affecit. Pro quo beneficio cum Rex eidem Pontifici literis sua manu scriptis gratias ageret, ipsius quoq; Comitis virtutem luculentissimo testimonio prosecutus est. Icto fœdere inter Pium Quintum Philippum Hispaniarum Regem & Venetos aduersus Selimum secundum Turcarum Imperatorem, & classi quæ numerosissima instructa fuit Ioanne Austriaco præfecto, Comes, qui veluti moderando Iuueni à Rege additus fuerat, Christianam rem & ad Messanam consilio, & quo die ad Naupactum pugnatum est, ita manu iuuit, vt ad victoriam non mediocre adiumentum attulerit. Sed cum in patriam reuersus esset, ac annum ætatis Quinquagesimũ quintum attigisset Comes militaribus sensim confectus laboribus, celebritate nominis, & rerum gestarum gloria clarus anno M.D.LXXV. ideò præcipuè fœlix decessit, quod, à quibus ipse partibus steterit, eas nunq̃ bello fuisse victas gloriari potuerit.

GVIDO
BENTIVOLIVS.

GVIDO BENTIVOLIVS natura quasi ad Martis stu-
dium inclinatus, in adolescentia totum se militiæ consecrauit, adeò,
vt reliquum ætatis tempus in armis, varijs bellicis expeditionibus, &
præliis cum hostibus conserendis consumpserit. In bello illo Ger-
manico contra protestantes Principes inter Italicæ nationis auxiliares copias Ca-
rolo V. Cæsari transmissas vnius signi Tribunus egregiam operam nauauit, stre-
nuéque se gessit. Cum orta in Cæsareanis campis inter Hispanos & Italos leuissima ex
causa maximo tumultu ad arma peruentum esset, & Hispani mille quingenti Italo-
rum equitatum cum impetu adorirentur, Guido Bentiuolius solumodò quindecim
suorum stipatus, pedes & lancea armatus Hispanorum rabiem fortissimè & tamdiu
sustinuit, donec Albanus supremus Cæsareani exercitus Dux superueniens sua au-
thoritate hunc tumultum, qui maximum discrimen minabatur sedaret. In Gal-
liam ad Henricum Secundum Galliarum Regem profectus omnibus bellis fere quæ
Henricus præfatus contra Carolum Quintum Augustum suscepit, iis quoque
quæ aduersus Philippum Secundum Hispaniarum Regem gessit summa cum lau-
de interfuit, semperque fidelissimè Regiis partibus adhæsit. HENRICVS
igitur cum Guidonis ingenium militare ad omnia quæque indaganda sagacissi-
mum, iudicium accerrimum, in expediendis rebus ancipitibus celeritatem, & in om-
nibus contra hostem impigrè agendis fortitudinem & experientiam maximam co-
gnouisset, eum immensis laudibus, muneribus, officiis militaribus præcipuis conde-
corauit, & intimæ familiaritati suæ adseruit. Vndè etiam factum est, vt Rex nihil sine
eius consilio perficiendum aggrederetur, & omnia illi prius communicaret. In bello
Senensi Strozzæ additus Tribuni officio functus est. Ferrariam profectus ab Alphon-
so Secundo Duce honorificentissimè exceptus, & in numerum intimorum suo-
rum consiliariorum militarium adoptatus, eidem anno Sexagesimo sexto in
Hungaria contra Turcas adfuit, vbi suo muneri in explicandis rerum bellica-
rum negotiis, & consiliis ita satisfecit, vt non modò exteris gentibus sum-
mæ admirationi fuerit, sed & Principum virorum, qui tum temporis
in castris erant singularem beneuolentiam & amorem sibi com-
parârit. Carolo Archiduce autem ex Hispania Ferrariam
reuerso cum simulachrum oppugnatæ defensæq;
arcis in fossa aquis plena, & profunda ex-
tructæ ederetur, ponte rupto in
vndas armatus delapsus
interijt.

CORNELIVS BENTIVOLIVS.

CORNELIVS Bentiuolius ex Illustrissima anti-
quissimáq; Bentiuoliorum, qui olim Bononiæ Principes
extiterunt familia descendens, multarum virtutum præcipuè
bellicæ clarus. Postquam adolescentiam in laudatissimarum ar-
tium studiis consumpsisset, viresq; validiores ætas virilis firmas-
set, ad militaria negotia animum applicuit, quemadmodum ei, vt aliquando in fortissimum
militem, ducemq; euaderet occasiones non defuerunt. Anno igitur Millesimo, Quingentesimo
Quinquagesimo primo, cum Octauius Farnesius Parmæ Dux, metuens, ne ab Imperatore Carolo V.
genero suo Parmensi ciuitate vt anteà pater Placentia priuaretur, Iulij III Pontificis opem implorat-
set, Pontifice quidem se excusante, tamen vt aliundè sibi subsidium compararet permittente, Parmensis
se Gallorum Regi Henrico II. commisit, & rem omnem concredidit. Quod factum Pontifex iniquissimè
ferens, quum vetus patrocinium authoritate sua solus tueri non poterat, Imperatoris operam flagitauit,
atq; armis extorquere conatus est. Hinc Parmense bellum natum, & Octauius Pontificem cum Imperato-
re inimicos habere cepit. Interea Franciæ Rex Parmam à Cæsareanis obsessam defendendam suscepit, atq;
Cornelium Bentiuolium cum auxiliaribus nō contemnendis copiis Mirandulam primùm, deindè Parmā
misit, in cuius vtriusq; oppugnationibus, fortissimi contra hostem propugnatoris nomen adeptus est. Cō-
finia Bononiensium depopulatus, copiarum Germanicarum partem ad pontem Sorboliensem fudit. An-
no sequenti in Galliam ad Regem reuersus, multa de rebus bellicis, illi communicauit, atque inter cætera vt
Senensium qui ab Imperatore defecerant partes tueretur consuluit. Rex igitur Thermeum equitum Ma-
gistrum Magnum Contestabium cum instructissimo exercitu in Hetruriam misit, Cornelium Bentiuoliū
eiusdem legatum constituit. Quo officio egregiè perfunctus, ad Scarlinum prælio commisso cum Cæsaria-
nis victor Hannibalem Comitem Ladronium cæpit, in Marenna quoq; iuxta Orbitellum Hispanos ceci-
dit. Quamuis hæc ad comparandam perpetuæ laudis gloriam, & amplissimos dignitatum gradus conse-
quendos egregia dignissimaq; essent initia, quia tamen æmula virtus vlterius progrediendum altioraque
consectanda stimulos addere solet, eam, quam natura fato quodam benigno, & æquo illi indiderat animi
corporisq; fortitudinem, ingenijq; militaris dotes in obscurò latitare noluit. Anno igitur Quinquagesimo
quarto post Thermei ex Hetruria ad Corsicæ naualem expeditionem discessum, Petro Strozza in eius lo-
cum succedente, idem sub hoc supremi legati munus obiit. Vbi Strozza Marcianum oppidum vi expu-
gnasset, Marignianus autem Marchio Cæsariani exercitus Imperator illud recipere tentaret, Strozza ob-
uiam factus cum illo quidem conflixit, sed post multas seuctas velitationes propter aquæ cæterique com-
meatus inopiam castra illinc mouere coactus, postremum agmen quod ex selectissimo milite constabat
Cornelio Bentiuolio commisit, vt hic stationem donec Strozza cum reliquo exercitu in tuta se reciperet de-
fenderet, hostemq; insequentem remoraretur. Quod imperterritus acerrimè maxima cum laude præsti-
tit, Marignianum enim qui ipsum cum primi agminis parte aggressus erat profligauit. Post fugatum ad
Lucignanum Strozzam Bentiuolius itidem postremi agminis Dux fortiter pugnans Senensem ciuitatem
postquam hostem in insidiis vt transitum impediret latentem prælio commisso vicisset, intrans, eam ab
hoste vsque ad reuertentem Strozzam conseruauit. Senis seruatis Regis Galliarum exercitum Montal-
cinum securè perduxit. Indè Volterrium & Collium versus excursiones faciens, commissis variis leuiori-
bus pugnis Ottierium & Montorium arces firmissimas expugnauit, in cuius rei testimonium & aliquam
remunerationem arce Montoriana à Senensi Senatu donatus est. Hercule II. Ferrariæ Duce absente,
cum hunc Henricus II. Galliarum Rex copiarum suarum contra Philippum II. Hispaniarum Re-
gem Ducem supremum misisset, ab ipso Hercule interim vt Ducatum Ferrariensem administraret,
Produx constitutus fuit, quo etiam officio Hercule mortuo apud eius filium Alphonsum II.
laudabiliter functus est, & præfecturam quadringentorum nobilium & trecento-
rum sclopetariorum perquam egregiè instructorum, quos Alphonsus
anno Sexagesimo sexto in Hungariam contra Turcas Maxi-
miliano Augusto auxiliatum adduci cu-
rauerat gessit.

IACOBVS SV-
PERANTIVS VENETVS.

IACOBVS Superantius patre Francisco Senatore, & matre Clara Capella Illustribus & clarissimis familijs anno Millesimo Quingentesimo Decimo octauo Venetiis natus, à primis adolescentiæ annis ad literarũ studia animum applicuit, variasq; orbis terrarum regiones peragrauit. Orto inter Venetos, & Turcam eo tempore bello, in patriam rediens, vix decimum octauum annũ attingẽs in Senatum admissus fuit, & pòst Legati munere dignus habitus, vt ad Eduardum Sextum Angliæ Regem mitteretur, qui ob singularem eius in negotijs dexteritatem equestri sui ordinis dignitate illum decorauit. Reuersus ex hac legatione Senator creatus, ad Henricum secundum Galliæ Regem, deindè ad Ferdinandum Imperatorem, qui ipsum magno fauore & beneuolentia prosequebatur, Orator destinatus est. Quo munere perfunctum in reditu vix ad patriæ limen pertingentem Senatus Venetus in prętectum Brixianæ ciuitatis elegit, cui officio dum præest, termino præfixo nondum completo, ad Pium Quartum Pontificem Maximum proficisci coactus fuit, qui incredibili eius admiratione ductus Cardinalem efficere statuit, quam dignitatem cum modestè abnueret, donatus tamen fuit palatio Romę insigni ad Sanctum Marcum, quod postea Reipublicæ Venetæ resignauit. Patre primario Senatore mortuo, licet tantum quadragesimum tertium ætatis annum attingeret, præter consuetudinem in eius locum absens constitutus, & ad Solymannum Turcarum Imperatorem Orator ablegatus, ipso verò in Hungaria in castris ad Zigethum mortuo, cum Selymo filio successore pacem inter ipsum & Venetos renouauit. Rediens ex hac legatione paulò pòst præfectus Patauinæ ciuitatis creatus fuit. Laborabat eo tempore ciuitas maxima fame, quam tamen comparato proprijs sumptibus frumento ita iuuit, vt Patauij sesqui precio vilius quàm Venetijs, & horum toto dominio venderetur. Icto aduersus Selymum secundum inter Summum Pontificem, Hispaniarum Regem, & Venetos fœdere, Superantius ad Maximilianum secundum Cæsarem Spiræ comitia Imperij celebrantem, vt & ipsum contra Turcam incitaret missus, idem postea apud Poloniæ Regem tractauit. Parta ad Echinadas memoranda & felicissima victoria nauali, Augustino Barbarigo ex vulnere mortuo Senatus decreto in munere Prouisoris generalis classis suffectus est. Quod obiens, cum sexaginta Triremibus confœderatis se coniunxit. Vniuersa Christianorum classe è Communitiæ portu soluente, dextrum Cornu Superantio commissum, &, vt cum hoste confligeret, ei ab Iohanne Austriaco mandatum est. Intrepidè igitur hostis parti occurrit, tormenta magno impetu vtrinque displosa, hostis omissa pugna se recepit, quem dum Superantius persequitur, maiorem Turcicæ classis vim sibi imminere videns, ne ineundi prælij oportunitatem negligeret, pugnam magna cum Turcarum clade, & tanta consternatione commisit, vt in fugam Turcæ conuersi sint, in quos quamuis Christiana classis expansis velis contenderet, illi tamen in tutum se receperunt, & maris vndam multo sanguine Turcico rubentem, multaq; tabulatorũ, & remorum fragmenta natantia reliquerunt. Varbegnam famigeratam Turcarum munitionẽ, delectis triginta sex expeditissimis Triremibus, cum tribus mille peditum, nõ suspicantibus Turcis, Superantius obsedit, eamq; pluribus ex partibus vno tempore oppugnauit, hoste locum deserere coacto. Ea munitio cum omnibus tormẽtis, annona, & bellicis apparatibus in potestatem Superantij cessit, qua solo æquata Rizonicus Sinus liber redditus, Ascriuij obsidio soluta, ac porta ferrea munitionis ad sempiternam Superantianæ virtutis memoriam in loco publico pro trophæo suspensa. Dum hæc feliciter successissent, pax inter Rempublicam Venetam & Turcam publicatur. Cum Brixię in binas factiones diuisę graues essent enatæ turbę, & magnus siccariorum numerus introductus, cæde & rapinis immaniter in illa vrbe grassaretur, ad eos tumultus sedandos Superantius cum summa authoritate ex Senatus mandato eò superueniens ita rem sua prudentia moderatus est, vt vna die spatio septem horarum octo millia armatorum vtriusq; factionis ciuitate exiuerint, atq; sic vrbs pristinæ tranquillitati restituta, & authores factionum reconciliati. Non multò pòst accitum Superantium Venetias, in Supremum classis, quæ magna diligentia instruebatur, præfectum Senatus elegit, atq; cum ea ad protegendos Veneti Imperij fines contra Turcam, qui cum magna quoq; classe exire dicebatur, mouere iussit. Ab hac expeditione ad Gregorium Decimumtertium Pontificem misso, dum ibi moratur, mortuo Selymo Turcarum Imperatore, ad Amurathem tertium legatio decreta est, pro cum eius patre pactis conuentis confimandis, & finitimorum locorum in Dalmatia, quæ proximo bello Veneti perdiderant, negotiis tractandis, quorsum iter facienti, eum à summo Senatu Procuratorem sancti Marci creatum nuncius attulit. Ex illa legatione Iaderam rediens, Senatus literas & mandatum ibidem inuenit, vt cum Ferrathe Bassa Bosnensi de ponendis limitibus in cõfinibus Iaderæ, Sebenici, & tota Dalmatia transigeret. Quod negotium licet difficilimum magna cum consilij sui prudentissimi dexteritate & felicitate confecit. His legationibus perfunctus, & negotijs conpositis in patriam reuertens eam pestifera lue infectam & afflictam inuenit, statimq; à Senatu in Prouisorem generalem sanitatis constitutus est, cuius summa diligentia voto præcipuè de ædificanda æde in honorẽ Saluatoris nostri IesuChristi nuncupato vrbs incolumis euasit. Deniq; in Prouisorem generalem terrestris dominij Veneti ordinatus, totam militiam tàm equestrum, quàm pędestrem, Cameram Fiscalem, redditus, & expensas publicas reformauit. Postrema eius legatio fuit, quòd Senatus inuitatus ab Amurathe Turcarum Imperatore ad circumcisionẽ Mahometis filij sui, eũ vt illius nomine interesset destinauerint.

FRANCISCVS
DVODVS VENETVS DIVI MAR-
CI PROCVRATOR.

PRimus author familiæ Duodorum apud Italos, vt testan-
tur perantiqui Pisanorum annales, fuit vnus ex septem Proceribus,
quos Otto primus Imperator è Germania ad subleuandam Italiam ab
impreßione tyrannorum secum adduxit. Jlli Duodi nomen erat, à quo
descendentes, terra, mariq; domi & foris, bello & pace culmen gloriæ adepti
sunt, tam in Pisana, quam in Veneta Republica, vbi quasi in biuio claruère.
Nam si ad Pisanam respicias, viri extitère, qui perfunctis illustribus legationibus, & pugnatis bellis
terra mariq; in Ianuenses, Lucenses, & in adeptione Regnorum Maioricarum floruère: in Melaria verò
fortiter pro patria deprædliantes occubuère, & relictum fuerit paruum germen ex quo gens repululauit. Si
ad Venetam, viri in militari ac populorum regimine rari ac sempiterni nominis veluti vnomet tempore tres
fratres Arsenius Thomas & Leo vixere, Eiusdem exempli fuère Christophorus & Petrus, nostris autem tem-
poribus Franciscus Diui Marci Procurator claruit, qui prima iuuenta maritimam militiam exercuit eo tempore
cum Solimanus magna classe in Aulone statiua posuisset, præmißis copiis ad Salentina littora, vt indè Italiam
invaderet, Franciscus sub Alexandro Contareno claßis Legato comes aderat, cum fortè obuiam in triremes ho-
stiles incidisset, quibus præerat Vstamanes Bassa Gallipolis Præfectus & pugnam inire opus esset, hostis enim oc-
currentis Legati Veneti agmen ferociter exceperat, & conserto prælio ita inualuerat, vt triremem Legati vsq; ad
malum occupauerit; continuo Franciscus viso instanti periculo Legati citatis remigibus medias Vstamanis trire-
mes rostro afflixit, & impigrè transgressus in laborantem triremem Legati, vbi strictis gladijs summouisset ex
aduerso prælliantes, victoriam hosti penè partam ademit, trecentis prætorianis militibus, quibus aduersarius ni-
tebatur cæsim fusis. Hariadeno postmodum ex præcepto Solimanni Corcyram innumera classe, & copiis exposi-
tis inuadente, & terra mariq; oppugnante, in arcem ad tuitionem Franciscus simul cum lectißimis viris spontè
sine titulo ingressus est, vbi supra ætatem contra frequentes hostium insultus egregiè pugnando ita maximæ vir-
tutis specimen reddidit, vt in patriam reuersus, ad maiora consequenda sibi viam aperuerit. Multo post tempore
appetente Selymo Cypri Regnum, cum Respublica suscipere bellum minimè detrectasset, eligi præstantißimos
Duces, instrui classem, & præcipuè armari onerarias triremes, hisq; præfici Franciscum curauit, illiusq; fuerat
constans sententia, quam primum cum inimica classe confligere, ne hostiles copiæ ad deuastationem Regni desi-
lirent, verum cum hoc minimè obtinuisset, effectum est, vt breui & infeliciter Regnum fuerit deperditum: sed
Franciscus, ne diu hostis potito gauderet effecit. Namq; ad Echinadas claßibus vtrinq; obuiam factis, primus
ante omnes constitit, primusq; exoneratis tormentis pugnam iniit, & paratißimam classem secundis ventis tu-
mentem in frontem primum pulsando aperuit, deindè nouo ordine agglomerantem in latere turbauit, ita, vt fa-
cilè nostris viam patefecerit adipiscendi victoriam, cuius turritæ triremes feruente prælio reliquam classem ita
tuebantur, vt tutius ac facilius ea potiretur. Sed vbi naues Ligurum, quæ pugnæ aderant grauiter premi con-
spexisset, propria trireme appulsa subsidio affuit, vbi peruasis vexantium triremibus, & intercisis ad vnum mili-
tibus oportunißimè laborantes restituit, atq; inter victrices seruauit. Jllumq; Respublica Veneta, & reliqui Im-
peratores literis patentibus in publicas annales relatis, quasi consalutando testati sunt autorem victoriæ contra
inimicos Christianæ fidei supremæ supra hominum memoriam. Sequenti postmodum anno cum Selymus cō-
parata subitaria classe Vluchialium Legatum superioris prælij profugum misisset vt receptæ cladis damna dißi-
mularet, nihilq; sibi potentiæ diminutum, neq; Christianis aliquid concessum de virtute & imperio ostenderet,
isq; præcepto parens paratam classem in conspectu nostrorum educeret, & copiam pugnandi monstraret, Fran-
ciscus solita fortitudine ductus, illum ita minaciter inuasit, vt in tutam stationem præcipitanter se recipere, & ibi
timore aperto classem contineri oportuerit. Sexties vtraq; claßis est congressa, irritis tamen prælij tentamentis,
hostes enim cum manere nequirent, conuersa fronte per remulcrum è conspectu nostrorum disparuère. Tan-
dem subsecuta pace terra mariq; societas fœderatorum soluta, & Franciscus in patria omni dignatione recep-
tus est, cui postmodum omnis iurisdictio vrbana pro tempore decreta fuit, primum Decemuiralis simul &
Consularis, atq; indè ille omnes magistratus, quibus selectiori consilio opus est administrauit, in quibus an-
tè & post bellum Turcicum foris domiq; gestis ita excelluit, vt huic vni si superuixisset, rerum habenæ
tradendæ viderentur. Pro quibus officijs quamuis omnem amplitudinem fuerit consecutus, cum
vsq; ad Procuratoriā Diui Marci dignitatem in Republica amplißimam euectus esset, maiora fortè
recepisset. Sed in patriam Foroiulij ad constituendas arces pro reparandis finibus aduersus Tur-
cas Prouisor generalis missus, dum nullo labori nullis vitæ incommodis parcit, plurimus ser-
uitio publico incumbens extremum diem obiit, tali de se Reipublicæ relicto desi-
derio, vt in eius locum Dominicus Frater singularis prudentiæ &
probitatis Senator substitueretur.

AVGVSTINVS
BARBADICVS VENETVS.

HIs armis, trabea, & ſcipione conſpicuus Augu-
ſtinus Barbadicus, ex directa linea eorum ſuorum genti-
lium, qui Venetorum principum dignitate eminuerunt,
deſcendit. A primis iuuentutis ſuæ annis optimis literis, præ-
ſertim Iuris ciuilis, & philoſophiæ Ethicæ ſtudijs animum ad-
uertit, atq; eloquentiæ, aptiſsimo quippe ad regendos in Republica alios, & ſeipſum ad hono-
rum faſtigia prouehendum magna cura & opera incubuit, tantumq́; in ea profecit, vt ſuo æuo
forſan paucos pares, aut etiam difficulter quemq; ſui ſimilem, ſi quidē vnus inuentus ſit, habuerit.
Largita eſt huic natura admirabilem prudentiam, & ſingularem conſtantiam, quam arte adeò ille au-
xit, & confirmauit, vt perpetua in eo mentis æquitas apparuerit, qua tàm aduerſa quàm proſpera tulit,
cum demonſtratione cordis inuicti, & animi nullis affectibus obnoxij. Perquam dextrè, & diligentiſsimè
negotia geſsit commiſſa, mira polluitq́; inuentionum felicitate, atq; ſubtilitate Has dotes comitabatur gra-
uitas elegantiſsimi ingenij ſuauitate mixta, paucis communis. Domi foriſque muneribus, & magiſtratibus
ſplēdidè ac ſolicitè, vt ſemper publico vſui inſeruiret, perfunct⁹ eſt. Legatiōes ampliſsimi honoris in Gallias
Hiſpaniaſq́; obijt. Forum Iulium Patauiumq́; approbante Senatu, ab omnibus amatus, & laudatus guber-
nauit. Continuato in vtroq; ordine, quem collegium ſapientum nuncupant, multi temporis decurſu Rei-
publicæ clauo cum patribus conſcriptis aſſedit, qui eius opera, ſolertiæ, prudentiæ, fidei conſultiſsimi ſena-
toris confidentes, ſæpius vſi ſunt in confinium controuerſia cum Sereniſsimo Auſtriæ Archiduce Carolo
componenda. Decreuerat ei Senatus curationem vniuerſalem regni Cyprij. Aditionem iſtius varij caſus præ-
uerterunt. Ad idem munus in Creta obeundum deſignatum glorioſiſsima mors ilicò pòſt naualem victo-
riam præuenit. Cum verò Selymus Secundus veterem pacem perfidè abrupiſſet, & Venetis regni Cyprij
ceſsionem iniquiſsimè poſtulanti tyranno recuſantibus immani vi bellum intuliſſet, Senatus Hieronymum
Zenonem claſsi, quæ Cyprio ſuppetias ferret, præfecit, cui Hiſpana claſsis auxiliatrix ſexaginta triremium
cū nonnullis pontificijs, & Hetruſcis ſe coniunxit. Sed licet vel culpa, vel fatis aduerſantib⁹ euenerit, vt Tur-
cica claſsis abſq; vllo impedimento in Cyprum appulerit, & Nicoſia amiſſa ſit, claſſe Hiſpana ſubſidiaria in
Siciliam, & Veneta in Corcyram reuerſa, Senatus miſſo decreto Auguſtino Barbadico iniunxit, vt Hierony-
mum Zenonem claſsis ſuæ præfectum omni imperio & authoritate exueret, compedes inijceret, & his illi-
gatum Venetias ad cauſam rei malè geſtæ dicendam deuehi iuberet, & huic Sebaſtianum Venerium tunc
Corcyræum prætorem ſurrogaret. Inito fædere de conſociandis claſsibus, & armis in Turcas vertendis inter
Pontificem, Hiſpaniarum Regem, & Venetos, hi memores meritorum Auguſtini Barbadici, & quod hic ſa-
pientia, fortitudine, rerum maritimarum peritia, graui, acri & conſtanti in rebus iudicio, cum ſingulari vigi-
lantia, & prudentia coniuncto præſtantiſsimus eſſet, fidem ſuam, & in rebus gerendis promptitudinem, ac
ſtudium erga Reipublicæ incolumitatem & commodum declarâſſet, digniſsimum iudicârunt, quem in claſſe
ſua ad ſecundas imperatorij muneris partes adoptarent. Hic ergo Venerij legatus naualem diſciplinam me-
lius conſtituit, perperàm ordinatam correxit, milites inſtruxit, claſſem, cui de omnibus rebus neceſſarijs pro-
uiderat, eduxit non minori prudentia quàm militari virtute. Inextricabiles ferè grauiſsimarum, quarum ad
publicam ſalutem permaximi retulit, cauſarū difficultates explicuit, & eas ſuis conſilijs & opera ſuperauit.
Quin etiam ſua authoritate, prudentia & interceſsione effecit, vt fœdus, ſimultate inter Ioannem Auſtrium
& Venerium orta in maximum diſſolutionis diſcrimen adductum, ſartum conſeruatum ſit, & ex illa diſſen-
ſione Chriſtiana Reſpublica nihil irreparabilis detrimenti acceperit. Cum autē huius ſal⁹ tota in victoria ex
fractis præpotentis hoſtis virib⁹ obtinenda conſiſteret, generoſi animi ardore ad prudenter & fœliciter pug-
nādum ferebatur. Idcirco author & ſuaſor extitit, vt nocte, quæ prælium præceſſit, claſſes portu ſoluerint, &
neutri, Chriſtianæ nimirum & Othomanicæ claſsi ad alterius frontem prouectæ amplius integrum fuerit
congreſſum declinare. In illo conflictu Barbadicus ſiniſtro cornu trium & quinquaginta triremium ſtre-
nui bellatoris, & magnanimi ducis officium compleuit ita, litori proximus, vt nihil aliud illi reliquum
eſſet, & concederetur, niſi aut honeſtiſsimè mori, aut glorioſè vincere. In ea acerrima dimicatione cum
multas triremes deuiciſſet, dū imperaret, & militum animos hortando accenderet, adortę ſunt eū à pup-
pe aliquot hoſtilium triremes. Obuerſo retrò vultu, vt periculum caueret, ſagitta in oculo transfixus
eſt, ex quo ictu vox illum aliquandiu defecit. Sed rediit illi fandi poteſtas, antequam è viuis decede-
ret, & percunctatus, vtra pars viciſſet, poſtquàm intellexiſſet. Chriſtianos ſuperiores eſſe, Turcicā
claſſem partim captam, partim depreſſam atque incenſam, illi etiam captiui adducti, & ſpolia
monſtrata eſſent, in immenſo vulneris lethalis dolore, propter optatum certæ glorioſæque vi-
ctoriæ euentum affatim gaudio recreatus eſt, maximas diuinæ Maieſtati victoriarum
largitrici egit, & lętiſsimus ex hac vita ad cœleſtem emigrauit, quamuis omnibus bonis
gementibus, & mœrentibus. Sic animā ſapientiſsimus, & fortiſsimus Dux, atque
impigertimus miles animam Deo reddidit, laborum, periculorum, ſanguinis
fructus poſteris reliquit. Herôica autem eius virtus, conſtans in patriam
fides, vera in Deum pietas, & reliquæ innumeræ cùm animi, tùm
corporis dotes, quæ illum apud omnes clariſsimum, gratio-
ſumq́; reddiderunt, perpetuo in hiſtoriarum mo-
numentis extabunt, & omnis poſteri-
tatis laudatione celebrabuntur.

IOHANNES RANZOVIVS.

IOHANNES Ranzouius Eques auratus, & Dominus in Bredenberg, ex illuſtri nobiliq; Ranzouiorum in Holatia familia parentibus Henrico, & Olegarde Bokuoldia natus eſt. Tredecim annorum poſt mortem patris inuita matre, & amicis clam inſtructo domi equo, proxima caſtra ſecutus eſt Demum vir effectus, duriſsimis belli laboribus ſe totum dicauit, ſuſceptaq; nobili peregrinatione totum penè terrarum orbem circum vagatus Hieroſolymis Equeſtrem dignitatem ſuſcepit, quam ſuccedente tempore factis egregiis condecorauit, indè per Galliam, & Italiam in Germaniam, & ad ſuos rediit. Propter ſummam ingenij dexteritatem, & agendi peritiam Fridericus tum temporis tantum Princeps Holſatiæ eum Chriſtiano filio morum inſpectorem, & omnium rerum gubernatorem conſtituit. Cum Chriſtiernus Secundus Daniæ Rex immaniſsima crudelitate in proceres Danicos, Gothos, & Suedos ſæuiret, illiq; publicè conſpirarent, & Fridericum patruum Chriſtierni ad ſuſcipiendum Regium diadema adhortarentur, Ioannes Friderico ſuaſor & autor, vt oblatam prouinciam ſuſciperet extitit, & ſub ipſius auſpicijs exercitum in Daniam traduxit, nonnulliſq; locis ibi prius expugnatis, Hafniam regalem vrbem plus anno integro obſidione preſsit, illamq; fame domitam in Principis ſui gratiã ſuſcepit. Quibus peractis cum cohortibus ſuis in Scandiam nauigauit, ibidemq; nobiles iſtius Prouinciæ Danos ſibi adiungens, & commiſſa ancipiti pugna cum Seuerino de Norbu viro ſtrenuo, & rei militaris perito, ſecum habente quindecim millia agreſtium, eum ſuperauit, & paulò pòſt eodem die Ottonem Stigenſem hoſtibus cum nõ contemnenda manu ex plebe collecta ſubſidio venientẽ deuicit. Friderico Rege ex humanis rebus ſublato, relictis tribus filijs impuberibus, & Chriſtiano tertio virilem ætatem ingreſſo, Lubecenſes facto prius fœdere cum Duce Alberto Megapolenſe, & Comite Chriſtophoro Oldenburgenſi, Daniciſq; quibuſdam Proceribus, nouis rebus ſtudentes, Holſatienſibus bellum intulerunt. Iohannes igitur collecta parua manu, cum Chriſtiano Rege Lubecenſes non procul ab oppido Oittino deſideratis multis auffugere, Segebergenſem obſidionem relinquere ac de ſua propria ciuitate defendenda ſollicitos eſſe coëgit. Trauemondam poſtea vi occupauit, & iuxta Schlucopium octo bellicas naues hoſti ſubſidio miſſas, multoq; apparatu inſtructas expugnatas cepit. Hac parta victoria Lubecenſes ſex menſibus arctiſsimè obſedit, tantumq; effecit, vt pacis conditiones ſuſceperint. In Iutlandiam contra ſeditioſam agreſtium multitudinem profectus, oppidum Alborch, in quo ruſtica plebs Duce Clemente Nauilero congregata erat feliciter expugnauit, captiuum viuum Clementem quaſi Regem plumbea corona decorauit, & capite plecti curauit. Indè in VVentzhuſel cum copiis contendit, vbi vacillantes in fide continuit, nouoq; iuramento obſtrinxit. Hinc in Fioniam traiecit, plebem maiore numero congregatam cum parua manu adortus in fugam conjecit, ac paulò pòſt non procul ab Aſſenſi oppido exercitum Comitis de Oldenburg iuſta acie, ac prælio ſuperauit, caſtris hoſtium, & vrbe potitus eſt. Vnde in Seelandiam profectus, pleriſq; locis illic vi ſubactis, Hafniam iterum vt ante decennium obſedit, Ducem & Comitem ſuperiores, conſumptis in ciuitate alimentis, ac deſperatis auxilijs, quæ à Carolo Quinto Cæſare expectabantur, culpam agnoſcere, delicti veniam petere, & ſe Chriſtiano tertio ſubijcere compulit, quibus rebus confectis Chriſtianus demum regio diademate ornatus, ac patri ſuffectus eſt. Poſtea inter Carolum Quintum ac ipſum Chriſtianum Spiræ in Comitijs pacem conſtituit ac ſtabiliuit. Qua pace facta, domum reuerſus, Principes ſuos occupatos in diuidendis Principatibus offendit, & ob hoc facilè inter Principes oriri difficultates timens, omni magiſtratu, & Præfecturis ſponte ſe abdicauit, cumq; ſuis domi honorificè viuere decreuit Elapſis poſteà paucis annis cum Daniæ Rege Friderico Secundo, nec non Holſatiæ Ducibus Iohanne, & Adolpho Dithmarſicam expeditionem ſuſcepit, eiuſq; belli ſummus Dux creatus fuit, qnem honorem primum repudians iam ferè ſeptuagenarius, tandem victus illorum precibus annuit. Qua expeditione primò oppidum Meldorff diuiſo exercitu tribus locis vno tempore adortus expugnauit, ibique caſtra tanquam in medio Dithmarſiæ inter Suderſtrandt & Nortrandt poſuit, atq; ſic eorum copias ne coniungi poſſent diremit, ac ſeparauit. Inde Suderſtrundum cum parte copiarum profectus, reliquis copijs in caſtris, & apud ſuos Principes manentibus, vt ſi fortè hoſtis opem ferre vellet, illis obijci poſſent. Quo in loco felici ſucceſſu magna ſtrages Dithmarſorum edita, reliquaq; multitudo exercitu circumdata ſe dedere coacta eſt. Tertio Heidam nobile Dithmarſorum Emporium circa veſperam caſtra mouens per noctem contendit, ac indè non procul cum hoſte conflixit, ab hoſtibus ter prælium redintegratum, eo tamen euentu, vt libertatem ac terram ipſam amiſerint. In quo bello conficiendo acutiſsimi Ducis nomen, & humaniſsimi ſibi comparauit, quod, licet ante annos quinquaginta nouem à Dithmarſis ipſius frater occiſus eſſet, ipſe contra multorum ſententiam Quingentos Dithmarſos alioquin trucidandos incolumes conſeruauerit, non enim eos è medio tollendos crudeliter iudicauit, quos ſpes erat fideles, atq; obſequentes, non perduelles deinceps futuros. Orta deindè ſeditione inter legiones ijſdem in diuerſa loca ablegatis, tormẽtis abductis, & diſpoſitis equitibus, vi ac metu ad imperium redire, & ex Prouincia ſine maleficio diſcedere coëgit. Friderico primo, Chriſtiano Tertio, & Friderico Secundo victrici manu cum cæteris Proceribus diadema regium impoſuit. Obiit placidè anno M.D.LXV. cum vixiſſet annos Septuaginta tres. Sepultus Itzrhoæ.

DANIEL
RANZOVIVS.

NObilis ac ſtrenuus Daniel Ranzouius ex equeſtri & veteri Ranzouiorum familia in Cymbrica Cherſoneſo patre Godeſcalco Regum Daniæ quondam conſiliario, ac domino caſtrorũ Nienhouen, Wammendorp & VVilſtede, matre vero Margareta Bokuoldia natus, ſcientia rei militaris, virtute, authoritate, & felicitate præſtans fuit bellator. Hic in teneris annis à patre manſuetioribus literarum ſtudiis addictus, feliciſsimè his incubuit, & præter Germanicam, quæ ipſi vernacula & natiua fuit, linguas latinam, & Italicam exactè & expeditè didicit. Poſtea verò cum gloria ingenij bellicæ etiam diſciplinæ laudem coniungeret, progreſſu ætatis generoſum ac heroicis virtutibus excellentem animum ſiue diuino quodam inſtinctu, ſiue naturæ etiam impetu, atq; inflammatione inductus, ad rem militarẽ omnino adiecit. Proindè vna cum Illuſtriſsimo Holſatiæ Duce Adolpho in Imperatoriam Caroli Quinti aulam profectus, ibidem per triennium ferè commoratus, poſtea in Italiam contendit, vbi inter Caroli Quinti proceres, ac præfectos per quinquennium verſatus, rei militaris vſum acquiſiuit, quodq; ex eo ſingularis fortitudinis cum ſumma prudentia coniunctæ eluceret ſignificatio, cohortis præfecturam adeptus eſt. Ex Italia reuerſo, adminiſtratio arcis Peynę in Ducatu Brunſuicenſi ſitę, à Principe Adolpho commiſſa eſt. Cum autem tum temporis ab eodem Holſatiæ Principe in Diethmarſiam bello domandam expeditio ſuſciperetur, Daniel Ranzouius eum in vſum copijs vndiq; comparatis, primum duabus cohortibus præfectus. Deinde verò legionis Tribuno Schonueſio ab hoſtibus interfecto, propter ſtrenuam in bello nauatam operam, reiq; militaris inſignem peritiam in cæſi locum ſurrogari à legionarijs poſtulatus eſt. Diethmarſica gente ſub iugum redacta, nouum bellum inter Regem Denorum, & Suecos ortum eſt, in quo Daniel Regiæ Maieſtati ſuam quoque operam recuſare noluit, cum alioquin iuſtam excuſationem propter natam ex nobiliſsima in Suecia familia Damia tum ſibi deſponſam virginem pretexere potuiſſet. Itaq; primum vigintiquatuor cohortes peditum Regi adduxit, quarum ipſe ſupremus Tribunus, mox ob ſummam in rebus gerendis prudentiam, & felicitatem totius belli adminiſtrator, & copiarum militarium in Suecos Imperator conſtitutus eſt. In quod bellum difficillimum etiam ſeptennale vir animoſus ſummis laboribus, & ſudoribus bellicis perfunctus, pro Rege ſuo, & regno Daniæ, vitam, fortunas, ac omnia in ſe ſita contra Suecos magna horum edita ſtrage impendit. In campo Aſtorftheyde quatuor millibus viginti ſex millia hoſtium in fugam vertit, quinq; millibus ex his cæſis. Spatio ſemeſtri regnum Suetiæ, ad quod omnis aditus arduus, & penitus obſtructus videbatur, magna itinerum difficultate, admirabili tamen adhibita celeritate in ipſa hyeme perloca inacceſſa, anguſta, & ob copioſum numerum hoſtium ſpe Danici exercitus delendi, & omni commeatu, reliquisq; copiis intercludendi eò confluentium imperuia peruaſit, multasq; arces, pagos, & agros vaſtauit, ac depopulatus eſt. Inter quæ id raræ felicitatis eſt, quod tribus diuerſis præliis, totidem ſummos belli duces in poteſtatem redegerit, & captos ſuo Regi viuos tradiderit. Cum verò Erico Regi propter procerum cædem, tyrannidem, & grauiſsimam criminum deformationem fratres Regni gubernacula eripienda eſſe iudicarent & illorum natu maior Dux Finlandiæ Ioannes periculi imminentis ratione habita, tractationem pacis à Rege Daniæ per literas peteret, Daniel Suecorum ingeniorum non ignarus, cum ſimulatè id magis temporum neceſsitati ab ipſis dari, quam ſerio à Suecis fieri præuideret, victoriæ potius curſu vtendum, donec hoſtis ex animo pacem flagitaret eſſe cenſuit. Qua in re illum militari prudentia rectè conſuluiſſe exitus comprobauit. Cum enim Daniæ Rex Suecorum in ſpeciem pacis conſtituendæ ſimulatas actiones pro veris admiſiſſet, Dux Ioannes fratre Erico capto rerum in Suetia potitus, tabulis per ſuos de pace cum Danis conſcriptis, minimè ſe teneri prætulit. Itaq; bellum recruduit, & Daniæ quidem Rex arcem VVarpurgam arctiſsima obſidione cinxit. Dum omnibus ad oppugnationem comparatis, Daniel collibrandis machinis æneis occuparetur, impacta capiti ex hoſtili tormento Sphera eliſa vitam ei ſubitò eripuit, non ſine præſentis Regis, totiusq; exercitus gemitu, & luctu. Et hoc modo vir omnium iudicio generoſiſsimus, ac fortiſsimus habitus, in milites liberalis, & beneficus, acriter pro Rege, & libertate Daniæ pugnans, in ipſo ætatis flore, (annum enim quadrageſimum tantum attigerat,) ac ſplendoris honorisq; faſtigio immatura morte occubuit, & victor in ipſa victoria periit. Ad cuius laudem hoc etiam accedit, quod vtroq; parente huius belli tempore defuncto, Regem poſthabita paternæ hæreditatis aditione non deſeruerit, ſed operam ei ſuam vſq; ad extremum vitæ halitum præſtiterit fideliſsimam.

Exuuiæ mortui duabus turmis equitum vſq; ad mare Balthicum deductæ, iuxta tenorem teſtamenti conditi, ad progenitorum, ac maiorum ſuorum ſepulchrum in ædem Parochialem VVeſtenſeenſem ſitum illatæ, à Duce Adolpho, Legatis Lubecenſibus, ac totius Holſatiæ nobilitate honorificè tumbæ mandatæ ſunt.

GABRIEL SERBELLONIVS MEDIOLANENSIS.

GABRIEL Serbellonius Mediolanensis ex Iohanne Petro, & Elisabetha Rainolda natus, vtroq; parentum nobilissimus, & summo ingenio, eloquentia, constantia, fortitudine, ac prudentia præditus, ad summos militiæ honores & gradus promoueri meruit. Militarē professionē sub Ioanne Iacobo Mediceo Marchione Melegnani auspicatus cum arci Leuci à militibus Francisci Sfortiæ secundi Mediolani Ducis circumdatę præesset, eam cùm obsidentium admiratione, tùm obsessorum gaudio incolumem seruauit. Ab eodem Marchione ad suppetias castro Lanzio in regione Pedemontana à Gallis obsesso ferendas, cum copiis missus, mira celeritate, & fortitudine illud liberauit, cunctisq; rebus necessariis communiuit. Carolo Quinto Cæsare in finibus Burgundię bellum gerente, oppidumq; Sandesirium obsidente, Marchionis Medicei tum temporis tormentorum bellicotum supremi præfecti vices gerens, haud vulgarem istius muneris experientiam demonstrauit. In bello Smalcaldico eidem Marchioni Mediceo subrogatus, summo ingenio per loca ardua, & difficillima tormenta ænea vexit, & tam tempestiuè adduxit, vt ad victoriam cōsequendam plurimum momenti, & opis attulerit Sabaudiæ Duce, & Ferdinando Gonzaga Saluzium oppidum obsidentibus, cum tormentis æneis pręesset, mira celeritate expugnato, & arce capta, ad eam regendam defendendamq; electus est. Cosmo Medice aduersus Senenses belligerante, eodem officio fungens Gallos profligauit, vrbe tandem, Portuq; Herculis in Ducis potestatem redacto, immortalem gloriam est adeptus. Turcas, qui subsidij causa maximo Triremium numero Portum Herculis versus nauigabant, in Plumbini agrum descendentes, summa fortitudine ac audacia aggressus est, post longū certamen q̄ plurimis interfectis, multis captis, reliquisq; ad naues fugatis, horum victor à Philippo Hispaniarū Rege maximis munificentiæ beneficiis cumulatus est. A supra nominato Medice, huius militum supremus dux creatus, omnia Hetruriæ castra ac oppida optimè cōmuniit. Ioanne Angelo Mediceo Cardinali consobrimo suo Pontifice creato, Romam vocatus, militum ac omnium Ecclesiæ castrorum præfectus, Burgiq; gubernator electus, castrum Sancti Angeli, Anconam, Bononiam, Perusiam, multasq; alias vrbes, & oppida propugnaculis firmauit & restaurauit. Deindè ob præclara opera Apostolicæ Sedi præstita Eques Hierosolimitanus ac Hungariæ Prior factus, Baronatuq; Mornasiaco in Auinionensi Comitatu, ac duabus triremibus à Summo Pontifice donatus fuit. Instantibus nomine Regis Philippi Marco Antonio Columna, ac Melitensi legato, vt ipsę in Melite supremi Magistri vices gereret, licet diù recusasset, ad insulam tamen profectus, Gartiam Toletanum Siciliæ Proregem, ac ipsum ordinis Magistrum discordes reconciliauit, Melitensemq; vrbem cum Insula multis restaurationibus, operibusq; tutissimam reddidit. Inito inter Summum Pontificem, Hispaniarum Regem, ac Rempublicam Venetam contra Turcam fœdere, communi omnium consilio tormentorum æneorum supremus præfectus in vniuersa classe constitutus est. Parta demum victoria, cum illius experientia, labor, fortitudo omnibus innotuisset, ab Ioanne Austriaco Christianæ Classis imperatore nonnullis tormentis æneis hosti ademptis, & muneribus maximis honoratus fuit. Cum verò in Africa oppidorum Tuneti, ac Vticæ ab eodem Rege Philippo gubernator, quatuorq; millium Hispanorum, ac totidem Italorum Dux esset constitus, ac eam prouinciam regeret, vt illam tutiorem redderet, propè ipsam vrbem Tunetū castrum sex propugnaculis munitum, propriæ manus opera militibus præiens construxit, Vticamq; omni præsidio denudatam relinquens, cunctos milites Guletæ ac Tuneti morantes ad octo millium numerum in castrum reduxit. Interim cum Leptis maioris Prorex cum duodecim millibus Maurorum in Tuneti finibus agros inuasisset, de ventura Turcarum classe certior factus, statim singulis Guletę locis diligentissimè inspectis, propugnacula multaq; alia opera ad perfectionem securitatemq; reduxit, & protinus Tunetum reuersus est. Cum autem hostis Tunetana mœnia crebris tormētorum ictibus pulsaret, vrbem minimè defendi posse videns, quamuis summa cum virtute propugnasset eam tamen relinquere coactus est, cum omnibus militibus in castrum nouum se recepit. Adauctis verò hostilis exercitus viribus, captaq; Guleta, cum Turcæ recenti victoria alacres ad Tuneti castrum accessissent, ingentiq; furore propugnacula ac mænia oppugnare cepissent, Gabriel amisso filio Iohanne Paulo strenuè dimicante, interfectisq; pluirmis præfectis ac militibus, amissaq; castri parte, cum quinquagintaquatuor dies impetus hostium sustinuisset, tandē omni prorsus destitutus succursu & auxilio milites crudelissimè ab inimicis necari maximo cum dolore perspiceret, cōsumptis viribus acriter quidem pugnans captus est. Bizantium ductus, humanius liberaliusq; quam credi potest habitus, propriis pecuniis q̄ plurimos captiuos redemit. Deindè Turcæ eum cum Acomathe Euboico Toparcha permutatum honorificè dimiserunt. Mediolanum reuersus, cum eiusdem vrbis & Insubrię gubernator euitandę pestis causa Viglebanum se recepisset, in illius locum subrogatus, summa prouidentia & prudentia ciuitatem rexit, cunctaq; administrauit. Postremum ab Rege Philippo trium millium peditum, ac trecentorum equitum Dux creatus in Flandriam cōcessit, cunctas Belgij præsidiarias stationes nouis operibus muniuit. Alexandro Farnesio Traiectum ad Mosam obsidente, & expugnationem non oportunis locis adorto, adeoque cum clade recedente, Serbellonius alibi collocatis tormentis, expugnationem faciliorem promouit. In patriam reuersus, septuagenarius Anno M. D. LXXIX. Calendis Ianuarij Mediolani decessit.

SFORTIA
PALLAVICINVS.

SFORTIA Pallauicinus Marchio Cortemaioris ex antiquiſsima eademq; illuſtriſsima Pallauicinorum familia, vt quæ ab hinc ante octingentos floruerit, & tàm bello quàm pace clariſsimos duces viroſq; protulerit, deſcendit, inter quos recentiori memoria Ludouicus literarum armorumq; peritiſsimus varijs legationibus ad diuerſos Chriſtianos principes obitis magnam nominis celebritatem ſibi comparauit. Huius veſtigia Vbertus, Vbertinus, Caſparus, Rollandus ſecuti ſumma cum laude enituerunt. Patrem habuit Manfredum, matrem verò ex illuſtriſsima Bentiuolorum, Bononienſium quondã Principum proſapia oriundam, Sanctij filiam, cum qua, Gallis totam ferè Longobardiam occupantibus Mediolano diſcedens exul aliquandiu Tridenti vixit. Recepto deinde per Carolum Quintum Mediolano cum matre in patriam remigrauit. A teneris annis puer optimæ indolis ad literarum ſtudia animum applicuit, in quibus breui temporis interuallo tantos fecit progreſſus, vt & coætaneos ſuos facilè vinceret, & ij, ſub quorum diſciplina literis, moribuſq; informabatur, ingenij acumen, in diſputando ſubtilitatem, argumentorumq; obiectorum expeditam ſolutionem ſummoperè admirarentur. Verum creſcentibus annis animaduertens ſe non modò animi dotibus pulcherrimis, ſed & corporis validiſsimi, membrorumq; robore à ſupremo illo rerum largitore ornatum, literis nuncium mittens ad ea, quæ Martis ſtudium concernunt, omni induſtria, cura, & diligentia incubuit. Iuuenis adhuc in ludicris militaribus tàm equeſtribus quàm pedeſtribus ſe quotidiè exercuit, & non obſcura futuri ſummi ducis indicia præbuit. Viceſimum annum nondum attingens patria diſceſsit, aliquot ſocijs nobilibus comitantibus ſub Caroli Quinti Cæſaris auſpicijs ſuis ſumptibus prima militiæ tyrocinia poſuit, & aliquot expeditionibus interfuit In his eam virtutis & fortitudinis militaris exiſtimationem conſecutus eſt, vt ab eodem Imperatore ex priuato milite in militum præfectum electus, aliquot militares copias equeſtres pedeſtreſq; duxerit. In Pedemontio ſub Antonio Leua, cum hic Foſſanum recuperaret, hoc defuncto, ſub Vaſtio Marchione militauit. Carolo Quinto in Flandria bellũ aduerſus Gandauenſes tumultuantes gerenti, quemadmodum etiam poſtea aduerſus Germaniæ proteſtantes Principes cum ſuis militibus adfuit. Anno Milleſimo Quingenteſimo Quadrageſimo ſecundo, cum in Comitijs Normbergenſibus expeditio in Vngariam contra Turcam decreta eſſet, ac magnus vbiq; conſcriberetur exercitus, Pallauicinus quoq; quingentos leuis armaturæ, & ſclopetarios equites centum Regi Ferdinando adduxit. In pugna ad Budam cum Turcis commiſſa animoſiſsimi ducis militiſq; officio functus eſt, ita, vt Ferdinandus Rex eum ex caſtris Viennam redeuntem honorificè ſuſceptum in eorum procerum numerum, qui à cubiculis ſunt, receperit, & eius opera in militaribus conſilijs vſus ſit. Interfecto Petro Aloiſio Parmenſium duce in Italiam rediit, Farneſijs opem tulit, & ab Octauio Farneſio legatus ad Carolum Imperatorem miſſus fuit. Expertus eſt etiam Strozza in Senenſi bello Pallauicini in dimicando fortitudinem, cuius cohortes, commiſſo ad Scriuium fluuiũm prælio, & occiſis quamplurimis in fugam compulit. A Paulo Tertio Pontifice conductus, caſtrorum Pontificiorum ſupremus præfectus conſtitutus eſt. Eo mortuo Ferdinandum Romanorum Regem rurſus adijt, à quo cum exercitu in Tranſyluaniam miſſus, Turcas Daciam deuaſtantes, & Lippam obſidentes cecidit, & obſidionem & ſoluere coëgit. Georgium Verbetium Antiſtitem Varadinenſem, qui ſe pro tutore pupilli à Iohanne Vngariæ Rege relicti gerebat, & omnia pro ſuo nutu in Tranſyluania adminiſtrabat, cum Turca colludentem occidit. Cum verò nimia cupiditate incenſus denuò hoſtem parua manu acrius aggrederetur, eorum numero circumuentus, maiore parte ſuorum militum ſtrata, captus & Conſtantinopolim ductus aduerſam fortunam patientiſsimè tulit. Ferdinandi Regis poſteà liberalitate liberatus eum Mareſchalcum, & Commiſſarium generalem omnium caſtellorum munitionumq; in Vngaria creauit. Cognita igitur iam paſsim Pallauicini in rebus bellicis prudentia, & vigilantia, continuato Martis opere, ſumma militaris diſciplinæ obſeruatione, quam in omnibus expeditionibus ſeueriſsimè tutatus eſt, qua etiam multas victorias retulit, Venetus Senetus tantarum virtutum fama, & præſtantia motus eum, poſtquam à Ferdinandi Regis ſeruitijs liber in Italiam redijſſet, ad ſuæ militiæ vſum euocandum duxit, ſtatimque omnium pedeſtrium copiarum præfectum generalem creauit, quo munere ad conſtitutum triennij tempus laudabiliter functum vniuerſi exercitus Veneti ſummum Imperatorem conſtituit. In qua dignitate qualem ſe præſtiterit, multis teſtificationibus clarum reddidit, præſertim in illa claſsica pugna cum Turca ad Echinadas conſerta, obtentaque celeberrima victoria, in qua ſagacibus ſuis conſiliis prudentia, & opera immortale nomen ſibi peperit. Exorto in Veneta ciuitate media nocte terribili incendio, non ſolum vt flamma furens extingueretur, curauit, verum etiam ſua authoritate, ne tumultus (qui ſæpe in huiuſmodi caſibus fieri ſolet) efferueſceret, diligẽtiſsimè cauit. Multas munitiones tâm in maritimis, quàm terreſtribus Veneti Dominij locis partim nouas condidit, partim reſtaurauit, quod Bergomum, Jadera, Creta, Cyprus, & Verona abundè teſtantur. Deniq; præclaris titulis, & honoribus auctum, ſummam bellicæ virtutis lauream adſecutum, laboribus confectum, febris inualeſcentis violentia Cortemaiori, Anno Milleſimo Quingenteſimo Octuageſimo quinto ſuſtulit, vbi eius ſepulchrum viſitur.

S
G

PETRVS
STROZZA FLORENTINVS.

PETRVS Strozza ex nobili Strozzia familia, patre Philippo, matre verò Clarissa, sorore Laurentij Florentinorum Ducis Florentiæ anno Millesimo Quingentesimo & Decimo natus. Juuenis sub Marcelli Ceruini (q postea summus Pontifex fuit) institutione in literis magnos progressus fecit, & licet de ipso iuuene in Cardinalium ordinem allegendo ageretur, animus tamen ipsius ad armorũ studium inclinabat. Ad Galliarum Regem Franciscum profectus, regiamq; aulam secutus, à Rege multo honore affectus in Galliam Subalpinam mittitur, vbi primum militiæ suæ gradum posuit, strenuiq; militis officia præstitit, cum Borgia expugnata, noctu oppidum Raconisium inuaderet, primusq; omnium Cæsare Fregosio equitum subsidia adducente per arcem intraret. Ea tempestate inter Cæsarem Carolum V. & Galliæ Regem ob Cęsaris Fregosij & Rangonis gallicorum legatorumad Ticini Ostium submersionẽ inducijs ruptis, proprio sumptu quadringentos sclopettarios equites per Italiam cõscripsit, in Galliam penetrãs, Landresium Cæsareanis nec quicquam resistentibus, atq; ipso Ferdinando Gonzaga pugnante, intrauit, Franciscoque Attestino Ferrariensi capto, oportunissimas Guisæ oppido maximi momenti suppetias tulit, adeò, vt Cęsar qui ad id oppugnandum augusta sua præsentia festinabat, Strozziani præsidij nuncio audito, pedem retulerit. Luzemburgum ab ipso quassatum, atque vi expugnatum, & à Cæsare continuò repetitum, plenissimo rerum omnium commeatu, per medios hostes vi illato oportunè iuuit. Quare à Rege non solùm opulentioribus in Gallia prouentibus, sed illi etiam imperium ab omni alio superiori, regio quoq; mandato immune in quinq; militum vexilla commissum. A Rege per Rheticas alpes in Italiam missus, impatiens moræ, quod promissi equites tardius aduenirent, & Tesij Montiferrato præfecti segnitie deceptus, ad Sarauallem oppidum incredibile totius exercitus sui profligati & dissipati detrimentum accepit. Inuictos nihilosecius spiritus gerens, ex suo ęre nouo exercitu conscripto, & ad Mirandulam coacto, inusitatis tramitibus per Ligusticos montes in Pedemontanam regionem penetrauit, atq; eò pręclarius tunc suam operam probauit, quo fortius coniunctis cum Anghiano copiis Albam Pompeiam adortus eam in potestatem redegit. Cùm Rex naualem classem contra Anglos instrueret, solus Strozza vnam sibi leuissimam triremem eamq; omni maritimo apparatu instructam delegit, multasque Britannoru m naues cepit, & depressit, omnia demum hostium penetralia speculatus, ad Regem nuncius rerum certissimus reuersus est. Mortuo Francisco Rege, à successore eius filio Henrico in ordinem equestrem sancti Michaelis conchiliatum assumptus paulò pòst ab eodem vniuersi Italici exercitus imperator creatus, Gallicæ Classi contra Scotiæ Regem cum summo imperio præfectus, adeò velox ad inimica littora appulit, vt omnes ad vnum milites intra breuissimum sex horarum spacium stupenda celeritate in terram exposuerit. Cum Parma duob9 lectissimis tùm Pontificis, tùm Cæsaris exercitibus vndiq; obsideretur, impauidus Strozza sex peditum millibus, atq; quingẽtis cataphractis tàm festinum iter viginti quatuor horarum spatio confecit, vt, hostibus nihil tale suspicantibus, cum cohortibus suis ciuitatẽ ingressus sit, sequenti die hostem aggressus, tantam stragem ediderit, vt si mille tantũ milites submitterentur, inimicus toto campo cedere coactus fuisset, sed ab Octauio Parmensi Duce certis ex causis reuocatus est. Triduò pòst certior factus aliquot vexilla Hispanorum militum ex Senensi agro aduentare, mira celeritate obuiam procedens eos ad internecionem cecîdit. Nec minorem militaris virtutis industriam in defensione Metensis vrbis apud Mediomatrices demonstrauit, vbi licet, iam mænia ab hoste magna ex parte continuis tormentorum ictibus prostrata essent, ea tamen cum summa Cæsareanorum obsidentium admiratione contra omnem vlteriorem vim ita restaurauit & firmauit, vt breui pòst obsidio soluta fuerit. In Senensi bello à Rege rursus in Italiam cum florentissimo, exercitu & amplissima autoritate missus est. Quę expeditio licet, fortissimi, prudentissimiq; ducis officium nullum intermisisset, aduersante tamen fortuna, cum minus feliciter procederet, & ob id apud Regem ab inuidis ignauiæ & militaris imprudentiæ accusaretur, magnificentissimo illius testimonio ab hac calumnia non solum absolutus, verumetiam propter probatæ virtutis merita Mareschallus Regni, quod apud Gallos maximæ dignitatis officium, creatus est. Orto postea inter Paulum Quartum Pontificem & Hispaniarum Regem bello, Strozza Pontifici auxiliares copias adduxit, & primo impetu munimẽtum ab Hispanis ad Tiberim extructũ occupauit, nec minus Vicouarronium incredibili manus & ingenij strenuitate expugnauit, Romamque veluti triumphator ingressus, infinita & gratulabunda hominum multitudine occurrente, vrbis liberator acclamatus est. Pontifex verò in virtutis suæ remunerationem fratrem ipsius in Cardinalium numerum cooptauit. Postremò cum Diuoduri, quod Theonuilla vulgò dicitur, obsidionem moliretur, vineis peritè constructis, & in margine fossæ tormentorum munitione erecta, totam circumlustrans vrbem, ad hanc capiendam necessariæ præparationis satageret fatali suo infortunio tormenti minoris globulus secundum pupillam eum transiecit, subitaneoq; & improuiso ictu prostrauit. Strozzæ manibus Guisius Teonuillæ vastitat emiseraque militum trucidatione parentauit. Rex verò grauissimum optimi maximiq; Dućis interitum ex animo deflens atratas vestes vnà cum tota regia aula doloris causa indutus non sine gemitu tanti heròis iacturam testatus est: Theonuillæ victoriam propter vnam Strozzæ mortem maximo detrimento sibi accidisse, vti eccontra Hispaniarum Rex, qui antea cleeberrima Strozzæ virtute incensus eum ad sua stipendia sæpius inuitauerat, se non eo prælio victum, sed victorem euasisse, quando hostis Strozza cadente plus amisisset, quam acquisiuerat, professus.

CAROLVS GONZAGA.

CAROLVS Gonzaga Gazoli Marchio Pyrrhi filius, omnibus laudibus viro Principe dignis cumulatiſſimus, corporis robore, & dexteritate ſupra omnem fidem inſignis. Adoleſcentulus coram Friderico Mantuæ Duce duos ingentes moloſſos, qui ſe mutuis morſibus laniabant in diuerſa diſtraxit. Brachiorum vi equum validiſſimum ſibi ad pedes abiecit. Manibus ferreas ſoleas equorum ſæpe dirupit. Aſini, qui ſibi viam impediebat, collum ita torſit, vt ſtatim mortuus prociderit. Vnica manu è terra ſuſtulit & iaculatus eſt pilam ferream centum & ſexaginta librarum, duabus verò baſim marmoreã vnius & viginti ſupra ſexcenta pondo extulit. Foſſam octo & viginti pedes latam ex procurſu tranſiliebat, ad cuius rei perpetuam memoriã erecti duo lapides marmorei ex interuallo diſtantes in Gazoli foro viſuntur. Armatus galea, & lorica tranabat Ollium flumen. Militem furti conuictum, cũ ſe in fugam dediſſet, momẽto aſſecutus vnico gladij ictu diſſecuit. Brixiæ in equeſtris pugnæ ſpectaculo duos equites ad terram deiecit, tertium in ea vrbe cæteros omnes haſtiludij fama antecellentem ita colliſit, vt eius caput ad equi clunes vſque reflexerit. Onuſtus ferreo thorace & galea nobilem curſorem interiore tunica tantum indutum longo, poſt ſe ſpacio curſu reliquit. Vnica manu gladio cæſim feriens caput boui amputabat. Sex hominibus alio alibi ſibi impoſito greſſum promouebat. Lancea ſexaginta librarum nullo ad calcẽ libramento ita vtebatur, vt ſenſim demiſſam repente ſurrigeret. Equo non admodum graui, ſed egregiè quadrato, aliquando inſidens, abiectis habenis, demiſſam è fornice ductoriam catenam vtraque manu apprehendit, ac ſimul ad equi aluum appreſſis quam arctiſsimè cruribus, humeriſq; connixus quadrupedem toto corpore pedibusque à terra ſublatũ, & in aere pendentem oſtendit. Corporis robur animi virtutes admirabilius reddebant. Duodecimum agens annum ab Alphonſo Vaſtio Cæſarei exercitus Imperatore turmæ equitum eſt præpoſitus. In prælio ad Cereſolam, bello Pedemontano, & Senenſi præclariſsima virtutis militaris edidit facinora. Anno Milleſimo Quingenteſimo Quinquageſimo quinto, ætatis ſuæ triceſimo tertio Præfectus totius Italici peditatus in Ciſalpina Gallia à Carolo Cæſare deſignatus fuit.

Deceſſit Gazoli.

Ne patrem natus superarem quod modo rarum est
Me iuuenem e uiuis inuida Parca tulit,
Ille tamen uates uerus me teste creari
Qui cecinit fortes fortibus atq; bonis.

CASPARVS
FREVNDSBERGIVS.

CASPARVS Freundſbergius Dominus in Mindelhaim, Sterzingen, & Peterſberg, Georgij filius, eximia fortis animi indole à prima ſtatim adoleſcentia documento eſſe potuit: fortes creari fortibus & bonis. Nam in expeditione Maſſilienſi ſub Duce Borbonio, cui eum pater commendauerat, etiamnum adoleſcens magna futuræ virtutis indicia præbuit, ſummamq́; de ſe ſpem, & expectationem apud omnes excitauit. In Italia deindè Mediolanẽſi bello, Ticinum vrbem (Papiam hodiè vocant) contra Gallorũ vim, & oppugnationem ſtrenuè defendit. Germanorum peditum, qui ei bello interreant, Imperator factus, Mediolani arcem ſibi creditam à Gallorum copiis arctiſſima obſidione cinctam egregiè tutatus, Mediolanenſes ipſos defectionem meditantes in officio retinuit. Hinc Borbonium ipſum, & Antonium Læuam laudatiſſimos Caroli Quinti Cæſaris ea tempeſtate Duces, ſuæ virtutis teſtes nactus eſt, à quibus magnificè prædicatus, & Imperatori Carolo V. cõmendatus, ob operam egregiè nauatã, & ſumptos belli de ſuo patrimonio factos, oppidis & arcibus aliquot donatus, & ad rem domeſticam conſtituendam in Germaniã reuerſus eſt. Dum verò in Italiam à Cæſare vocatus, vt exercitum indè in Italiam duceret, magnis itineribus properat, acerrima febri correptus domum redire cogitur, vbi poſt dies non multos animam Deo reddidit. Magnitudine animi, & egregia militarium laborum tolerantia patrem, cuius decora ſibi imitanda propoſuerat, exæquare procul dubiò potuiſſet, niſi præmatura mors Deo ita ſtatuente longiorem ei vitam inuidiſſet. Obiit enim ætatis Sexto & triceſimo nondum exacto, pridie Calend. Septembris, qui annus à Chriſto nato numerabatur ſupra Milleſimum & Quingenteſimum Triceſimus ſextus. Filium reliquit Georgium auo cognominem.

MELCHIOR
MICHAEL VENETVS.

MELCHIOR Michael Auratæ militiæ Eques, Sacri Lateranenſis Palatij Comes, Diui Marci Procurator, ex præclara Venetiis Michaelium familia, in qua olim laudibus inſignes viri Vitalis primus, Dominicus, & Vitalis ſecundus Ducali dignitate floruerunt, ortus. Hic propter ſpectatam fidem cum ſumma rerum gerendarum prudentia coniunctam per omnes quaſi Magiſtratus in patria decucurrit, in quibus ſuas partes pro Republica ſumma cum moderatione ſemper implens, perpetuo tenore gratioſus apud populum, maximèq; probatus apud proceres Senatus fuit. Senator in collegio Sapientum, Præſes conſilij Decemviralis, Procurator monetæ, Inquiſitor ſecretorum, Aduocatus Reipublicæ, aliiſq; dignitatibus claruit. Nec minor eius virtus in terreſtribus & maritimis, tam ciuilibus quam militaribus rebus extra patriam adminiſtrandis extitit. Nimirum generalis Prouiſor Dalmatiæ, Aſcrinij, & Corcyræ, quemadmodum etiam gubernatio ciuitatum Brixienſis & Patauienſis ei commiſſa. Orator quoque ad Pium IIII. cum à purpuratorum Cardinalium Senatu in Summum Pontificem electus eſſet deſtinatus, ſuperindè propter morum grauitatem, indomitum præſtantis animi vigorem, & dexteritatem in explicandis negotiorum difficultatibus incomparabilem, vnanimi conſenſu ad Diui Marci Procuratoriam maximam poſt Ducalem dignitatem eſt euectus. Quanta autem eius fuerit in rebus gerendis prudentia, teſtis eſt Brixia, quæ in duas factiones Auogadram & Martinengam Principes in ea ciuitate familias diuiſa, ciuibus de potentia, dignitate, vitaq; dimicantibus in miſerrimo erat ſtatu Ad hanc cum ampliſsima poteſtate miſſus Michael, prudentiſsimè factionum ferociam ita mitigauit, vt iracundi eorum animi ad colendæ pacis ſtudium flecterentur. Hanc non minorem felicitatem, ciues Patauienſes experti ſunt, dum inter iuuentutē diuerſarum nationum ingeniorumq; ſtudiorum gratia confluentem iuſtiſsimè illam vrbem gubernaret. Sponte ab vniuerſo Senatu Veneto in Aſcrinij Procuratorē creatus, eam dignitatem primum ſuſcipere modeſtè renuit, Gritto autem tum temporis Duce interpellante & rogante, quod ea ciuitas ſine ipſius præſentia nec rectè muniri, nec contra hoſtem defendi poſſet, tandem conſenſit, ea tamen conditione, vt poſt certum tempus ei in patriam redire liceret, atq; ei alius ſubſtitueretur. In Dalmatiam igitur profectus, omnibus quæ ad muniendum & defendendum Aſcrinium neceſſaria erant ritè procuratis, elapſo tempore ſibi a Senatu cōſtituto literis ad hunc de dimiſsione datis hanc impetrauit. Cum verò inopinatò rumores de Turcarum motu incaleſcerent, & ne metu licentiam redeundi Venetias, petiiſſe exiſtimaretur, quam celerrimè ſuis ſumptibus Hennioliam cum miniſtro ſuo expediuit, qui antequam Turcarum molitiones Venetiis innoteſcerent illuc appulit, & indè hero ſuo literas retulit. Michaelius igitur prudentiſsimè conſiderans, quantum Reipublicę Venetæ intereſſet ciuitatem Aſcrinienſem munitiſsimam conſeruari, eam contra Turcarum impreſsiones egregiè tutatus eſt. Reuerſus cum maxima feliciter fortiterq; geſtarum laude in patriam, fama & occaſione ſecuti belli Turcici Anno M. D. XXXIX. à Senatu Dalmatiæ militiæq; Legatus creatus eſt, quod munus etiam inuitus obiit, aſſerens non eſſe è Republica, ſe, qui non magnum in re militari vſum haberet, tot fortibus & claris in bello viris qui cum exercitu in ijs locis eſſent præfici, ſe nolle imperium cum odioſum, tum ſuis viribus maius ſuſcipere. Tandem Landi Ducis precationibus adductus rurſus in Dalmatiam perrexit, & ſecum illis ciuitatibus ſalutem, ciuibus ſolatium, & Regni conſeruationem attulit, quò vt primum adueniſſet, res omnes in periculoſiſsimo ſtatu reperit. Erant enim ciuitatum populi propter Turcarum metum hinc inde diſperſi iam quoq; ciues Traunienſes, Sicenſes, & Spalatini de ſedibus relinquendis & fuga cogitabant, quemadmodum etiam Camillus Vrſinus, & Iulius Monteuechius inſignes Duces hoc idem ſuaſerunt, omneſq; vires ad defenſionem ſolius Iaderæ conuertendas eſſe. Michael autem illos Duces à tam calamitoſo conſilio cum auertere non poſſet, conuocato Magiſtratu & ciuibus Venetis Iaderæ tum degentibus, Duces hoſtis metu deſpondētes animos, & populos turpiſsimè de patria deſerenda cogitantes authoritate ſuæ grauiſsimæ orationis à fœdo propoſito generoſè diuertit, & in ſuam ſententiam, vt furori hoſtis obſiſterent pertraxit. Hoſtis autem poſtquam Michaelis Imperatoris, & Ducum pręſentis animi magnitudinem cognouiſſet, eo tempore bello abſtinuit. Sicinenſes, dum hæc agerentur cum omnibus familiis ſuis in Apuliam relicta ciuitate proficiſci conſtituerant, quos Michael cum eandem ſe cum ipſis contra hoſtem fortunam, experiri velle promitteret, laudibus eius pietatem extollentes ciues ne abirent animauit. Nonam ciuitatem propter hoſtium formidinem habitatoribus vacuam contra Murathem Agam celebrem in iis partibus præfectum eam in ſuam poteſtatē redigere machinabantem adductis ſecum aliquot equitum turmis & militum cohortibus Michaelius ab inimici inſidiis liberauit, totumq; illum tractum in Christiana religione & Senatus fide ſeruauit His omnibus in Dalamatia glorioſè peractis, tandem Anno M. D. LVIII. Corcyræ Claſsis Mariſq; Imperator creatus eſt. Quæ verò tunc, & vbiq; aliàs præclarè geſſerit paucis complectar, vrbes muniuit, populos in officio & fide continuit, hoſtium impetum repreſsit, diligentiſsimè omnino Reipublicæ incolumitatem & dignitatem procurauit.

FRANCISCVS
CASTELLALTVS.

FRancifci Caſtellalti maiores cuncti ferè equeſtri dignitate inſignes, antequam Vallis Sugana, tunc à Patauinis Principibus Carrarijs poſſeſſa, Auſtriacæ ditionis reddita eſt, ſub illorum dominatu in Euganeis haud ignobilia loca tenuerunt. Hi, Carrarijs à Venetis Patauino Principatu exutis, potienteq; rerum Auſtriacarum Leopoldo Probo, & poſt Sixtum Caſtelnouium vltimum ſuæ ſtirpis Delphani & Montis Diui Petri poſſeſſorem, ac Domus Auſtriacæ acerrimum ſemper aduerſarium extinctum, tota valle Sugana Auſtriaci iuris effecta, Comitatui Tyrolenſi ſe addixerunt, & inſeruerunt. Huius autem Franciſci parens etiam equeſtri honore ornatus fuit, & inter quinq; illius fratres Henricus ad Ticinum à Gallis obſeſſum in velitatione occubuit. Atque Franciſcus in Maximiliani Primi Imperatoris Epheborum contubernio adoleſcentiam tranſegit, & Dapiferis allectus, in Belgium Cæſaris aduerſus Ludouicum XII. Galliarum Regem bellum gerentis aulam caſtraque ſecutus militiæ diſciplinam addidicit, vſumque ſibi comparauit. Obortis in Italia Veneto Gallicoque bellis, in prælio ad Vincentiam conſerto, obſidione Veronenſi, pugnaque Bicoccienſi & Ticinenſi vtriſque Auguſtis Maximiliano Primo & Carolo Quinto fortitudinem ſuam Tribunus legionis probauit, ac per omnem ſuam ætatem nulla alia præter Auſtriaca ſtipendia meruit. In dictis factiſq; conſtans non verebatur apertè ediſſerere, quæcunque ſentiebat, nulli fuco, aſſentationi, & perplexitati obnoxius. Ideò propter animi fidei, ſinceri, ingenijque candorem á ſummis principibus maximoperè amatum, propter res fortiter geſtas militari baltheo donatum, & ab omnibus ordinibus honorificentiſsimè habitum Diuus Ferdinandus Auguſtus, tunc Romanorum Rex, & Cardinalis Bernardus Gleſius anno Milleſimo Quingenteſimo Viceſimo ſeptimo præfectum Tridentinum, & anno Viceſimo nono ſupremum militiæ Tyrolenſis Tribunum deſignârunt, conſtituta illi annua penſione pacis, & belli tempore menſtruo ſalario cum octo ſatellitibus, ita quidem, vt extra fines Tyrolenſes operam nauare bellicam obligatus non foret. Cum autem fœderis Smalcaldici Principes Sebaſtiano Schertelio mandaſſent, vt VVirtenbergici Ducis, atque ſociarum vrbium copijs coniunctus, rectà iter ad Alpium fauces, & clauſtrum Erenbergenſe intenderet, & hoc Tyrolenſe munitiſsimum propugnaculum occuparet, Schertelio paruo labore conſtitit, arcis Præfecto illud ſtatim dedente. Quo in poteſtatem redacto, Schertelius Oenipontem, vbi annonæ, & aliarum rerum bello neceſſarium haud modicam copiam ſuppetere cognouerat, ſperans ſe leui negotio Comitatu Tyrolenſi vniuerſo potiturum, petebat. Sed tardante Schertelio Ordines Tyrolenſes ſine mora collegerunt validam octies mille pugnatorum manum, cum qua Caſtellaltus hoſtibus obuiam proceſsit. Intellecto Caſtellalti aduentu, qui dundaxat quatuor milliarium ſpacio abeſſet, Schertelius exercitum reduxit, diffiſus conſiliorum conatuumque ſucceſsibus. Plura huius herôis encomio attexi nequiuerunt, dum ipſo poſtremo ſuæ gentis defuncto, eius fortunæ diuerſis hæredibus obtigerint, & omnia ita diſtracta ſint, vt nihil inueniri poſsit amplius, quod vel ab ipſo Caſtellalto, vel alio eius familiarium & commilitorum foret memoriæ proditum.

SEBASTIANVS
SCHERTELIVS A BVRTENBACH.

SEBASTIANVS Schertelius à Burtenbach pręclaris parentibus in Sueuia natus, adoleſcens Muſas coluit, iuuenis heróica indole præditus animum ad rei militaris diſciplinam applicuit, vniuerſum quaſi vitæ ſpatium in bellicis actionibus conſumpſit, tantumq́; hac in parte excelluit, vt equitis aurati inſignibus bis fuerit condecoratus. Ætatis ſuę anno viceſimo ſecundo in eo bello, quando Maximilianus primus Cæſar Franciſcum Sickingium tumultuantem perſequebatur, prima belli rudimenta poſuit. Deinde Caroli Quinti Imperatoris auſpiciis in Geldrica, Picardica & Valencenenſi expeditionibus ſub comite Friderico Fürſtenbergio bellicæ virtutis ſpecimen præbuit tàm eximium, vt Ludouicus Comes Helffenſtainius exercitus illius, qui ad Crupam ab obſidione Turcica liberandam mittebatur, ſupremus dux duobus eum militum ſignis præfecerit. Inde rege Galliarum Nouariam oppugnante Mediolanum ſuis ſumptibus petens Cæſareis copiis ſe adiunxit, quorum auxilio hoſtes Galli cum Heluetiis ad quadraginta millia cæſi. Nec minorem laudem & gloriam ex pugna memorabili cum Gallorum rege Franciſco ad Ticinum commiſſa reportauit, vbi tres Nauarræ, Angliæ, & Scotiæ reges occiſi, Gallus verò captus & in Hiſpaniam ductus. Schertelius autem propter ſingulare militaris fortitudinis & induſtriæ editum exemplū à Prorege Neapolitano prima equeſtris dignitatis inſignia recepit. Cum ruſticorum tumultus plurimis in locis Germaniæ exorirentur, ad hos ſopieńdos Schertelius pręcipuè à confœderatis principibus euocatur, & breui multa millia illorum partim trucidata, partim in poteſtatem venerunt, Wirzburgū, Shueinfortum & Bamberga ciuitates anteà ab ipſis occupatæ rurſus receptæ. Poſteaq̃ in Germania turbæ quieuiſſent, cum Georgio Freundſpergio Mediolanum ad obſidionem, qua filius eius Caſparus à confœderatorū exercitu arctiſsimè premebatur, leuandam contendit. Hinc, ſoluta obſidione & hoſtibus retrocedentibus, ad Caroli Borbonij ſupremi belli ducis imperium cum Cæſareanis Romam conceſsit, eiusq́; expugnationi interfuit. In diſceſſu Narniam ciuitatem exercitum nec intromittere, nec victualia pro numerata pecunia prębere volentem vi expugnauit. Lotrechio Gallici exercitus Imperatore Neapolitanæ vrbis obſidioni imminente, Schertelius cum ſuis collegis Neapolim profectus eſt, vbi duriſsimam perpeſsi obſidionem eruperunt, & Galli ad internecionem cum Lotrechio ac aliis præclaris militum præfectis ceciderunt, & non minoris authoritatis quàm plurimi capti. Neapolim relinquens, Vrſinos, qui Aquilam ciuitatem cum aliquot oppidis ceperant, ſuperatis præruptis locis & alpibus, recepta Matrice ciuitate, multisq́; occiſis profligauit. Eo tempore, quo Turcarum Imperator Solimannus ingentibus viribus Viennā appropinquaret, tyrannus tamen re ſibi minus ex ſententia ſuccedente fugam turpiter arriperet, relictis poſt ſe viginti millibus leuis armaturæ equitibus, qui prædam ex Chriſtianis agerent, ferroq́; & igni finitima quęq́; vaſtarent, ac iam à Turcis Gunzium oppidum obſideretur, Schertelius à Bauariæ principibus, Republica Auguſtana, & aliis confæderatis Sueuiæ & Imperij ciuitatibus conductus, cum aliquot equitum & pedeſtrium turmis in Vngariam contendit. Vbi à Friderico Palatino Rheni Electore Imperialis exercitus ſupremo duce, omnium pedeſtrium copiarum Tribunus cum ſumma poteſtate conſtituitur. Quo officio ita viriliter audacterq́; functus eſt, vt Turcarum exercitum in ſylua quadam deprehenſum parua ſuorū manu proſtrauerit. Vndè factum eſt, vt à Rege Ferdinando cum prædicto Friderico Palatino Viennam accerſitus, præſentibus aliis principibus & proceribus cum eodē Palatino ſecunda vice eques auratus creatus, & regia remuneratione cumulatus eſt. Ad Carolum Cæſarem bellum aduerſus Gallię regem in Gallia Narbonenſi gerentem cum Caſparo Freundſpergio & aliquot ſignis militum profectus Foſſanam ciuitatem eiectis ſex millibus Gallorum recepit. Landtgrauio Haſsiæ Philippo aduerſus Henricum Brunſuicenſem inſignem operam præſtitit, donec VVulffenbeutelium munitiſsima arx expugnata, & poſtea dux vnà cum Carolo filio in Landtgrauij poteſtatem venirent. Quando Cęſar in comitiis Spirenſibus noua contra Gallorum regem ab imperij ordinibus auxilia impetrauerat, illius mandato in Richardi comitis Solmenſis locum ſupremus totius exercitus Mareſchalcus conſtitutus eſt. In bello Schmalkaldico inter Cæſarē & aliquot principes orto ex ꝓteſtantiū parte, ſupremi totius exercitus pedeſtris ducis munere funct⁹ eſt, & ſi eius conſilio, quo pugnam accelerandam ſuadebat, obtemperatum fuiſſet, Cæſar, cui auxiliares copiæ Belgicæ nondum aduenerant, ex caſtris Ingolſtadienſibus terga vertere coactus fuiſſet. Finito bello, & captis Iohanno Friderico Electore ac Philippo Landtgrauio Haſsiæ Cæſaris iram fugiens, ad Henricum Galliæ regem ſe contulit, cuius ſtipendia merens, aliquot expeditionibus contra Cæſarem interfuit. Tandem recōciliatus Cæſari, ab eodem & aliquot principibus Eccleſiaſticis & Secularibus Landſpergici fœderis ſupremus militiæ tàm equeſtris, quàm pedeſtris legatus cōſtituitur, &, ſi ſummum ducem non perſonaliter in bellum proficiſci contingeret, eius ipſe locum ſuppleret. A Ferdinando Cæſare cum duodecim ſignis in Vngariam vocatus, militem ſuis ſumptibus per quinq; menſes aluit. Ad extremum à Maximiliano Secundo Romanorum Imperatore, vt in Vngariam ſupremi militiæ Mareſchalci officio in bello contra Turcam fungeretur, eligitur. Morbo autem impeditus, eam expeditionem ſuſcipere non potuit. Tandem cum per Germaniam, Italiam, Galliam, & Vngariam fortiſsimum bellatorē pręſtitiſſet, ſenectam quietam Auguſtæ Vindelicorum tranſigens completo vitæ ſpatio obiit anno M. D. LXXVII. decima Nouembris, ætatis octuageſimo.

ALIPRANDVS MA-
DRVTIVS BARO BRENTONI ET AVI.

ALiprandus ex nobilissima & peruetusta Madrutio-
rum familia apud Athesinos Germanos Baro, belli dux stre-
nuissimus sub Caroli V. Cæsaris auspiciis primò militauit. Enituit
eius bellica virt⁹ in famoso illo licet iniquissimo fato inito certamine
cum Gallorum exercitus Imperatore Anghiano, Vastius enim Cæsa-
rianorum Dux Ceresolam occupari iusserat eiq; Gutherium cum ducentis sclopetariis presidio im-
posuit, & quanquam ad Summaripam peruenire contenderet, prope Ceresolam tamen necessario ca-
stra ponere coactus est. Inde discedens cunctum exercitum tormentaq; traduxit, & aduentanti à Carma-
gnolo hosti Gallo patentibus in campis ostendit, & per leuem Italorum armaturam pugnam accendi iussit,
hostium ordines conspicatus integram Germanorum phalangem quam inuicti roboris existimabat mediæ ho-
stium aciei ipsisq; vasconibus opposuit, eo ordine vt in prima fronte Aliprandum Madrutium ipso id ad hoc decus
generose deposcente collocaret, nam superioribus etiam diebus egregiè pugnax iuuenis alacriter fuerat professus se
Heluetios hostes cum sua tantum legione quæ trium millium summam non implebat inuasurum & strenuè prostra-
turum. Eodem tempore Germani qui humi procubuerant, vt tormenta vitarent imperante Vastio consurrexerunt
promotisq; signis hastas inclinarunt, Aliprandus qui in prima phalangis fronte constiterat extra aciem prodiens Mol-
lam in Gallica acie Ducem insignibus armis conspicuum ad singularem congressum prouocauit, & non detrectante
Gallo ita concurrit, vt mutuis ictibus ora perfossi ambo corruerent, Molla quidem lætifera cuspide supra oculum ad o-
ram galeæ recepta, & Aliprandus gena vsque ad aurem perforata, at post pungam ab irruente hinc indè militum turba
asperum & maximè cruentum prælium à primis ordinibus consertum est, quum vtrinque robora lectissimorum mili-
tum pro dignitate nominis & pro victoria dimicarent. Aliprandi aciem ardentius promotam Scaligeri aliquanto len-
tius quam oporteret secuti sunt, Germani qui à fronte Vascones & Veteranos Heluetios summa vi certantes constan-
tissimè propellebant, inuadentium ex obliquo Heluetiorum recentem vim sustinere nequiuerant, sic vt à socio equita-
tu Vesana & miserabili irruptione perturbati & à nemine adiuti, quùm à tergo à Gallis equitibus cederentur, & à fron-
te vrgente hostium peditatu amissis ducibus stratisq; vexillis terga verterent ad vnum propè omnes interficerentur. Ce-
cidere in hoc conflictu cum Scaligecis fratribus viri illustres & variis militiæ honoribus clari præfectiq; cohortium, an-
tè alios Vulcanus Fürstenbergii reguli filius, Michaël Preisinger Bauarus Brunoris Scaligeri in ductanda phalange le-
gatus, Aliprandus Tunnius, Balthasar Caldesius, Iacobus Fieger Tyrolenses cum Barone Grimmensteinio, Alipran-
dus verò Madrutius multis vulneribus susceptis inter suorum & hostium cadauera semiuiuus repertus in Anghiani po-
testatem venit. Occisa feruntur ad duodecium hominum millia, maximè Germanorum. Neque tamen omnino in-
cruenta victoria Gallis obtigit, sinistro præsertim eorum cornu magnis cædis & fugæ detrimentis affecto, & aliquot ex
illustri Gallica nobilitate desideratis, ante omnia Gallorum veteranæ cohortes promptissimo quoque militum occiso
aut vulnerato vehementer attenuatæ orbatæq; multis centurionibus atque signiferis. Anghianus vt captiuorum mul-
titudine castra exoneraret, generoso consilio omnes dimisit liberauitque hoc modo Cardonium & Carolum Gonza-
gam, Thermeum vero Gallorum Imperatorem cuius virtuti plurimum tribuebat pro duobus accepit, quibus etiam li-
beraliter additus est Aliprandus Madrutius. In bello Smalcaldico inter copiarum Præfectos à Cæsare vt Germaniam
perdomaret vndiq; ad se Ratisbonam coactos non postremus cum iam esset Legioni trium millium ab ipso Cæsare præ-
fectus complura egregia edidit facinora, qui demùm planè iuuenis post plurima à se præclarissimè gesta non sine maxi-
me Caroli V. totiusq; Cæsariani exercitus mærore Vlmæ anno 1547. obiit. Huic Nicolaus frater tredecim cohortium
dux successit in eodem Smalcaldico bello, qui Witebergam tribus Germanorum vexillis ingressus, milites, qui collatis
iam signis oborta inter eos seditione stipendia deposcebant, inspectante Cæsare mira virtute ac industria sedauit. In Se-
nensi bello militum Tribuni partes optimè gessit. Nec non etiam strenui bellatoris munus impleuit in pugna illa funesta
Strozzæ. Ticino insuper expugnato eidem à Cæsare fuit præfectus. In bello denique Turcico in Croatia maximis re-
bus præfuit. Alter huic frater fuit Christophorus Madrutius Cardinalis Tridentinus & Brixinensis Episcopus. Me-
diolano à potentissimo Hispaniarum rege Philippo II. præpositus huiuscemodi virtutum documenta præbuit, vt
se ad id vnum natum esse ostenderet, vt magnos populos regeret, ac maxima imperia administraret. Habuit
præterea ex Nicolao fratre nepotē Ludouicum pariter Cardinalem, qui ob eius eximia doctrinę virtutumq;
ornamenta maximis semper præfulsit honoribus; vniuersæ enim Germaniæ protector ab inuictissimo Im-
peratore Rudolpho II. & à Pontifice Clemente VIII. destinatus fuit. Ioannem insuper Fridericum im-
pigerrimum belli ducem, qui fortiter ac strenuè contra Turcas decertando in nauali prælio ad Cer-
dam commissio captus est, indeq; liber factus Cæsaris ad Summum Pontificem legatus missus ex
quo in hunc diem superest Carolus Gaudentius, qui Ludouico patruo in Tridentino Episco-
patu successit, in purpuratorum quoque Cardinalium collegium assumptus, atque For-
tunatus militiæ, quoque dux qui in Senensi bello interfuit, ex quo in hodiernum
diem belli pariter ducem intuemur Ioannem Gaudentium, qui sex mil-
lium peditum ductor in obsidione Canisiæ in Vngaria contra Tur-
cas quamuis parum feliciter tentata interfuit, vbi strenuissi-
mè se habuit, ab eoq; maiora indies sperantur.

CONRADVS
A BEMELBERG.

CONRADVS ex nobili, & perantiqua apud Heſſos Bemelbergenſium familia ortus, à prima ſtatim adoleſcentia animo ad rei bellicæ ſtudia propenſo ad Caroli Quinti Romanorum Imperatoris caſtra ſe contulit, in quibus diutius verſatus (neque enim materia belli vſquam deerat) magnum ſibi armorum vſum, nec minorem ſtrenuitatis exiſtimationem comparauit. Bello Ticinenſi, in quo Germanorum peditum vexillationi cum imperio pręfuit, multa egregia tam robuſti, & animoſi militis, quam prudentis, & circumſpecti ducis facinora edidit, & victoriam in Franciſci Galliæ Regis captiuitate celeberrimam pro virili adiuuit. Anno deindè Vigeſimo ſeptimo poſt mille Quingentos, cum Georgius Freundſpergius ob aduerſam valetudinem ex itinere Romanenſi Ferrariæ ſubſtitiſſet, Bemelbergius propter ſpectatam multis bellis virtutem in ipſius locũ ſubſtitutus, & trigintaſex Germanorum peditum ſignis præfectus, expugnationi vrbis Romę interfuit, vndè multa cum pręda onuſtus domum redijt. Continuis deinceps bellis, quę Carolo Cæſari in Italia, Belgio, & alijs locis fuêre, nuſquam abfuit. In expeditionibus enim Veronenſi quindecim, Mediomatricenſi decem, Heſdinenſi decem, ad Sanctum Quintinum decem, ad Sanctum Deſirium viginti cohortibus Germanicis præfuit. In Vngaria circa annum orbis ab inferis aſſerti Triceſimum ſecundum magnum ſibi virtutis cum quadraginta dúobus militum ſignis & moderationis decus peperit. Quare cum poſteà Ratiſbonæ in Imperij Comitijs Principes expeditionem in Vngariam decreuiſſent, Bemelbergius vniuerſo peditatui, qui octuagintaquatuor ſignis conſtabat cum imperio præfectus eſt. Quo bello nonnulla Turcis loca erepta ſunt, & ipſe finito eo bello exercitum incolumem domum reduxit, atque ob egregiam præſtitam operam militarem equeſtri dignitate à Carolo Cæſare decoratus eſt. Bello deindè Smalcaldico peditum aliquot ordines duxit, vbi, quantum corporis, & animi robore, longoq; bellandi vſu valeret egregiè demonſtrauit. Tandem ætate, & varijs bellorum moleſtiis, ac laboribus defeſſus, Ehingam Sueuiæ ciuitatem ſe contulit, vbi præfecturam, quæ ipſi emerito in militiæ præmium conceſſa fuerat ad maximam ſenectutem peruenit. Hic ad diſcrimen Henrici de Putlarn equitis procera ſtatura excelſi à militibus paruus Heſſus nominabatur.

ANTONIVS
LEVA.

NEmo ex his qui ſeculo hoc poſtremo ab Hiſpania in Italiam venerint, & poſt Magnum Conſaluum aliquid præclari nominis militiæ ſint conſecuti, ipſo Antonio Leua vel ingenio acutior, vel illuſtribus bello factis præſtantior euaſit. Ingenti herclè virtute Antonius nuſquam ferè veſtigijs eius abſcendente fortuna, quod longè maximum in toto militari negotio ſemper exiſtimatum eſt, frequẽtibus præliis ſępiſsimè victor, &, ſi ſors iniquior victoriæ ſucceſſum eriperet, nunquam victus videri potuit. Diuinè ſiquidem prouidendo, & grauiter enitendo, hoſtium conſilia præuertere, &, quę iam apud eos parata eſſent, atq; inſtructa, præoccupare, aduerſariorum immodicos conatus admirandis dolis eludere, &, cum res poſceret, vehementi atq; expedita manu infringere atq; retundere didicerat. Quod enim mirum eſt, nullo propè præeunte magiſtro, nullaq; prorſus adiutus bellica educationis diſciplina, & impiger miles, & acer copiarum præfectus, improuiſis & fortibus conſiliis, celeritateq; pręſertim, Dux felix euaſerat. Cęterum Antonius planè adoleſcens, & adhuc imberbis, Sanctij Martini patrui alæ equitum præpoſitus, anno Milleſimo Quingenteſimo ſecundo ea claſſe vectus in Jtaliam venit, qua Emmanuel & Valentinus Benauidij fratres, & duo Aluaradi pater & filius tranſuecti ſunt, aduerſus Gallos opem ferentes. Ipſe genus ducebat è Cantabria, quæ vna omnium Hiſpaniæ prouincia optimorum terra mariq; militum feraciſsima exiſtimatur. Sed antea Antonius iuſta in acie hoſtem non viderat, quum egregiè & ad Goiam aduerſo, & ad Terranouam ſecundo prælio, illic conſtantis, hîc verò maximè ardentis, & imperterriti bellatoris laudem eſt conſecutus. Interfuit demum Rhauennæ Cardonij ſigna ſecutus, quo funeſto prælio non ignominiæ, ſed laudi fuit incolumnem euaſiſſe. Sic enim Ceſennam ſe recepit, vt pleroſque milites ex itinere conſeruaret, atq; ipſe demum inſtaurata ala, eodem Cardonio atq; Proſpero Columna Ducibus ad Ciſalpinę Galliæ bellum proficiſceretur. Poſt mortem verò Iulij Pontificis, Leoni Carolo Cęſari coniuncto, in expellendis Gallis operam nauauit, vſq; adeò diligentem & ſtrenuam, vt iam inter ſummos Duces conſilio perſpicax, & manu egregiè fortis haberetur. Ab hac fama iam planè clarum, ea quæ ſecuta ſunt, bella clariſsimũ fecerunt, quum obſeſſus Ticini à Franciſco Galliæ Rege, ſeſe pertinaciſsimè defendiſſet; cum excidio quidẽ nobiliſsimæ vrbis, quum alendo præſidio, neq; fortunæ ciuium, nequè templorum donaria, neq; luculentæ domus exciſæ deformatæq; ſuffeciſſent, quam tamen calamitatẽ aliqua ex parte minuere viſus eſt Rex ipſe tanti nominis pręlio victus & captus. Verum ad eam victoriam, ad quam parandam Leua magnum eruptione ſua momentũ tulit, nõ ea pax allata eſt, ſcilicet, vt alia orirentur bella, quibus Italia militari licentia vaſtaretur. Nam cum Leua Cæſarianiq; Duces Sfortiam grauibus calumniis implicitum apud Cæſarem Maieſtatis accuſaſſent & in arce obſediſſent, conſternati ad arma Italiæ Principes in vnum ſeruitutis metu conſenſiſſent, hoſtes ex ſociis facti, longè omnium luctuoſiſsimum bellum excitârũt, eo euentu, vt Antonius Mediolani obſeſſus, multis ſecundis præliis longè clariſsimus ducum euaderet, exiſtimaretq;, neq; humanis neq; diuinis rebus eſſe parcendum, modò decus ſuum & Cæſaris dignitatem tueretur, & ſtipendij loco ſingulas vrbes, ſinguloſq; earum ciues militibus diripiendas concederet: ipſeq; imperioſus multis vndiq; partis victoriis terribilis atq; opulentus, aduerſus tot hoſtes inuictus aduerſa arma ſuſtineret, & Sfortia per deditionem eiecto, tanti Principatus Imperio potiretur. Sed Cæſar ad clementiora conſilia conuerſus, poſt captum Pontificẽ, atque eum iam euaſtata Roma carcere liberatum, Sfortiam reſtituit ea conditione, vt Antonius, tuendæ Italiæ Dux copiarum, deductis, & in Græciam Hiſpanis militibus miſsis, Mediolani relinqueretur. Nemo enim eo potior gerendo bello Cæſari videbatur, & quanquam euaſtante cunctos artus podagra non aliter, quàm ſella ſuccollantibus ſeruis veheretur, nunquam Ducis munia, nunquam vllum militiæ laborem omiſit, aut intermiſit, vtpote qui lectica in aciem illatus, fulgentibus protectus armis, cõſpicuus omnium oculos in ſe conuerteret, & aperta galea ſuos adhortaretur, non ſemel cum hoſte conflixerit; ſemel apud Landrianum fuſo captoq; Sancti Pauli comite Regiæ ſtirpis Gallorum Duce. Nec longè ab eo eandem ſortem tulit Claudius Rangonus vir impiger, qui poſtremæ aciei præfuerat: deinde ad Caracam ad Lambrum flumen Superato Iacobo Medice, qui cum Heluetiis auxiliis aduenerat. Cum Cæſar è Genua Placentiam veniſſet, Antonius quoq; ad inuiſendum edocendumq; Cæſarem eò venit, vbi Cæſari aulæq; proceribus cum mutua gratulatione dux mirus & incomparabilis eſt viſus, vel ob id præſertim, quòd tantis rebus geſtis, totque partis victoriis vel occupante totos artus miſerabili morbo, animo pariter & corpore indomitus nunquam à munere militari diſceſsiſſet. Ea Antonij authoritatis atq; peritiæ opinione adductus Cæſar ex Africa Tuneto expugnato victor rediens ipſo præſertim Leua authore, Galliæ bellum intulit. Qua in re nihil Antonio ęgritudine affecto & cunctis diſtorto articulis pepercit, quin eum ſecũ in Prouinciam adduceret. Id bellum propter rei frumentarię difficultatem & cæli inclementiam, cum ſecus ac putârat tractu durius atque exitu aſperius fuiſſet, ille languore animi, & dolore corporis oppreſſus ad Aquas Sextias fato ceſsit, natus annos quinquaginta ſex & relatus in Italiam apud templum Sancti Dionyſij Mediolanenſe inſigne ſepulchrum meruit, ſed non apud Lutetiam, vti crediderat, vbi Dionyſiana in æde celeberrima tumulum cum elogio funeri deſtinâſſet.

Ex Iouio.

Qualis ab ingenti Gallorum strage Camillus
Romanī laudem nominis asseruit
Talis hic Vrsīna clarus de gente Camillus
Italiam a magnis cladibus asseruit ·

CAMILLVS
VRSINVS.

CAMILLVS Vrſinus de Lamentana dictus,
ex vetuſtiſsima Romana familia oriundus, patrem ha-
buit Paulum Tripaldæ Marchionem. Poſt cladem ad Ly-
rim acceptam, decem annos natus, Neapolim ductus,
Regi propter morum ſuauitatem chariſsimus fuit. Cum ve-
rò in iuuentute militaribus armis ei ætati conuenientibus quotidiè ſe exerceret, ijſque dele-
ctaretur, militiam ſequendã ſibi propoſuit. Magiſtros verò habuit tres ea tempeſtate bellica lau-
de eximios viros, Nicolaum Vrſinum Comitem Petilianum, Bartholomæum Liuianum, & Iohan-
nem Iacobum Triuultium, quorum præceptis, & exemplis inſtructus, fortiſsimus, & prudentiſsimus
miles euaſit, & bellicarum virtutum exemplum primùm, cum Cadorum expugnaretur, inſigne demon-
ſtrauit. A Ludouico Duodecimo Gallorum Rege in bello Neapolitano conductus, copiis Gallicis cum im-
perij authoritate præfectus fuit. A Leone Decimo Summo Pontifice, equitatus leuis armaturæ dux Floren-
tinis in auxilium miſſus eſt. Cum idem Pontifex poſt Baleonum in Hadriani mole ſecuri percuſſum, qui ſo-
cer Camilli erat, de Peruſinæ iuriſdictionis occupatione, excluſis Baleonis, ad quos ea hæreditas ſpectabat,
cogitaret, Camillus, recuſatis ampliſsimis honoribus, & ſuprema Pontificij equitatus præfectura, vxoris par-
tes, & Balinorum iura in ditione Peruſina tutanda ſuſcipere animum induxit. Iram itaq; Pontificis fugiens
ad Carolum Quintum Cæſarem in Belgium ſe contulit. Pontifex eius diſceſſum indignè ferens, omnibus
poſſeſsionibus eum ſpoliauit, ijſdem Robertum Vrſinum, Archiepiſcopum Rhegienſem, inaugurans. Mor-
tuo Leone Pontifice, durante interregno & Camillo in Italiam reuerſo, Cardinalium collegium illum ti-
mens, copiarum ſuarum ducem Agnolum, vt illius progreſſus impediret, obuiam miſit. Camillus au-
tem ducentis ſolummodò peditibus, & ſexaginta equitibus ſtipatus, Agnolo, qui exercitum quatuor mil-
lium peditum ducebat, congreſſus eum ad Sanctum Geminium cecidit, & profligauit, Baleonosq; ſua virtu-
te ſingulari ſinceritatis fide in patriam reſtituit. Eo tempore, quo Veneti Carolo Quinto Imperatori fœdere
coniuncti aduerſus Franciſcum primum Valeſium Gallorum Regem, arma ſumpſerunt, Camillus copiarum
Venetarũ ſummus dux declaratus Gallorum conatibus fortiter ſe oppoſuit, vbi inter primos pugnans dua-
bus plumbeis glandibus lethaliter vulneratus magnam hoſtium ſtragem edidit, ablatisq; tormentis bellicis
Garlaſcum oppidum occupauit. Veneti poſtea ob nimiam Caroli Cæſaris potentiam ſuſpicione inuoluti, vt
rebus ſuis cautius conſulerent, Camillum cum tribus millibus peditum, quadringentis leuis armaturæ equi-
tibus, & ducentis cataphractis Bergomum mittentes eiuſdem gubernatorem, & ſi Imperiales aliquid aduer-
ſi molirentur, illarum partium defenſorem conſtituerunt, quod munus egregia fide, & fortitudine execu-
tus eſt. Bello Neapolitano cùm Lotrechius ſummus Gallici exercitus Imperator nomine Regis ſuis Veneto-
rum auxilia imploraret, Camillus à Senatu Veneto cum exercitu miſſus, vbi Popolim, & ad Turrem Maio-
rem perueniſſet, tumultuantem, & furore percitum militem, qui Ludouicum Piſanum, & Iohanem Vetu-
rium Venetorum Legatos comprehendere volebat, compeſcuit. Manfredoniam obſidens, expugnationis
optima iam ſpe concepta, cum nuncium de cæſo ad Neapolim Gallico exercitu accepiſſet, Tranum, Bar-
lettam, & Monopolim contra Vaſtium Cæſaris belli ducem ſtrenuè defendit. Facta pace inter Cæſarem,
& Franciſcum Regem, Venetias rediit. Exorto bello inter Venetos & Turcam, ad Dalmatiæ gubernationem
miſſus, Iaderam aduerſus Turcarum impreſsiones operibus firmauit, hoſtilemque equitatum noui inſtru-
menti cuiuſdam inuentione, quod in via hinc inde ſparſerat, funditus deleuit, ac vlteriores excurſiones ad
Oſtrouiziam, & Obroazium repreſsit. Dalmatiæ rebus compoſitis, Romam ſe conferre volentem Vene-
ti, ne tanto viro, bellicarum rerum experientiſsimo & in armis exercitatiſsimo deſtituerentur, aucto mul-
torum aureorum annuo ſtipendio eum ab inſtituto reuocârunt & Veronenſis ciuitatis gubernatorem eum
declarârunt. Quo munere ad conſtitutum tempus defunctus, ad Herculem Ferrariæ Ducem ſe contulit,
qui eius conſilio in grauiſsimis negotijs vſus eſt. Cum Carolus Quintus & Henricus ſecundus Galliarum
Rex diuturnum inter ſe bellum gererent, & ſuas vterq; vires in Italia augere contenderent, Camillus Par-
menſem ciuitatem ſub obitum Pauli Tertij Pontificis ita tutatus eſt, ne vel in huius, vel illius poteſtatem
redigeretur. Sub Iulio item Tertio contra indefeſſos Petri Toletani proregis Neapolitani conatus pa-
triã ſtrenuè defendit. Deinde in eo bello, quod Philippo Hiſpaniarum Regi cum Paulo Quarto interce-
debat, Ferdinandi Ducis Albani minis & machinationibus ſe opponens rem eò deduxit, vt pax cer-
tis conditionibus conficeretur, & Albanus ab vrbe Roma, cui imminere videbatur, retroceſſerit,
His ipſius meritis motus Pontifex eum omnium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ciuitatum præfe-
ctum generalem creauit, & ob iuſtitiam incorrupto animo adminiſtratam publicæ tranquil-
litatis authorem, ipſiusq; Romæ, atq; adeò totius Eccleſię defenſorem eximio titulo appel-
landum cenſuit. Ea fuit in hoc viro morum elegantia, & expediendorum conſiliorum
dexteritas, eâ heroica grauitate condita comitas, & ſumma in adducendis homi-
num quocunq; vellet, animis facundia, vt omnes eum ſingulari non minus
reuerentia, quam amore proſequerentur. Mortuus eſt circa annum ab
orbe redempto M. D. L. cum vixiſſet annos ſeptuaginta. Cohone-
ſtatus eſt à Pontifice gratiſsimo in teſtimoniũ ſuę fidelitatis,
virtutisq; ſplendida funebri pompa, ad Sanctum
Saluatorẽ deportatus, ibidemq; ſepultus.

IACOBVS AB EMBS.

IACOBVS AB EMBS ex vetuſta & equeſtri Alto-Embſicium familia clariſsimum ab excellenti virtute & rei militaris peritia heroem tabella hæc exprimit. Hic egregia domeſtici ſplendoris decora vt minimè interrupto ordine ad poſteros auctiora cumulatioraq; tranſmitteret, ſuauem illum ſolidæ gloriæ fructum ſibi omnem à Marte petendum, atq; à ſolis rebus bello præclarè geſtis decerpendum ſtatuit. Eo, quod in Italia ruptis inter Iulium Secundum Pontificem, & Ludouicum Duodecimum Gallorum Regem, maximè funeſtum exarſit bello, Gaſtone Foiſſeio Nemurſij Comite Gallicarum copiarum Duce, octo peditum Germanorum millibus à Gallo præficitur Quo quidem munere (vti ex ſequentibus patet) ſtrenuè admodum, ac planè vti virum fortem decuit, perfunctus eſt Namq; cum Heluetij, qui à Pontificis partibus ſtabant, ad ſecundum vſq; à Mediolano lapidem cum vniuerſis copijs progreſsi, agrum Inſubrum infeſta populatione, flamma ferroq; deuaſtarent: & Dux Gallus conuocatis vndiq; copijs eorum violentiæ reſiſteret, atq; quos à caſtris aut prædæ ſpes, aut frumentandi lignandiue longius abiunxiſſet deſiderium, circumfuſo equitatu interciperet: aduolantibus tandem Molardo cum Vaſconib9, & cum Germanis peditibus Embſio, eos ſemel atq; iterum ita repreſsit, vt arrepta fuga ad agrum Sebuſianum ſeſe recipere cogerentur. Bononia tandem ampliſsima vrbs, quam Galli Duce Triuultio non ita pridem profligatis Pontificijs, atq; arce, quam iſthic munitiſsimam IuliusPontifex extruxerat, funditus diruta, Bentiuolijs reſtituerant, eodem impetu ijſdemq; copijs ab Hiſpanorum Pontificiorumq; oppugnantium vi metuq; liberata eſt. Quam verò vtrobiq; præclare cum ſuis ſeſe geſſerit Iacobus noſter, ſtatim abundè teſtatum redditum eſt: quòs enim Alegria clariſsimo Gallici præſidij Duce Bononia ægrè ſuſtinuerat hoſtes, propugnante cum ſuis Germanis Iacobo (tantum huius virtuti tribuebat) conſtanter opperiri denuò fortunam periclitaturos decreuerat. Ideoq; vt is cum ſuis vrbi præſidio relinqueretur à Foiſſeio vehementer flagitatum eſt. Verum quod & is ipſe exploratam penè rei aduerſus Venetos, qui Brixiam proditione receperant, benè gerendæ ſpem in Germanis, eorumq; præfecto Iacobo nõ minus reponeret, de relicto iam vrbi Bononienſi quatuor mille peditum, & Ducentorum quinquaginta equitum præſidio nihil immutare voluit. Neq; verò etiam eum concepta de Germanis opinio quicquam fefellit. Iis enim cũ cætero exercitu ſecum raptatis, incredibili celeritate, & ex itinere Paulum Baleonium impigrum Ducem, quem ad expugnãdam Brixiæ arcem, quam præſidiarij Galli retinuerant, Veneti tribus cum peditum millibus, & centum grauis armaturæ equitum ala miſerant, in nobiliſsimi ruris loco, qui Iſola della Scala dicitur, propè Atheſim fuſo fugatoq; exercitu eius adeò profligauit, vt ipſe Dux fluuio nando traiecto ex fuga vix ſeruatus ſit: & Brixiam Andrea Gritto, qui poſtea Venetiarũ Dux fuit, & Antonio Iuſtiniano, qui præturam iſthic Veneto nomine triduó geſſerat, captis, recuperarit. Indè Foiſſeius cum Embſio vndè venerat rediens, Rhauennam, vt eius campos inſigni ac memorabili victoria, ſed longè funeſtiore ex interitu ſuo clade nobilitaret, delat9 eſt. Libet verò hic adijcere verba, quæ paulò antè prælium ad Rhauennam cõmiſſum inter Foiſſeium, & Raymundũ Cardoniũ Neapolis Proregẽ Gallici, Hiſpaniciq; exercitus Duces interceſſerunt. Data enim vtrinq; acceptaq; fide, cũ in campo conueniſſent, ad Cardoniũ Proregẽ Foiſſeius, Domine, inquit, quid me vis? Tu verò ait ille, tibi quid placet? Aſt ego vocatus huc acceſsi reſpondet Foiſſeius: tuum igitur eſt, vt quid velis ediſſeras. Nunquid igitur hodie, quærit Prorex, pugnabimus? Iſtud verò, perplacet reddit iſte: & anne hoc inquit, apud vos certo decretum eſt? Imovero. reſpondet alter decretum eſt: moxq; confractis, quos feciales geſtabant albis bacillis vtrinq; diſceſſum eſt. Reuerſus ad ſuos Foiſſeius, Embſiũ in cuius virtute fortitudineq; plurimum confidebat, vt ad ſtrenuè pugnandum milites ſuos animaret, hortatus eſt. Quod quidem & ab eo verbis: & à milite Duceq; facto & re ipſa ea fide præſtitum eſt, vt poſt pugnam horis aliquot inuicta vtrinq; virtute conſtantiſsimè pugnatam, iſtorum tandẽ opera, & Embſij præcipue virtute, vel hoſte ipſo Hiſpano, ſe præter Germanorum robur nihil quicquam formidaſſe profeſſo, Gaſto ingenti victoria potiretur. Verũ dum recipientes ſeſe hoſtes intemperantius perſequitur, circumuentus atq; interfectus, eã Gallis anteà nimio ſanguine emptam longè quam hoſtibus morte ſua luctuoſiorẽ reddidit. Præter verò quamplures, eosq; illuſtriores Gallicæ nobilitatis proceres, & pleroſq; ex Germanico peditatu Duces fortiſsimos etiam Embſius noſter in ipſo victoriæ partæ limine læthali vulnere proſtratus occubuit. Milites eius, qui prælio iſto longè omnium cruentiſsimo ſuperfuerunt, prædam, quã opiniam facere potuiſſent, excelſo animo generoſè contempſere. Cum inuitãtibus ad ſpolia legenda, & excurſiones faciendas, non pro lucro, ſed pro gloria ſeſe pugnaſſe, atq; ideò quæſtum minimè curare reſpondiſſent. Cadauer Embſij Mutinæ Cathedali Eccleſiæ illatum, atq; monumento eius marmoreo, quod illic exſtat, iſtud quod ſequitur Epitaphium inciſum eſt.

JACOBO AB EMBS NOBILI SVEVO CÆSAREO DAPIFERO GERMANI PEDITATVS IN JTALIA GALLICO GENERALI CAPITANEO, POST MVLTAS VICTORIAS IN CONFLICTV RAVENNATI EXTINCTO BVRCHARDVS FRATER PIENTISS: POS: XVIII MAII. M. D XII. EO TEMPORE DOMINI DAVIDIS DE FVRST SVEVI MVTINÆ CÆSI LOCVM TENENS.

MARCVS SITICHIVS AB ALTA EMBS.

SVſtulit hunc MARCVM SITICHIVM ex Anna Landenbergia coniuge Marquardus pater Alta Embſia gente inter Sueuos opulenta, & nobili equeſtriq; dignitate clarus. Cumq; in adoleſcente non obſcuri Martiæ virtutis emicare igniculi conſpicerentur, non difficulter accidit, vt cum hinc tot maiorum præclaris imaginibus, indè natura ſua, atq; paternis ſtimulis immenſo gloriæ ſtudio æſtuaret, poſito belli tyrocinio varijsq; militaris officij munijs ſtrenuè laudabiliterq́, obitis, à Maximiliano primo Romanorum Imperatore inclyto Legioni peditum tribunus præficeretur. Cuius auſpicijs cum obſeſſum validiſsimo exercitu Parauium alacriter oppugnaretur, crus alterum fortiter pugnans Marcus Sclopi glande traiectus fuit. Inde poſtea Ioannes Iacobus Triuultius & Petrus Nauarrus Duces ea tēpeſtate militari ſcientia fortitudineq; longe clariſsimi Brixiam, muris vi tormentorum actisq; cuniculis latè proſtratis præſidiarijs Marco Antonio Columna & Marco Sitichio fortiter defendentibus tantum non in poteſtatem redactam irrito incepto deſerere coacti ſunt. Maximiliano Cæſare deinde ipſomet denuò in hoſtes mouente, quantā iam tum ſibi militaris ſcientiæ exiſtimationem comparaſſet Marcus, præclarè enituit. Omnis enim penè ea, quæ inter Ollium amnem atq; Padum ſita eſt regio Cremona & Crema exceptis ſub Cæſaris poteſtatem eſt redacta. Cæſare recta Mediolanum contendente, vt eam ciuitatem oppugnaret, virtutem eius maligne deſerente fortuna, atq; profligatis penè hoſtium rebus aduentantibus Bernenſibus Sedunorumq; auxilijs opportunè reſtitutis, irrito conatu obſidionem ſoluere coactus fuit, Marcus verò Antonius Columna & Marcus Sitichius cum Legionibus ſuis Veronam vt eam defenderent profecti ſunt. Lotrechius enim iunctis ingentibus Gallici Venetiq; exercitus viribus, Veronam arctiſsimè obſeſſam, oppugnatamq; ſæuiſsime Cæſari extorquere conatus eſt. Obſeſsi miſeranda rerum omnium egeſtate, iam tum priuſquam ad oppugnationē perueniretur ad ſummas perducti defendendæ vrbis difficultates, equinas, aſellorumq; carnes in delicijs habebant, et hoſtis numeroſo veteranorum militum exercitu validiſsimus à duobus lateribus acerrime inſtabat. Veruntamen neq; vel tanta periculi aſperitate tot vndiq; preſſos in cōmodis, animi virtus atq; conſtantia defecerant. In hunc modum cum hoſte pariter & fame diu conſtantiſsimè fortiſsimeq; conflictatis, miſſa tandem à Maximiliano Cæſare ad octo Germanorum millia Duce Rogendorffio ſubſidio venere, quorum aduentu vrbs obſidione liberata eſt: & Germani in recipientes ſeſe hoſtes ſub ſignis erumpentes lautiora caſtrenſis apparatus inſtrumenta cum tabernaculis, & non exiguam, commeatus viniq; copiam cæſo hoſte in vrbem conuexerunt. Toto iſto acerrimæ oppugnationis tempore tum ſumma aliorum Ducum, tum vero è Germanis Marci Sittichij virtus omnibus conteſtata fuit: adeò, vt vel ipſius Marci Antonij Columnæ, qui omnibus cum Imperio præfuerat, teſtimonio ſummam inter iſtos virtutis, & prudentiæ militaris laudem adeptus ſit. Enatis inter Carolum Quintum Cæſarem & Franciſcum primum Gallorum Regem belli ſeminibus, cum Cæſariani Mediolanum oppidum defendente Biyardo Gallorum duce impigro tormentis fruſtra quaſſaſſent, ipſisq; valido Gallorum exercitu obſeſsis ſuppetias veniente regredi cogerentur, Marcus agmen legione ſua claudens, ſingulari ſua induſtria atq; peritia conſeruatis ordinibus, & lento atq; compoſito greſſu nihil feſtinans, hoſtibus admirantibus, neq; eum vſpiam laceſſere auſis, miles vt tutò reduceretur effecit. Exindè Gulielmo Gofferio Galliæ Ammiralio Mediolanum cum valido exercitu obſidente, Gallorum vim donec viribus ſuis diffiſi pedem indè referrent cum proſpero Columna & Piſcario Ducibus fortiter ſuſtinuit. Ipſe demum Ammalius, graui accepto vulnere deſiderato Baiardo Duce fortiſsimo tormentis exutus, exercituq; deleto, fuſus fugatusq; eſt, ingenti quidem Cæſarianorum Venetorumq; Ducum inter quos & Marcus fuit gloria. Prælio ad Ticinum commiſſo, vbi Franciſcus Rex Gallorum cæſus captusq; eſt cum legione ſua interfuit. Eodem victoriæ curſu non toto vertente anno poſt, cum excitato per Germaniam ſeruili bello furibunda ruſtica plebs effera immanitate cuncta in prædam verteret, atq; nobilitatem, magiſtratumq; penitus omnem exſciſſum atq; peſſundatum iret, euocatus ex Italia à Ferdinando Cæſare deſignato Marcus, multa ſeditioſorum iſtorum millia ad Acronianum lacum internecione deleuit. Iſta viri virtute, eaq; bellicæ gloriæ fama illectus Henricus Brunſuicenſis Dux, duabus eum præfecit validiſsimis peditum legionibus, quas cum ingenti armatorum equitum manu ad liberandam, quam Galli Lotrechio Duce obſiderant Neapolim in Italiam pro Cæſare ducebat. Qua tamen expeditione cùm in Italiam veniſſet ab Antonio Leua perſuaſus Laudem Pompeiam obſedit, cùm vero legiones Germanicæ à ſæua peſte valdè vaſtarentur, nulla re memorabili geſta breui in Germaniam reuerſus eſt. Ferdinando demum Cæſare deſignato, atq; Hungariæ & Bohemiæ Regi in ſubigenda poſt cæſum à Turca Ludouicum Regem, Hungaria, quam Ioannes Sepuſianus nefarius patriæ proditor pariter affectabat, adductis viginti ſex peditum ſignis fortem fidelemq; operā nauauit. Eoq; nomine ab optimo Rege pro merito liberaliter habitus, & multa laude cumulatus, cum in patriam reuerſus, in arce Brigantina, cui quemadmodum & Hochenecco à dicto Rege præfectus erat, tranquillioris vitæ ſolatio frueretur, diutina morbi vi abſumptus, diem clauſit extremum.

MEHEMETHES
SOKOLOGLIPASSA AZEMVIZIRIVS.

HAC capitis turbinati & candidiſſimæ bombycinæ telæ cyclis epicycliſq; inuoluti effigie repræſentatur Mehemethes ille, cui à genere & gentilitio in Croatiæ finibus vico Miti Sokolovvitſchij & Sokologlipaſſæ cognomentum fuit. Hic graui, non tamen ferocem ſeueritatem præſeferente vultu, conſtantibus ſine auſteriore obtutu, oculis compoſiti animi indicibus, quadrato compactorum firmorumq; membrorum habitu, robuſti atq; neruoſi corporis proceritate conſpicuus, magna ingenij iudicijq; vi bellicorum munerum adminiſtratorum, & ampliſsimi Othomanici imperij prudente & ſolerte moderatione apud omnes orbis Reges, Dynaſtas & Reſp: clariſsimi ſui nominis famam extendit. Ad luculentas vberrimaſq; opes, & inter purpuratos Othomanicæ aulæ ſenatores principem dignitatem, potentiamq; conſcendit, & apud tres Turcarum Imperatores, Solymanum, Selymum II. & Amurathem III. vnicè belli & pacis, totq; regnorum negotia ſapienter, & ex illorũ rationibus commodiſsimè gerens, atq; in honoris faſtigio collocatus eminentiſsimè peruiguit. Puerum à parentibus ſacris deſtinatum Amurathes Sicenſis cum prædatoria manu incurrens, Cliſſa inpoteſtatem redacta, monaſterio eripuit, ac Solymano inter alia munera Byzàntium dono miſit. Receptus inter ephæbos in regijs ſeptis adoleuit, Mahometanorum ſacrorum legibus imbutus, & in belli artibus eruditus, per officiorum gradus ingenio & induſtriæ innitens aulæ militiæq; munia obiuit, virtute impleuit. Europæi equitatus antè magiſtrum, deinde inter purpuratos cooptatum ad vicarij dominatus culmen Solymanus, cùm prius eum plurimis beneficijs auxiſſet, euexit. Selymus II. ſocer à patre amplitudinis honoribus cumulatum confirmauit, & ſibi dignitate quaſi æquauit. Amurathes III. affinis propter toties ſpectatã virtutem, fidem, prudentiam, ſagacitatem in conſilijs, conſtantiam, morum temperantiam, ſolicitudinem, vigilantiam ad clauum relicto, ſummam imperij poteſtatem communicauit. Mehemetes æquo in expendendis rebus iudicio Turcarum inſolentiã, duritiem, violentiamq; moderabatur. Anteceſſoribus lenior, mãſuetior, ad pacem, niſi quatenus belli neceſsitas poſceret pronior, omnibus illis fortuna ſuperior euaſit. Arridens fortuna adeò ei ſuffragata eſt, vt eum cunctos gratia prętereuctũ herôum ſuorũ alius poſt aliũ elegerit, cui ſummam rerum committeret, quam in eorum emolumentum dexteritate, & longo vſu comparata prudentia oportunè rexit. Viziriorum nullus maiorem authoritatem poteſtatemq; adeptus eſt, cuius vtriuſq; ratione in immenſum poſt Haly Dalmatam ſigillo & ſcriniis potitus creuit, honoribus validum, & firmiſſima gratia omnes anteeuntẽ cuncti ordines poſt Imperatores obſeruantiſsimè colerent, tanquam imperij latiſsimi conſortem quiſque domi & foris ſuſpiceret, ille ſibi quoſlibet ad officium obſequiumq; paratos adduxerit, tantò maior inſigniorque, quantò Turcicum Imperium, quod adminiſtrauit, ſub Solymano viribus, opibus, victoriis potentius glorioſiusq; extilit. Tertium inter purparatos tenens locum, orto inter Solymani filios Baiazethem & Selymum diſsidio, eum Solymanus pro officij monitore miſit. E qua legatione reuerſus, exardeſcente fraterno bello, Solymani iuſſu cum fidiſsimis prætorianorum in Aſiam iterum abijt, & cum Selymo ac equitum Europæorum magiſtro profugum Baiazethem perſecutus eſt. Perperuo felicitatis tenore vtens, & muneris amplitudine florens è gratiæ fortunæq; faſtigio nunquam præceps datus eſt, vti alij, qui loco moti, aut vita priuati, vel facultatibus exuti in exilium relegati ſunt. Multa quidem ſubdola, tectaq; vafricie egit, præcipuè cum Solymanum aduerſus Maximilianum II. Imperatorem incitauit, vt ſeptimùm in Pamoniam mouerit, Sygethum obſederit, futurum haud falſò ratus, illum in ea expeditione ſenij, valetudinis affectæ, itineris incommodis foris obiturum, Selymum ſucceſſorem, multo grauem abdomine, inertem vitam per vinum, ſomnum, voluptates traducturum, nec in Imperij curas incubiturum, adeòq; ſibi illius adminiſtrandi authoritatem ſtabilitum iri. Aſtutia profecit, vt, peroccultè Solymani morte celata à prætorianis Sygethum extrema vi occupatum, Regia Gaza, & caſtrorum uaſa non direpta, Selymus ſine æmulo, fratribus ſublatis, ſolio potitus ad victorem exercitum expeditis itineribus pertigerit, Maximilianus Auguſtus victoriam non obtinuerit, quam vtiq; conſecutus eſſet, ſi detecta Solymani morte, Turcicus miles impotenti libidine & furore caſtra diripuiſſet. Muſtaphæ Selymi nutricio clàm (ſiquidẽ huic ille, ſi patri ſuccederet, ſupremam inter purpuratos dignitatem promiſerat) infenſiſsimus fuit, cui Ægypti pręfecto, quód maturius Arabicos motus non compeſcuiſſet, negligentiæ inſimulato necem machinatus. Byzantiũ tamen appulſo, & purgato, inter purpuratos allecto, ac Cyprium bellum, vt Selymus, abrupta pace, in Venetos arma & claſſem ad proferendas vires, & ad extendendum imperium expediret, ſuadenti doloſè aſſenſus eſt, vt amoti ab aula æmuli metu ſe liberaret, ac ille vel militiæ occumberet, vel conſilio dato infeliciter ſuccedente, & clade inflicta, ſupplicio afficeretur. Sed imperij continuationem cum vita amiſit, & dignitatis ſuę funeſtiſsimum tulit exitum, interfectus à Deruiſio è ſecta facinoroſorum ſanctimoniam mentientium tenebrionum audaciſsimo ſicario, qui longiuſculum enſem in eius ventrem adegit, anno noſtræ ſalutis M. D. XCVII. In huius theſauro præter gemmas, & præcioſiſsimam ſupellectilem repertæ multorum millionum diuitiæ, quas Amurathes ſibi vendicans ærariò ſuo applicuit.

GVLIELMVS
BARO A ROGENDORF.

GVLIELMVS ex Illustri Rogendorffiorum in Austria procerum prosapia anno Millesimo Quadringentesimo octuagesimo primo natus est. Decimum tertium annum attingens in aulam Philippi Archiducis Maximiliani Primi Romanorum Regis filij in Burgundiam missus, ibidem cum alijs nobilibus educatus, adolescens anno supra Millesimum Quingentesimo quarto eidem Philippo tunc ratione Iohannæ vxoris Hispaniarum Regi à cubiculis, & consilijs, decimatertia Octobris fidei iuramentum præstitit. Sequenti anno post Elisabetham Iohannis Oettingensis Comitis filiam vxorem duxit. Paulò post a Maximiliano Rege bellum in Italia gerente ad suæ militiæ administrationem euocatus contra Venetos supremus exercitus Tribunus creatus est, vbi postquam Callianum opidum & arcem dies noctesq; oppugnâsset, tandemq; in potestatem suam redegisset, plumbea glande in dextero femore vulneratus fuit. Probata iam eius virtus, vtpote variorum casuum periculis excitata, eum ad maiores dignitatum honores euexit, ita, vt Carolus Quintus Cæsar eum in Belgium accersitum Frisiæ gubernatorē declarâuerit. Indè ad Ferdinandum Archiducem, Infantemq; Hispaniarum Caroli fratrem profectus, eius consiliarius & Curiæ moderator factus est. Cum eidem Ferdinando Anna Vladislai Hungariæ Regis filia desponsata esset, Rogendorffius ex Belgio legatus Oenipontem missus iuxta regiam consuetudinē Ferdinandi nomine cum sponsa paranymphum egit. Post celebratas Linzij nuptias Rogendorffius à Carolo Quinto in Belgium adscitus, vt simul Leodensium Antistiti assisteret, totius exercitus contra Sicambros imperium obiit. Carolo anno Vicesimo secundo in Hispaniam nauigante, Rogendorffius vniuerso Germanico peditatui militari præfectus eum comitatus est, contra Mauros missus, eos Hispaniam infestantes ad internecionem cecidit, montemq; Spadanum occupauit, vbi etiam pontem à suo nomine Rogendorffium denominatum construxit. Postero anno cum exercitu Andiæ limites transscendens ad Montem Rotundum in confinibus Galliæ castra posuit, Gallis verò cum classe aduenientibus dum Oeasopolim commeatu, & munitionibus subleuare conantur, eorum naues interim in portu consistentes incendi curauit, suosq; quod hostes numero superiores essent saluos in castra reduxit. Cum exercitu deindè Galliam versus profectus in itinere multa opida, ciuitates, & arces recepit, & inter alias Saluaterram, & VVidesium fortissimam arcem, in cuius expugnatione non exiguus numerus fortissimorum ducum, & præcipua nobilium militum pars mortem oppetijt, quorum necem vt luerent, præsidiarios occupata arce suspendio addixit. Reliquam deindè Vberniç Prouinciam Nauarreo Regi obedientem totam suæ potestatis fecit. Ex Gallia discedens in Cantabriam contendit ad Oeasopolim dispositis machinis æneis crebris fulminationibus ciuitatem ad faciendam deditionem, & Gallicos præsidiarios excedere coēgit. Hac durante obsidione à Carolo Cæsare literas accepit, in quibus ei præfecturam satellitij non minimæ authoritatis apud Hispanos dignitatem cōtulit. Non multò post in ordinem equestrem Oretanensem adlegauit, quo vt initiaretur, ad istius collegium Oretum, & indè post duos menses à Carolo reuocatus ad exercitum se contulit. Ruscinonem veniens Carolus Rogendorffio supremam administrationem Gothalaniæ, Ruscinonis, & Cardonæ concessit, vniuersiq; exercitus in ijsdem regionibus summum imperatorem ordinauit. In qua dignitate & gubernatione multas itidem ciuitates arcesq; Narbonam vsq; ad Galliæ Regnum pertinētes occupauit, & Regno Hispaniæ asseruit. Anno Vicesimo nono Turca Viennam obsidente, equitum magister quem supremum Mareschalcum vocant, in conseruanda ciuitate fidelem operam præstitit. Cum Ferdinando Romanorum Rege Augustam Vindelicorum ad comitia profectus, indè cum auxiliarijs copijs decem millium militum exercitu in Vngariam missus, vbi postquam fortissimi duci bellatorisq; officio funggens res præclaras gessisset, hostiumq; conatus repressisset in Austriam reuersus aliquandiu Ferdinando Regi ab intimis, & bellicis consiliis eius aulam rexit, sed impetrata missione Gunerstorffij reliquum vitæ quietè transacturus aula abijt. Mortuo verò Ioanne Scepusio, quo adnitente Solymanus Hungariam inuaserat, à Rege Ferdinando propter singularem eius experientiam, in militari disciplina conseruanda authoritatem, & in bellicis rebus administrandis prudentiam citatus, belli dux declaratus, secundùm inuitus quidem in Hungariam cum exercitu mouit. Budam igitur arctissimè obsedit, eruptionibus aliquot ab hostibus factis aduersus Turcarum impetum maxima illorum parte occisa fortiter & feliciter pugnauit. His victorijs animosior factus, tametsi plæriq; ne temerè sui exercitus iacturam faceret disuaderent, & Turcæ cum ingentibus auxiliarijs copijs, vt obsessos ab obsidione liberarent iam aduenire dicerentur, nihilominus confligere voluit, præstabilius esse iudicans fortiter pugnando in hostium turba mortem oppetere quam obsidionem post tot felices successus turpiter soluere. Animatis igitur militibus suis, & ad rem fortiter gerendam adhortante Rogendorffio prçlium commissum, dubia vtrinq; fortuna aliquantulum fuit, sed defagitati tandem laboribus milites, recentis hostis vim atque robur ferre diutius non poterant, Rogendorffius innumeris Turcarum copijs circumuentus & castris exutus est, deniq; dum se viriliter hosti opponeret, strenueque dimicaret, brachio ex sclopeti globulo læthaliter traiectus est, ex quo vulnere in Danubij insula Chiorum obijt, funus Pekstalium transportatum ibidem in Diui Egidij templo terræ mandatum est.

IOHANNES IACOBVS TRIVVLTIVS MEDIOLANENSIS.

IOhannes Iacobus Triuultius Marchio Viglebani
& Meſochij Comes,qui ob egregias res bello geſtas Magni no-
men obtinuit, Mediolani ex principe ciuitatis familia ortus eſt,
patrem verò habuit Antonium, qui clariſsimus bello dux, idem li-
bertatis ac patriæ imprimis ſtudioſus fuit. Nam mortuo Philippo Vi-
cecomite,cum de ſucceſſore deligendo diuerſa eſſent hominum ſtudia,atq; conſilia,ipſe populum
ad libertatem vocauit,& vt arx, quæ ceruicibus impoſitum ſeruitutis iugum videbatur, ſolo æqua-
retur author fuit. Paternas igitur virtutes & gloriam æmulatus Jacobus,omni laude dignam vitam egit.
Vndecim annos natus,à Franciſco Sfortia primo inter aulicos pueros aſſcitus, atq; in bellũ ductus,inter
arma bellicoſq; furores clariſsimi ducis exemplo, & auſpiciis didicit rudimenta militiæ, ac paulò pòſt Ga-
leatium Sfortiam in Sequanos ſecutus,Iacobo Cremonenſi ſtrenuo viro ex mediis hoſtibus erepto atq; ſer-
uato,corona ciuica donatus eſt. Hinc verò quaſi claſsicum audiiſſet,quo ad ſummam virtutis gloriam inui-
taretur,omnibus in bellis,quæ poſteà per vniuerſam Italiam turbulentis illis temporibus geſta ſunt,ſumma
cum fortitudinis & prudentiæ laude verſatus eſt. Rubeos Sancti Secundi Comites, qui à Galeatio deſciue-
rant,pluribus præliis fuſos,oppidiſq; & vicis exutos,fuga ſibi conſulere coegit. Robertum Sanſeuerinum in-
ueteratę gloriæ ducem,ſemel ac iterum bello Ferrarienſi minori militum manu fudit. Heluetios qui Medio-
lanenſem agrum deſpecta Ducis pueritia & imbecillitate barbara populatione inuaſerant,altero ad Domuſ-
ſulam prælio internecione deleuit. Buccalinum Auximi tyrannum laborioſa ac difficili obſidione ad deditio-
nem compulit. Alfonſo Calabriæ Duci Turcas ex Italia expellenti magna edita ſtrage cum ipſis præter om-
nium opinionem congreſſus,maximo vſui fuit. Cum autem Galli cedentibus Arragoniis regnum Neapoli-
tanum occupâſſent,& omnibus viribus ne in Italiam redirent impedirentur,ſingulari virtute,& conſilio iter
illis ad Tarrum expediuit. Miſſus verò à Ludouico duodecimo Galliarum rege, fugato Alexandria Sanſeue-
rino,Mediolanum,& omnes eius ditionis vrbes atq; oppida intra viginti dies Gallorum regi acquiſiuit. Cum
verò Ludouicus Sfortia qui Morus cognominatus eſt, præpropera celeritate auxiliantibus Heluetiis in vrbẽ
rediiſſet,eum Iacobus ad Nouariam, compulſis, ad deditionem Heluetiis cæpit,& citius quam amiſerat Me-
diolanum recuperauit. Germanis deindè ad Tridentinas fauces oppoſitus, qui in Italiam cum potentiſsimo
exercitu irrumpere conabantur, bellicoſiſsimæ gentis impetum incredibili virtute ac ſtratagemate eluſit, &
oppidum Agreſte munitiſsimum vt per deditionem à Venetis parumper cunctantibus caperetur, expedito
ipſe conſilio effecit Gliſcente verò inter ipſum Ludouicum regem, & Iulium Summum Pontificem propter
Ferrarienſe bellum diſcordia, Bentiuolios profligato ſine ſanguine Pontificio exercitu Bononiam reduxit.
Franciſco autem primo Gallorum Rege in Italiam contendente,cum Heluetij vt tranſitum impedirent, ſoli-
ta Alpium itinera firma manu obſiderent,difficili ac prius quidem ignota per argentarias rupes via exercitum
incolumem,&(quod magis mirandum)tormenta maiora trium dierum ſpatio traduxit,atq; Proſperum Co-
lumnam præſtantiſsimum Ducem nihil tale opinantem ad Villam Francam oppreſsit & cępit. Tùm verò ad
Melignanum vicum, vbi cruentiſsimo ac acerrimo prælio cum Heluetiis pugnatum eſt, non prudentiſsimi
magis ducis,quam fortiſsimi militis ſeptuagenarius iam ſenex operam præſtitit. Sæpè enim in medios hoſtes
inuectus prælium reparauit,plures manu ſua confodit,à pluribus ipſe haſtis & gladiis petitus eſt, & graui in-
dutus armatura bis tantum equo permutato ieiunus & inſomnis in prima acie verſatus eſt. Poſtremus illi bel-
li honor tribuitur,quod Maximilianum primum potentiſsimum Romanorum Imperatorẽ, qui armis vinci
non poterat,literarum commento,iniecta de fide Heluetiorum ſuſpicione infecta re domum redire commo-
uit. Indè in Galliam profectus ad diluendas Lotrechij criminationes,obiit Blæſis apud Carnutenſes oppido
Nonis Decembris anno Milleſimo Quingenteſimo Decimo octauo,ętatis verò anno Septuageſimo octauo,
cum ingentes ſtipendiis ſuis comparâſſet diuitias, Viglebani Marchio factus,Comes Meſochij apud Rhetos,
& quod magis ei honorificum fuit Magiſter equitum quem Mareſchalcum Galli vocant, & honos Regio
proximus apud illos cenſetur. Mediolanum magnificò funere expenſis regiis delatus, ad Sanctum Naza-
rium in Sacello, quod ſibi viuens extruxerat conditus eſt. Addita tumulo (vt ipſe mandauit) hac inſcri-
ptione: IOHANNES IACOBVS TRIVVLTIVS QVI NVNQVAM QVIEVIT, QVIESCIT, TACE.
Fuit docili ingenio in explicandis dubiis rebus,exequendiſque conſilijs celer,prudens,humanus,be-
neficus,æquitatis obſeruantiſsimus,atque in retinenda diſciplina militari ſeuerus vindex,liberalis
ergâ milites,vt quorum inopiam ſæpius ſubleuarit. Quamuis haud magna ſtatura corporis eſſet,
viribus tamen & animo ad labores inuicto,conſtantiq; adeò valebat, vt in obeundis militiæ
muneribus, præliorumque ſubeundis periculis robuſtiores quoſque milites adæ-
quare videretur,& ad Recardinem flumen vbi funalibus accenſis de bellica virtu-
te inter Italas gentes ad multam noctem decertatum eſt,cum ei eſſet interfe-
ctus equus,alium arreptum nullo auxiliante in ipſo pugnæ ardore arma-
tus conſcenderit. Vicies ſepties cum hoſte conflixit, ſemel tan-
tum ad Nouariam Heluetiorum audaciæ
cedere coactus eſt.

GEORGIVS A FREVNDSBERG.

GEORGIVS à Freundſberg eques auratus, Dominus in Mindelhaim, Petersberg, & Sterzingen, à primis adoleſcentiæ annis ſub Maximiliano primo Romanorum Imperatore in bello Bauarico contra Bohæmos ante Regmoburgum cæſos, & Heluetico primum miles meruit. Ad Vicentiam partem duxit copiarum, quando Cæſareus exercitus iniquitate loci, hoſtium multitudine circumuentus, & in vltimum diſcrimen adductus, incredibili vigore animorum, & audacia deſperatam victoriam retulit. Apud eandem Vicẽtiam infeſtis, & obſeſsis ab hoſte itineribus, exercitum toto biduo grauiſsimè ab incurſionibus laborantem incolumem in tuta duxit, magno cum hoſtium detrimento, etiam eorum tormentis interceptis Ad vallem Auſugij, & Stainum cum parua manu Mille & octingentorum militum, multoties cum Venetorum nouem millibus feliciter pugnauit Inter Baſsianum, & Aſculam hoſtium milites ex agro collectos mille ſexcentos cum centum, & quinquaginta tantum fudit. Veronam à Gallo, & Venetis acriter oppugnatam ſeruauit, & hoſtem turpiter obſidionem ſoluere coëgit. Quapropter ab Imperatore equeſtri dignitate donatus fuit. Maximiliano Cæſare è viuis ſublato, nepoti eius Carolo Quinto in præcipuis quæ geſsit bellis fidam, & ſtrenuam nauauit operam. Iulij Secundi Papæ exercitum apud Bononiam ſocio Gallo vicit. In expeditione contra Vdalricum Vvirtenbergæ Ducem ſuſcepta, viginti peditum millibus præfectus eſt, eundemque Ducatum depulſo veteri Domino ditioni Imperatoris, domuique Auſtriacæ adiecit. Ad Valencenam in inferiori Germania, cum exercitus inſtructus ad pugnam, nec tamen ſpes eſſet victoriæ, copias pari audacia, & felicitate, ab hoſte inſtructiſsimo ſe cum ſuis illeſum recepit. Apud Bicocham Heluetios aggreſſus, eorum quatuor millia cecidit. In pugna ab Ticinum commiſſa antè aciem progreſſus, aduerſi agminis ducem ad ſingulare certamen euocatum interemit, vbi Franciſcus Galliarum Rex, dum Papiam maximis copijs, terribiliq́ue apparatu tormentorum obſediſſet, in ipſa ſpe expugnandæ vrbis à Cæſareanis fuſus, & captus eſt, Freundsbergius capti Regis gladium tanquam rei benè geſtæ præmium dono accepit. Colonos per Comitatum Tyrolenſem, & vicinas Alpes tumultuantes repreſsit. Quindecies iuſta acie & ſtataria pugna, vicies tumultuaria, & velitaria cum hoſte ita conflixit, vt ſemper aut ſuperior, aut æquo Marte diſceſſerit. Anno Septimo, & vigeſimo ſupra Milleſimum Quingenteſimum, poſtquam Clemens ſeptimus Pontifex fædus cum Gallo, & aliquot Italiæ Principibus contra Carolum Cæſarem pepigiſſet, Georgius cum validiſsimis peditum legionibus ſuo ære conductis Alpes ſuperans rapidi torrentis inſtar Italiæ campos inundauit, Pontificios fugauit. Venetos ex aduerſo iugo, & anguſtijs vbi tranſitus erat inſpectantes eluſit, ac militem inter foſſas agri Mantuani concluſum, & in traiectu Padi impeditum, cum hoſtis ſolutos ordines infeſtaret, ipſe incredibili promptitudine copias toto die laborantes incolumes ex iniquo loco eduxit, Borbonioq́ue ſe coniunxit. Ob eam perpetuam fortitudinem, felicitatemq́ue militarem & ſummam in principes fidem, Imperatoribus Maximiliano primo, Carolo Quinto, Ferdinando Hungariæ, Bohemiæq́ue Regi à conſilijs fuit, atque Germanici exercitus, ſi opus foret in Italiam ducendi, & Comitatus Tyrolenſis militiæ ſupremus Dux declaratus eſt. Vir fuit heroica magnanimitate, & corporis robore inuictus, vſque adeo, vt extento tantumodo digito validiſsimum quemq́ue innixum firmo veſtigio facilè dimoueret, pretercurrentem equum arrepto freno ſiſteret, tormentum murale ſolus innitens humero quo vellet propelleret. Summa, & germana in dictis, & factis conſtantia, tam alienus à rapinis, & innocentium iniuria, vt ſua potius in milites erogauerit, quam inuaſerit aliena, vereq́ue iuxta Pyrhi Epirotarum Regis ſententiam ferro, non auro bellum geſſerit. Hunc Centuriones Annibalem, milites Germanorum peditum patrem appellabant. Tandem in itinere Romam verſus, cum propè Ferrariam milites ob non ſoluta ſtipendia tumultuarentur, Georgius in medium procurrens, verbis tumultum ſedare tentans, cum nihil proficeret, ex rei indignitate in iram, ex ira in morbum incidit, & lectica Ferrariam delatus, virtutis ratione habita, tutum etiam inter hoſtiles animos hoſpitium inuenit, vbi annum integrum commoratus, valetudini operam dedit. Deindè in patriam reuerſus morbo quotidiè ingraueſcente vita deceſsit Vigeſimo menſis Auguſti Mindelhemij in arce ſua Anno à natali redemptoris Chriſti Milleſimo Quingenteſimo Vigeſimo octauo, poſtquam vixiſſet annos quinque, & quinquaginta. Eius laudes à militibus etiam hodiè paſsim decantantur.

VDALRICVS A SCHELLENBERG EQVES.

HOc heroico comato vultu, habituque togato illustris Vdalricus Schellenbergius agnoſcitur, qui ex perantiqua illaq; nobili Scalamontenſium familia patre Henrico progenitus domi perceptis primis literaturæ elementis, poſtea Papiam & indè Bononiam miſſus ſtudia vtriuſque iuris amplexus eſt. Indè reuerſus, raro quidem exemplo, Mauortio ſpiritu incitatus, iuris ciuilis ſcientiã cum militari exercitio coniungere animum induxit, ex quo in inſignem militem clariſsimumq; ducem euaſit. Omnibus ferè expeditionibus belliſq; per Maximilianum I. Cæſarem in Inſubria contra Gallos pro recuperando Ducatu Mediolanenſi geſtis interfuit, in quibus ea virtutis militaris ſigna edidit, vt apud Cæſarem laudatus, ab ipſo equeſtri dignitate condecoratus, in collegium quoque conſiliariorum bellicorum atq; aulicorum aſſumptus fuerit. Expeditiones autem eius militares memorabiliores fuerunt, prima, cum Imperator Maximilianus anno M. D. XII. vt Gallos Inſubria expelleret per Cardinalem Sedunenſem ſex millia Heluetiorum conduxiſſet. Hos qui in Jtaliam deduceret, Cæſar Vdalricum cuius virtutem militarem antè cognouerat ex comitiis Treuirenſibus Curiam ablegauit, qui cõmiſsionem intrepidè exequens cum Heluetiis per comitatum Tyrolenſem & Tridentinas alpes in Veronenſem agrum deſcendit. Repulſo Gallorũ ab Atheſi exercitu cui Pallicia præfuit retrocedentes nec congredi auſos Gallos Ticini in vrbe obſedit, qui Ticino eiecti compulſiq; in fugam vltra alpes domum redierunt Mediolanum recuperatum, & Maximilianus Sfortia in Ducatũ reſtitutus. Secunda cum Ludouicus Galliæ Rex propter amiſſum Mediolani Ducatum exulceratus, Triuultium & Tramulium ſummæ authoritatis Duces cum inſtructiſsimo exercitu in Jtaliam rurſus delegiſſet. Mediolanum à Gallis obſeſſum, Sfortia ob inexpectatam ciuium defectionem perculſus, cum primis Heluetiorũ copiis Mediolano excedens Nouariam contendit, in qua à Gallis obſeſſus, iam muri tormentorum vi proſtrati adapertiq; erant, præſidiarii admonente inſtiganteq; eos Schellenbergio præcipuè Heluetii vnanimi conſenſu intrepidiſq; animis Gallorum minas deſpexerant, ita vt lectorũ linea contra hiatus proſtrati muri pretenderent. Triuultius fortitudinem conſtantiamq; preſidiariorum admiratus, ab oppugnatione receſsit. Nouarienſes autẽ erumpentes, hoſtium veſtigia ſequentes, eos maxima audacia aggredientes, fortiterq; pugnantes campo victoriaq; potiti ſunt. Nec minorem virtutis militaris laudem meruit Schellenbergius in memorabili illo prælio ad Vincentiam cùm Venetorum Duce Liuiano comiſſo, in quo equitũ Turmam duxit, cum enim pugnæ ſigno dato, quidam Vdalricum vt pennam ſuam fortiter manibus comprehenderet admoneret, ille haſtam ſuam quatiens omnes vt ſuum exemplum ſequerentur admonuit, quemadmodum etiam primus pugnæ initium faciens non alacriter modo, ſed cum faſtu haſtam hoſti obuenienti inflixit, equoque deturbauit, vlterius progreſſus haſta fracta arrepto militari gladio fortiter rem egit, equo autem confoſſo cadenteq; in pedes deſiliens dum fortiter pugnat vſq; adeo feruidè ſe hoſtibus immiſcuit, vt ab illis circumuentus acceptis 36. vulneribus pro mortuo inter cæſos iacuerit. Finito prẹlio adeptaq; victoria à ſuis inter cadauera Cæſarianorũ queſitus & ſemiuiuus inuentus ſublatus in caſtra reportatus, cũ obligatis vulneribus nulla ſpes ſalutis appareret, per Cardonium Cẹſarei exercitus Imperatorem ne Vdalricus ob prẹclaram in hac pugna nauatam operam debito honore careret ſecunda vice equeſtri dignitate condecortus fuit, & hæc quidẽ ſub eiuſdem Maximiliani auſpiciis per Vdalricum geſta ſunt. Non potuit autem in ipſo militaris feruor extingui, quin etiam Caroli V. Cæſaris caſtra ſequeretur, in eo præſertim bello, cum de expellendis Gallis Franciſcoq; Sfortia in Ducatus Mediolanenſis paternam hereditatem reſtituendo agebatur. Conduxerat Imperator opera ſupra nominati Cardinalis Sedunenſis aliquot Heluetiorum legiones 14000. peditum, quib᷒ qui cum imperio prẹeſſet & in Italiã deduceret, cum ob intercepta itinera nemo inueniri poterat, Schellenbergius nomine Caroli Cæſaris per Rudolphum Comitem Sultzenſem requiſitus hanc prouinciam ſuſcepit. Supremi itaq; Tribuni officio fungens ea qua valuit apud Heluetios autoritate ipſos tandem in Italiam feliciter duxit, quorum præcipuè opera Ducatus Mediolanenſis recuperatus & Franciſcus Cæſaris clementia reſtitutus Variis deindè aliis expeditionibus interfuit, prælio nimirũ ad Bicoccam cum Gallis victorioſè commiſſo. Ticinenſi itidem pugnæ vbi Rex Franciſcus captus, & poſtremo obſidioni Viennenſi cum Solymannus Turcarum tyrannus magno cum ſuo damno atq; ludibrio obſidionem ſoluere coactus fuit. In hoc Vdalrico vt paucis concludam nulla ciuilis bellicæq; virtutis ornamenta defuerunt, erudita facundia, ore militari & toto corporis habitu inter armatos formoſus & conſpicuus, omnibus ad quoſcunq; caſus reſponſa dare egregiè nouit, nec ingenium eius ab vrbanis facetiis alienum fuit, & vt vnum inter cætera referam, cuidam ipſi in balneo cicatrices vulnerum quaſi ex morbo contagioſo contraxiſſet per iocum exprobranti, hæ inquit cicatrices virtutis meæ quod cum hoſte fortiter pugnauerim ſunt teſtimonia, cum tu generoſo vectus equo ex prælio ſaluus euaſiſti. Bellicis tandem rebus finem imponens domi quietus vixit, laudabiliter conſenuit, annoque ætatis ſeptuageſimo primo, & Salutis M. D. LVIII. obiit Kiſleggi in choro templi ſepultus.

IOANNES BAPTISTA DE TAXIS.

IOANNES BAPTISTA TAXIVS, perpetuo egregiæ fortitudinis felicitatisq; tenore, hostilia arma, a primis statim initæ militiæ rudimentis, quo ad vixit, indomita virtute exercuit, vt vel antiquis exæquari ducibus licuisset, nisi inuida æquè immitis sors, & ipsi eos, ad quos recto passu gloriosè contendebat, insignes triumphos sclopi glande traiectum, immatura nimis ac præpropera morte malignè eripuisset. Primus illi honor militaris, à Ioanne Austrio, collatus fuit iste, sub Tribuno Barlaimontio Comite, Vexillationis peditum prefectura. Qua dum fungeretur, oppugnata expugnataq; Binsium atq; Philippeuilla oppida; & deindè dum ad obsessum ab Austrio Traiectum hæret, acceptum aduerso ore decorum vulnus, ei & impigri peritiq; ducis, & strenui militis nomen authoritatemq; conciliauêre. Indè post sublatum è vita Austrium gubernacula Belgij tractante Alexandro Farnesio Parmæ Principe. Vicarius esse primum Bellinij Frisiæ Legionis Tribuni, eidem deindè legioni cum imperio ipsemet præesse, Bellinioq; succedere ex merito iubetur. Schaffaltersilium primò summis viribus obsessum expugnatumq;: Auerdensilium posteà opere militeq; egregiè munitum, altera oppugnatione, præsidiariis cum Tribuno ad internecionem cæsis, captum Quibus perpetuó victoriarum cursu posteà continuatis, Winshumensis propugnaculi successit deditio. Neuenarium Comitem eò coniectum, tanta tamque incredibili celeritate circumsedit, ita, vt cum breui neq; qua resisteret, neq; qua elaberetur, Comiti constaret, cum eo quòd diximus, propugnaculo, quicquid prærerea in Groningenti territorio ipsi parebat, Taxio Regis Hispani nomine cedere dedereq; coactum Eodem porrò impetu, eademque virtute, & ordinum militem, qui ad Auerdam ipsi insidias collocauerat, sustinuit, fudit, fugauit, & Garam profligato hoste, captoq; Zelandiæ Trossardo obsidione liberauit: & propè Suollam insignem de Anglis, qui Ordinibus militauerant victoriam reportauit. Quam verò fortem fidelemq; operam Parmensi in obsidione Antuerpiæ donec ea in potestatem redigeretur, præstitit, eandem etiam in soluenda Broakhorstij firmissimi propugnaculi obsidione non minus feliciter adhibuit: immissoq; commeatu, & recenti milite, hostium conatus irritos fecit Zutphaniam porrò insigni stratagemate recuperauit. Occupata is noctis beneficio per milites suos ea, quę excubiis diurnis destinata erat, portę vrbis penè cōtigua domuncula, ijsq; qui manè portas vrbis concluserant, cæsis, vrbem penè in potestatem redegit, quam quid ageretur excusso somno ciues intelligere possent. Re isthac fortiter patrata in Veluam posteà excurrit. Isthic etiam non tantum complures munitiones hostium suæ potestatis fecit, quin etiam vt hostibus tantò magis incommodaret, in vlteriore Isolæ fluuij ripa vrbi Zutphaniæ opposita propugnaculum ipse extruxit, & continuata opera egregiè muniuit. Id verò ordines vehementer pupugit. Milite igitur celerrimè coacto, ad depellendum vrbe, propugnaculoq; Taxium, cum expeditis copijs & exercitu Comitem Holachium mittunt. Hæ Taxianas duplò excedebant, & iam erectis hinc indè quindecim munitionibus, eam quam Taxium construxisse diximus indagine propè clauserant. Sed neq; vel hæ tantæ vires, efficere potuerunt, vt non obortus vel à sola saltem Taxianæ virtutis memoria metus, hæc omnia facilè dispulerit, arrepta enim desertis munitionibus fæda atq; turpi fuga Taxio incruentam victoriam relinquere, quam aperta in planicie, in quam elicere eos è munitionibus omni arte studebat, collatis cum eo signis ancipiti Marte confligere maluerunt. Hanc victoriam non longè post illa de strenuissimo hostium Duce Schenkio secuta est Statiua is lectissimis cum equitum peditumq; copiis, atq; Neuenario Comite habebat in pago Amerongesi. Eum indè depellere iussus, à Verdugio Frisię gubernatore Taxius, bona copiarum parte in insidijs collocata, turmas aliquot in hostem progredi iubet. Inuadit istas Neuenarius, atq; vtrinq; acerrimè pugnatur: donec in insidias præcipitatus hostis, & à tergo pariter & à fronte cæditur, ac superatur. Venêre in potestatem præter Vilerium Vltraiecti Gubernatorem, tres & triginta præfectos atq; insigniores nobiles alios, equites supra quadringenti, reliqui cum Schenkio atq; Neuenario fuga ægrè elapsi, pedes occidione deletus est. Zutphania posteà iterum tentata, Roberti Leycestrij Comitis Angli vim impetumq; omniaque adeò grauissimæ obsidionis incommoda acerrimè propugnante Taxio fortissimè constantissimèq; sustinuit. Qua demum obsidione, aduentante cum auxiliaribus copijs Parmense, soluta: atque Leijcestrio cum summo damno, nec non minori ignominia castris excedere coacto, Taxius è ciuitate prodiens ab obuio Parmensi osculo, verbisque honorificentissimis exceptus, ab excellenti fortitudine industriaque militari iustam, meritamque laudem absportauit. Pactus deindè cum Stenskio Anglorum Tribuno Dauentriam, mox etiam cum arce Burikium Schenkij oppidum: Alpensem item Comitatum breui conditionibus in potestatem redegit. Quin vt hosti vndiquaque grauissimè obstaret, munitionem insignem à se Taxiam dictam in Rheni ripa, vt libero fluminis vsu Ordines arceret, VVesaliam propè construxit. Postremò cum Carolus Chymæus Princeps flagitante Archiepiscopo Coloniense, ad recipiendam insigni Schenkij stratagemate non ita pridem occupatam Bonnam à Parmense missus oppugnationem pararet, infirmiora vrbis loca incautius perlustrans Taxius, sphera traiectus vitam finiit. Corpus ab hoste redemptum, Coloniæ apud Minoritas, instituti Diui Francisci monachos, vti viuens iusserat, splendido sepulchro conditum fuit.

FINIS.